

Limba și literatura română

Manual pentru clasa a XI-a
din școlile cu predare în limbile minorităților naționale

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

CAPITOLUL I. MEDIUL PERSONAL

<i>Unitatea 1.</i>	Imaginea de sine și reputația	5
	Modul condițional. Timpul prezent. Timpul trecut	
	<i>Romanul adolescentului miop</i> de Mircea Eliade	11
<i>Unitatea 2.</i>	Universul preferințelor	27
	Modul imperativ. Forma afirmativă și negativă.	
	Modul imperativ cu pronume în acuzativ și dativ	
	<i>În jurul lumii la doar 16 ani</i>	32
<i>Unitatea 3.</i>	Relația părinți – copii	45
	Modul conjunctiv. Timpul prezent	
	<i>Ultima lună de toamnă</i> de Ion Druță	50
<i>Unitatea 4.</i>	Dragostea înnobilează	65
	Modul impersonal. Gerunziul. Diateza pasivă	
	<i>Merișor</i> de Constantin Cheianu	70

CAPITOLUL II. MEDIUL EDUCAȚIONAL

<i>Unitatea 5.</i>	Educația formează personalitatea	85
	Substantive compuse	
	<i>Copiii învață ceea ce trăiesc</i> de Dorothy Law Nolte	89
<i>Unitatea 6.</i>	Școala de azi, școala de mâine	101
	Substantivele comune de origine străină	
	<i>Învață să faci parte dintr-o orchestră</i>	106
<i>Unitatea 7.</i>	Proiecte ecologice	115
	Articolul hotărât. Articolul nehotărât. Declinarea substantivelor	
	cu articol hotărât și nehotărât	
	<i>Omul care planta copaci</i> de Jean Giono	120
<i>Unitatea 8.</i>	Sportul și alimentația sănătoasă	131
	Gradele de comparație ale adjectivului	
	<i>Importanța activităților fizice și sportive efectuate în mod independent</i>	
	<i>sau neorganizate</i>	136

CAPITOLUL III. MEDIUL SOCIAL

<i>Unitatea 9.</i>	Comunicarea online: oportunități și riscuri	147
	Adjectivul pronominal interogativ	
	<i>Copiii în online: oportunități și riscuri</i>	152
<i>Unitatea 10.</i>	Mesaje scrise: reclamația	163
	Pronumele personal în cazul dativ. Pronumele posesiv. Pronumele interogativ	
	<i>Condica de reclamații</i> de Anton Cehov	167

<i>Unitatea 11.</i>	În căutarea adevărului	181
	Valorile morfologice ale numeralului cardinal	
	<i>Adevărul de Petru Creția</i>	184
<i>Unitatea 12.</i>	Lecții de viață	197
	Adverbul. Exprimarea coordonatelor acțiunii: loc, timp, mod.	
	Adverbele derivate	
	<i>Acul de Tatiana Țibuleac</i>	201

CAPITOLUL IV. MEDIUL CULTURAL

<i>Unitatea 13.</i>	Limba română este patria mea	211
	Prepoziții utilizate cu dativul	
	<i>Despre limba română de Nichita Stănescu</i>	215
<i>Unitatea 14.</i>	Descoperă Republica Moldova	223
	Conjunțiile coordonatoare și subordonatoare	
	<i>Biserica Adormirii Maicii Domnului din Căușeni</i>	227
<i>Unitatea 15.</i>	Călătorii virtuale	237
	Exprimarea unor acțiuni dorite, opinii, atitudini, impresii	
	<i>Turismul virtual, o nouă modalitate de a descoperi lumea</i>	241
<i>Unitatea 16.</i>	Nume care au creat valori	249
	Utilizarea conectorilor pragmatici la scrierea textelor	
	<i>Îndrumător pentru tineri de Constantin Noica</i>	253
<i>Atelier de lectură și discuție:</i>	Capitolul I: Mediul personal	261
	Universul preferințelor: Lectura și cărțile	
	<i>Fahrenheit 451 de Ray Bradbury</i>	261
<i>Atelier de lectură și discuție:</i>	Capitolul II: Mediul educațional	265
	Școala formează personalitatea: „Domnu Trandafir”	
	<i>Domnu Trandafir de Mihail Sadoveanu</i>	265
<i>Atelier de lectură și discuție:</i>	Capitolul III: Mediul social	269
	Lecții de viață: Malala Yousafzai	
	<i>Eu sunt Malala de Malala Yousafzai cu Patricia McCormick</i>	269
<i>Atelier de lectură și discuție:</i>	Capitolul IV: Mediul cultural	273
	Nume care au creat valori: Emil Loteanu	
	<i>Ar fi putut fi cel mai mare regizor din România...</i>	273
<i>Vocabular:</i>		277

CAPITOLUL I. MEDIUL PERSONAL

UNITATEA 1. Imaginea de sine și reputația

*De îndată ce vei avea încredere în tine,
vei ști exact cum îți dorești să trăiești.*

Johann Wolfgang von Goethe

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- imaginea de sine
- reputație
- autoacceptare
- respectul de sine
- responsabilitate
- opinia altora

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- verbele la modul condițional, timpul trecut

VOCABULAR
TEMATIC

GRAMATICĂ
FUNCȚIONALĂ

ACTE
COMUNICATIVE

SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să ceri un sfat/o sugestie
- să oferi un sfat/o sugestie
- să accepți un sfat
- să respingi/să refuzi un sfat

SĂ REDACTEZI:

- liste de sfaturi
- o scrisoare imaginară către un personaj
- un autoportret

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a accepta • a analiza • a depăși • a evalua • a recunoaște	Substantive • autoacceptare • autoapreciere • autocunoaștere • autoevaluare • înțelegere • merit • obstacol	Adjective • acceptat/ă • atent/ă • calm/ă • împăcat/ă • sigur/ă	Verbe • a arăta • a fi sigur de sine • a înțelege • a se respecta • a se mândri	Substantive • imagine (de sine) • încredere • mândrie • modestie • respect • valoare	Adjective • conștient/ă • mândru/ă • modest/ă • respectuos/oasă
Expresii • A fi împăcat cu sine însuși/însăși • A fi autocritic/ă • A fi mulțumit de sine			Expresii • A fi conștient de propria valoare • A insufla respect • A se bucura de respect		
Expresii • A avea o bună reputație • A avea o reputație proastă • A se bucura de apreciere			Expresii • A purta răspundere • A pune responsabilitatea pe umerii cuiva		
Verbe • a aprecia • a oferi • a solicita • a sprijini	Substantive • atitudine • compliment • critică • feedback • opinie • reputație • sprijin	Adjective • corect/ă • incorect/ă • ireproșabil/ă • negativ/ă • obiectiv/ă • pozitiv/ă	Verbe • a accepta • a îndeplini • a obține • a persevera • a răspunde • a realiza • a reuși	Substantive • îmbunătățire • îndatorire • realizare • responsabilitate • rezultat • succes	Adjective • activ/ă • demotivat/ă • motivat/ă • pasiv/ă • perseverent/ă • responsabil/ă

Autoacceptarea

Respectul de sine

Imaginea de
sine și reputația

Opinia altora

Responsabilitate

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Construiește îmbinări de cuvinte, folosind rubrica *Vocabular tematic*.

- a) a recunoaște ... ; b) a arăta ... ; c) a solicita ... ;
d) a îndeplini ... ; e) a obține ... ; f) a accepta

2. Scrie propoziții cu trei dintre îmbinările construite.

3. Alcătuieste câte un enunț cu fiecare pereche de antonime:

- a) atent ≠ distrat; b) modest ≠ lăudăros; c) pozitiv ≠ negativ;
d) activ ≠ pasiv; e) motivat ≠ demotivat; f) responsabil ≠ iresponsabil.

4. Lucru în perechi. Discută cu colegul/colega și corelați cuvintele de mai jos cu definițiile.

A.	1. A analiza	a) A trece peste un obstacol sau o dificultate.
	2. A aprecia	b) A admite adevărul sau existența unui fapt.
	3. A depăși	c) A aprecia valoarea, calitatea sau performanța.
	4. A determina	d) A studia în detaliu pentru a înțelege mai bine.
	5. A evalua	e) A fi cauza unui efect sau a influența o decizie.
	6. A recunoaște	f) A evalua pozitiv calitățile unei persoane sau situații.
B.	1. Acceptare	a) Recunoașterea propriilor calități și merite.
	2. Autoevaluare	b) Procesul de analiză și judecare obiectivă a propriilor acțiuni sau caracteristici.
	3. Autocunoaștere	c) Sentiment de protecție și lipsă de pericol.
	4. Autoapreciere	d) Recunoașterea și admiterea unei situații sau a unei persoane fără a o respinge.
	5. Împăcare	e) Procesul de a înțelege mai bine cine ești, cu calități și defecte.
	6. Siguranță	f) Revenirea la o relație bună după un conflict sau după o neînțelegere.
C.	1. Încredere în sine (în alții)	a) Stimă profundă față de o persoană, idee sau regulă.
	2. Mândrie	b) Calitatea unei persoane care nu se laudă cu realizările sale.
	3. Modestie	c) A crede în capacitățile proprii (sau ale altcuiva).
	4. Respect	d) Sentiment de satisfacție față de sine sau față de realizările proprii.
	5. Calmitate	e) Stăruință, tenacitate în îndeplinirea unei acțiuni.
	6. Perseverență	f) Sentimentul de liniște interioară, fără stres sau teamă.

5. Completează enunțurile cu cuvinte potrivite. Poți folosi vocabularul tematic.

A. Autoacceptarea

- 1) Pentru a ne înțelege mai bine pe noi înșine, este important să începem cu ... proprii persoane.
- 2) Autoevaluarea duce la o mai bună ... a emoțiilor și a comportamentelor noastre.
- 3) Atunci când suntem apreciați după merit, ne simțim
- 4) O ... atentă a progresului personal ne poate ajuta să ne dezvoltăm armonios ca personalități.

B. Respectul de sine

- 1) Atunci când ne cunoaștem bine caracterul și înțelegem propriile reacții, obținem o mai bună ... de sine.
- 2) Pentru a fi sigur/ă de sine, trebuie să ai ... în forțele proprii.
- 3) A fi ... este un lucru bun.
- 4) Cine vrea să fie respectat trebuie să se comporte ... cu cei din jur.

C. Responsabilitatea

- 1) Atunci când ... o îndatorire, trebuie să o realizezi cu toată seriozitatea.
- 2) Pentru a obține rezultate bune, trebuie să fii
- 3) Dacă ești activ/ă, perseverent/ă și responsabil/ă, ... îți este asigurat.
- 4) Nu fi ... , căci pasivitatea nu ajută.

D. Opinia altora

- 1) Pentru a reuși, avem nevoie de ... din partea familiei, școlii și prietenilor.
- 2) Pentru a ne îmbunătăți activitatea, este bine să solicităm un feedback
- 3) ... constructivă poate fi de mare ajutor.
- 4) Pentru a avea o ... ireproșabilă, trebuie să fii cât se poate de corect.

6. Examinează expresiile și sensul acestora. Pe care dintre ele le folosești deja? Prezintă câteva exemple.

Expresia	Sensul
A fi împăcat cu sine însuși/însăși	A fi în armonie cu propriile alegeri și conștiința; a nu avea regrete
A fi autocritic/autocritică	A fi capabil(ă) să recunoști și să analizezi greșelile proprii
A insufla respect	A-i determina pe ceilalți să te respecte, prin comportament, atitudine sau autoritate
A se bucura de respect	A fi tratat cu stimă și considerație de către cei din jur
A avea o bună reputație	A fi bine văzut, apreciat și respectat în comunitate sau într-un anumit mediu
A avea o reputație proastă	A fi cunoscut într-un mod negativ, din cauza comportamentului sau trecutului

A purta răspundere	A avea o sarcină importantă sau a răspunde pentru ceva
A-și asuma responsabilitatea	A accepta și a recunoaște propria vină sau rolul într-o situație

7. Alege trei dintre expresiile din exercițiul de mai sus și plasează-le într-un context, după modelul de mai jos:

Ar fi bine să fii autocritic. **Dacă** știi să-ți recunoști greșelile, **poți** să le corectezi.

ACTUALIZARE

8. Lanțul complimentelor.

- Faceți cercuri a câte 4-5 elevi.
- Primul elev își va spune numele și un cuvânt ce exprimă o calitate a sa care începe cu prima literă a numelui său.
- Următorul elev va repeta numele și calitatea colegului/colegei, apoi va continua în același mod.

Exemplu: Elevul 1: Numele meu e **Andrei**. Eu sunt **atent**. – Eleva 2: Numele lui e **Andrei**. El este **atent**. Iar numele meu este **Valeria**. Eu sunt **veselă** etc.

9. Descrie-te prin 5 cuvinte, așa cum te vezi tu. Apoi împărtășește ceea ce ai scris colegului/colegei și află ce crede despre această autocaracterizare. Exprimă-ți opinia despre ce a scris el/ea.

10. Continuă enunțul și explică răspunsul:

Dacă ar fi să schimb un singur lucru în felul cum sunt, ...

11. Amintește-ți un personaj care ți-a plăcut, dintr-o carte sau dintr-un film. Descrie-l.

- Enumeră 2-3 caracteristici care ți-au plăcut la el/ea.
- Ce trăsătură de caracter crezi că nu este tocmai pozitivă? De ce?
- Ce acțiuni ale lui/ei crezi că au fost corecte? Argumentează.
- Ce acțiuni crezi că nu ar fi trebuit să înfăptuiască? De ce?
- Ce părere aveau alte personaje despre el/ea?
- În ansamblu, crezi că este un personaj pozitiv sau negativ? De ce?

AUDIERE

12. Ascultă, pe rând, fiecare alineat al textului în lectura profesorului/profesoarei sau a unui coleg/unei colege și alege afirmația adevărată.

A 1) Cu cât este mai puternic respectul de sine, cu atât mai bine facem față necazurilor. **A F**

2) Cu cât este mai puternic respectul de sine, cu atât mai rău facem față necazurilor. **A F**

B 1) Cu cât ne revenim mai încet după un eșec, cu atât mai multă energie avem să începem ceva nou. **A F**

2) Cu cât ne revenim mai repede după un eșec, cu atât mai multă energie avem să începem ceva nou. **A F**

C 1) Cu cât este mai mare respectul de sine, cu atât avem tendința să fim mai puțin ambițioși. **A F**

2) Cu cât este mai mare respectul de sine, cu atât avem tendința să fim mai ambițioși. **A F**

D 1) Cu cât este mai scăzut respectul de sine, cu atât mai puține lucruri vom realiza. **A F**

2) Cu cât este mai scăzut respectul de sine, cu atât mai multe lucruri vom realiza. **A F**

Impactul respectului de sine

A. Cu cât este mai puternic respectul de sine, cu atât suntem mai bine echipați să facem față necazurilor care pot apărea în viața noastră personală sau în cariera noastră.

B. Cu cât ne revenim mai repede după un eșec, cu atât mai multă energie avem să începem ceva nou. Un număr mare de antreprenori de succes au unul sau două falimente la activ, dar eșecul nu i-a oprit din drum.

C. Cu cât este mai înalt respectul de sine, cu atât avem tendința să fim mai ambițioși, nu neapărat din punct de vedere financiar sau al carierei, ci a ceea ce sperăm să ni se întâmple în viață – din punct de vedere emoțional, intelectual, creativ sau spiritual. Cu cât este mai scăzut respectul de sine, cu atât mai mici sunt aspirațiile pe care le avem și cu atât mai puține lucruri vom realiza.

D. Cu cât este mai înalt respectul nostru față de sine, cu atât mai puternic ne exprimăm și reflectăm asupra sensului bogăției interioare. Cu cât este mai scăzut respectul de sine, cu atât mai urgent avem nevoie să ne dovedim nouă înșine ceva – sau să uităm de noi prin faptul că trăim mecanic și inconștient.

(după Nathaniel Branden,
Cei șase stâlpi ai încrederii în sine)

13. Răspunde la întrebări pe baza textului audiat.

- În ce caz aspirațiile noastre sunt mai mici?
- În ce caz simțim nevoia urgentă să ne dovedim ceva?
- În ce caz avem tendința să fim mai ambițioși?
- Ce se întâmplă atunci când respectul nostru de sine este puternic?

- 14. Completează enunțurile cu idei proprii.**
- a) Cu cât este mai mare respectul de sine, ...
 - b) Cu cât este mai scăzut respectul de sine, ...
 - c) ..., cu atât mai puține lucruri vom realiza.
 - d) ..., cu atât mai bine facem față necazurilor.

LECTURĂ

- 15. Ai ținut vreodată un jurnal? Dar te-ai gândit că ai vrea să ții un jurnal în care să notezi cele mai importante lucruri, evenimente sau experiențe din viața ta?**
- 16. La ce ar putea folosi ținerea unui jurnal personal? Alege varianta cea mai potrivită de răspuns și argumentează.**
- a) Mi-ar fi de folos pentru a-mi aduce aminte în viitor de evenimentele importante.
 - b) Aș putea medita asupra caracterului meu și a faptelor mele.
 - c) Aș putea folosi notițele pentru a scrie o carte.
 - d) Aș avea ce povesti nepoților mei.
- 17. Citește. Cum crezi, ce părere are naratorul despre sine ca persoană? Cum este respectul său de sine – exagerat, adecvat sau scăzut?**

ROMANUL ADOLESCENTULUI MIOP

de Mircea Eliade

(fragment)

Pentru că am rămas singur, m-am hotărât să încep chiar azi *Romanul adolescentului miop*. Voi lucra în fiecare după-amiază. Nu am nevoie de inspirație; trebuie să scriu, doar, viața mea, iar viața mi-o cunosc, și la roman mă gândesc de mult. Dinu știe; păstrez caiete din clasa a IV-a, când aveam pistrui ca un ovrei și învățam chimie într-un laborator instalat în firida sobei. De câte ori mi se părea că trebuie să fiu întristat, scriam în *Jurnalul* meu. Și acel *Jurnal* de acum doi ani avea un „subiect”: trebuia să se vădească într-însul viața unui adolescent suferind de neînțelegerea celorlalți. Dar adevărul era altul: *Jurnalul* mă măgulea și îmi alina dorul meu de răzbunare; răzbunare dreaptă împotriva celor care nu mă înțelegeau, credeam eu.

Romanul îl voi scrie altfel. Eroul sunt eu, firește. Mă tem, însă, că viața mea – stinsă între

copii și cărți – nu va interesa cititorii. Pentru mine, tot ceea ce nu am avut, tot ceea ce am dorit din mansardă, în înserări calde și tulburătoare, prețuiește mai mult decât anii tovarășilor mei risipiți în jocuri, în sărbători de familie și idile. Dar cititorii?... înțeleg și eu că toată dure-

MIRCEA ELIADE

(9/22 martie 1907 – 22 aprilie 1986) – savant, istoric al religiilor, filozof, eseist, prozator, memorialist și profesor român. Autor a 30 de lucrări științifice, opere literare și eseuri filozofice traduse în 18 limbi și a circa 1.200 de articole cu o tematică variată. Opera sa completă cuprinde peste 80 de volume. În anii 1922-1923 a conceput prima sa scriere amplă, *Romanul adolescentului miop*, bazată pe viața sa de licean. Romanul a fost necunoscut publicului timp de peste 60 de ani, fiind descoperit și publicat abia în 1989, după moartea autorului.

rea unui adolescent miop nu va mișca niciun suflet dacă acest adolescent nu se va îndrăgosti și nu va suferi. De aceea, m-am și gândit la un personaj pe care la început îl numisem Olga. I-am povestit lui Dinu tot ceea ce ar trebui să aibă loc prin prezența acestei fete. Dinu m-a întrerupt și m-a rugat: dacă într-adevăr îi sunt prieten, să schimb numele eroinei în Laura.

M-am tulburat mult la început, pentru că nu știam *cum să fie* fata care va străbate sufletul adolescentului miop. [...] Dar romanul trebuie scris. Mi-a spus și Dinu: „Cine va mai cuteza atunci să te lase corigent?” Se gândește, poate, cu bucurie la însemnătatea lui în roman. M-a rugat să se numească tot Dinu, și să-l fac melancolic, încolo, pot scrie orice despre el. Stăruie chiar să scriu tot ce cred eu despre el. „Dar pe

cine ar putea interesa aceasta?” gândesc eu, ca un adevărat autor de romane.

Îmi merge tot mai rău, de la o vreme, cu școala. Singura nădejde a rămas romanul care va apare în vitrine la toamnă. Corigent tot voi rămâne, dar pentru cea din urmă oară. Profesorii se vor teme de mine, mă vor respecta și se vor împotrivi în cancelarie când Vanciu va hotărî să mă lase corigent la matematică, iar Faradopol la germană.

Nu am avut deloc noroc săptămâna aceasta; și se apropie sfârșitul ultimului trimestru. Luni am dat extemporal la franceză, din „gramatică”. Trollo dă, de șase ani, extemporale numai din „gramatică”. Și, firește, nu am învățat nimic de șase ani. Am să iau și de data aceasta „insuficient”, cum am luat ieri la germană, când Faradopol mi-a cerut să-i povestesc *pe nemțește* primul act din *Nathan der Weise*. Din clasa a II-a ne cere să povestim *pe nemțește*. Dar dacă nu ne-a învățat niciodată nemțeasca?...

Azi-dimineață pornisem melancolic spre școală. Înfrunziseră toți castanii și era senin, iar eu nu aveam nicio problemă scrisă. Mă gândeam: ar trebui să fug în Cișmigiu. Dar geanta m-ar fi umilit. Și apoi, mi-ar fi fost tot timpul teamă să nu fiu văzut de vreun profesor. Mă întristam aflând cât sunt, încă, de slab, de timid, de nehotărât. M-ar fi încântat să am voința furtunoasă și să fug, să lucrez în porturi, să dorm în bărci, să cutreier țări. Dar eu mă mulțumeam să visez o izbândă târzie și să sfârșesc caietele *Jurnalului*. Pășeam îngândurat către școală. Dinu m-a ajuns din urmă și m-a strigat: doctore! Aceasta, pentru că sunt miop și citesc cărți cu coperte cenușii. El era fericit; îl ascultase Vanciu și rupsesse un „suficient”. [...]

Firește, m-a chemat cel dintâi la tablă, cu toate că nu eram singurul neascultat din clasă. Am pășit demn, cu caietul, cu creta și buretele. Nu voiam ca ceilalți să afle că mi-e teamă de Vanciu. De altfel, cum mă apropii de tablă, mă

liniștesc. Panica piere din senin. Privesc calm ochii profesorului și, când și-i pleacă în caiet, zâmbesc îngăduitor celor din bănci.

– Câte probleme am avut?

– Patru.

– Unde sunt?

– N-am putut să le fac pe toate, răspund eu umilit și cântărind disprețul privirilor lui Vanciu. [...]

După ce a ieșit Vanciu, băieții m-au înconjurat și m-au întrebat, bucurându-se:

– Ce te faci, tipule?

Le-am răspuns că puțin îmi pasă, pentru că *eu sunt eu*, iar ei, simpli elevi dintr-a șasea reală. De câte ori sunt umilit, mă arăt superior și nu mă feresc de a le dovedi celorlalți întregul meu dispreț. Eu înțeleg că această reacțiune e copilărească, dar nu o pot îndepărta. Când mă liniștesc, mă mustriu.

M-am întors acasă împreună cu Dinu, și, pe drum, am plănuit capitolul din roman. Nici nu

voiam să mă gândesc la noul „insuficient”, pe care mâine va trebui să-l arăt mamei. Socoteam amândoi că singura mea nădejde nu rămâne decât *Romanul adolescentului miop*, și că trebuie să mă apuc numaidecât de lucru.

Acum însă, după ce am scris atâtea pagini în caietul meu, nu mai am curajul să încep cel dintâi capitol.

CUVINTELE TEXTULUI

miop, *adj.* – близорукий

frida sobei – углубление (ниша) для печи

a se vădi, *verb* – a deveni clar

a măguli, *verb* – лстыть

a alina, *verb* – утешить

a mișca, *verb* – aici: a impresiona

a se tulbura, *verb* – a se emoționa

a cuteza, *verb* – a îndrăzni

a stăruia, *verb* – a insista

a se împotrivi, *verb* – сопротивляться

corigent (corijent), *subst.* – elev care, la încheierea anului școlar, nu a obținut nota de trecere la una sau mai multe materii

extemporal, *subst.* – lucrare de control

a umili, *verb* – a înjosi; унизить

a pieri, *verb* – a dispărea

îngăduitor, aici: *adv.* – снисходительно

reacțiune, *subst.* – aici: reacție

18. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu sinonime/expresii sinonimice potrivite.

a) M-am **hotărât** să încep chiar azi romanul. b) Eroul sunt eu, **firește**. c) Tot ceea ce nu am avut **prețuiește** mai mult. d) Dinu se gândește la **însemnătatea** lui în roman. e) Singura **nădejde** e romanul. f) Voi rămâne corigent pentru **cea din urmă** oară. g) Se apropie **sfârșitul** ultimului trimestru. h) Faradopol necere să povestim **penemțește**. i) Mi-a fost tot timpul **teamă**. j) Mă întristam aflând cât sunt încă de **nehotărât**. k) Mă mulțumeam să visez o **izbândă** târzie. l) Cum mă apropii de tablă, **mă liniștesc**. m) Privesc **calm** în ochii profesorului. n) Trebuie să mă apuc **numaidecât** de lucru.

- 19. Propune pentru cuvintele de mai jos antonime care se găsesc în text. Alcătuiește propoziții cu trei dintre antonimele identificate.**

Bucuros, înțelegere, minciună, nedreaptă, început, întotdeauna, înnorat, suficient, inferior, a apropia, curaj.

- 20. Explică sensul expresiilor propuse. Alcătuiește propoziții sau fraze cu unele dintre ele, la alegere.**
a) a mișca sufletul cuiva;	e) a se arăta superior;
b) a-i merge bine cuiva;	f) a dovedi ceva cuiva;
c) a-i merge rău cuiva;	g) a-i păsa de ceva (cuiva);
d) a cutreiera mări și țări;	h) a nu-i păsa de nimic (cuiva).

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

- 21. Răspunde la întrebări.**

a) Cine sunt personajele textului? (Numele, ocupația.)	d) Ce se întâmpla la tablă?
b) Unde are loc acțiunea din text? (Oraș, țară.)	e) De ce se întrista eroul?
c) Ce își propune să scrie eroul?	f) Ce l-ar fi încântat?
	g) Cine era Olga? Dar Laura?

- 22. Stabilește, pe baza textului:**

a) În ce clasă erau eroii romanului?	f) Câte probleme trebuia să rezolve naratorul? Dar câte a rezolvat?
b) Unde locuia naratorul?	g) Ce au făcut cei doi colegi pe drum spre casă?
c) Ce limbi străine studiau elevii la liceu?	h) De ce scrierea trebuia să se intituleze <i>Romanul adolescentului miop</i> ?
d) Ce disciplină preda profesorul Vanciu?	
e) Unde ar fi vrut să fugă eroul?	

- 23. Analizează cele două fotografii alăturate textului. Asociază-le cu un fragment din text și explică asocierea.**

- 24. Lucru în perechi. Discută cu colegul/colega pentru a răspunde la întrebări.**

- De ce suferea adolescentul?
- De ce credea el că romanul său nu va mișca niciun suflet, dacă personajul nu se va îndrăgosti și nu va suferi?
- Dar de ce credea că profesorii îl vor respecta, dacă scrie romanul?
- Cum credeți, de ce elevului îi era teamă de profesor, dar, când se apropia de tablă, panica pierrea din senin?
- Oare de ce naratorul afirmă că nu mai are curajul să înceapă cel dintâi capitol al romanului?

- 25. Lucru în grup. Analizați informația de la rubrica *Nota bene!* Apoi discutați și răspundeți la întrebările de mai jos. Comparați ideile cu ale colegilor. Ce ați observat?**
- Cum se autocaracterizează „adolescentul miop”? Ce se poate spune despre *imagea* lui *despre sine*?
 - Cum credeți, ce părere au cei din jur despre el? Ce se poate spune despre *reputația* lui?
 - Ce ar trebui să facă o persoană pentru a-și dezvolta o imagine corectă despre sine?
 - Ce ar trebui să facă o persoană pentru a avea o reputație bună?

NOTA BENE!		
Imaginea de sine versus Reputația		
	Imaginea de sine	Reputația
Noțiuni	<i>Imaginea de sine</i> este felul în care o persoană se vede pe sine, își percepe caracteristicile: fizice, cognitive, emoționale, sociale și spirituale.	<i>Reputația</i> este opinia pe care o au despre o persoană alții, cum ar fi colegii, vecinii sau o comunitate mai largă.
Factori de influență	<i>Imaginea de sine</i> este influențată de experiențe personale, de autoevaluare și de autoanaliză.	<i>Reputația</i> unei persoane se constituie pe baza opiniei celor din jur despre modul său de comportament și despre atitudinile manifestate în societate.
Importanță	<i>Imaginea de sine</i> are o mare importanță pentru dezvoltarea respectului de sine și a propriei identități.	<i>Reputația</i> are un rol important pentru nivelul de credibilitate (sporit/scăzut) pe care îl poate avea o persoană în societate.
Concluzie comparativă	În timp ce <i>imagea de sine</i> reflectă modul în care o persoană se vede pe sine, <i>reputația</i> reflectă modul în care este văzută aceasta de ceilalți.	

- 26.** Ce crezi că se întâmplă mai departe în roman? Enunță câteva presupuneri.
- 27.** Opțional, verifică presupunerile prin lectura romanului. Ce ai descoperit?

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

ACTE COMUNICATIVE

- 28.** Descrie o situație în care ai cerut cuiva un sfat. Ce expresii ai folosit?
- 29.** S-a întâmplat să oferi tu sfaturi? Cum te-ai simțit?
- 30.** Cum crezi, ce este mai ușor: să ceri sau să oferi sfaturi?
- 31.** Dar ce părere ai: este mai ușor să accepți sau să refuzi un sfat?

32. Examinează expresiile din tabelul de mai jos. Pe care dintre ele le cunoști/le-ai folosit?

A CERE SFATURI/SUGESTII

Pentru a cere sfaturi/sugestii, poți folosi expresiile:

- Ai putea să-mi dai/Ați putea să-mi dați un sfat?
- Ce crezi/credeți că ar trebui să fac?
- Mă poți/Mă puteți sfătui în legătură cu...?
- Ai/aveți vreo idee despre cum aș putea...?
- Tu cum ai fi procedat în locul meu?/Dumneavoastră cum ați fi procedat în locul meu?
- Ce părere ai... ?/Ce părere aveți despre...?

A OFERI SFATURI/SUGESTII

Pentru a oferi sfaturi/sugestii, poți folosi expresiile:

- Ai/ați putea să...
- Cred că cel mai bine ar fi să...
- Dacă aș fi fost în locul tău/dumneavoastră, aș fi...
- Poate ar trebui să...
- Poate ar fi trebuit să...
- Te-aș/V-aș sfătui să...
- Te/Vă sfătuiesc să...
- Ar fi bine să...
- Mai bine ai/ați încerca să...
- Mai bine ai/ați fi încercat să...
- Dacă aș fi în locul tău/dumneavoastră, aș...
- Dacă aș fi fost în locul tău/dumneavoastră, aș fi...
- Nu cred că e o idee bună să...
- Ai/aveți grijă să nu...

A ACCEPTA SFATURI

Pentru a accepta sfaturi, poți folosi expresiile:

- De acord! E o idee excelentă!
- De ce nu? Minunată idee!
- Da, ai dreptate. Mulțumesc mult.
- Mulțumesc. Mi se pare un sfat bun.
- Asta chiar m-ar ajuta!

A REFUZA SFATURI

Pentru a refuza sfaturi, poți folosi expresiile:

- Nu sunt sigur/ă că...
- Mulțumesc, dar mi se pare un sfat greu de urmat.
- Mulțumesc, dar nu pot face asta.
- În niciun caz!
- Nu cred că asta m-ar ajuta.

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ

Amintește-ți!

Noțiunea gramaticală	Modul condițional. Timpul PREZENT	
Ce exprimă	Exprimă dorințe, solicitări politicoase, sugestii, ipoteze.	
Cum se formează	Aș / ai / ar / am / ați / ar + infinitivul verbului.	
	Eu aș merge în parc. Tu ai învăța lecția. El/ea ar scrie un roman.	Noi am discuta mai des. Voi ați vizita rudele. Ei/ele ar pleca în excursie.
Exemple de utilizare	- Cred că aș ține un jurnal, dacă aș avea timp. Ai povesti o întâmplare, dacă ți s-ar cere? Am vrea să vizităm România. Ar fi bine să discutăm mai des.	

Reține!

Noțiunea gramaticală	Modul condițional. Timpul TRECUT	
Ce exprimă	Exprimă o acțiune posibilă, dar nerealizată, în trecut (o acțiune ipotetică, un sfat retroactiv, un regret, un reproș etc.).	
Cum se formează	Verbul auxiliar a fi la condițional prezent + participiul verbului de conjugat	
	Eu aș fi cerut un sfat. Tu ai fi oferit o soluție. El/ea ar fi acordat un ajutor.	Noi am fi procedat la fel. Voi ați fi înțeles problema. Ei/ele ar fi acceptat provocarea.
Exemple de utilizare	- Dacă mi-aș fi controlat reacția, reputația mea nu ar fi avut de suferit. - El nu și-ar fi pierdut încrederea în sine, dacă ar fi simțit sprijinul colegilor. - Dacă ai fi rezolvat problemele, nu ai fi rămas corigent. Ați fi fugit în lume, dacă ați fi reușit. Am fi înțeles, dacă am fi fost atenți.	

33. Imaginează-ți că ești adolescentul din textul lui Eliade și completează enunțurile, folosind verbe la modul condițional, timpul trecut.

a) Aș fi acționat altfel, dacă...	d) Dacă nu aș fi reacționat impulsiv, ...
b) M-aș fi simțit mai liber, dacă...	e) Imaginea mea ar fi fost diferită, dacă...
c) Mi-aș fi putut schimba reputația, dacă...	f) Dacă aș fi avut mai multă încredere în mine, ...

Imaginea de sine și reputația

34. Lucru în perechi. Gândiți-vă, individual, la câte o situație în care ați făcut ceva care v-a afectat imaginea de sine sau reputația. Apoi răspundeți pe rând la întrebările colegului/colegei, folosind verbe la modul condițional, timpul trecut:

- 1) Ce ai fi făcut altfel?
- 2) Ce ai fi spus, dacă aveai mai mult curaj?
- 3) Cum ar fi fost înțeleasă situația de cei din jur, dacă tu reacționai altfel?

DIALOG

35. Lucru în perechi. Citiți dialogul. Răspundeți la întrebări. Apoi exersați dialogul.

Alex: Olga, am observat că ești foarte sigură de sine când vorbești în fața clasei.

Olga: Mulțumesc! Mai înainte eram stresată, acum însă mi-am îmbunătățit abilitățile de a vorbi în public.

Alex: Dar mie mi-e frică să vorbesc în fața clasei. Ai putea să-mi dai niște sfaturi?

Olga: În primul rând, ar trebui să scapi de frică. Trebuie să te gândești că în fața ta ai colegi care te respectă și țin la tine.

Alex: Da, ai dreptate. Dar nu e de ajuns.

Olga: În al doilea rând, ai putea să analizezi lucrurile pe care le faci bine când te pregătești.

Alex: Am înțeles. De exemplu, pot să-mi organizez ideile. Știu să schițez un plan bun.

Olga: În al treilea rând, ar fi bine să exersezi. Uite, eu am început să fiu mai activă la lecții. Am mers și la clubul de dezbateri. Acolo avem discuții pe teme interesante. Așa învățăm să vorbim mai bine.

Alex: Asta chiar m-ar ajuta. Mulțumesc frumos.

Olga: Cu drag.

- a) Ce compliment a adresat Alex?
- b) Ce precizare a făcut Olga?
- c) Ce sfaturi a cerut Alex?
- d) Câte sfaturi a oferit Olga? Care sunt ele?
- e) Ce reacții a avut Alex la sfaturi?

36. Care dintre sfaturile Olgăi ți se pare cel mai util? De ce?

37. Propune încă 2-3 sfaturi pentru Alex. Ce ar mai putea face pentru a îmbunătăți comunicarea publică?

38. Selectează din dialog frazele care conțin verbe la modul condițional prezent și reformulează-le pentru timpul trecut. Ce ai observat?

39. Lucru în perechi. Improvizați dialoguri din 6-8 replici pe baza situațiilor propuse. Sarcina principală este să cereți/să oferiți sfaturi. Prezentați dialogurile în fața colegilor.

A)

Elevul/eleva A: Ești o persoană scundă. Te simți nesigur din cauza aspectului tău fizic.

Elevul/eleva B: Încurajează-ți prietenul/prietena. Amintește-i că fiecare persoană este unică și importantă. Oferă-i sfaturi cum să scape de această nesiguranță.

B)

Elevul/eleva A: Vrei să participi la un concurs – un recital de versuri, dar te simți nesigur/ă.

Elevul/eleva B: Încurajează-ți prietenul/prietena. Oferă-i sfaturi cum să-și depășească nesiguranța.

C)

Elevul/eleva A: Vrei să fii în echipa de volei a școlii, dar nu crezi că vei fi acceptat/ă.

Elevul/eleva B: Încurajează-ți prietenul/prietena să persevereze.

D)

Elevul/eleva A: Ai luat o notă mică la un test la matematică, și acum îți faci griji. Vrei să-ți îmbunătățești rezultatele.

Elevul/eleva B: Încurajează-ți prietenul/prietena. Oferă-i sfaturi cum să obțină rezultate mai bune.

40. Joc de rol la tema „O decizie greșită”. Analizați situațiile și discutați cu colegul/coleaga, conform rolurilor.

a) Elevul/eleva A: Descrie o situație reală sau imaginară în care ai spus ceva nepotrivit și acum regreti.

Elevul/eleva B: Oferă un sfat, folosind verbe la modul condițional, timpul trecut: cum ar fi fost mai bine să procedeze colegul/coleaga.

b) Elevul/eleva A: Descrie o situație reală sau imaginară în care ai vrut să participi la un concurs, dar ți-a fost frică de eșec.

Elevul/eleva B: Oferă un sfat, folosind verbe la modul condițional, timpul trecut: cum ar fi putut să capete curaj colegul/coleaga.

c) Elevul/eleva A: Descrie o situație reală sau imaginară în care ai uitat de un eveniment important la care trebuia să participi.

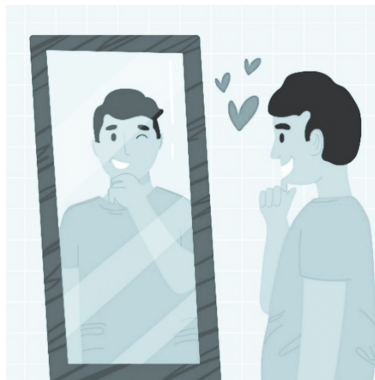
Elevul/eleva B: Oferă un sfat, folosind verbe la modul condițional, timpul trecut: cum ar fi putut colegul/coleaga să evite o asemenea situație.

MONOLOG

41. Examinează ilustrațiile. Ce legătură au ele cu noțiunea „ imaginea de sine”? Argumentează.

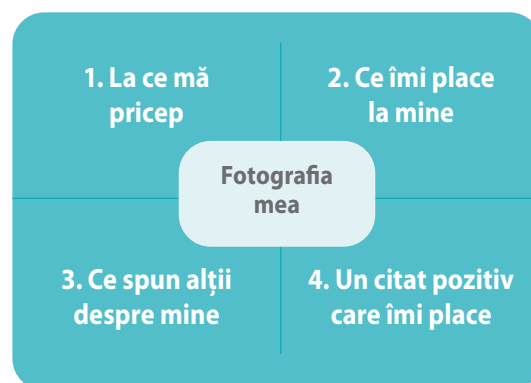

42. Imaginează-ți, pregătește și redă un monolog (în limita a 6-8 enunțuri) în care să vorbești despre imaginea ta de sine. Poți menționa orice caracteristici (fizice, cognitive, emoționale, sociale, spirituale).

43. Creează un miniposter despre tine, completând cadranele. Adăugă desene sau imagini potrivite. Prezintă rezultatul colegilor.

1. Descrie lucrurile pe care le poți face bine.
2. Enumeră caracteristicile personale care îți plac.
3. Ce spun alte persoane despre tine? Cum este reputația ta?
4. Include un citat preferat (din lecturi, filme, discursuri ale unor personalități etc.).

44. Analizează informația de la rubrica *Nota bene!* Ce legătură este între respectul de sine și încrederea în sine?

NOTA BENE!		
Respectul de sine versus Încrederea în sine		
	Respectul de sine	Încrederea în sine
Noțiuni	<i>Respectul de sine</i> este evaluarea generală și aprecierea pe care o persoană o are față de propria valoare ca individ. Este modul în care cineva se vede pe sine din punct de vedere moral, emoțional și personal. Este sentimentul că meriți să fii iubit, respectat și tratat cu demnitate, indiferent de succesele sau eșecurile tale.	<i>Încrederea în sine</i> este convingerea unei persoane că are cunoștințele și abilitățile necesare pentru a face față diverselor situații de viață. Este atitudinea de tip „eu pot face asta” într-un context concret, de exemplu, un examen, un interviu, un concurs, o relație socială, un scop personal sau profesional.
Factori de influență	<i>Respectul de sine</i> este întărit de încrederea în sine. Reușitele, chiar și mici, contribuie la consolidarea unei imagini pozitive despre sine, sporind respectul.	<i>Încrederea în sine</i> este susținută de respectul de sine. O persoană care se respectă pe sine este mai deschisă să creadă în capacitatea sa de a reuși și să își asume riscuri.
Importanță	O persoană cu <i>respect de sine adecvat</i> nu se teme de greșeli și știe când are nevoie de ajutor și când se descurcă singură. O persoană cu <i>respect de sine scăzut</i>, chiar dacă posedă cunoștințe și abilități bune, nu are încredere în forțele proprii.	<i>Încrederea în sine</i> variază în funcție de domeniu (de exemplu, poți avea încredere în tine la disciplinele care îți plac, dar nu și la celelalte). <i>Încrederea în sine falsă</i> poate duce la aroganță sau la comportamente nepotrivite, soldate cu eșec.
Concluzie comparativă	<i>Respectul de sine</i> și <i>încrederea în sine</i> sunt strâns legate.	

Imaginea de sine și reputația

45. Răspunde la întrebări.

- Cum te simți atunci când trebuie să faci ceva nou?
- Cum reacționezi când cineva te critică pe nedrept?
- Ce înseamnă respectul de sine pentru tine?

46. Descrie o situație în care te-ai comportat cu încredere în sine.

47. Descrie o persoană pe care o cunoști, care se comportă cu încredere în sine.

SCRIERE

48. Construiește în caiet un tabel. Scrie despre cunoștințele, abilitățile, hobbyurile și neajunsurile tale. Despre ce ți-a fost mai ușor să scrii? De ce?

Imaginea mea de sine	
Știu foarte bine ...	Aș dori să știu mult mai multe ...
Pot foarte bine să ...	Aș dori să pot mult mai bine să ...
Mă pricep foarte bine la ...	Aș dori să mă pricep mult mai bine la ...
Reușesc destul de ușor să depășesc ...	Aș dori să depășesc mult mai ușor ...

49. Cum crezi, care este imaginea de sine a naratorului-personaj din „Romanul adolescentului miop”? Dar reputația? Gândește-te și completează tabelul.

„Adolescentul miop”	
Imaginea de sine – ce crede	Reputația – ce cred alții despre el
...	...

50. Scrie o scrisoare (în limita a 0,5 pagini) către personajul adolescent din text, dându-i sfaturi despre imaginea de sine și încrederea în propriile forțe. Dacă e nevoie, recitește fragmentul de roman.

Repere:

- Evidențiază frământările lui interioare și complexe legate de felul cum arată;
- Oferă-i sfaturi despre acceptarea propriei identități;
- Încurajează-l să aibă încredere în inteligența, cultura și dorința sa de autodepășire;
- Fă referire la pasiunea lui pentru lectură, scris și autocunoaștere;
- Încheie cu un mesaj optimist: adevărata maturizare vine odată cu acceptarea de sine.

CONEXIUNI

51. Lucru în grup. Examinați imaginile. Alegeți una dintre ele, discutați și stabiliți:

- Ce reprezintă imaginea?
- Ce simbolizează imaginea?
- Ce legătură există între această imagine și ideea de reputație?
- Ce emoție transmite?

52. Lucru în perechi.

- Examinați portretele regale de mai jos. Cum credeți, ce imagine de sine aveau personalitățile istorice? Dar ce reputație? Ce elemente sugerează puterea și prestigiul lor?
- Documentați-vă suplimentar cu privire la datele biografice pentru a confirma sau a infirma ideile expuse.

Carol I al României

Elisabeta I a Angliei

53. Comentează citatul din Johann Wolfgang von Goethe folosit în calitate de motto. Ce părere ai despre această afirmație? De ce sentimentul încrederii în sine este legat de înțelegerea modului cum vrei să-ți trăiești viața?

54. Examinează citatele. Alege unul cu care ești de acord și explică de ce anume crezi astfel.

„Respectă-te pe tine însuși și ceilalți te vor respecta.”

Confucius

„Relația ta cu tine însuși dă tonul tuturor celorlalte relații pe care le ai.”

Robert Holden

„Respectă-te suficient încât să renunți la orice nu-ți mai este de folos, nu te mai ajută să crești sau nu te mai face fericit.”

Robert Tew

„Tinerii nu au nevoie de sfaturi. Au nevoie să li se acorde respect și iubire. Să li se spună că e nevoie de ei.”

Oana Pellea

„Când vei fi mulțumit să fii pur și simplu tu însuși și să nu te compari cu ceilalți, toți te vor respecta.”

Lao Tse

„Toată viața ne străduim să micșorăm distanța dintre ceea ce suntem și ceea ce văd în noi oamenii care ne iubesc.”

Octavian Paler

55. Autoportret. Descrie într-un text (minimum jumătate de pagină) propriul portret. Menționează:

a) cum te vezi tu însuși/însăși ca persoană; b) cum crezi că te văd ceilalți; c) ce ai dori să schimbi în propria imagine. Folosește vocabularul și expresiile învățate.

56. Autoportret etnic. Bazându-te pe propriile experiențe din familia ta, încearcă să faci un portret al etniei din care faci parte, completând fișa.

Trei cuvinte prin care aș descrie felul de a fi al etniei din care eu fac parte.

...

Trei cuvinte prin care străinii descriu, de obicei, etnia din care eu fac parte.

...

Un exemplu de situație, de obicei sau de tradiție culturală care ilustrează unul dintre elementele de mai sus.

...

TEME

57. Elaborează o listă de sfaturi pentru sporirea încrederii în sine a cuiva, folosind verbe la modul condițional, timpul prezent.

58. Alcătuieste o listă de sfaturi pentru îmbunătățirea reputației unei personalități istorice din trecut, folosind verbe la modul condițional, timpul trecut.

59. Explică expresiile de mai jos. Formulează enunțuri cu două dintre ele.
- a) A fi mulțumit de sine;
 - b) A fi conștient de propria valoare;
 - c) A se bucura de apreciere;
 - d) A pune responsabilitatea pe umerii cuiva.
60. Ascultă un podcast/un interviu cu o persoană bine-cunoscută (artist, politician, savant, sportiv, antreprenor etc.) și notează câteva aspecte care vorbesc despre:
- a) imaginea sa despre sine;
 - b) reputația sa;
 - c) respectul de sine;
 - d) încrederea în sine;
 - e) alte aspecte interesante. Ce impresie ți-a făcut persoana respectivă?

61. Alege un personaj dintr-o operă literară pe care ai citit-o, o personalitate istorică sau o persoană publică cunoscută pentru care să elaborezi un portret, folosind schema propusă. Documentează-te din surse credibile.

Imaginea de sine <i>Ce crede el/ea despre felul:</i>	Reputația <i>Ce cred alții despre el/ea:</i>
• cum arată; • cum este ca persoană; • cum se comportă; • ce știe/cunoaște; • ce poate face etc.	• cum arată; • cum este ca persoană; • cum se comportă; • ce știe/cunoaște; • ce poate face etc.
 <i>Alla Pugaciova</i>	 <i>Iuri Șevciuk</i>

62. Scrie un text (minimum jumătate de pagină) în care să îți exprimi opinia, răspunzând la întrebarea „Ce este mai important: ce credem noi despre noi înșine sau ce cred ceilalți despre noi?”. Argumentează, folosind exemple din realitate, inclusiv din experiența ta. Prezintă textul colegilor. La ce concluzii ați ajuns?

PRODUSE ȘCOLARE

CHESTIONAR DE AUTOEVALUARE ȘI REFLECȚIE: IMAGINEA DE SINE ȘI REPUTAȚIA

Instrucțiuni:

1. Citește cu atenție fiecare afirmație. Alege varianta care te descrie cel mai bine. Nu există răspunsuri bune sau greșite. Chestionarul te ajută să te cunoști mai bine. Este o activitate individuală. Nu ești obligat/ă să împărtășești nimănui rezultatele. Le vei folosi numai pentru a le analiza și a te gândi ce lucruri ai vrea să îmbunătățești.
Î=Întotdeauna; A=Adeseori; R=Rareori; N=Niciodată.

	Î	A	R	N
A. Imaginea de sine (cum mă văd eu)				
a) În general, sunt mulțumit/ă de mine.				
b) Am o atitudine pozitivă față de mine.				
c) Sunt lucruri de care pot fi mândru/ă.				
d) Simt că sunt o persoană valoroasă.				
e) Mă accept așa cum sunt, cu calități și defecte.				
B. Încrederea în propriile capacități (competența de sine)				
f) Pot face lucruri la fel de bine ca majoritatea colegilor mei.				
g) Știu că am calități și puncte forte.				
h) Când am o sarcină dificilă, încerc să o duc la capăt.				
i) Dacă greșesc, încerc din nou.				
j) Cred că pot învăța lucruri noi, chiar dacă sunt greu de înțeles.				
C. Imaginea socială (cum mă simt cu ceilalți)				
k) Mă simt bine în prezența altor oameni.				
l) Mă simt acceptat/ă de colegi.				
m) Am curaj să vorbesc și să-mi exprim ideile.				
n) Mi-aș dori să fiu mai încrezător/oare în fața altora.				
D. Reputația percepută (cum cred că mă văd ceilalți)				
o) Cred că ceilalți mă respectă.				
p) Cred că profesorii au o părere bună despre mine.				
q) Cred că sunt văzut/ă ca o persoană de încredere.				
r) Cred că ceilalți observă eforturile mele.				
E. Relația cu sine și autoreglarea				
s) Știu să spun „nu” atunci când nu vreau să fac ceva.				
t) Încerc să nu mă critic prea dur.				
u) Când primesc feedback sau sunt criticat/ă, încerc să învăț din asta.				
v) Am grijă de mine și de starea mea emoțională.				

2. Alege trei afirmații care te reprezintă cel mai bine. Gândește-te ce înseamnă asta pentru tine.
3. Alege o afirmație pentru care ai vrea să schimbi situația în mai bine. Gândește-te ce poți face concret pentru asta și procedează în consecință.

CAPITOLUL I. MEDIUL PERSONAL

UNITATEA 2. Universul preferințelor

*Nu pierde niciodată un vis.
Pur și simplu transformă-l în hobby.*

Larry Page

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- preferințe și pasiuni în diverse domenii:
 - artă, cultură, educație
 - sport și mod de viață sănătos
 - călătorii, aventuri, explorare
 - preocupări cotidiene și sociale

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- verbele la modul imperativ (forma afirmativă și negativă) cu pronume în acuzativ și dativ

**VOCABULAR
TEMATIC**

**ACTE
COMUNICATIVE**

**GRAMATICĂ
FUNCȚIONALĂ**

SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să soliciți un sfat/o recomandare
- să oferi o recomandare/să faci un îndemn
- să ceri o instrucțiune
- să oferi o instrucțiune

SĂ REDACTEZI:

- o recomandare pentru alegerea unui hobby
- o instrucțiune

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a prefera • a fi interesat/ă • a fi pasionat/ă • a juca • a lectura • a schița • a interpreta • a acorda • a compune	Substantive • creație • multimedia • lectură • muzică • pictură • programare • robotică • șah	Adjective • relaxant/ă • captivant/ă • creativ/ă • abil/ă • talentat/ă	Verbe • a practica • a exersa • a evolua • a deține • a rezista	Substantive • drumeție • fitness • jogging • sport • yoga • pescuit sportiv	Adjective • athletic/ă • suplu/ă • antrenat/ă • antrenant/ă • rezistent/ă
Expresii • A avea un talent înăscut • A-i merge mintea • A manifesta interes			Expresii • A fi pasionat • A avea tragere de inimă • A acorda importanță		
Expresii • A cultiva o pasiune • A se da în vânt după... • A avea mâini de aur			Expresii • A vântura mări și țări • A-și lărgi orizontul • A fi atras		
Verbe • a excela • a improviza • a mânui • a poseda • a anticipa • a se relaxa	Substantive • brodat • colecționare • cusut • design • gătit • grădinărit • jocuri de societate • traforaj • voluntariat	Adjective • recreativ/ă • distractiv/ă • migălos/oasă • pasionat/ă • minuțios/oasă • concentrat/ă • focusat/ă	Verbe • a explora • a călători • a încerca • a escalada • a înfrunta • a depăși • a ține piept	Substantive • alpinism • caiac • navigație • parașutism • planorism • turism	Adjective • curajos/oasă • extenuant/ă • extenuat/ă • solicitant/ă • temerar/ă

Artă, cultură,
educație

Sport și mod
sănătos de viață

Universul
preferințelor

Preocupări coti-
diene și sociale

Călătorii, aven-
turi, explorare

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Completează, folosind rubrica *Vocabular tematic*.

A. Artă, cultură, educație

1) Sunt pasionat/ă de ..., de aceea merg des la bibliotecă. 2) Îmi place să ... versuri, de aceea particip la concursurile de poezie. 3) În școală avem un cerc de ... 4) Nu e ușor să ... o melodie în fața unui public necunoscut. 5) Robotica e la fel de captivantă ca ... 6) ... e un joc captivant.

B. Sport și mod de viață sănătos

1) Cei care practică ... spun că simt imediat o îmbunătățire a stării de sănătate. 2) Orice ... presupune un efort susținut. 3) Am participat adesea la ... sportive și am luat premii. 4) Îmi place să alerg, dar ... îmi plac mai mult. 5) Nu dețin niciun ... la atletism, dar mă simt destul de puternic/ă. 6) Un ... bine antrenat este rezistent.

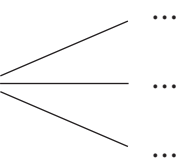
C. Călătorii, aventuri, explorare

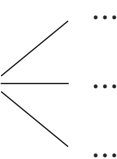
1) Îmi place să merg în ... cu familia. 2) Orice ... pe care o faci în timpul unei călătorii te ajută să cunoști lumea. 3) Am citit că acum putem practica ... pe Nistru. 4) ... pe mare cere multe abilități și mult curaj. 5) Interesant, ce este mai solicitant, a ... un munte sau a ... unei furtuni? 6) Oamenii care practică ... nu se tem de înălțime.

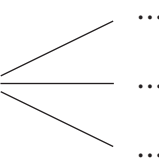
D. Preocupări cotidiene și sociale

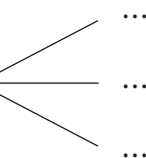
1) În copilărie, îmi plăcea să ... timbre. 2) Jocurile de societate sunt ... 3) Bunica mea spune că ... este o ocupație relaxantă pentru ea. 4) La orele de educație tehnologică am învățat să ... instrumentele de traforaj. 5) ... e o activitate plăcută, mai ales că o poți face în aer liber. 6) Activitatea de ... este una nobilă.

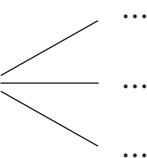
2. Construiește cât mai multe îmbinări de cuvinte.

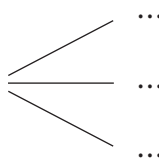
A juca

A improviza

A schița

A mânui

A încerca

A depăși

3. Scrie enunțuri cu trei dintre îmbinările construite. Poți modifica forma verbelor, în funcție de ce vrei să exprimi.

Model: *A mânui* un instrument $\Rightarrow$ – Știi *să mânuiiești* vreun instrument de grădinărit?
– *Mânuiiește* atent ustensilele.

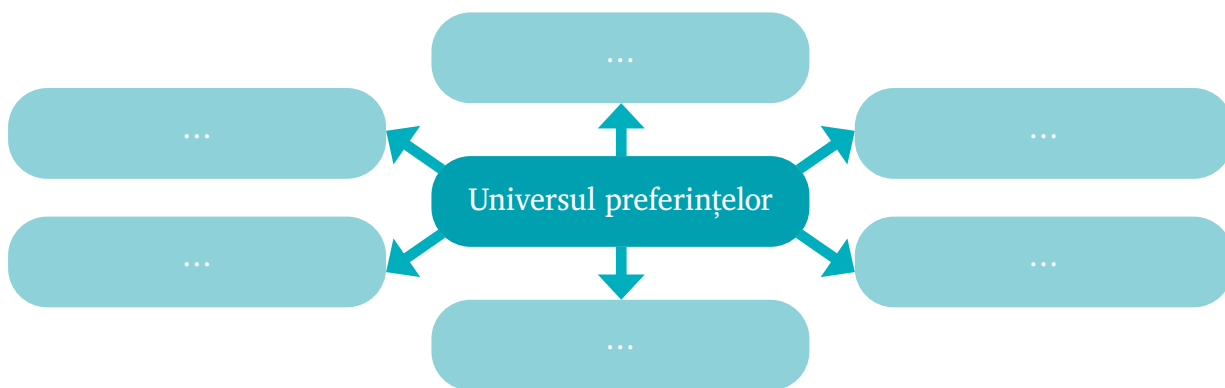
4. Scrie trei enunțuri pentru a exprima un îndemn sau o încurajare, într-un context concret.

Model: A *încearca* o activitate ⇒ – Dacă vrei să te *înviezezi*, *încearcă* o activitate nouă.

ACTUALIZARE

5. Lucru în grup.

a) În echipe a câte 4-5 elevi, timp de cinci minute, construiți o hartă conceptuală cu toate cuvintele care vi se asociază cu subiectul „Universul preferințelor”.

b) Alegeți un hobby/o ocupație preferată de majoritatea colegilor din grup. Discutați și explicați de ce vă place.

6. Examinează afirmațiile. Care dintre ele este adevărată și care este falsă? Argumentează-ți opinia.

a) Toți tinerii preferă muzica rock.	A F	e) Preferințele uneori sunt inexplicabile.	A F
b) Pasiunile ne ajută să ne dezvoltăm.	A F	f) Orice ocupație poate deveni un hobby.	A F
c) Lucrul în grădină este relaxant.	A F	g) Toate fetele preferă gătitul.	A F
d) Sportul este cea mai utilă ocupație.	A F	h) Toți copiii trebuie să aibă o pasiune.	A F

7. Lucru în perechi. Examinați listele de substantive de la rubrica *Vocabular tematic*. Clasificați-le într-un tabel cu patru coloane. Discutați rezultatele cu colegii. Ce ați observat?

OCUPAȚII			
Distractive	Utile	Relaxante	Costisitoare
...	...	...	...

AUDIERE

8. Ascultă textul, în lectura profesorului/profesoarei sau a unui coleg/unei colege, și răspunde la întrebări.

A După prima lectură:

- 1) Câte persoane sunt menționate în text?
- 2) Ce ocupație profesională de bază aveau toate persoanele menționate?
- 3) Care erau ocupațiile lor preferate în timpul liber?
- 4) Câți autori menționați în text sunt americani?
- 5) Din ce țări sunt ceilalți scriitori?

B După a doua lectură:

- 1) Ce fel de romane a scris Agatha Christie?
- 2) Câte desene a realizat Victor Hugo?
- 3) Când a învățat Lev Tolstoi să joace șah?
- 4) Ce premiu important a obținut Ernest Hemingway?
- 5) Ce fel de joc a inventat Mark Twain?

Cinci hobbyuri

Agatha Christie (1890-1976), bine-cunoscuta autoare britanică de romane polițiste, a avut un hobby neobișnuit – săpăturile arheologice. Ea l-a însoțit pe soțul său arheolog în multe expediții din Orientul Mijlociu.

Victor Hugo (1802-1885), marele romancier francez, a avut o pasiune frumoasă – desenul. A realizat mai mult de 4.000 de desene, majoritatea în creion sau în cărbune, pe care le-a dăruit prietenilor.

Lui **Lev Tolstoi** (1828-1910), cunoscut prozator rus, îi plăcea mult să joace șah în timpul liber. A învățat regulile pe când era mic. Cei care au avut ocazia să joace șah cu el spuneau că era foarte abil și ingenios.

Ocupațiile preferate ale lui **Ernest Hemingway** (1899-1961), mare romancier american și unul dintre deținătorii Premiului Nobel pentru Literatură, includeau vânătoarea și pescuitul.

Mark Twain (1835-1910), celebru scriitor american, a încercat să fie și inventator. A inventat un album cu file autoadezive și un joc educațional pentru îmbunătățirea memoriei.

9. Propune un alt titlu pentru textul audiat. Argumentează-l.

10. Lucru în perechi. Completați tabelul, pe baza textului și cu ideile proprii, pe care să le discutați. Prezentați rezultatele colegilor.

Numele scriitorului	Ocupația preferată/hobby	Ce influență credeți că a avut această ocupație asupra creației scriitorului? Argumente.
...	...	...

- 10.1 Formulează 4-5 întrebări pe care le-ai putea adresa unuia dintre scriitorii menționați, într-un dialog imaginar despre pasiuni și preferințe. Ce răspunsuri crezi că ai primi?

LECTURĂ

11. Cunoști/ai citit cărți în al căror titlu apare sintagma „în jurul lumii”? Despre ce sunt ele?
12. Citește textul. Ce fel de simbol a devenit Jessica?

ÎN JURUL LUMII LA DOAR 16 ANI

Unele persoane nu au nicio frică și pot cuceri universul! Aceasta este povestea fascinantă a unei tinere care a reușit la doar 16 ani să facă înconjurul lumii cu ajutorul unui iaht. A navigat singură în jurul lumii la doar 16 ani. Cum a supraviețuit 210 zile în mijlocul oceanului?

Jessica Watson, născută pe 18 mai 1993, a intrat în istorie în anul 2010, după ce a devenit cea mai tânără persoană care a navigat singură în jurul lumii, la vârsta de 16 ani.

Jessica a crescut în Queensland, Australia, într-o familie de navigatori și a început să meargă pe urmele părinților ei încă de la vârsta de opt ani. Când a ajuns la vârsta de 14 ani, și-a exprimat dorința de a naviga singură în jurul lumii, iar familia ei a susținut-o și a început să o pregătească pentru aventura vieții ei.

Pe 18 octombrie 2009, Jessica a pornit în călătoria sa pe mare, navigând pe iahtul numit *Ella's Pink Lady*. Traseul său a inclus traversarea a trei oceane și trecerea prin canalul Panama și strâmtoarea Gibraltar.

Pe parcursul călătoriei sale de 210 zile, Jessica s-a confruntat cu numeroase provocări, cum ar fi furtuni puternice, probleme tehnice la bordul iahtului și oboseală extremă. Cu toate acestea, ea și-a continuat călătoria cu hotărâre, având încredere în abilitățile sale și în pregătirea sa.

Pe 15 mai 2010, după ce a navigat aproximativ 23.000 de mile marine, Jessica a revenit în portul Sydney, unde era așteptată de mii de oameni.

Performanța sa a atras atenția întregii lumi, iar Jessica a devenit un model pentru tinerii din întreaga lume care își urmăresc visurile și aspirațiile. A devenit un simbol pentru tinerii care vor să-și urmeze un vis.

Jessica a fost numită, în 2011, *Tânăra australia-nă a anului* și a primit Ordinul Australiei în 2012.

Câteva recomandări pe care Jessica le oferă tinerilor:

Bucură-te de momentele frumoase. Mulți oameni de succes reușesc să-și atingă obiectivele, dar mulți nu reușesc să sărbătorească. Lasă-te cuprins de bucuria momentului. Acest lucru poate fi foarte simplu: oprește-te din fuga zilei și acordă-ți o clipă liberă. Recompensează-ți propriul efort. Apreciază-te pentru ceea ce ai realizat cu succes.

Înconjoară-te cu oameni buni. Imaginează-ți o călătorie în largul mării, la 16 ani. Majoritatea tinerilor de 16 ani se preocupă doar să se distreze cu prietenii lor. Nu se gândesc și nu-și propun provocări majore în viață. Găsește-ți consilieri și mentori puternici, oameni care au făcut mai înainte ceea ce vrei să faci tu. Învăță de la ei. Solicită-le ajutorul și sfatul. Analizează experiențele altora pentru ca să te pregătești cât mai bine. Perseverează pe calea gândirii pozitive. Controlează-ți gândirea și atitudinea

pentru a-ți continua cu succes călătoria. Înconjoară-te de oameni buni. Invită-i în echipa ta și în cercul tău de oameni apropiați. Folosește cu adevărat experiența lor pentru a te ajuta să crești pe plan personal și profesional.

Urmează-ți visul și recunoaște meritele altora. Prețuiește meritele echipei cu care lucrezi. Poți realiza cu succes o călătorie în jurul lumii de una singură. Dar pregătirea ambarcațiunii tale în lunile premergătoare evenimentului și lecțiile pe care le-ai căpătat de la alții au contribuit la succesul tău. Nu uita acest lucru. Nu ezita niciodată să mulțumești fiecărui om care te-a ajutat. Dar nu este important doar să mulțumești. Împărtășește succesul cu toată echipa. Călătoria ta este și călătoria lor. Succesul tău este și succesul lor.

Stabilește-ți obiective valoroase pentru viitor. Bucură-te de realizările tale. Stabilește obiective importante și pentru viitor. Dar nu uita: valoarea obiectivelor tale o stabilești tu. De exemplu, terminarea liceului, continuarea studiilor la universitate, obținerea permisului de conducere sau munca de voluntariat pentru a ajuta persoanele nevoiașе sunt la fel de importante ca un record mondial. Stabilește-ți prioritățile. Opinia ta trebuie să conteze cel mai mult atunci când decizi ce vrei să faci.

În urma călătoriei sale, Jessica a scris o carte intitulată „True Spirit” („Adevăratul spirit”). Ea

a devenit o vorbitoare motivațională, susținând că este important să îți urmezi visurile și să lupți pentru ele cu hotărâre și curaj. Ea a încurajat, de asemenea, tinerii să învețe să se descurce în situații dificile și să nu se lase descurajați de eșecuri.

În prezent, Jessica este angajată ca prezentatoare de televiziune în Australia, în cadrul unui program de aventură și călătorii. De asemenea, ea continuă să navigheze și să își împărtășească experiențele și cunoștințele cu tinerii care își doresc să învețe să navigheze.

În 2023 a fost lansat un film care prezintă povestea uluitoare a australiencei. Telespectatorii pot simți un pic din experiența fascinantă a tinerei de doar 16 ani la acea vreme.

(Din presă)

CUVINTELE TEXTULUI

fascinant/ă, *adj.* – захватывающий/ая
a naviga, *verb* – плавать, плыть (на яхте)
a supraviețui, *verb* – а rămâne în viață; выжить
navigator, *subst.* – навигатор, мореплаватель
a se confrunta, *verb* – противостоять, столкнуться
milă marină – морская миля
performanță, *subst.* – достижение
aspirație, *subst.* – стремление
obiectiv, *subst.* – scop; цель

ambarcațiune, *subst.* – (морское) судно
premergător/oare, *adj.* – предыдущий
a ezita, *verb* – колебаться
a stabili, *verb.* – поставить (цель)
nevoiaș/ă, *aici:* *adj.* – нуждающийся
a susține, *verb* – aici: утверждать
descurajat/ă, *adj.* – обескураженный
eșec, *subst.* – неудача
uluitor/oare, *adj.* – ошеломляющий

- 13.** Găsește în text antonime pentru cuvintele de mai jos. Alcătuieste propoziții cu trei dintre ele.
Curaj, bătrân/ă, slab/ă, neîncredere, nehotărâre, minor/ă, minoritate, neimportant/ă, bogat/ă.
- 14.** Ce denumiri geografice apar în text? Unde anume se află aceste puncte geografice?
- 15.** Explică în cuvinte proprii expresiile de mai jos. Alcătuieste enunțuri cu fiecare dintre ele.
a) a cuceri universul;	d) a merge pe urmele cuiva;
b) a face înconjurul lumii;	e) a avea o aventură a vieții;
c) a intra în istorie;	f) a-ți urma visul.

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

- 16.** Găsește în text detaliile solicitate.
a) Despre cine este textul?	d) Din ce țară este Jessica Watson?
b) Ce a reușit Jessica să facă la vârsta de numai 16 ani?	e) Ce a făcut tânăra după călătoria sa în jurul lumii?
c) Câte zile a durat călătoria ei în jurul lumii?	f) Continuă ea să navigheze sau nu?
- 17.** Răspunde la întrebări.
a) În ce an s-a născut Jessica Watson?	d) Ce dificultăți a întâmpinat Jessica pe parcursul călătoriei?
b) Cum se numea iahtul cu care a navigat Jessica?	e) Ce distanță a parcurs Jessica în total?
c) Când a început și când s-a terminat călătoria?	f) Ce titluri sau premii a primit Jessica după călătorie?
- 18.** Lucru în perechi. Discută cu colegul/colega și formulați răspunsuri la întrebările de mai jos, apoi împărtășiți-le colegilor.
a) Ce recomandări oferă Jessica tinerilor, potrivit textului? Care dintre sfaturi vi se pare cel mai util?	c) Ce înseamnă pentru ea „să te bucuri de momentele frumoase”? Dar ce înseamnă asta pentru voi?
b) De ce este important, după părerea Jessica, să te înconjori de oameni buni? Dar ce credeți voi?	d) Cum arată pentru Jessica succesul: ca o reușită individuală sau de echipă? Are dreptate sau nu? De ce?
- 19.** Dă exemple de situații în care cineva s-a confruntat cu provocări.
- 20.** Dă exemple de persoane/personaje despre care se poate spune că și-au urmat un vis.
- 21.** Ți-ar plăcea să pornești într-o aventură asemănătoare cu cea a Jessica? De ce da sau de ce nu?

22. Ce crezi că este mai important când îți faci planuri de acest fel: curajul sau pregătirea?
23. Ai avut vreodată un vis sau un scop la care ai lucrat mult timp? Povestește despre asta.
24. Ce calități crezi că are o persoană care reușește să-și îndeplinească visurile?

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

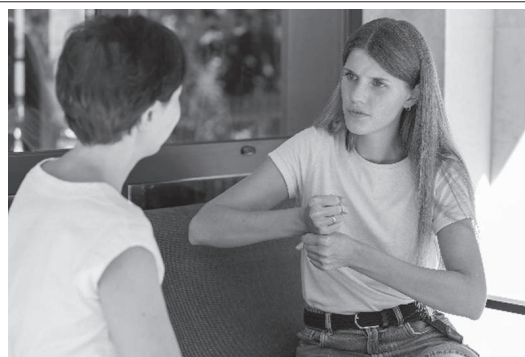
ACTE COMUNICATIVE

25. Examinează expresiile din tabelul de mai jos. Dă exemple de situații în care pot fi folosite acestea.

A SOLICITA O RECOMANDARE

Pentru a cere o recomandare, poți folosi expresiile:

- Dă-mi, te rog/Dați-mi, vă rog, o recomandare.
- Fă-mi, te rog/Faceți-mi, vă rog, o recomandare.
- Ce recomandare ai/aveți?
- Ce recomandare îmi poți/îmi puteți da?
- Am nevoie de recomandarea ta/dumneavoastră.

A OFERI O RECOMANDARE/ A FACE UN ÎNDEMN

Pentru a oferi o recomandare, poți folosi expresiile:

- Cred că poți/puteți face următorii pași: ...
- Gândește-te bine, apoi acționează./Gândiți-vă bine, apoi acționați.
- Bucură-te/Bucurați-vă de fiecare succes.
- Pornește/Porniți cu gândul la rezultat.
- Nu te opri/Nu vă opriți la primul obstacol.
- Fă un plan detaliat și urmează-l.

A CERE O INSTRUCȚIUNE

Pentru a cere instrucțiuni, poți folosi expresiile:

- De unde să încep?
- Ce trebuie să fac?
- Cum pot să pornesc ...?
- Care sunt instrucțiunile de exploatare?
- Cum trebuie folosit aparatul?
- Care sunt pașii de urmat?

A OFERI O INSTRUCȚIUNE

Pentru a oferi instrucțiuni, poți folosi expresiile:

- Mai întâi, apasă/apăsați pe buton.
- Pornește/Porniți programul.
- Verifică/Verificați conexiunea.
- Conectează/Conectați încărcătorul.
- Urmează/Urmați pașii descriși.

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ

Amintește-ți!

Noțiunea gramaticală	MODUL IMPERATIV	
Ce exprimă	Modul imperativ exprimă o rugămintă, un sfat, un ordin, o poruncă, un îndemn, o recomandare, o încurajare sau o interdicție adresată direct unei persoane sau mai multora.	
Cum se formează	Verbul la modul imperativ poate avea formă afirmativă și negativă . Se folosește numai pentru persoana a II-a singular și plural (tu/voi) .	
Persoana a II-a, singular	Forma afirmativă = indicativ prezent, pers. a II-a, sg.	Forma negativă = nu + infinitiv
<i>Tu</i>	Navighează! Citește! Scrie! Fii curajos/oasă! Ai curaj!	Nu naviga! Nu citi! Nu scrie! Nu fi fricos/oasă! Nu avea frică!
Persoana a II-a, plural	Forma afirmativă = indicativ prezent, pers. a II-a, pl.	Forma negativă = nu + indicativ prezent, pers. a II-a, pl.
<i>Voi</i>	Navigați! Citiți! Scrieți! Fiți curajoși/oase! Aveți curaj!	Nu navigați! Nu citiți! Nu scrieți! Nu fiți fricoși/oase! Nu aveți frică!

Reține!

Noțiunea gramaticală	MODUL IMPERATIV (FORMA AFIRMATIVĂ ȘI NEGATIVĂ) CU PRONUME ÎN ACUZATIV ȘI DATIV
	Verbele la imperativ se folosesc adesea împreună cu pronumele personale în dativ (îmi/mi, îți/ți, îi/i, ni, vi, li) și acuzativ (mă, te, îl, o, ne, vă, îi, le).
Cum se formează	NOTA BENE! • În construcțiile afirmative, pronumele se află după verb. • În construcțiile negative, pronumele se află înaintea verbului. • Dacă sunt folosite două pronume, ordinea lor este: dativ + acuzativ.

Persoana a II-a, singular	Forma afirmativă = verbul la imperativ + pronumele	Forma negativă = nu + pronumele + verbul la imperativ
Tu	Explică- <i>mi</i> problema! Explică- <i>mi-o</i> !	Nu- <i>mi</i> explica problema! Nu <i>mi-o</i> explica!
Persoana a II-a, plural	Forma afirmativă = verbul la imperativ + pronumele	Forma negativă = nu + pronumele + verbul la imperativ
Voi	Prezentați- <i>mi</i> rezolvarea! Prezentați- <i>mi-o</i> !	Nu- <i>mi</i> prezentați rezolvarea! Nu <i>mi-o</i> prezentați!
Exemple de utilizare	Ce poți exprima cu ajutorul verbelor la imperativ? • O rugămintă: Ajută-mă să înțeleg ideea. Ajutați-i pe sportivi să câștige. • Un îndemn: Citește-i surorii mai mici o poveste. Împărtășește-le prietenilor opinia ta. • Un sfat, o recomandare: Evită zonele periculoase! Evită-le cu atenție! • O încurajare: Nu-ți uita ideile și veți reuși. Păstrează-ți felul de a fi. • O interdicție: Nu-ți trăda aproapele! Nu-mi folosi obiectele personale! • Un ordin, o poruncă: Faceți-vă timp liber pentru teme. Nu-i încurcați pe colegi să lucreze! Nu-i descurajați pe tineri!	

26. Transcrie din textul *În jurul lumii la doar 16 ani* verbele la modul imperativ, forma afirmativă și negativă (fără pronume). Alcătuiește cu ele propoziții care să exprime sfaturi, recomandări, îndemnuri.

27. Transcrie din text cât mai multe enunțuri semnificative care conțin verbe la modul imperativ, plasându-le într-un tabel ca cel de mai jos.

Enunțuri cu verbe la modul imperativ cu pronume în dativ	Enunțuri cu verbe la modul imperativ cu pronume în acuzativ
Acordă-ți o clipă liberă.	Bucură-te de momentele frumoase.
Recompensează-ți efortul.	Lasă-te cuprins de bucuria momentului.
...	...

28. Dezvoltă cinci-șase dintre enunțurile transcrise, completându-le după sens pentru a crea contexte semnificative.

Model: *Acordă-ți o clipă liberă. ⇒ Atunci când ești obosit, acordă-ți o clipă liberă.*
Bucură-te de momentele frumoase. ⇒ Bucură-te de momentele frumoase împreună cu cei dragi.

29. Alege unul dintre îndemnulrile Jessicăi și dezvoltă-l, pornind de la experiențele proprii.

DIALOG

30. Citește dialogul. Răspunde la întrebări.

Pavel: Salut, Daniela. Ce faci în weekend?

Daniela: Salut, Pavel. Încă nu m-am hotărât. Vreau să-mi găsc un hobby nou, ceva relaxant. Recomandă-mi ceva.

Pavel: Eu, de ceva timp, fac fotografie. Mi se pare un hobby foarte interesant și creativ.

Daniela: Sună bine. Dar trebuie să ai un aparat profesionist ca să începi?

Pavel: Nu. Începe chiar cu telefonul. Alege imaginea. Folosește corect lumina. Studiază opțiunile telefonului și vei reuși.

Daniela: Tu cum ai învățat să fotografiezi?

Pavel: M-am înscris la un curs online. Înscrie-te și tu.

Daniela: Bună idee. Dar, până atunci, te rog, arată-mi pozele făcute de tine și explică-mi câteva trucuri simple.

Pavel: Desigur. Ne vedem în weekend?

Daniela: Super! Mulțumesc mult pentru idee!

a) Despre ce discută Pavel și Daniela?

b) Ce a solicitat Daniela?

c) Ce hobby are Pavel?

d) Ce o interesează pe Daniela?

e) Cum a reacționat Pavel?

31. Lucru în perechi.

a) Exersați dialogul. Prezentați-l în fața clasei.

b) Modificați dialogul, schimbând preferințele/hobbyurile: drumeții, gătit, dans, pictură sau altceva.

32. Transcrie din dialog verbele la modul imperativ. Alcătuiește propoziții cu ele.

33. Pune verbele la forma negativă. Alcătuiește propoziții cu trei dintre ele.

34. Lucru în perechi.

1) Improvizați dialoguri din 6-8 replici, pe baza situațiilor propuse. În funcție de situație, cereți/oferiți recomandări sau sfaturi; cereți/oferiți instrucțiuni. Puteți utiliza, la alegere, expresii de la rubrica **NOTA BENE!**

2) Prezentați dialogurile în fața clasei. Încercați să urmăriți claritatea exprimării, corectitudinea gramaticală, coerența ideilor și naturalețea conversației.

NOTA BENE!**Expresii utile pentru dialoguri**

- Mi se pare o idee bună.
- Cum ai început?
- De ce echipament/materiale ai nevoie?
- Cât timp îți ia pe săptămână?
- Cred că aș vrea să încerc și eu.
- Mulțumesc pentru recomandare!
- Aș prefera să...
- Mi-ar plăcea să...
- Ce părere ai despre...?
- Nu sunt de acord, pentru că...
- În primul rând...
- Pe de altă parte...
- Totuși...
- Prin urmare...

A)

Elevul/eleva A: Te interesează ce hobby are colegul/colega. Soliciți recomandări, în cazul în care vrei să îl practici și tu.

Elevul/eleva B: Îți place un sport. Răspunde la întrebări și oferă recomandările solicitate.

B)

Elevul/eleva A: Una dintre ocupațiile tale preferate este gătitul. Ești întrebat/ă despre rețeta preferată. Oferă instrucțiunea necesară.

Elevul/eleva B: Vrei să obții instrucțiunile pe pași pentru a afla cum gătește colegul/a felul de bucate preferat. Soliciți instrucțiunile ca să o poți face și tu.

- 35. Lucru în grup.** Discutați și decideți care este ocupația preferată a unor tineri, pe baza imaginilor alăturate. Creați pentru fiecare imagine o situație de comunicare, după modelul celor formulate în exercițiul precedent. Situația trebuie să solicite formularea de recomandări sau instrucțiuni.

36. Completează dialogul cu: a) cuvinte potrivite; b) patru-șase replici plauzibile.

A: Bună! Ce faci, de obicei, în timpul liber?

B: De obicei, ... , dar uneori prefer să

37. Lucru în perechi. Alegeți o situație dintre cele create și alcătuiți un dialog din 6-8 replici. Folosiți verbe la modul imperativ, forma afirmativă sau negativă.**38. Jocuri de rol.**

a) **Planuri de weekend.** Sunteți doi prieteni/două prietene care își planifică weekendul. Unul/una dintre voi preferă sportul, celălalt/cealaltă – activitățile artistice. Convingeți-vă reciproc de importanța propriilor preferințe. Ajungeți la un compromis pentru a vă organiza activitățile de weekend.

b) **Alegerea unei activități comune.** Unul/una dintre voi preferă activitățile relaxante, celălalt/cealaltă – activitățile energice, competitive. Elaborați un dialog scurt (5-6 replici) și luați o decizie finală.

MONOLOG

39. Răspunde pe rând la întrebările de mai jos, construind un monolog.

a) Ce pasiune/ocupație preferată ai?

d) De ce este importantă pentru tine?

b) Cum ai descoperit-o?

e) Ce planuri ai legate de această pasiune?

c) Cât timp îi dedici, de obicei?

f) Recomandă această activitate colegilor.

40. Construiește un monolog de 1-2 minute, folosind obligatoriu cuvintele: *pasiune, relaxare, a prefera, a practica, util, timp liber*.**41. Cum crezi, navigația a fost pentru Jessica un hobby care i-a schimbat viața? Prezintă câteva argumente și exemple pe baza textului, precum și o concluzie personală.****42. Prezintă un monolog argumentativ de 2-3 minute, răspunzând la întrebarea „Este mai util să practici un sport sau să citești în timpul liber?” Folosește conectori: *În primul rând ... ; Pe de altă parte ... ; Totuși ... ; În concluzie ...*.****43. Prezintă un scurt monolog comparativ. Compară două hobbyuri care te reprezintă.**

Model: „Universul preferințelor mele include două ocupații de bază: fotografia și jocul de baschet. Fotografia este mai relaxantă decât baschetul, însă baschetul este mai sănătos. De aceea mă străduiesc să le practic pe ambele, în mod egal.”

SCRIERE

44. Continuă frazele, argumentând opțiunea.

a) Îmi doresc să încerc ... , deoarece ...

c) Dacă aș avea timp liber, aș ... , fiindcă ...

b) Un hobby care mi se pare inutil este ... , pentru că ...

d) O activitate minunată mi se pare cea de ... , căci ...

45. „Îmbogățește” afirmațiile după model.

Model: *Îmi place muzica.* ⇒ *Îmi place să ascult muzică clasică, pentru că mă relaxează.*

a) *Îmi place teatrul.* ⇒ ...

d) *Îmi plac emisiunile despre istorie.* ⇒ ...

b) *Îmi place să cânt la chitară.* ⇒ ...

e) *Aș vrea să învăț să joc șah.* ⇒ ...

c) *Îmi plac filmele de aventuri.* ⇒ ...

f) *Aș vrea să pot practica karate.* ⇒ ...

46. Jocul preferat. Amintește-ți jocul preferat din copilărie. Scrie o instrucțiune (cum se joacă, ce reguli trebuie respectate), adresându-te colegului/colegei de bancă sau tuturor colegilor. Respectiv, folosește verbe la modul imperativ la singular sau la plural, forma afirmativă.

47. Să presupunem că pasiunea ta este gătitul și ai un blog culinar. Transcrie rețeta. Completează-o cu verbele potrivite din paranteze, la modul imperativ, cu sau fără pronume în dativ sau acuzativ, în funcție de text. Atenție: unele verbe pot fi folosite de mai multe ori.

SALATĂ DE ARDEI CU ROȘII, MĂSLINE ȘI USTUROI

... ardeii, ... de cotoare și ... în cubulețe. Puteți folosi ardei „semafor”: roșu, galben, verde.

... roșiile cherry și ... în două sau în trei bucăți (în funcție de dimensiuni). Arată fain un mix de tomate cherry colorate: roșii, galbene, oranj.

Într-un bol încăpător ... trei linguri de ulei de măsline și ... usturoiul. ... piper negru proaspăt măcinat și sare și ... zeama de lămâie. ... totul bine.

... pătrunjelul verde tocat și măslinele scurse de zeamă. Tare bine merg măslinele cu usturoiul zdrobit!

Apoi ... în bol ardeii grași și o jumătate de ardei iute, tocat foarte fin.

... cu roșiile cherry colorate.

... totul cu grijă și ... de sare, piper și lămâie. Această salată de ardei poate fi oricând aseasonată suplimentar, după gust.

Salata mediteraneeană de ardei cu măsline verzi sau negre poate fi servită imediat ce-a fost preparată.

(după blogul *Savori urbane*)

(A adăuga, a amesteca, a completa, a curăța, a gusta, a presăra, a pune, a spăla, a stoarce, a tăia, a toca, a zdrobi.)

48. Documentează-te și scrie rețeta unui fel de mâncare tradițional pentru etnia ta. Împărtășește-o colegilor. Ce bucate tradiționale îți erau bine cunoscute? Ai descoperit și altele noi?

CONEXIUNI

49. Lucru în perechi. Examinați imaginile cu tineri dansând. Discutați și răspundeți prin consens la întrebări, argumentându-vă opiniile.

- a) Care dintre hobbyuri este mai modern?
b) Care este mai interesant?

- c) Care este mai popular?
d) Care poate să reziste mai mult în timp?

50. Lucru în grup. Completați tabelul de mai jos cu cel puțin șapte elemente pentru fiecare coloană. Discutați ce hobbyuri ar putea redeveni actuale?

Hobbyuri tradiționale/vechi	Hobbyuri moderne
...	...

51. Privește imaginile. Ce activități au rămas neschimbate? Ce activități au dispărut sau riscă să dispară?

- 52. Lucru în grup. Discutați și completați tabelul cu argumente *pro* și *contra* afirmației propuse. La ce concluzie ați ajuns?**

REȚELELE SOCIALE AJUTĂ OAMENII SĂ-ȘI DEZVOLTE PASIUNILE.	
PRO	CONTRA
...	...

TEME

- 53. Recitește mottoul temei. Comentează legătura acestuia cu textul despre Jessica Watson.**
- 54. Citește fragmentul. Ce profesie avea tatăl lui Lion? Ce ocupație preferată avea băiatul?**

Înainte vreme, când tatăl mai era în viață, Lion se ținea numai de șotii. Tatăl, dulgher iscusit, muncea de se spetea ziulica întreagă, într-un morman de așchii și rumeguș de lemn, iar băiatul, cum prindea o clipă mai potrivită, dispărea îndată prin gropile cu lut de la marginea satului. Ce făcea oare? Aducea niște chipuri ciudate, lipite din lut, încercând să imite animale și oameni. Tata, molatic din fire, nu-i spunea nimic. Însă mama clătina din cap, dojenindu-l că umblă de ici-colo, fără treabă, în loc să pună și el mâna pe sapă ori ciocan. Lion își vâra chipurile de lut în cenușa fierbinte din gura cotlonului ca să le rumenească la căldură lină. Mama le găsea și acolo. Scurpând în sân și făcându-și cruce, le scotea cu ocări nesfârșite ca să le arunce apoi, cu cenușă cu tot, în râpă. Lion, peste câteva zile, aducea altele.

Figurinele acestea neînsuflețite zugrăveau scene nevinovate, aproape banale: o bătaie între doi cucoși, un mânz alergând după căruță, un iepure urmărit de ogari, o săniuță cu niște prichindei strigând în gura mare și coborând devale... Mulți le țineau în palmă a mirare, înveseliți de aceste nimicuri. Iar învățătorul Dominte Modval, din motive necunoscute, le tot strângea într-o odaie de la școală, unde sus pe perete era afișată inscripția: „Lucru manual”.

(Adaptare după George Meniuc, *Caloian*)

- 55. Expune ipoteze:**
- a) De ce tatăl nu-i spunea nimic fiului?
 - b) De ce învățătorul strângea figurinele făcute de Lion?
 - c) De ce mama îl dojenea/ii făcea observație băiatului?
 - d) Ce profesie crezi că a îmbrățișat Lion în viitor?
- 56. Intervievează-i pe membrii familiei tale despre ocupațiile sau hobbyurile lor. Construiește un clustering cu titlul „Universul preferințelor familiei noastre”, în care să inserezi și elemente ale arborelui genealogic al familiei. Prezintă rezultatul colegilor.**

- 57. Lucru în grup.** În echipe a câte 4-5 elevi, analizați, pe baza informației din clustering:
- a) Ce preferințe au membrii mai în vârstă ai familiilor?
 - b) Ce preferințe au cei mai tineri?
 - c) Ce asemănări ați descoperit între diferite familii?
 - d) Ce deosebiri ați descoperit?
- 58. Jurnal personal.** Scrie o pagină de jurnal în care să descrii activitățile preferate din timpul unei zile de weekend. Include următoarele aspecte: ce faci? cu cine interacționezi? îți place sau nu activitatea? cum te simți?
- 59. Scrie un eseu pe baza reperelor (maximum o pagină de caiet), cu titlul „Cum să-ți petreci timpul liber cât mai interesant”. Folosește verbe la imperativ pentru a propune sfaturi, recomandări, îndemnuri sau instrucțiuni utile.**
- Repere:**
- a) Prezintă importanța timpului liber în dezvoltarea personală;
 - b) Oferă exemple de activități (sportive, culturale, creative sau de relaxare);
 - c) Argumentează beneficiile hobbyurilor;
 - d) Include sugestii practice adaptate vârstei și resurselor disponibile;
 - e) Încheie articolul cu o concluzie motivantă, încurajând cititorii să-și descopere pasiunile și să-și organizeze eficient timpul liber.
- 60. Documentează-te și prezintă o informație cu privire la specificul ocupațiilor de mai jos (ce presupun, unde pot fi practicate în Republica Moldova, ce trebuie să ai pentru a le practica etc.). Alege una dintre ele pentru care să prezinți o recomandare prietenilor, folosind verbe la modul imperativ.**
- a) Robotică;
 - b) Drumeție;
 - c) Caiac;
 - d) Jocuri intelectuale;
 - e) Observarea păsărilor;
 - f) Coacerea pâinii cu maia.

UNITATEA 3. Relația părinți – copii

*Fericit e vulturul care, întorcându-și cătarea din slava cerului,
vede puiul său despicând aerul cu aceeași bărbăție.*

Barbu Ștefănescu Delavrancea

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- relația părinți – copii
- roluri și responsabilități
- relații și atitudini
- educație și valori
- probleme și provocări

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- verbele la modul conjunctiv, timpul prezent

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să ceri permisiunea
- să acorzi permisiunea
- să refuzi permisiunea
- să exprimi o intenție
- să exprimi lipsa unei intenții

SĂ REDACTEZI:

- un portret al unui personaj
- un dialog scurt

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a crește • a exercita • a încuraja • a îngriji • a modela • a proteja • a-și asuma	Substantive • autoritate • datorie • exemplu • influență • model • părinte • responsabilitate • sprijin • tutelă	Adjective • demn/ă • grijuliu/e • incontestabil/ă • rebel/ă • maxim/ă • total/ă	Verbe • a asculta • a asigura • a contesta • a diminua • a exprima • a interacționa • a înțelege • a manifesta • a respecta • a spori	Substantive • afecțiune • autonomie • compromis • comunicare • dependență • iertare • independență • încredere • relație • respect • tensiune	Adjective • apropiat/ă • deschis/ă • distant/ă • excesiv/ă • necondiționat/ă • reciproc/ă • toxic/ă
Expresii • A-și asuma responsabilitatea • A oferi sprijin necondiționat • A exercita influență			Expresii • A insufla încredere • A avea o relație apropiată • A ajunge la un compromis		
Expresii • A face față provocărilor • A avea probleme • A face diferență			Expresii • A impune reguli • A educa prin propriul exemplu • A servi drept autoritate morală		
Verbe • a depăși • a depista • a evita • a identifica • a negocia • a remedia • a reuni • a rezolva • a soluționa	Substantive • absență • conflict • diferență • dificultate • generație • influență • lipsă • mediu • neglijență • neînțelegere • presiune • reconciliere • violență	Adjective • benefic/ă • domestic/ă • financiar/ă • nociv/ă • social/ă • școlar/ă	Verbe • a asigura • a certa • a disciplina • a educa • a ghida • a impune • a interzice • a promova • a reuși • a stabili	Substantive • disciplină • educație • libertate • limită • maturitate • model • regulă • sinceritate • solidaritate • valoare	Adjective • tradițional/ă • modern/ă • moral/ă • material/ă • emoțional/ă

Roluri și
responsabilități

Relații
și atitudini

Relația
părinți – copii

Probleme
și provocări

Educație
și valori

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Completează enunțurile cu cuvinte potrivite, folosind rubrica *Vocabular tematic*.

A. Roluri și responsabilități

1) Rolul de părinte presupune să-ți asumi o mare 2) Copiii trebuie să accepte ... părinților. 3) Părinții trebuie să acorde ... copiilor. 4) Este important să poți oferi ... necondiționată.

B. Relații și atitudini

1) Este bine să ai o relație ... cu părinții. 2) Pentru aceasta, este important să manifesti 3) Grijă ... ar putea să cauzeze o reacție de respingere. 4) Vreau să cred că putem avea ... reciprocă unul în celălalt.

C. Educație și valori

1) Ce este mai bine: să ni se impună ... sau să ni se ofere libertate totală? 2) Numai o persoană cu autoritate poate să servească drept 3) Un sistem adecvat de reguli poate să asigure o ... bună. 4) Valorile ... trebuie să constituie baza educației.

D. Probleme și provocări

1) Absența îndelungată a părinților poate să genereze 2) Conflictul dintre ... poate să fie rezolvat prin comunicare. 3) Nu-mi place să simt ... asupra mea. 4) Vrei să ajuți la depășirea ... ?

2. Alcătuește îmbinări de cuvinte cu verbele de mai jos. Construiește propoziții cu șase dintre îmbinările alcătuite.

a) a îngriji ... ; d) a interacționa ... ; g) a depista ... ; j) a certa ... ;
b) a proteja ... ; e) a manifesta ... ; h) a depăși ... ; k) a ghida
c) a limita ... ; f) a disciplina ... ; i) a soluționa ... ;

3. Găsește cuvintele definite. Folosește dicționare explicative, în caz de necesitate.

1) Prestigiu sau considerație de care se bucură cineva.	Neglijență
2) Ocrotirea, sprijinul și protecția intereselor unui minor.	Compromis
3) Simpatie, prietenie, dragoste față de cineva.	Autoritate
4) Înțelegere, acord bazat pe cedări reciproce.	Reconciliere
5) Situație încordată; zbucium sufletesc, nervozitate.	Tensiune
6) Atitudine de nepăsare față de ceva sau de cineva.	Afecțiune
7) Lipsă de stăpânire în vorbe sau în fapte; impulsivitate, brutalitate.	Regulă
8) Punere de acord; înțelegere sau împăcare.	Limită
9) Punct unde se oprește posibilitatea de acțiune a cuiva.	Violență
10) Normă pe baza căreia se desfășoară o activitate.	Tutelă

ACTUALIZARE

4. Ipoteze. Ce sugerează fiecare dintre imagini? Ce sentimente are copilul? Ce simt părinții? Ce ai spune dacă ai fi tu copilul din imagine? Ce ai spune dacă ai fi părinte?

5. Cum ar putea fi remediată fiecare situație? Propune soluții și discută-le cu colegii.
6. Continuă propozițiile:
- Părinții trebuie să-și susțină copiii atunci când ...
 - Între părinți și copii pot să apară conflicte din cauza ...
 - O relație între părinți și copii este sănătoasă dacă ...
 - În familie trebuie să existe o bună înțelegere, fiindcă ...
 - Pentru a îmbunătăți o relație, trebuie să depui efort, și atunci ...
 - Încearcă să vorbești liniștit în orice situație, deoarece ...
7. Lucru în perechi. Discutați afirmațiile, argumentându-vă opinia (sunteți de acord sau nu?).

Părinții trebuie să limiteze timpul petrecut de copii pe internet.

Libertatea totală în adolescență este mai dăunătoare decât lipsa libertății.

Laudele excesive pot fi dăunătoare pentru dezvoltarea emoțională a tinerilor.

Copiii trebuie să fie nu doar ascultați, ci și auziți.

Cadourile scumpe pot influența negativ caracterul adolescenților.

Părinții trebuie să fie responsabili pentru comportamentul copiilor.

Nerespectarea promisiunilor de către părinți îi poate face pe copii să procedeze la fel.

Oricine poate să rezolve cu succes o situație de conflict.

AUDIERE

8. Ascultă textul în lectura profesorului/profesoarei sau a unui coleg/unei colege și efectuează sarcinile propuse.

1) Notează cuvintele/expresiile din text care au sensul:

- locuință modestă, săracă – ...
- a alunga pe cineva de acasă – ...
- a reuși să convingi pe cineva – ...

2) Completează propozițiile cu verbele necesare:

- Bătrânul era prea slab ca să ...
- Omul a hotărât să-l ...
- Nevasta a încercat să-l ...

3) Completează cu cuvintele potrivite:

- În vremurile vitrege, bătrânii care nu ... erau trimiși pe drumuri.
- După multe rugăminți, omul i-a dat pătura ...
- Copilul i-a spus că și el va fi ... din casă, la bătrânețe.

4) Completează cu cuvintele din paranteze:

- Bătrânul era considerat un om fără
- Femeia a arătat ... față de socrul ei.
- Copilul din leagăn a rostit cu multă ... cuvintele sale.

(Înțelegere; înțelepciune; valoare.)

5) Cum ai caracteriza succint, prin câteva adjective, relația *părinți-copii* din acest text?

O jumătate de pătură

Adevărata dreptate nu este întotdeauna rostită de gura unui judecător. Iată ce ne arată o veche poveste irlandeză.

Într-un bordei sărman trăia un om împreună cu nevasta, tatăl și fiul său, care era încă în leagăn. Bătrânul nu mai era bun de nimic. Era prea slab ca să mai muncească. Toată ziua mânca și fuma, șezând în fața ușii.

Atunci omul a hotărât să-l alunge, să-l lase pe drumuri, cum se făcea demult, în vremurile vitrege, cu cei ce nu aduceau niciun folos.

Nevasta a încercat să-l împiedice, dar degeaba.

— Dă-i măcar o pătură, l-a rugat ea.

— Nu. Am să-i dau doar o jumătate de pătură. Îi ajunge.

Nevasta l-a rugat și, până la urmă, l-a înduplecat să-i dea toată pătura. În clipa în care bătrânul se pregătea să iasă din casă, plângând, s-a auzit glasul pruncului din leagăn.

Pruncul a vorbit astfel către tatăl său:

— Nu! Nu-i da toată pătura! Dă-i doar jumătate.

— De ce? a întrebat tatăl, uimit, apropiindu-se de leagăn.

— Fiindcă, a răspuns copilul, are să-mi trebuiască jumătatea cealaltă pentru tine, când am să te dau afară din casă.

9. Propune, pentru cuvintele de mai jos:

a) **antonime**: adevăr; dreptate; vechi; slab; sărman; folos;

b) **sinonime**: degeaba; a îndupleca; glas; prunc.

10. Continuă ideile exprimate cu două-trei propoziții proprii.

a) Cred că este nedrept să spui despre cineva că nu este bun de nimic.

b) De multe ori, copiii sunt cei care spun adevăruri mari.

c) Tinerii ar trebui să se gândească la faptul că vor fi și ei bătrâni.

LECTURĂ

11. Citește. Ce ocupații au cei doi feciori?

ULTIMA LUNĂ DE TOAMNĂ

de Ion Druță

(fragmente)

(Nuvela „Ultima lună de toamnă” istorisește trăirile interioare ale unui tată frământat de dor și de teama că nu-și va mai revedea copiii, o fiică și cinci feciori, care și-au creat propriile vieți și nu prea vin în vizită. Și, pentru că toamna e vremea oaspeților, decide chiar el să meargă în musafirie la fiecare dintre ei. Așadar, luând cu el un coș plin cu bunătăți, bătrânul pornește la drum.)

ION DRUȚĂ

(3 septembrie 1928 – 28 septembrie 2023) – scriitor român. Autor al romanelor *Frunze de dor* (1957), *Povara bunătății noastre* (1968), *Clopotnița* (1984), *Biserica Albă* (1988) și al pieselor de teatru *Casa mare* (1962), *Păsările tinereții noastre* (1971). Opera sa, în care satul patriarhal moldovenesc apare idealizat, este o „expresie a rezistenței spirituale și morale în fața a tot ce subminează națiunea, umanul, sacrul” (Mihai Cimpoi).

1. [...] Anton a fost cel mai cuminte, cel mai ascultător dintre noi. A păscut vitele în pădure cât era mic și trebuia să le pască, le-a păscut când s-a ridicat mai mărișor și-l rugam noi să se ducă în locul nostru, apoi tata, când n-avea pe

cine trimite, îl trimitea tot pe dânsul. Și pădurea s-a răzbunat. Ni l-a luat pădurea pe Anton. Văzând cum îndură el pentru copacul ce geme în vale, tata îi propune:

– Poate ne repezim, să-i sperii colo cu pușca? Atâta a așteptat Anton, să-i propună chiar tata. Acum, bătrânul abia se mai ține în urma lui. Ba îl pierde, ba iar îl găsește. Într-o vâlcică, Anton se oprește și, arătând cu degetul spre un strat de frunze ruginite, îi spune bătrânului:

– Iaca, aici a fost azi-dimineață un copac. Tata rămâne uluit:

– Nu mai spune! Ș-unde-i?!

Scormonind cu călcâiul, Anton dezgroapă de sub frunze un trunchi proaspăt, înlăcrămat de prima durere. Se lasă în pirosții și începe, ajutându-se cu degetul, a număra inelele.

– Avea treizeci și opt de ani copacul. A fost de-o seamă cu mine.

– Uite asta n-o mai cred!

S-a așezat alături și tata prinde a număra inelele. Ca să vezi, avea întocmai treizeci și opt de inele copacul și, tot în vara ceea, împlinise treizeci și opt de ani Anton al nostru! Ca să-l mângâie cât de cât, tata desface coșul, alege cele mai frumoase nuci, prăsade, prăjiturile.

Aici, în miezul pădurii, copturile mamei par o minune cerească și Anton se bucură grozav:

Cadru din filmul „Ultima lună de toamnă”

- Săraca mamă... Ea le-a copt?
 - Ea, cine altul... O mai ții minte?
- Anton se uită undeva, în fundul pădurii.
- După ce o visez, vreo jumătate de an o țin minte. Apoi iar o uit.

Tata îl dojenește blând:

- De ce nu treci pe la noi? Că ea, sărmana, o să orbească repede tot stând la poartă, așteptându-vă.

Anton zâmbește vinovat și zice, arătându-i trunchiul proaspăt:

- Nu vezi mata ce se face pe lume? Cui să las pădurea?

Anton mănâncă dulciurile cu o poftă ce se întâmplă numai printre pădurari și, urmărindu-l, tata își amintește că n-a luat nici năfură în ziua ceea. Să guste din darurile pe care urmează să le ducă mai departe nu-i dă mâna. Să stea așa, înghițind în sec, e și mai rău. În cele din urmă, tot scotocind prin coș, descoperă o bucată de pâine neagră, cumpărată la magazin. O ciupește încet ca să-și amăgească foamea și-i comunică lui Anton:

- Să-ți fac tovarășie. Că nu-s flămând... Anton abia acum vine să-l întrebe:
- Ai trecut, tuță, pe la canton?
- Fost...
- Te-a primit soacră-mea frumos?

- M-a primit, dă, ca pe neamuri...
- Ce ți-a pus pe masă? Scrob?
- Prăjise, pare-se, niște ouă...

Anton oftează:

- Iaca, ouă nu mai pot mânca. Mi se întoarce când le văd.

După o mică frământare, se ridică hotărât.

- Uite, aici, peste deal, îs Năsădenii. Ar fi bine să trecem pe acolo, că oamenii, de câte ori mă vad, tot întreabă de ce nu mai vii mata pe la mine.

Bătrânului i s-a înăcrit de atâta pădure și o plimbare prin Năsădeni i se pare cum nu se mai poate de potrivită.

- Putem să ne repezim, de ce nu?

Pe după-amiază, departe de pădure, la o margine de șosea, Anton îl petrece pe tata. Stă foarte amărât și, după multă frământare, îi spune, privind undeva peste deal:

- Să nu te superi, tuță, că n-am putut să te primesc mai omenește. Poate peste o vreme m-oi descurca eu de cele griji, și atunci, dacă-i veni...

Adânc mișcat, tata îi răspunde, înghițind în sec:

- De și-ar primi, dragul tatei, toți copiii părinții așa cum m-ai primit tu, n-ar mai fi supărare pe lume...

Se oprește o mașină ce duce în caroserie oițe mărunte, cu lâna abia încinsă după tunsoare. Tata stă o clipă pe gânduri – să urce, să nu urce? Urcă. Se așază pașnic între ele, ca un cioban de viță veche, oițele îl primesc în mijlocul lor, mașina pornește, se pierde printre dealuri, iar Anton rămâne să stea nemișcat multă vreme pe marginea drumului. Privește lung în urma mașinii și atât de mult ar fi vrut să pornească în urma tatei – fie cu mașina, fie pe jos, fie pe brânci...

Nu-i adevărat că pădurea ni l-a furat pe Anton. L-am lăsat noi înșine acolo, iar el de atâta vreme așteaptă să venim după el, să-l ducem în frumoasa împărăție care nu mai este – în lumea copilăriei noastre. [...]

2. [...] Noaptea târziu, Serafim își face lecțiile la o lumină scăzută, iar tata stă culcat într-un pat studentesc și licăresc a mirare, a fericire ochii bătrânului. Se gândește tata: ca să vezi ce drac de băiat a crescut el la casă! Anină cu vorba orice fată, de parcă ar fi crescut într-un leagăn cu dânsle. Adoarme moșneagul târziu și în vis mai încearcă o dată s-o prindă cu vorba pe frumoasa în costum de plajă, dacă degeaba...

În zori de zi, când Soroca doarme dusă, bătrânul se strecoară cu Serafim prin ulicioarele pustii. Se opresc la casa aeroportului, se așază pe-o bancă pusă la intrare. Tata oftează și, cum ședea pe bancă, se întoarce în așa fel, ca să nu-l vadă feciorul. Scotocște prin buzunare banii ce i-au mai rămas și prinde a-i numără dezamăgit.

Serafim, fire curioasă, saltă puțin pe scaun și, privind peste umărul bătrânului, numără împreună cu el. Nu-i mare lucru a convinge un om bătrân să zboare pentru prima oară cu avionul. E mai greu sa-l ajuți când n-are parale de drum.

Acum Serafim, oftând în semn de vremuri grele, se răsuțește din șale, se întoarce puțin ca să-și numere și el averea. Bătrânul se saltă și trage cu ochiul peste umărul lui. Feciorul pare mai înstărit decât tata și nu e lucru de mirare. Serafim terorizează gazetele din republică, făcându-le să citească versuri de dragoste scrise de pana

lui, și se întâmplă câte-o redacție care cedează până la urmă.

Serafim împarte cu tata averea. Tatei nu i-i prea îndemână să ia bani de la mezin – face mof-turi, scarpină o tâmplă, se uită sus la cer.

– Măi, da nu se poate-ntâmpla să cadă fiara ceea?

Serafim nu mai poate de atâta naivitate țără-nească:

– Și, chiar de cade, matale ce-ți pasă! Pilotul răspunde!!!

Asta pare să-l convingă pe bătrân și, odată cu răsăritul soarelui, întovărășit de vreo șase pasa-geri nedormiți, urcă scările avionului. E un avi-on mic cu două motoare. Tata urcă ultimul, pare că mai stă la îndoială – să zboare cu avionul sau mai bine să prindă un autobuz? La ultima treap-tă se oprește și-i strigă lui Serafim:

– Tu, măi băiete, când bați mingea ceea, n-o repezi cu tăișul palmei, că doare. Mult mai la cale ar fi s-o arzi uite așa, cu pumnul...

Serafim rămâne adânc dezamăgit:

– Mata mă înveți cum s-o bat?

Tata zâmbește – am glumit, bre, cum nu înțe-legi că am glumit! Vrea să-i lămurească cum și de unde vine gluma, dar se mișcă scara de sub picioarele lui și bătrânul se grăbește să intre în mașină. [...]

CUVINTELE TEXTULUI

a se răzbuna, *verb* – отомстить

a îndura, *verb* – aici: a suferi

a se repezi, *verb* – aici: a trage o fugă; сбегать

vâlcică, *subst.* – маленькая долина, лощина

înlăcrimat/ă, *adj.* – в слезах

pirostrii, *subst.* – aici: корточки

întocmai, *adv.* – aici: la fel

miez, *subst.* – aici: mijloc, centru

a orbi, *verb* – a pierde vederea

tuță, *subst.* – aici: adresare populară către tată (tătuță)

canton, *subst.* – кордон; дом лесника

frământare, *subst.* – neliniște

amărât/ă, *adj.* – întristat

mișcat/ă, *adj.* – emoționat; взволнованный; (глубоко) тронутый

pe brânci, *locuțiune adv.* – на четвереньках

a anina, *verb* – задеть

a scotoci, *verb* – шарить, рыться (в карманах)

a se sălta, *verb* – a se înălța, a se ridica

a repezi (mingea), *verb* – ударить (мяч)

tăiș, *subst.* – aici: ребро (ладони)

a arde, *verb* – aici: a lovi

12. Găsește sinonime pentru cuvintele propuse:

Verbe	Adjective
a îndura	uluit
a-i comunica	nemișcat
a ține minte	potrivit
a amăgi	omenesc
a anina	adânc
a licări	scăzut
a se răsuci	nedormit
a bate	bătrân

13. Propune antonime pentru cuvintele de mai jos:

Verbe	Adjective
a se duce	proaspăt
a lua	cuminte
a pierde	ascultător
a începe	mărișor
a dezgropa	vinovat
a se așeza	flămând
a se bucura	potrivit
a se opri	mărunt

14. Lucru în perechi. Examinați expresiile și găsiți sensul fiecăreia.

1.	A se ține din urma cuiva
2.	A fi de-o seamă
3.	A nu lua nici nafură în gură
4.	A nu-i da mâna să facă ceva
5.	A înghiți în sec
6.	A amăgi foamea
7.	A face tovărășie cuiva
8.	A i se înăcri cuiva de ceva
9.	A sta pe gânduri
10.	A nu-i fi prea îndemână
11.	A sta la îndoială
12.	A fi mult mai la cale

a.	A nu mânca nimic
b.	A nu îndrăzni
c.	A urma pe cineva
d.	A însoți pe cineva
e.	A se sătura, a se plictisi de ceva
f.	A fi de aceeași vârstă
g.	A gusta ceva, fără a se sătura
h.	A avea dubii
i.	A-i fi jenă
j.	A-i fi poftă de ceva
k.	A fi mult mai potrivit
l.	A ezita

15. Formulează propoziții sau fraze cu patru dintre expresiile de mai sus. Apoi, în aceleași propoziții, înlocuiește-le cu formulele ce explică sensul lor. Ce ai observat?

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

16. Răspunde la întrebări.

- a) Cine sunt personajele textului?
b) Ce relații există între ele?

- c) Când are loc acțiunea?
d) Unde are loc acțiunea?

17. Completează enunțurile, pe baza textului.

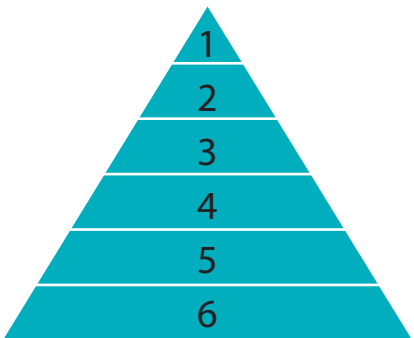
a) Anton a fost cel mai ... și cel mai ... dintre copii. b) Copacul tăiat avea ... și opt de ani. Era de aceeași ... cu Anton. c) După ce o visează, Anton o ține minte o vreme pe d) Mama ar putea să orbească, stând la poartă și așteptându-și e) Anton zice ca nu are cui să lase f) Anton a mâncat ... coapte de mama. g) Tatăl a mâncat o bucată de pâine h) Când îl petrece pe tata, Anton este ... că nu l-a putut primi mai omenește. i) Tata însă este mulțumit de primire și este adânc j) Noaptea târziu, Serafim își făcea k) Nu-i mare lucru să convingi un om bătrân să ... pentru prima oară cu avionul. l) Serafim trimite la ziarele din republică ... de dragoste. m) Tata stă la îndoială – să ... cu avionul sau mai bine să ... un autobuz?

18. Care dintre afirmațiile de mai jos sunt adevărate și care sunt false?

a) Lui Anton nu-i plăcea să pască vitele.	A F	e) Soacra lui Anton l-a primit bine pe tata.	A F
b) Lui Anton îi este dor de mama.	A F	f) Serafim este un tânăr profesor.	A F
c) Ca să-l mângâie pe Anton, tata i-a dat puțină apă.	A F	g) Tata ia cu plăcere bani de la fiul mezin.	A F
d) Anton era foarte trist, pentru că cineva a tăiat un copac.	A F	h) Bătrânul și Serafim au mers seara târziu la aeroport.	A F

19. Modifică afirmațiile false, transformându-le în unele adevărate.

20. Construiește piramida personajului pentru unul dintre personajele textului (conform indicațiilor profesorului/profesoarei), completând schema propusă.

1. Personajul (prenumele)	
2. Starea socială, ocupația, profesia.	
3. Trei trăsături de caracter ale personajului (identificabile în text sau presupuse pe baza textului).	
4. Comportamentul manifestat (într-o situație concretă).	
5. O problemă cu care se confruntă personajul.	
6. Modul în care rezolvă problema.	

21. Lucru în perechi. Discută cu colegul/colega și decideți dacă sunteți de acord cu afirmațiile de mai jos. Prezentați argumente, bazându-vă pe text.

a) Anton este un om îndrăgostit de munca lui. b) Tata ține foarte mult la fiii săi. c) Serafim se bucură de simpatia fetelor. d) Tata nu se teme să zboare cu avionul.

22. Lucru în grup. Discutați și faceți o listă de idei care să reflecte:

- a) gândurile tatei după întâlnirea cu Anton;
- b) gândurile lui Anton după întâlnirea cu tata;
- c) gândurile tatei după întâlnirea cu Serafim;
- d) gândurile lui Serafim după întâlnirea cu tata.

23. Cum crezi, ce ar putea să se întâmple mai departe în text? Citește nuvela în întregime și verifică-ți presupunerile.
24. Ce mesaj principal transmite textul?
25. Ce valori morale reies din acțiunile personajelor?

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

ACTE COMUNICATIVE

26. Descrie o situație în care ai cerut părinților permisiunea pentru a face ceva.
27. Ce ți s-a întâmplat mai des, să primești o permisiune sau un refuz pentru ceva? Cum crezi, de ce?
28. Ce expresii dintre cele prezentate mai jos ai folosit până acum în comunicare?

A CERE PERMISIUNEA

Pentru a cere permisiunea de a face ceva, poți folosi expresii de genul:

- Îmi dai/dați voie să merg la cinema?
- Îmi permiți/permiteți să deschid fereastra?
- Te/Vă deranjează dacă schimb programul?

A ACORDA PERMISIUNEA

Pentru a acorda o permisiune, poți folosi expresiile:

- Te/Vă rog!
- Sigur că da!
- Bineînțeles!
- Desigur!
- Cum să nu!
- Nicio problemă!

A REFUZA PERMISIUNEA

Pentru a refuza o permisiune, poți folosi expresiile:

- Îmi pare rău, nu se poate.
- Regret, dar nu se poate.
- Mă tem că nu ai voie să faci asta.
- Mă tem că nu aveți voie să faceți asta.
- În niciun caz!
- Din păcate, nu este posibil.

A EXPRIMA O INTENȚIE

Pentru a exprima o intenție, poți folosi expresiile:

- Mi-am propus să vorbesc cu mama despre acest lucru.
- Planific să vizitez muzeul.
- Intenționez să-mi schimb agenda.
- Vreau să te ajut.

A EXPRIMA LIPSA UNEI INTENȚII

Pentru a exprima lipsa de intenție, poți folosi expresiile:

- Nu intenționez să iau cuvântul.
- Nu am intenția de a mă certa cu cineva.
- Nu am de gând să-mi schimb părerea.
- Nu vreau să ofensez pe nimeni.

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ

Reține!

Noțiunea gramaticală	Modul conjunctiv. Timpul prezent	
Ce exprimă	Este folosit pentru a exprima o acțiune posibilă, dorită, ipotetică sau subordonată alteia. Este frecvent întâlnit în propoziții subordonate și exprimă o atitudine de nesiguranță, dorință sau dependență față de o altă acțiune.	
Cum se formează	Conjuncția să + verbul la forma de indicativ prezent	
	Eu (vreau) să cer un sfat. Tu (poți) să oferi o soluție. El/ea (știe) să acorde un ajutor.	Noi (vrem) să procedăm la fel. Voi (puteți) să înțelegeți problema. Ei/ele (știu) să accepte provocarea.
Exemple de utilizare	• o posibilitate: Este posibil să plouă în curând. • o dorință: Vreau să învăț limba japoneză. • o intenție: Planificăm să mergem în vacanță. • o recomandare: Este bine să citești în fiecare zi. • o obligație: Trebuie să fii responsabil. • o solicitare de permisiune: Pot să merg în excursie? • o permisiune: Ai voie să votezi de la optsprezece ani.	

29. Identifică în fragmentul din „Ultima lună de toamnă” 6-7 verbe la modul conjunctiv, timpul prezent. Ce exprimă ele? Posibilități, dorințe? Altceva?

30. Alcătuiește enunțuri, folosind verbe la conjunctiv, timpul prezent.

1. a) Vreau ... b) Ce intenționezi ... ? c) Profesorul solicită ... d) Vă îndemnăm ... e) Vă angajați ... ? f) Prietenii insistă ...	2. a) Încerc ... b) Sper ... ? c) Mama pare ... d) Noi știm ... e) Voi nu trebuie ... ? f) Colegele vin ...	3. a) Te încurajez ... b) Mă ajuți ... ? c) Directorul trebuie ... d) Noi alegem ... e) Voi puteți ... ? f) Părinții merg ...
---	--	--

31. Alcătuiește fraze după model, punând verbele propuse la conjunctiv, timpul prezent. Folosește drept reper contextele propuse.

Roluri și responsabilități • a exercita • a modela • a proteja • a-și asuma Model: Părinții trebuie să-și exercite autoritatea în familie cu dragoste.	Relații și atitudini • a asculta • a interacționa • a înțelege • a respecta Model: Bunicul știe să-și asculte nepoții cu atenție.
Probleme și provocări • a depăși • a evita • a negocia • a remedia Model: Dacă vrei să depășești problemele cu ușurință, fii gata de compromis.	Educație și valori • a certa • a ghida • a impune • a interzice Model: E ușor să cerți pe cineva, dar cearta nu ajută.

DIALOG

32. Lucru în perechi.

a) Reordonați replicile amestecate. Apoi prezentați dialogul în fața clasei.

...
— Înțeleg, dar trebuie să reușesc să învăț totul până mâine.

...
— Salut, Sergiu. Poți veni să mă ajuți cu pregătirea pentru testul la chimie?

...
— Noroc, Silvia. Desigur, dar cred că ajung numai după ce îmi fac eu temele.

...
— Îți promit că termin repede și vin să te ajut.

b) Propuneți variante de dialog pentru alte situații care se întâmplă, de obicei, în activitatea voastră școlară, în care a trebuit să solicitați ajutorul cuiva.

33. Citește dialogul. Completează spațiile libere cu expresii potrivite. Folosește verbe la modul conjunctiv, prezent.

— Tată, ... merg la ziua lui Adrian diseară?
 — Da, desigur. Dar ... te întorci până la 22:00.
 — Bine. Dar ... invit câteva prietene în ospete duminică?
 — Hm, bine. Dar mai întâi ... faci curat în cameră.

(vreau să/trebuie să/am voie să/e nevoie să/pot să/aș dori să etc.)

34. Lucru în perechi.

a) Modificați dialogul din exercițiul precedent (altă rugămințe, altă zi/oră, altă locație) pentru situații care se pot întâmpla în familie. Exersați dialogul. Prezentați-l în fața clasei.

b) Improvizați dialoguri pentru situațiile propuse (6-8 replici). Sarcina principală este să cereți/să acordați permisiunea pentru o activitate/acțiune. Prezentați dialogurile în fața colegilor.

1)

Elevul/eleva A (copil): Vrei să mergi la un concert cu prietenii. Concertul este în alt oraș.

Elevul/eleva B (părinte): Ți faci griji pentru siguranța copilului, dar ești de acord cu un compromis, dacă vor fi respectate anumite reguli.

2)

Elevul/eleva A (copil): Vrei să faci sport și intenționezi să te înscrii la un club de box.

Elevul/eleva B (părinte): Ți dorești să vezi copilul făcând sport, dar există anumite contraindicații. Propui soluții.

35. Alcătuieste un dialog, în limita a 6-8 replici, între un părinte și un copil care să conțină, în mod obligatoriu, cuvintele propuse și în care să se acorde o permisiune. Prezintă varianta ta colegului/colegei de bancă și definitivați o variantă pe care să o exersați.

- a) Prieten – sâmbătă – obligații – promisiune – acord.
- b) Excursie – vară – scump – colectiv – compromis.
- c) Haine – caritate – selectare – ajutor – satisfacție.
- d) Zi de naștere – picnic – simplu – jocuri – distracție.

36. Modificați dialogul astfel, încât solicitarea/permisiunea să fie refuzată, pe baza unui motiv plauzibil.

MONOLOG

37. Alcătuiește un monolog scurt, la alegere, în care să vorbești despre unul dintre subiectele de mai jos, folosind verbe la conjunctiv, prezent:

- a) o posibilitate de participare la un concurs;
- b) o dorință de a participa la un concurs;
- c) o intenție de a realiza un proiect;
- d) o recomandare de a vizita un muzeu;
- e) o obligație în calitate de membru al familiei;
- f) o permisiune acordată de părinți pentru o activitate.

38. Alege o imagine și descrie ce vezi, răspunzând la întrebări.

- a) Cine sunt persoanele din imagine?
- b) Ce fac?
- c) Ce relații sunt între ele?
- d) Există sau nu un conflict între ele?
- e) Dacă da, ce sugestii ai avea pentru depășirea acestuia?

39. Relatează, timp de 2-3 minute, o situație reală sau imaginară în care ai avut un conflict cu părinții sau cu altcineva dintre rude.

- Repere:**
- a) Spune care este cauza conflictului.
 - b) Descrie ce sentimente a generat conflictul.
 - c) Explică pașii prin care s-a rezolvat situația.
 - d) Folosește conectori: mai întâi, apoi, după aceea, în cele din urmă etc.

40. Ești de acord cu afirmația: „Adolescenții ar trebui să țină cont mereu de sfaturile celor mai în vârstă”? De ce da sau de ce nu?

- Repere:**
- a) Prezintă 2-3 argumente.
 - b) Folosește conectori: *pe de o parte, pe de altă parte, totuși, în concluzie* etc.

SCRIERE

41. Transformă piramida pe care ai realizat-o anterior pentru personaj într-un text scurt. Împărtășește textul colegilor și ascultă prezentările lor. Ce ai observat?
42. Citește textul. Scrie 6-7 întrebări la care se poate răspunde cu câte o propoziție din text.

Prima relație importantă pe care o avem este cu familia noastră. Din felul în care membrii familiei se comportă cu tine, poți să-ți faci o impresie despre ce înseamnă o relație.

Dacă provii dintr-o familie în care te-ai simțit în siguranță și ți s-a acordat atenția necesară, ca adult vei reuși să ai încredere în oameni fără să întâmpini dificultăți.

Abilitățile de a fi deschis, receptiv și de a avea încredere în oameni sunt foarte importante pentru a lega noi relații.

Dacă ai avut o familie unită și părinții te-au încurajat să fii deschis, ca adult vei ști să fii sincer și să-ți împărtășești ușor sentimentele cu cei din jurul tău.

Comunicarea sinceră și deschisă îți simplifică viața.

Divergențele nu trebuie ignorate, ci discutate.

(text adaptat după *Evenimentul zilei*)

43. Transcrie din text verbele la conjunctiv prezent. Alcătuieste propoziții cu trei dintre ele.
44. Continuă unul dintre enunțuri, la alegere.
 - a) Divergențele nu trebuie niciodată ignorate, ci discutate, deoarece ...
 - b) Comunicarea sinceră și deschisă simplifică viața.
45. Continuă în scris povestea *O jumătate de pătură* (în limita a 0,5 pagini). Imaginează-ți ce s-a întâmplat mai departe, după replica copilului. Cum a reacționat tatăl? Cum s-au schimbat relațiile în familie?
46. Scriere liberă. Timp de trei minute, notează ideile care îți vin în minte când privești imaginea alăturată, pornind de la tema relațiilor în familie și povestea irlandeză.
47. Recitește ultimele pasaje din textul „Ultima lună de toamnă”. Imaginează-ți experiența de zbor a bătrânului tată și scrie ce gânduri avea acesta în avion. Folosește verbe la conjunctiv prezent.

CONEXIUNI

- 48.** Ce simbolizează toamna în textul lui Ion Druță, dacă o relaționăm cu viața unui om? Dar ultima lună de toamnă? Gândește-te și argumentează. Propune idei proprii.
1. Toamna simbolizează: a) vârsta a treia; b) pensionarea; c) declinul; d) apusul; e) melancolia; f) tristețea.
 2. Ultima lună de toamnă simbolizează: a) sfârșitul unei etape din viața personajului; b) presimțirea unei perioade mai grele; c) un moment de evaluare a vieții.
- 49.** Intervievează o persoană mai în vârstă despre rolul părinților și bunicii în viața familiei. Comunică cele aflate colegilor.
- 50.** Lucru în grup. Discutați și elaborați tabele comparative. Ce roluri au rămas la fel? Ce s-a schimbat?

Bunicii în familie		
în trecut (acum treizeci de ani)	în perioada actuală	
— Bunicii erau cele mai respectate persoane.	— ...	
— ...	— ...	

Părinții în familie		
în trecut (acum treizeci de ani)	în perioada actuală	
— ...	— Acum deciziile se iau în mod mai democratic.	
— ...	— ...	

Copiii în familie		
în trecut (acum treizeci de ani)	în perioada actuală	
— Copiii îndeplineau ceea ce li se cerea.	— ...	
— ...	— ...	

- 51.** Descrie o activitate, o tradiție sau un obicei din familia ta care arată respectul față de părinți și bunici.

Relația părinți – copii

52. Documentează-te și compară relația părinți-copii în cultura etniei din care faci parte:

a) cu tradițiile din cultura românească;

b) cu tradițiile altor popoare de pe glob. Ce ai remarcat?

Repere: — Cum se manifestă respectul față de adulți?

— Crezi că există diferențe culturale în felul în care sunt tratați vârstnicii? Dă exemple.

— Cum se manifestă respectul față de părerea copiilor?

— Există diferențe în ceea ce privește vârsta la care copiii devin independenți?

— ...

53. Lucru în perechi. Analizați informația de la rubrica *NOTA BENE*. Care dintre factorii menționați sunt de natură să influențeze cel mai mult apariția conflictului între generații? Discutați, prezentând argumente. La ce concluzie ați ajuns?

NOTA BENE!		
Relația părinți-copii: conflictul dintre generații		
Factori de influență	Copiii	Părinții
Diferența de valori și perspective	Copiii au priorități diferite de ale părinților (libertate personală, explorare, dorința de a vedea lumea, echilibru emoțional etc.).	Părinții sau bunicii pot insista asupra unor reguli și valori tradiționale (carieră stabilă, căsătorie timpurie, studii superioare etc.).
Disonanța dintre tradiție și schimbare	Copiii adoptă diverse obiceiuri moderne (sărbători internaționale, tehnologii, limbaj, stil de viață).	Părinții pot considera că acestea sunt semne de neascultare sau răzvrătire. În realitate, este vorba despre adaptarea la o lume în schimbare.
Nevoia de autonomie versus nevoia de control	Dorința adolescenților este să-și contureze identitatea, să devină independenți.	Dorința părinților este să-și protejeze și să-și țină sub control în continuare copiii.
Neînțelegerea reciprocă	Adeseori, copiii nu înțeleg sacrificiile și experiențele de viață ale părinților. Această neînțelegere generează conflicte.	De multe ori, părinții nu înțeleg contextul în care cresc copiii lor (de ex., presiuni sociale, concurență pe piața muncii, anxietate digitală ș.a.).
Concluzie	Este un lucru absolut firesc să existe conflict între generații. Este vorba despre o tensiune care apare din cauza diferențelor de vârstă, experiențe, valori, convingeri, stiluri de viață și priorități dintre persoane din generații diferite (de exemplu, părinți și copii).	

54. Lucru în grup. Alegeți unul dintre factorii prezentați la rubrica *NOTA BENE* și propuneți câteva acțiuni care ar putea diminua influența acestor factori și ar scădea riscul apariției conflictului dintre generații.

Model: Pentru a reduce neînțelegerea reciprocă, părinții și copiii ar putea:

- să comunice cât mai mult;
- să ...
- ...

55. Proiecție în viitor. Imaginează-ți că ești părinte peste 15 ani. Cum crezi că ai fi? Redactează o descriere (11-12 enunțuri), folosind expresii prin care să exprimi o intenție sau lipsa acesteia, precum și verbe la modul conjunctiv prezent (vezi rubrica *Limba română în acțiune*).

Repere: — Ce reguli ai stabili pentru copilul tău?

- Ce i-ai permite?
- Ce i-ai interzice?
- Ce libertăți i-ai oferi?
- Ce ai face diferit față de părinții tăi?
- ...

TEME

56. Recitește mottoul unității. Rescrie-l pentru a vorbi despre un părinte și un copil.

57. Scara valorilor. Care dintre valorile enumerate este cea mai importantă în relația părinți-copii? Ordonează-le de la cea mai importantă la cea mai puțin importantă. Argumentează-ți opinia.

Grijă, respect, libertate, responsabilitate, comunicare, ascultare, empatie, sinceritate, iertare, sprijin, atenție, solidaritate, egalitate.

58. Lucru în grup. Discutați în grupuri de 3-4 elevi. Formulați împreună răspunsuri la întrebările de mai jos.

- a) În povestea *O jumătate de pătură*, bătrânul este considerat drept cineva care „nu mai este bun de nimic”. Cum este perceput astăzi rolul bătrânilor în societatea voastră?
- b) Ce atitudini și valori se transmit prin această poveste: respect, empatie, dreptate? Altceva?

59. Citește. Cum poate fi calificat efortul tatălui?

Am un prieten al cărui fiu e înnebunit după baseball. Prietenul meu, în schimb, să n-audă de el. Totuși, într-o vară, și-a dus fiul să asiste la toate meciurile susținute de echipe reprezentative. Excursia a durat mai mult de 6 săptămâni și a costat o groază de bani, însă a însemnat extraordinar de mult pentru consolidarea legăturii lor.

La întoarcere, i-am pus întrebarea: „Chiar îți place atât de mult baseballul?”. „Nu”, a răspuns. „Dar îmi iubesc fiul.”

Stephen R. Covey, *Supă de pui pentru suflet*

60. Completează tabelul de mai jos. Unele indicii le vei găsi chiar în text. Pe altele le poți intui. Apoi discută rezultatele cu colegul/colega.

	Tata	Anton	Serafim
Roluri			Fiul cel mai mic și cel mai răsfățat.
Responsabilități			
Relații			
Atitudini		Iubește mult natura și pădurea.	
Educație			
Valori	Munca		
Probleme	La bătrânețe, se confruntă cu singurătatea, uitarea și indiferența copiilor plecați de acasă.		
Provocări			

61. Dezbateri. Împărțiți-vă în echipe, conform indicațiilor profesorului/profesoarei. Organizați o dezbateri pe una dintre temele propuse, aducând argumente pro și contra.

- Adolescenții ar trebui să aibă mai multe responsabilități decât drepturi.
- Adolescenții ar trebui să participe la toate deciziile din familie.

62. Scrie un articol pentru blogul școlii pe tema „Cum poate fi construită o relație de încredere între părinți și adolescenți?”. Folosește exemple și sugestii practice, aplicabile în viața reală, precum și ideile discutate cu colegii.

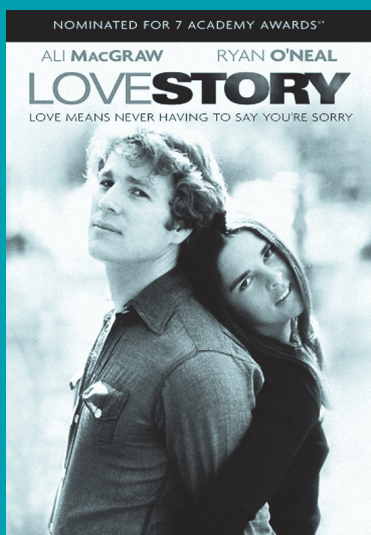

CAPITOLUL I. MEDIUL PERSONAL

UNITATEA 4. Dragostea înnobilează

*Când iubim, întotdeauna ne străduim să devenim mai buni.
Când ne străduim să devenim mai buni decât suntem,
totul în jurul nostru devine mai bun.*

Paulo Coelho

SINGUR ÎN FAȚA DRAGOSTEI
Maria Sagaidac și Victor Voinicescu-Soțchi

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- dragostea care înnobilează
- sentimente și emoții
- calități și valori
- acțiuni și comportamente
- relații și contexte

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- modul impersonal: gerunziul
- diateza pasivă

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să exprimi emoții
- să exprimi sentimente

SĂ REDACTEZI:

- o descriere a unei persoane/
a unui personaj;
- un text argumentativ simplu

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a adora • a exprima • a iubi • a îndrăgi • a se îndrăgosti • a urî	Substantive • afecțiune • atașament • atracție • compasiune • dor • dragoste • empatie • fericire • iubire • pasiune	Adjective • etern/ă • ideal/ă • intens/ă • necondiționat/ă • pasional/ă • profund/ă • pură • romantic/ă • sincer/ă	Verbe • a admira • a aprecia • a înnobila • a pune în valoare • a respecta	Substantive • admirație • altruism • corectitudine • fidelitate • generozitate • înțelegere • loialitate • noblețe • onestitate • răbdare • responsabilitate	Adjective • altruist/ă • conștient/ă • fidel/ă • generos/oasă • loial/ă
Expresii • A muri de dorul cuiva • A pierde din ochi pe cineva • A-și exprima sentimentele			Expresii • A da dovadă de noblețe • A fi înțelegător/oare • A iubi necondiționat		
Expresii • A cultiva relații • A depăși obstacole • A fi într-o relație			Expresii • A face sacrificii • A fi într-un gând • A manifesta recunoștință		
Verbe • a crea • a iniția • a menține • a onora • a păstra • a susține	Substantive • camaraderie • căsătorie • cuplu • familie • iubit/iubită • logodnă • partener • prietenie • relație • soț/soție	Adjective • etern/ă • familial/ă • familiar/ă • împărtășit/ă • platonice/ă	Verbe • a ierta • a încuraja • a înțelege • a manifesta • a proteja • a sprijini • a susține	Substantive • angajament • devotament • gratitudine • implicare • promisiune • recunoștință • sacrificiu	Adjective • activ/ă • devotat/ă • încurajator/oare • promițător/oare • protector/oare

Sentimente
și emoții

Dragostea
înnobilează

Calități
și valori

Relații
și contexte

Acțiuni și
comportamente

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Completează enunțurile cu cuvinte potrivite.

A. Sentimente și emoții

1) Dragostea adevărată aduce ... în viața oamenilor. 2) Simțim ... față de persoanele care iubesc sincer. 3) O relație bazată pe ... este mai solidă. 4) ... față de omul drag te face responsabil pentru fericirea lui.

B. Calități morale și valori

1) Dragostea înnobilează prin faptul că dezvoltă ... 2) Persoanele care iubesc cu adevărat manifestă ... 3) În relațiile apropiate, ... este foarte importantă. 4) Oamenii care iubesc sunt gata de ...

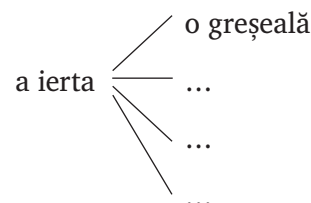
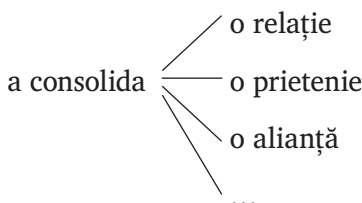
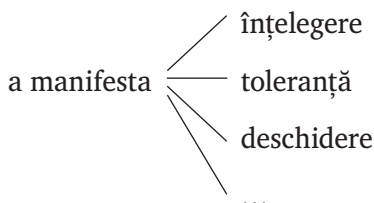
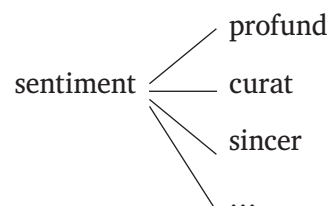
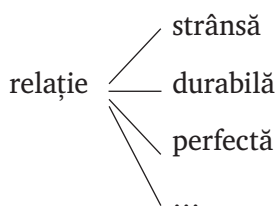
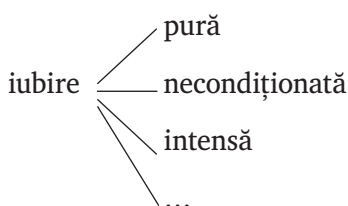
C. Acțiuni și comportamente

1) Sprijinindu-ți partenerul în momente dificile, îi oferi o dovadă de ... 2) Iertând greșelile celuilalt, îi arăți că dragostea înnobilează ... 3) Consolidând legăturile afective, ne construim o relație ... 4) ... pe cineva din dragoste, demonstrezi noblețe.

D. Relații și contexte

1) Dragostea dintre ... se bazează pe respect și pe încredere reciprocă. 2) O ... adevărată poate fi la fel de profundă ca o dragoste romantică. 3) Uneori, ... neîmpărtășită îi face pe oameni mai sensibili și mai atenți la trăirile altora. 4) Nu orice logodnă duce la ...

2. Alcătuiește propoziții cu 5-6 îmbinări de cuvinte dintre cele propuse sau cu altele noi.

3. Plasează expresiile în fraze, punând verbele la forma necesară.

a) a ridica pe cineva în slăvi; b) a vedea lumea cu alți ochi; c) a avea o inimă plină de iubire; d) a fi în stare să strămuți munții din loc; e) a pierde pe cineva din ochi; f) a nu-și lua ochii de la cineva.

Dragostea înnobilează

4. Completează cu forma necesară a verbului „a înnobila”. Ești de acord cu aceste afirmații?

Dragostea adevărată are puterea de ... caracterul unei persoane. Ea ne ... prin faptul că dezvoltă în noi bunătatea și generozitatea. Dragostea mai ... și prin faptul că îi face pe cei îndrăgostiți mai sinceri, mai atenți și mai responsabili.

ACTUALIZARE

5. Amintește-ți și continuă șirul de texte literare pe care le-ai citit/studiat în care este prezentă tema dragostei. Cine erau eroii principali?
„Făt Frumos și Ileana Cosânzeana”, „Romeo și Julieta”, ...
6. Lucru în perechi. Alegeți o imagine și, timp de două minute, faceți o listă din cât mai multe cuvinte asociate cu ea. Puteți folosi rubrica *Vocabular tematic*. Comparați listele cu ale colegilor. Ce ați observat?

7. Cum înțelegi expresia „dragostea înnobilează”?
8. Crezi că dragostea poate înnobila orice persoană? De ce da sau de ce nu?
9. Ce calități morale apar mai des în relațiile de iubire adevărată?
10. Lucru în grup. Examinați expresiile și decideți dacă sunt adevărate sau false. Prezențați argumentele de rigoare.

a) Dragostea adevărată nu cere sacrificii.	A F
b) O relație bazată pe respect și empatie este mai solidă.	A F
c) Prima dragoste este cea mai puternică.	A F
d) Niciodată nu este târziu să te îndrăgostești.	A F

11. Exprimă-ți opinia cu referire la afirmațiile de mai jos. Cu care dintre ele ești de acord?

„Iubirea nu este un târg: te iubesc pentru
că mă iubești. Iubirea este o certitudine:
te iubesc pentru că te iubesc.”

Liviu Rebreanu

„Nu frumusețea ne face să iubim,
ci iubirea ne face să vedem
frumusețea.”

Lev Tolstoi

AUDIERE

12. Ascultă, pe rând, fiecare alineat al textului în lectura profesorului/profesoarei sau a unui coleg/unei colege și alege afirmația adevărată.

- A** Dragobetele este o sărbătoare tradițională care celebrează ...
(*prietenia; iubirea*)
- B** Dragobetele este un ... al iubirii, al tinereții și al primăverii.
(*zeu; simbol*)
- C** Se spunea că, în această zi, Dragobetele mergea prin păduri și câmpuri, iar tinerii îl „...” pentru a atrage norocul în iubire.
(*alungau; urmăreau*)
- D** Pe la finele lui februarie, „păsările cerului”, cele care nu sunt ... , încep a se aduna stoluri și a ciripi tare.
(*domestice; migratoare*)
- E** ... ziua de 24 februarie se numea Logodna sau Însoțitul păsărilor.
(*peste tot; pe alocuri*)
- F** În ziua de Dragobete nu se lucra ... , nu se efectuau nici alte lucrări importante.
(*la câmp; la deal*)
- G** Se considera că, asemenea păsărilor, în ziua de 24 februarie, flăcăii și fetele trebuie să se întâlnească pentru a fi ... pe parcursul întregului an.
(*despărțiți; îndrăgostiți*)

Dragobetele

Dragobetele sau „Ziua îndrăgostiților la români” este o sărbătoare tradițională de origine străveche, celebrată pe 24 februarie, care marchează începutul primăverii și, în mod special, celebrează iubirea.

În mitologia românească, Dragobetele este un zeu al iubirii, al tinereții și al primăverii. Rolul său simbolic este de a aduce iubirea în lume și de a marca trecerea de la iarnă la primăvară. Se spunea că, în această zi, Dragobetele mergea prin păduri și câmpuri, iar tinerii îl „urmăreau” pentru a atrage norocul în iubire.

Această sărbătoare își are originea în ciclurile naturii. Pe la finele lui februarie, „păsările cerului”, cele care nu sunt migratoare, încep a se aduna stoluri și a ciripi tare, împerechindu-se și prinzând a-și face cuiburi, în care își vor scoate și crește puii. Pe alocuri, ziua de 24 februarie se numea Logodna sau Însoțitul păsărilor.

În ziua de Dragobete nu se lucra la câmp, nu se efectuau nici alte lucrări importante. În această zi, gospodinele, hrănind păsările, aveau grijă și de cele „ale cerului”, aruncau mâncare și pentru ele. Nu se tăiau păsări domestice, nu se vâneau cele sălbatice. Restricțiile acestea urmăreau scopul de a nu tulbura împerecherea păsărilor. Se considera că, asemenea păsărilor, în ziua de 24 februarie, flăcăii și fetele trebuie să se întâlnească pentru a fi îndrăgostiți pe parcursul întregului an.

(după materialele Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală)

13. Răspunde la întrebări pe baza textului audiat.

a) Ce rol simbolic are Dragobetele? b) Care este originea sărbătorii? c) Cum mai era numit Dragobetele? d) Ce se făcea și ce nu se făcea în ziua de Dragobete?

LECTURĂ

14. Citește. Ce indicii arată că personajele ar fi elevi/eleve? Ce vârstă crezi că au?

MERIȘOR

de Constantin Cheianu

(fragment)

CONSTANTIN CHEIANU

(n. 21 septembrie 1959) – dramaturg, prozator, publicist român. Autorul dilogiei autobiografice *Sex & Perestroika* (2009), al romanelor *Ultima amantă a lui Cioran* (2018), *Dependența* (2020), al volumului de proză scurtă *Hotel California* (2021) și al jurnalului de memorii *M-a făcut mama existențialist* (2025). Coautor al popularelor emisiuni televizate de satiră politică *Ora de ras* și *Mai pe scurt*.

Angela a împrumutat un pix de la mine și s-a interesat fără nicio curiozitate aparentă dacă voi veni la serata de sâmbătă. Nu știam că sâmbătă va fi sărbătoare și ea râse: „Nici nu ai habar de ce se face pe lume.” După care a intrat profesorul.

Serata de sâmbătă i-a plictisit pe toți în prima parte, deoarece s-au recitat la nesfârșit versuri.

Toată lumea era cu gândul la dans. Când a fost pe punctul să înceapă și mă pregăteam să invit pe cineva, se anunță „Damenwahl” și mă pomenii cu Angela în fața mea. Mai târziu am invitat-o, la rândul meu, ca la final s-o conduc acasă. Nu prea știam cum să mă comport, fiindcă nu mai petrecusem fete acasă, dar Angela a vorbit tot drumul și în felul acesta am văzut cât e de plăcut să conduci o domnișoară. La despărțire mi-a întins mâna și i-am strâns-o băiețește. După ce că a vorbit toată seara, acum amuțise, încât nu știam ce să întreprind.

Nu puteam să mă întorc și să plec pur și simplu. Dar tot Angela a fost aceea care a zis „noapte bună” și totul s-a rezolvat de la sine.

A doua zi, cu puțin înainte de sfârșitul orelor, am primit un bilețel, pe care nu l-am putut citi decât în drum spre casă. Pe pătrățelul acela de hârtie de aritmetică am regăsit scrisul cel mai frumos din clasă. Copiasem de mai multe ori de la Angela și l-am recunoscut numaidecât. Bilețelul vorbea despre „un băiat înalt, cu părul blond și ochi albaștri”. Semăna cu un fel de compunere, dar se termina cu un „Te” urmat de șase puncte și m-am priceput că e vorba de cuvântul „iubesc”. Adică „Te iubesc” – și expresia părea să mă privească pe mine.

Am recitat bilețelul, după care am hoinărit o jumătate de zi pe dealuri. Acasă mi-am spălat pentru prima dată părul cu șampon. Nu prea se

știa în sat de șampon. Unul din mahalagii îmi împrumutase puțin într-o sticlă după ce îl furase de la sora lui mai mare, care își face studiile la oraș. Își spălase el mai întâi părul și mă întrebam cum îl găsesc. Vedeam că strălucește la soare și i-am mărturisit impresia aceasta. Atunci, el mă întrebă dacă nu mi-ar plăcea să strălucească și al meu. „Nu știu”, i-am spus, drept care el fură și pentru mine puțin. Nu aveam idee cum să mă folosesc de lichidul acela și, turnându-mi puțin pe cap, nici nu am observat când s-a prefăcut în spumă. Era un lichid ca un ulei, dar spuma era adevărată, ca de săpun. Când părul se uscăse însă, soarele apusese deja, așa că m-am uitat în oglindă la lumina becului. Atunci mi-am amintit de bilețelul Angelei. Am văzut scris în cărți că un personaj poate avea părul „blond”. Când citești asemenea lucruri, nu-ți vine a crede că s-ar putea spune așa, pur și simplu, „blond” și despre părul tău. Te miră numai faptul că nu-ți poți simți oricum „blondețea” propriului păr.

Uitându-mă în oglindă, îmi ziceam că, iată, părul îmi crește fără să-l simt. Și că e „blond”. Uneori, toate pe lume sunt de natură să te contrarieze. Deși învățasem ceva anatomie, acum m-am întrebat totuși de unde poate să-mi iasă atâtă păr. De parcă mi-ar fi fost capul bătut doar cu așa ceva. Îmi străpungea pielea, dar fără să-l simt, și încă blond de-a gata. În felul acesta ajungea să fie pe placul Angelei. Dacă mă gândesc bine, lucrurile sunt astfel aranjate pe lume, încât ajungi să placi cuiva cu părul care îți crește de la sine. S-ar putea să nu mai fii îndrăgit de nimeni dacă ar trebui să te faci tu singur frumos.

În ziua următoare, Angela arăta astfel de parcă pățise ceva.

S-a apropiat de mai multe ori de banca mea, deși se mulțumea să tacă. În cele din urmă, prinse un moment ca să mă întrebe dacă îi citisem bilețelul. Auzind că „da”, se arătă foarte mirată că nu-i dau niciun răspuns. După care se înde-

Cadre din filmul „Liceenii” (1986)

părta fără să mai zică ceva. Mi-am amintit că în bilețel nu îmi ceruse să-i răspund, totuși părea destul de firesc s-o fac. Îmi reproșai că nu m-am priceput de îndată. Oricum, nu mi-a fost ușor să ticluiesc prima scrisorică pe care i-o adresem unei fete. Gândindu-mă să formulez ceva despre părul Angelei, am văzut că al Loredanei era exact ca al ei. Atunci am scris, pur și simplu, „Te” și am pus șase puncte.

În recreația următoare am găsit în bancă un măr și o ciocolată.

Când l-am întrebat pe Apostol ce-i cu ele, mi-a spus că le pusese Angela pe ascuns, dar că el „nu mi-a destăinuit nimic”. Din această zi, Angela mi-a tot strecurat câte ceva în bancă. Astfel m-am ales cu un pix cu patru mine colorate. Altă dată mi-a pus un blocnotes cu coperte negre de piele. Îmi lăsa de fiecare dată ceva nou, încât nu știam la ce să mă aștept.

Într-o zi, în bilețelul pe care mi-l transmise, ea mă întreba de ce nu-i dăruiesc și eu ceva ca amintire. Mi-am dat seama numaidecât că avea dreptate să fie nedumerită. În consecință, am adunat bani și i-am cumpărat o rochie. Totuși Angela, contrar așteptărilor, a fost cam descumpănită văzându-mi cadoul. A spus oricum că îi place, deși nu am observat să îmbrace vreodată rochia.

Cu o altă ocazie, prietena mea mi-a reproșat că nu-i cer o fotografie, așa cum făcuse ea. Într-adevăr, îi oferisem la rugămintea ei o poză de-a mea, pe care mi-o și întoarse ca să-i scriu dedicație. M-am gândit că nu mi-ar plăcea să am o fotografie de-a Angelei. Ea însă mi-a propus tocmai trei, lăsându-mă să aleg. Am vrut să fac alegerea, dar am văzut că în toate era una și aceeași persoană, adică Angela. Totuși, când i-am arătat pe care mi-o reținusem, a zis că e cea care îi place cel mai puțin. Nu am priceput cum face ea diferența. Mama a aflat nu știu de unde că ies cu o fată și a ținut numaidecât să-i cunosc opinia. „Nu-i prea devreme pentru domnișoare?”, mă întrebă, deși se cunoștea că nu are nimic împotrivă. „Ia seama la purtarea ta, adăugă, nu uita că e din părinți medici.” A spus-o astfel de parcă părinții Angelei ar fi fost polițiști.

Colegii noștri știau, la rândul lor, că ies cu Angela. Nu dădeau în niciun fel pe față, dar am

înțeles-o din convorbirea Luizei cu Veronica pe care am interceptat-o fără să vreau. Abia mi-am stăpânit râsul, căci spuneau niște chestii! Veronica o întrebase pe Luiza dacă știe că „Angela iese cu Merișor”, și aceea i-a răspuns că „știe toată școala”. Atunci Veronica a făcut: „Spune-mi, ce a găsit Angela la el?”. „Nu am idee, răspunse Luiza. Greu găsești un tip mai neinteresant.”

„Neinteresant? exclamă Veronica. E chiar urât de-a binelea.” Și tot ea adăugă: „Când îl văd cu nasul acela de un kilometru și cu ochii lui bulbucăți...” La sfârșit, Luiza declară: „Chiar dacă aș fi lăsată pe o insulă nepopulată doar cu Merișor, nici atunci nu m-aș uita la el” – și au ieșit din clasă. Atunci mi-a venit a râde, deoarece m-am gândit la un nas de un kilometru. Acasă, m-am uitat în oglindă și am avut impresia că îmi văd nasul pentru prima dată. (De altfel, am observat că, ori de câte ori te uiți într-o oglindă, ți se pare că te vezi pentru prima dată.) Nu prea știam ce să cred despre nasul meu, căci arăta destul de obișnuit. Poate că era cam lung totuși, m-am gândit. Nu de un kilometru, firește. Cât despre ochi, cred că or fi fost și ei destul de bulbucăți. Dacă luam în calcul și ceea ce-mi scrisese Angela în bilețel, reieșea că am ochi „albaștri-bulbucăți”. Ori „bulbucăți-albaștri”?

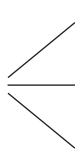
În oglindă însă păreau să arate gri. Nu mai înțelegeai ce fel de ochi am.

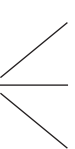
CUVINTELE TEXTULUI

serată, *subst.* – школьный вечер
a conduce, *verb* – aici: проводить
a petrece, *verb* – aici: проводить
a amuți, *verb* – a tăcea; умолкнуть
părea să mă privească – казалось, относится ко мне
a hoinări, *verb* – бродить
drept care – aici: следовательно
a contraria, *verb* – a nedumeri; сбивать с толку
a fi pe placul cuiva – нравиться кому-то
a păți (ceva), *verb* – случиться, страстись
a-și reproșa, *subst.* – упрекать (себя)
a ticlui, *verb* – aici: составить; написать

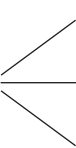
a destăinui, *verb.* – выдать тайну
nedumerit/ă, *adj.* – озадаченный/ая, недоумевающий/ая
descumpănit/ă, *adj.* – растерянный/ая
dedicație, *subst.* – посвящение
a ieși (cu cineva), *verb.* – aici: встречаться
a ține (să...) – aici: посчитать нужным
a lua seama (la ceva) – a fi atent
a intercepta, *verb* – aici: подслушать
chestie (spusă), *subst.* – (сказанная) вещь
bulbucat/ă, *adj.* – выпуклый/ая
firește, *adv.* – bineînțeles, desigur

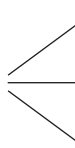
15. Completează cu variante potrivite.

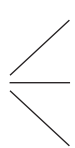
A împrumuta un pix
...
...

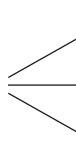
A invita la dans
...
...

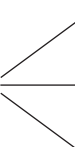
A primi un bilețel
...
...

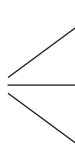
A hoinări pe dealuri
...
...

A străluci la soare
...
...

A se uita în oglindă
...
...

A scrie o dedicație
...
...

A-și stăpâni râsul
...
...

A arăta obișnuit
...
...

16. Explică expresiile. Alcătuieste enunțuri cu trei dintre ele.

a) A nu avea habar.	d) A fi cu gândul la ceva.	g) A se rezolva de la sine.
b) A nu avea idee.	e) A prinde momentul.	h) A se alege cu ceva.
c) A nu da pe față.	f) A lua în calcul.	i) A avea impresia.

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

17. Alege răspunsurile corecte.

1) <i>De ce se plictiseau adolescenții la serata școlară?</i>
a) Muzica era prea tare.
b) Se recitau versuri la nesfârșit.
c) Nimeni nu avea chef de dans.
d) Angela nu era prezentă.	3) <i>Ce cadou îi oferă Merișor Angelei?</i>
a) O fotografie.
b) O ciocolată.
c) O rochie.
d) Un blocnotes cu coperti negre de piele.
2) <i>Cum reacționează naratorul când vede bilețelul de la Angela?</i>
a) Îl aruncă fără să-l citească.
b) Îl arată colegilor.
c) Îl citește de mai multe ori și apoi hoinărește pe dealuri.
d) Îl ignoră complet.	4) <i>Cum află naratorul că și colegii știu de relația lui cu Angela?</i>
a) Îi spune Angela despre asta.
b) Îi întreabă el direct pe colegi.
c) Observă că toți își dau coate când îl văd.
d) Aude o conversație între două colege.

18. Care este tema acestui fragment?

19. Ce relație se conturează între Merișor și Angela pe parcursul fragmentului?

20. Lucru în perechi. Discutați și expuneți câteva idei ca răspuns la întrebările de mai jos. Alegeți cel mai potrivit răspuns.

Dragostea înnobilează

- a) De ce Merișor este surprins când citește bilețelul Angelei?
- b) Prin ce se explică faptul că experiența folosirii șamponului pare să fie destul de neobișnuită pentru el?
- c) De ce Angela a rămas cumva descumpănită la primirea rochiei drept cadou?
- d) Cum credeți că l-a afectat pe băiat discuția dintre Luiza și Veronica?

- 21.** Examinează imaginile din filmul „Liceenii”, alăturate textului. Cu ce fragmente din text le poți asocia? De ce?
- 22.** Cum înțelegi afirmația „Am observat că, ori de câte ori te uiți într-o oglindă, ți se pare că te vezi pentru prima dată”? Ai avut vreo experiență asemănătoare? Descrie-o.

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

ACTE COMUNICATIVE

- 23.** Examinează actele comunicative din tabel. Ce emoții sunt exprimate aici? Dar ce sentimente sunt exprimate astfel? Utilizează actele comunicative pe parcursul unității, conform necesităților de comunicare.

A EXPRIMA EMOȚII

Pentru a exprima diferite emoții, poți folosi expresiile:

- Vai, ce surpriză!
- Sunt surprins/ă!/M-ai surprins!
- Am rămas plăcut surprins/ă.
- Ce surpriză plăcută/neplăcută!
- Nu pot să cred!
- Nu m-am așteptat la asta!
- Mă mir să aud asta.
- Mi-e frică./Tremur de frică./Mi-e teamă.
- Sunt speriat/ă.
- Ce urât!/Ce neplăcut!/Ce dezgustător!/Oribil!
- Sunt încântat/ă./Îmi place mult.
- Îmi vine să cânt de bucurie!/Îmi vine să plâng de bucurie!

A EXPRIMA SENTIMENTE

Pentru a exprima diferite sentimente, poți folosi expresiile:

- Sunt îndrăgostit/ă./Sunt îndrăgostit/ă până peste cap de...
- Îl iubesc pe Costel./O iubesc pe Oxana.
- Îmi ești drag/ă.
- Te admir.
- O simpatizez pe Oana./Îl simpatizez pe Mihai.
- Am toată admirația pentru voi.
- Îi urăsc pe mincinoși!
- Nu-l pot suferi pe omul acesta.
- Această persoană mi-e tare antipatică.
- N-am ochi să-l văd.

24. Analizează rubrica *NOTA BENE*. Ce emoții și sentimente crezi că au trăit personajele din textul *Merișor*? Completează un tabel pentru a răspunde la această întrebare.

NOTA BENE!		
Emoții versus Sentimente		
Noțiuni	Emoțiile	Sentimentele
	<i>Emoția</i> este o reacție afectivă bruscă, de intensitate mijlocie și de durată relativ scurtă, însoțită adesea de tulburări fiziologice (reacții ale organismului), care oglindește atitudinea individului față de realitate.	<i>Sentimentul</i> este un proces, o stare, o atitudine sau o manifestare afectivă specific umană, mai durabilă și mai complexă decât emoția, reprezentând atitudinea (pozitivă sau negativă) a individului față de alte ființe, față de obiecte și de fenomene sau față de sine însuși; capacitatea de a simți, de a cunoaște, de a aprecia ceva în mod conștient.
Descriere	Emoțiile: – sunt reacții automate: răspunsuri rapide, necontrolate la un stimul extern (de ex.: te sperii și sari din loc, te rușinezi și te înroșești etc.); – sunt reacții scurte și intense: au o durată scurtă (câteva secunde, câteva minute); – sunt reacții corporale: implică modificări fizice (puls crescut, transpirație, tensiune musculară).	Sentimentele: – sunt interpretări conștiente: ideile și semnificațiile pe care tu le atribui emoțiilor tale (de ex.: „Mă simt întristat/ă”, „Sunt îndrăgostit/ă” etc.); – sunt mai durabile: persistă mai mult timp decât emoțiile inițiale; – sunt cognitive: sunt dezvoltate prin experiențe, prin învățare și valori, implicând mintea, intelectul.
Exemple	Frica, furia, surpriza, dezgustul, bucuria (la nivel primar).	Dragostea, ura, melancolia, admirația, încrederea, simpatia.
Concluzie comparativă	În timp ce emoțiile reflectă reacțiile inițiale, inclusiv fizice, față de elementele realității, sentimentele reprezintă prelucrarea și înțelegerea conștientă a acestor reacții.	

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ

Reține!

Noțiunea gramaticală	Modul impersonal. GERUNZIUL
Ce exprimă	<i>Gerunziul</i> este formă nepersonală a verbului care exprimă o acțiune în desfășurare, fără a face vreo referire precisă la momentul vorbirii.

Cum se formează	Gerunziul se formează cu sufixele -ând (de exemplu: apăr ând , lucr ând , merg ând , hotăr ând) și -ind (de exemplu: evidenți ind , fugi ind , munci ind , sublini ind). Gerunziul poate avea formă afirmativă (de exemplu: auz ind) și formă negativă , construită cu ajutorul prefixului ne- (de exemplu: neauz ind). Între forma de gerunziu și prefixul de negație se poate intercala semiadverbul mai (de exemplu: nemaiauzind). Gerunziul se poate folosi cu formele scurte ale pronumelor personale, care sunt atașate după verb (de exemplu: văz ându-mă , văz ând-o).			
	Rădăcină + -ând sau + -ind :			
	Conjugarea I	Conjugarea II	Conjugarea III	Conjugarea IV
	a cânta – cântând a dansa – dansând a invita – invitând a studia – studiind	a vedea – văzând a ședea – șezând a tăcea – tăcând a părea – părând	a crede – crezând a pierde – pierzând a trece – trecând a scrie – scriind	a iubi – iubind a urî – urând a dori – dorind a coborî – coborând
Exemple de utilizare	Gerunziul poate fi folosit pentru a exprima: - Felul în care se desfășoară acțiunea principală: <i>Angela a vorbit tot drumul, făcând să-mi pară ușor să o conduc.</i> - Faptul că două acțiuni se petrec simultan, în același timp: <i>Am citit bilețelul, hoi-nărind pe dealuri.</i> - Motivul unei acțiuni: <i>Neștiind ce să-i răspund, am tăcut.</i> - O caracterizare a unui substantiv (foarte rar): <i>Avea privirea strălucind de emoție.</i>			

25. Completează cu verbe potrivite la forma de gerunziu.

a) ... spre Angela, mi-am dat seama că e îngândurată.	d) ... părul blond, mă temeam că nu-i voi plăcea Angelei.
b) ... atât de emoționat, aproape că am uitat să-i răspund.	e) ... darurile strecurate în bancă, am zâmbit fără să vreau.
c) M-am apropiat de ea, ... să găsesc cuvintele potrivite.	f) ... în oglindă, nu am mai înțeles ce fel de ochi am.

26. Transformă enunțurile, folosind propoziții cu gerunziu.

Model: Când am citit bilețelul, m-am emoționat. ⇒ Citind bilețelul, m-am emoționat.

- Când o conduceam pe Angela acasă, mă simțeam stânjenit.
- Pentru că nu știam ce să spun, am tăcut aproape tot drumul.
- După ce am găsit în bancă mărul și ciocolata, m-am uitat în jur nedumerit.
- Deși nu înțelegeam ce simte, m-am hotărât să-i răspund.
- Când am văzut pozele, nu am putut alege imediat vreuna.
- Când le-am auzit pe fete, abia mi-am stăpânit râsul.

27. Rescrie enunțurile următoare în două variante, punând pe rând verbele la gerunziu. Care variantă ți se pare că redă mai bine emoția unei persoane îndrăgostite?

Model: *Am ajuns la poartă și nu știam cum să-mi iau rămas-bun. ⇒ 1) Ajungând la poartă, nu știam cum să-mi iau rămas-bun. ⇒ 2) Am ajuns la poartă, neștiind cum să-mi iau rămas-bun.*

- a) Am plecat spre casă și mă gândeam la Angela.
- b) Am primit bilețelul și l-am citit pe drum.
- c) M-am privit în oglindă și mi-am amintit de cuvintele ei.
- d) Am primit cadoul și nu știam ce să fac.

Reține!

Noțiunea gramaticală	DIATEZA PASIVĂ			
Ce exprimă	Diateza pasivă arată că subiectul gramatical suferă acțiunea făcută de către altcineva. Subiectul gramatical sau autorul acțiunii poate fi exprimat sau neexprimat.			
Cum se formează	Diateza pasivă se formează din verbul auxiliar a fi și participiul verbului de conjugat.			
	Eu sunt invitat/ă la dans. Tu ești invitat/ă la muzeu. El/ea este invitat/ă la concert. Noi suntem invitați/te la serată. Voi sunteți invitați/te la discuție. Ei/ele sunt invitați/te la film.	Eu am fost invitat/ă la dans. Tu ai fost invitat/ă la muzeu. El/ea a fost invitat/ă la concert. Noi am fost invitați/te la serată. Voi ați fost invitați/te la discuție. Ei/ele au fost invitați/te la film.	Eu eram invitat/ă la dans. Tu erai invitat/ă la muzeu. El/ea era invitat/ă la concert. Noi eram invitați/te la serată. Voi erați invitați/te la discuție. Ei/ele erau invitați/te la film.	Eu voi fi invitat/ă la dans. Tu vei fi invitat/ă la muzeu. El/ea va fi invitat/ă la concert. Noi vom fi invitați/te la serată. Voi veți fi invitați/te la discuție. Ei/ele vor fi invitați/te la film.
Exemple de utilizare	Diateza pasivă (construcțiile verbale pasive): - Pune accentul nu pe agentul acțiunii, ci pe rezultatul sau pe efectul acțiunii: <i>Opiniile noastre sunt influențate de educația noastră.</i> - Poate exprima o generalizare (fără a arăta de către cine este făcută acțiunea): <i>Sportul este practicat cu plăcere. Copiii trebuie să fie protejați. Bătrânii trebuie să fie respectați.</i> În multe cazuri, verbele la diateza pasivă sunt însoțite de cuvinte care arată cine face acțiunea: <i>Bătrânii sunt respectați de societate. Profesorii sunt respectați de elevi. Elevii sunt ghidați de profesori. Părinții sunt ajutați de copii.</i>			

Dragostea înnobilează

28. Completează spațiile libere cu forma corectă a verbului la diateza pasivă.

- Sentimentele profunde ... (a trăi) diferit la diferite vârste.
- Unele povești de dragoste ... (a idealiza) excesiv de către adolescenți.
- Relația dintre doi îndrăgostiți ... (a influența) de prezența sau absența unei compatibilități emoționale.
- Întâmplările din copilărie ... (a transforma) adesea în amintiri prețioase.

29. Transformă verbele din propozițiile de mai jos din diateza activă în diateza pasivă, după model. Păstrează sensul și logica enunțurilor.

- Trecerea timpului schimbă intensitatea iubirii.
- Unele persoane evită dragostea de teama unui eșec.
- Partenerii construiesc împreună o poveste de dragoste.
- Prietenii adevărate influențează viața fiecărui om.

Model: Intensitatea iubirii este schimbată de trecerea timpului.

30. Rescrie enunțurile de mai jos cu verbe la diateza activă.

- Alegerea viitoarei profesii este influențată adesea de opiniile părinților.
- Uneori, suferințele mari din dragoste sunt provocate de neînțelegeri mici.
- Neînțelegerile dintre prieteni sunt cauzate, de obicei, de comunicarea insuficientă.
- Orice om care iubește este înnobilit de dragoste.

Model: Opiniile părinților adesea influențează alegerea viitoarei profesii.

DIALOG

31. Lucru în perechi. Citiți afirmațiile. Discutați și stabiliți dacă sunt adevărate sau false. Ce au decis alți colegi?

1) Prietenia adevărată nu se poate transforma în dragoste.

4) Dragostea se poate transforma în prietenie.

2) Dragostea îi face pe oameni mai răbdători și mai atenți.

5) Dragostea face oamenii mai creduli și mai naivi.

3) Dragostea adevărată nu necesită sacrificiu.

6) Nu există dragoste veșnică.

32. Joc cu carduri. Formați grupuri a câte cinci elevi. Veți primi un set de carduri ca cel de mai jos, dar așezate pe masă cu versoul în sus. Îndepliniți sarcinile.

- Extrage un card. Citește cuvântul de pe card și explică sensul acestuia.
- Scrive o propoziție sau o frază în care să folosești cuvântul „dragoste” și cuvântul de pe card. Citește-o colegilor din grup.

3) Împreună, alcătuiți un text scurt în care să folosiți cele 5 cuvinte de pe carduri. Puteți folosi propozițiile formulate anterior, dacă se potrivesc.

A.	B.	C.	D.
ALTRUIISM	ADMIRAȚIE	DEVOTAMENT	DOR
EMPATIE	CREDINȚĂ	GENEROZITATE	FERICIRE
LOIALITATE	EMOȚIE	NOBLEȚE	ÎNȚELEGERE
PRIETENIE	FIDELITATE	RĂBDARE	PASIUNE
RESPECT	GRIJĂ	SACRIFICIU	RELAȚIE

33. Lucru în perechi.

1) Continuati unul dintre dialoguri pe baza replicilor propuse, adăugând alte 4-6 replici. Folosiți vocabularul tematic și structurile de gramatică studiate. Prezentați rezultatul în fața colegilor. Cine a prezentat dialogul cel mai interesant?

Dialogul I

A: – Am observat că oamenii care se iubesc cu adevărat fac sacrificii pentru ceilalți.

B: – Da, și cred că acest lucru...

A: – ...

B: – ...

Dialogul II

A: – Eu cred că dragostea adevărată înnobilează oamenii, pentru că...

B: – Sunt de acord și cred că acest lucru îi face mai empatici și mai devotați.

A: – ...

B: – ...

2) Improvizați dialoguri din 6-8 replici pe baza situațiilor propuse. Sarcina principală este să exprimați emoții/să oferiți o încurajare. Prezentați dialogurile în fața colegilor.

A)

Elevul/eleva A: Ești mama lui Merișor. Îți exprimi nedumerirea că îl vezi trist mai des ca de obicei. Vrei să știi cum se simte și care este cauza. Asculți și dai sfaturi.

Elevul/eleva B: Ești Merișor. Îți explici mamei că ești necăjit din cauza unei discuții auzite între două colege. La început ți-a venit a râde, dar apoi te-ai întristat.

B)

Elevul/eleva A: Ești Merișor. Îți exprimi temerea că nu arăți suficient de bine pentru a-i plăcea Angelei.

Elevul/eleva B: Ești colegul lui Merișor. Îl încurajezi să nu-i fie teamă, fiindcă Angela a dat deja de înțeles că îl simpatizează.

C)

Elevul/eleva A: Ești Angela. Îți exprimi îngrijorarea că gesturile tale nu au fost înțelese de Merișor.

Elevul/eleva B: Ești prietena Angelei. Pui întrebări de precizare pentru a o ajuta să-și dea seama că a fost înțeleasă corect.

34. Lucru în grup. Împărțiți-vă în grupuri, conform indicațiilor profesorului/profesoarei. Formulați argumente *pro* și *contra* afirmației de mai jos.

Dragostea adevărată este cel mai important factor care înnobilează caracterul oamenilor.	
PRO	CONTRA
...	...

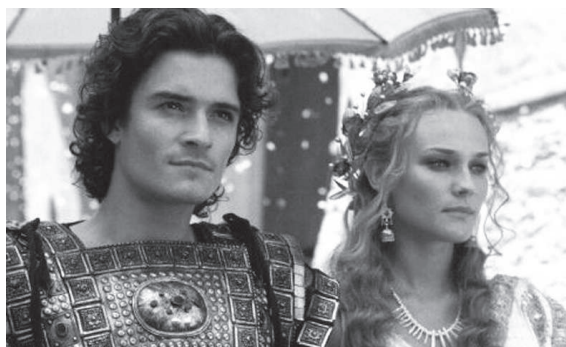
MONOLOG

35. Imaginează-ți un monolog al unui licean/unei liceene care se privește în oglindă. Ce îți spune în gând:

- a) un licean nesigur/o liceană nesigură, care se teme să creadă că cineva se poate îndrăgosti de el/ea;
- b) un licean optimist/o liceană optimistă, care este sigur/ă că poate cuceri inima persoanei de care s-a îndrăgostit.

36. Improvizează un monolog în care joci rolul unei persoane care îi povestește unui prieten/unei prietene despre faptul că s-a îndrăgostit. Documentează-te și fii, la alegere:

- a) un personaj literar;
- b) un personaj dintr-un film;
- c) un personaj mitologic;
- d) o personalitate istorică.

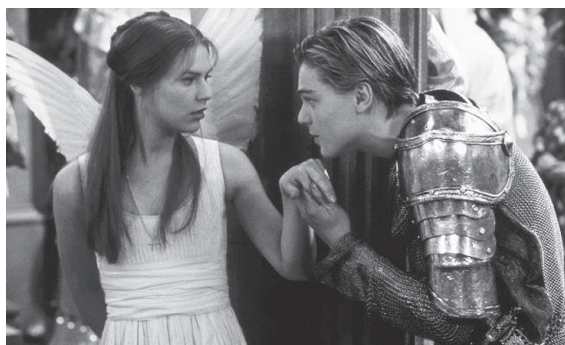
Paris și Elena

Marcus Antonius și Cleopatra

Napoleon și Joséphine

Romeo și Julieta

John Lennon și Yoko Ono

Ion și Doina Aldea-Teodorovici

SCRIERE

37. Scrie un text (11-12 enunțuri) cu titlul „Dragostea înnobilează”, în care să prezinți câteva argumente pentru această afirmație.

	Repere pentru scrierea unui text argumentativ:	Volum orientativ
Introducere	• Prezintă ideea/ipoteza/opinia principală: de ce crezi că dragostea înnobilează? • Poți folosi un conector logic: „În opinia mea, ...”; „Consider că...”; „Cred că...”; „Pot afirma că...” ș.a.	O frază/ un alineat.

Cuprins	• Prezintă două-trei argumente care susțin punctul de vedere enunțat. Susține argumentele cu exemple din propria experiență sau din ce cunoști/ai citit etc. (În funcție de subiect, argumentele pot fi din literatură, istorie, cercetări științifice, istorii orale ale unor prieteni, rude, cunoștințe etc.) • Prezintă fiecare argument într-un alineat separat. • Poți folosi conectori logici: „În primul rând, ...”; „În al doilea rând, ...”; „În plus, ...”; „Deoarece...”; „Având în vedere că...”; „Dat fiind că...”; „De exemplu, ...” etc.	Două-trei alineate.
Concluzie	• Rezumă punctul de vedere prezentat în introducere, revenind la principalul motiv pentru care îl susții. • Poți folosi conectori logici: „În concluzie, ...”; „Prin urmare, ...”; „În consecință, ...” etc.	Un alineat.

CONEXIUNI

38. Citește. Transcrie din text proverbele. Alege unul cu care ești de acord și explică de ce crezi astfel.

Un proverb polonez spune că „Unde este dragoste, acolo este fericire”. Acest lucru este valabil, la fel ca proverbul din Myanmar care spune că „Unde este dragoste, acolo este pace”. Ambele expresii reflectă sentimentele la care se referă și proverbul chinezesc: „Pentru cei care iubesc, chiar și apa este dulce.” De asemenea, ele rezumă ideile unui proverb din Burundi, care spune că „Unde este dragoste, nu este loc de întuneric”. Cred că bătrânii înțelepți din aceste țări sunt de acord cu cei din Lituania, care cred că „O viață fără dragoste este ca un an fără primăvară”.

Totuși un proverb spaniol spune că „Unde este dragoste, acolo este și durere”. Oricât de adevărat ar fi acest lucru, încearcă să capeți curaj din proverbul care zice că „Dragostea înțelege toate limbile”. Iar un proverb indian afirmă că „Dragostea este cea care face imposibilul posibil”.

Se spune că „Dragostea nu poate fi nici cumpărată, nici vândută, singurul ei preț este tot dragostea”. Acceptă provocarea acestui proverb turcesc: „Iubește-l pe cel care te iubește, chiar dacă nu are nimic; nu-l iubi pe cel care nu te iubește, chiar dacă e sultan în Egipt”.

Când, în sfârșit, găsești dragostea, nu fi surprins dacă se va adeveri că te porți așa cum conchide proverbul englezesc: „Nu există nicio diferență între un înțelept și un prost atunci când se îndrăgostesc”. Când dragostea te găsește, amintește-ți de înțelepciunea proverbului african „Dragostea, asemenea ploii, nu alege iarba pe care cade”.

Și, în toate cazurile, acționează conform sfatului dintr-un proverb congolez: „Dragostea este ca un copilaș: trebuie tratată cu multă grijă și tandrețe”.

39. Ce proverbe despre dragoste există în cultura etniei din care faci parte? Povestește despre semnificația lor. Poți consulta persoanele mai în vârstă din familie.

TEME

40. Continuă enunțurile.

- a) Cred că dragostea adevărată poate schimba oamenii, pentru că...
- b) Un exemplu din viața reală sau din literatură care arată că dragostea adevărată poate schimba oamenii este acesta: ...
- c) Putem afirma că dragostea inspiră altruism și devotament, deoarece...
- d) Dragostea ne ajută să devenim mai empatici și mai responsabili, căci...

41. Documentează-te și prezintă o informație succintă despre modul în care dragostea a influențat deciziile și acțiunile unui lider istoric.

42. Alege un personaj dintr-un text literar românesc sau din literatura universală și explică cum dragostea l-a schimbat sau i-a conferit noblețe sufletească.

43. Lucru în perechi. Alcătuiți un dialog (din 8-10 replici) între personajele din imagini, care își exprimă sentimentele unul față de celălalt.

Arwen și Aragorn

Fitzwilliam Darcy și Elizabeth Bennet

Lou și Will

Rick Blaine și Ilsa Lund

44. Recitește mottoul unității. Scrie un text scurt (o jumătate de pagină) pornind de la ideile exprimate în el.

PRODUSE ȘCOLARE

AGENDA CU NOTIȚE PARALELE

Instrucțiuni:

- 1. Citește cu atenție textul.
- 2. Construiește în caiet un tabel pentru agenda cu notițe paralele.
- 3. Recitește textul. Selectează un pasaj care are o semnificație specială pentru tine (te-a mișcat, te-a emoționat, te face să-ți pui întrebări etc.). Transcrie-l în prima coloană, apoi comentează-l. Pasajul poate fi o propoziție, o frază, un alineat sau doar o idee care te-a impresionat.
- 4. Selectează și comentează cel puțin cinci pasaje.
- 5. Fii pregătit/ă să prezinți impresiile de lectură colegilor.

Poveștile de iubire

Puțin, mult, cu pasiune, la nebunie... Există o mie și unu de feluri de a iubi. Verbul este același, dar calificativul se schimbă. În funcție de stare, de întâlniri, de vârstă. Nu iubești la 8 ani la fel cum o faci la 15 sau la 30. Iubirea se schimbă, în funcție de ritmul fiecăruia. Cu timpul, nu-i mai ceri același lucru, nu mai alegi aceiași parteneri; nu te mai angajezi în aceleași aventuri. [...]

Sunt însă și cazuri, dimpotrivă, în care longevitatea unei iubiri este extrem de importantă. Fiecare poveste de iubire își are, așadar, povestea proprie. O poveste care vă seamănă, pe măsura ambițiilor voastre, a psihologiei, a capacității voastre de a iubi. Unele persoane nu jură decât pe iubire și se lansează nebunește în iubiri pasionale; altele nu au încredere în ea (iubire) și se manifestă cu reținere, de teama – poate! – a unui eșec. Mai există însă și alții care au darul de a li se aprinde călcâiele după persoane care nu li se potrivesc; povestea de iubire se „oțetește” atunci.

În basme, poveștile de iubire încep aproape întotdeauna la fel: a fost odată ca niciodată... În viață însă nicio iubire nu evoluează, nici nu se încheie la fel. Unele iubiri durează doar câteva ore, altele, câteva luni, altele, o întreagă viață. [...]

Există alchimii perfecte: îndrăgostiți aflați în permanență pe aceeași lungime de undă, care privesc în aceeași direcție. Există, pe de altă parte, combinații explozive, care scriu împreună povești originale aprinse. Mai sunt și iubiri explozive – caractere și proiecte prea diferite – presărate cu capcane, certuri, scurte despărțiri. În sfârșit, mai sunt și cuplurile imposibile, care nu știu să-și ofere reciproc satisfacții sau care – dimpotrivă – își provoacă mari suferințe. În acest caz te întrebi: iubirea, merită ea oare efortul, de vreme ce te face să plângi ori de vreme ce tot trebuie să se sfârșească?

Răspunsul este simplu: iubirea te ajută să trăiești. Niciun strop mai puțin de-atât. Cum să pui la îndoială importanța vieții atunci când cineva te iubește?

(după Anne Vaisman, *Primele sentimente de dragoste*)

Citatul	Comentariul
...	...

CAPITOLUL II. MEDIUL EDUCAȚIONAL

UNITATEA 5. Educația formează personalitatea

Tot ceea ce n-avem de la naștere și de care avem nevoie când suntem mari, ne este dat prin educație. Această educație ne vine de la natură, de la oameni sau de la lucruri.

Jean-Jacques Rousseau

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- educația în familie
- educația în școală
- educația în societate
- autoeducația și dezvoltarea personală

SĂ REDACTEZI:

- un text explicativ

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- regulile de ortografiere a substantivelor compuse
- regulile de ortografiere a substantivelor comune compuse

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să formulezi ipoteze de eventualitate

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a asculta • a educa • a exercita • a interzice • a învăța • a oferi • a permite • a sprijini • a urma	Substantive • atenție • comportament • deprindere • exemplu • identitate • model • obișnuință • părinte • regulă • rutină	Adjective • parental/ă • familial • iubitor • îngăduitor • permisiv • interzis • permis • pozitiv • negativ	Verbe • a cultiva • a determina • a exprima • a forma • a influența • a informa • a promova	Substantive • cultură • diferențe • formator • influență • internet • mass-media • mediu • om de cultură • opinie • societate	Adjective • inspirațional • mobilizator • promotor • cult • cultural • mediatic
Expresii • A face față provocărilor vieții • A da dovadă de ... • A îndruma pe calea cea bună			Expresii • A avea un statut special • A trata cu respect • A avea succes în viață		
Expresii • A deține cheia succesului • A deschide calea • A se manifesta activ			Expresii • A se adapta la schimbări • A fi încrezător în sine • A duce un lucru la bun sfârșit		
Verbe • a acumula • a studia • a crea • a forma • a dezvolta • a practica	Substantive • colegialitate • ghid • ghidare • gândire critică • proiect • activitate • relație • interacțiune • scop • obiectiv	Adjective • tradițional/ă • modern/ă • extracurricular • colegial • interactiv	Verbe • a conștientiza • a manifesta • a rezista • a demonstra • a conduce	Substantive • caracter • colaborare • comunicare • conștientizare • creativitate • curaj • curiozitate • dezvoltare • etică • gândire • leadership • reziliență	Adjective • conștient/ă • creativ/ă • curajos/oasă • curios/oasă • motivat/ă • perfecționist/ă • perseverent/ă • rezilient/ă

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Continuă enunțurile, folosind cuvinte de la rubrica *Vocabular tematic*.
 - a) Educația în familie contribuie la formarea personalității prin ...
 - b) Educația în școală contribuie la formarea personalității prin ...
 - c) Educația în societate contribuie la formarea personalității prin ...
 - d) Autoeducația și dezvoltarea personală contribuie la formarea personalității prin ...
2. Analizează definiția. Formulează propoziții sau fraze cu cuvântul *personalitate* pentru fiecare dintre cele patru sensuri prezentate în dicționar.

PERSONALITATE, *personalități*, s. f. **1.** Ceea ce este propriu, caracteristic fiecărei persoane (1) și o distinge ca individualitate conștientă și liberă; ansamblu de însușiri stabile ce caracterizează mental și comportamental o persoană; felul propriu de a fi al cuiva. **2.** Persoană cu aptitudini și cu însușiri deosebite, cu autoritate și prestigiu, care aduce o contribuție valoroasă în domeniul social-politic, cultural-științific etc. ♦ *Personalitate istorică* = conducător al unui stat, al unui popor etc. care prin activitatea sa exercită o influență apreciabilă asupra destinului acestora, asupra desfășurării evenimentelor. **3.** Persoană care deține o funcție importantă în viața politică, socială, culturală. **4.** (Astăzi rar; mai ales la pl.) Aluzie tendențioasă și jignitoare la adresa unei persoane (1). – Din fr. *personnalité*, germ. *Personalität*.

3. Propune antonime pentru adjectivele de mai jos. Alcătuește propoziții în care să folosești trei dintre perechile de antonime identificate.

• iubitor/oare	• conștient/ă	• perfecționist/ă	• colegial/ă
• îngăduitor/oare	• creativ/ă	• interesat/ă	• perfect/ă
• permisiv/ă	• curajos/oasă	• rezilient/ă	• pozitiv/ă
• permis/ă	• curios/oasă	• educat/ă	• motivat/ă

ACTUALIZARE

4. Concurs! Cine aranjează mai repede cuvintele în fraze?

1.	Educația	cunoștințe	înseamnă	transmiterea	nu	de	
doar	formarea	,	ci	și	caracterului	.	
2.	La	,	școală	să	elevii	respecte	învață
reguli	și	responsabilități	asume	să-și	.		

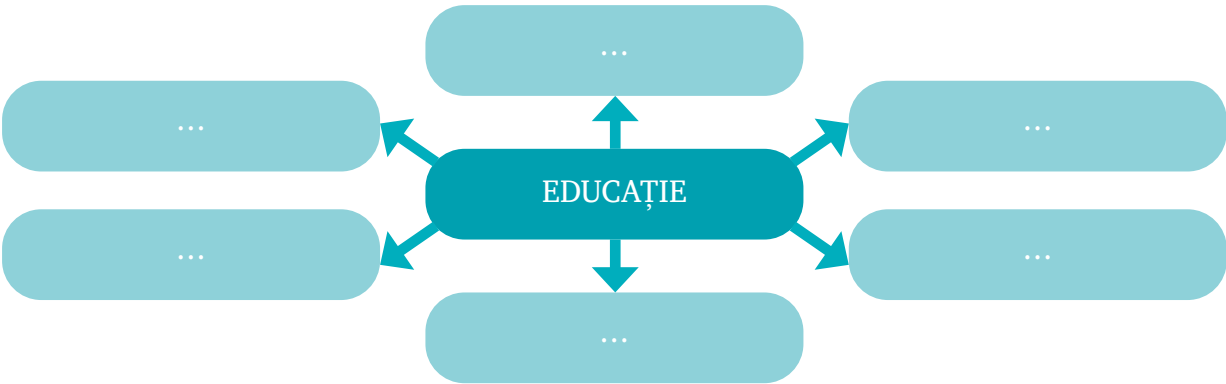
Educația formează personalitatea

3. Profesorii de modul gândire al influențează
tinerilor le și creativitatea stimulează .

5. Lucru în perechi. Completați tabelul, timp de două minute, cu cât mai multe nume de persoane cu merite deosebite, cu autoritate și prestigiu, care au adus/aduc o contribuție valoroasă în fiecare domeniu menționat. Cine cunoaște mai multe personalități?

PERSONALITĂȚI din:				
Muzică	Literatură	Teatru sau film	Știință	Politică
...	...	...	...	...

6. Alegeți o personalitate dintre cele menționate, de voi sau de colegi, și enunțați ipoteze despre felul în care educația lui/ei i-a ajutat să devină o personalitate.
7. Lucru în grup. În echipe a câte 4-5 elevi, timp de cinci minute, construiți o hartă conceptuală cu toate cuvintele care vi se asociază cu subiectul „Educație”.

8. Interviu în perechi. Întreabă colegul/colega și notează răspunsurile lui/ei. Apoi răspunde tu la aceleași întrebări. Ce ai observat?
- a) Cum este apreciată educația în familia voastră?
 - b) Ce îți place cel mai mult în sistemul educațional din țara noastră?
 - c) Ce profesor/oară te-a influențat cel mai mult și de ce?
 - d) Ce discipline școlare îți plac cel mai mult și de ce?
9. Continuă frazele:
- a) Educația este importantă pentru mine pentru că ...
 - b) Un profesor foarte bun întotdeauna va ști cum să ...
 - c) Cred că personalitatea mea a fost influențată de ...
 - d) După liceu, sper să-mi continui studiile, fiindcă ...

AUDIERE

- 10.** Ascultă atent fiecare alineat al textului în lectura profesorului/profesoarei sau a unui coleg/unei colege și completează în caiet, la a doua audiere, un tabel ca cel de mai jos.

Teoria tipurilor fundamentale de personalitate

Această teorie sugerează că există patru tipuri fundamentale de personalitate sau patru tipuri de temperament: sangvinic, coleric, melancolic, flegmatic.

Persoanele cu temperament sangvinic de obicei sunt deschise, sociabile, vesele, optimiste, neorganizate, neatente. Ele sunt extrovertite, le place să facă parte dintr-o mulțime și le este ușor să socializeze. Nu evită să își asume riscuri.

Persoanele cu temperament coleric, de obicei, sunt puternice, dure, agresive, insensibile, extrovertite, independente, ambițioase, impulsive. Colericii sunt recunoscuți pentru predispoziția de a se certa des cu ceilalți sau de a discuta în contradictoriu. Totuși, aceste persoane sunt ambițioase și orientate spre obiective, ceea ce le subliniază capacitatea nativă de a fi lideri.

Persoanele cu temperament melancolic, de obicei, sunt emotive, emoționale, creative, perfecționiste, gânditoare, sensibile. Melancolicii tind să se concentreze pe detalii, punând accent pe gândurile și sentimentele proprii. Sunt introverți și încearcă să evite prezența în mijlocul unei mulțimi. Își doresc perfecțiunea și astfel sunt disciplinați și orientați pe detalii.

Persoanele cu temperament flegmatic tind să fie calme, nepăsătoare, diplomate, amabile, liniștite, flexibile. Flegmaticii sunt relaxați, liniștiți și ușor adaptabili. Le pasă de ceilalți, dar încearcă să-și ascundă emoțiile. Încearcă să nu supere sau să nu îi deranjeze pe ceilalți.

Specialiștii sunt de acord că se poate întâmpla frecvent ca o persoană să fie caracterizată de două sau mai multe tipuri de temperamente, împrumutând trăsături de la fiecare. Mai mult chiar, orice ființă umană prezintă aspecte temperamentale ce se pot identifica cu fiecare dintre cele patru temperamente.

(după Oana Nicolau)

TRĂSĂTURI TEMPERAMENTALE			
<i>Persoanele cu temperament sangvinic sunt:</i>	<i>Persoanele cu temperament coleric sunt:</i>	<i>Persoanele cu temperament melancolic sunt:</i>	<i>Persoanele cu temperament flegmatic sunt:</i>
...	...	...	...
...	...	...	...

- 11.** Examinează tabelul completat. Cum ești tu? Ți sunt proprii aspecte temperamentale de la diverse tipuri de temperament sau doar de la unul?

LECTURĂ

12. Citește. Ce legătură are titlul poeziei cu titlul unității? Argumentează.

COPIII ÎNVAȚĂ CEEA CE TRĂIESC

de Dorothy Law Nolte

Dacă trăiesc în critică și cicăleală,
copiii învață să condamne.

Dacă trăiesc în ostilitate,
copiii învață să fie agresivi.

Dacă trăiesc în teamă,
copiii învață să fie anxioși.

Dacă trăiesc înconjurați de milă,
copiii învață autocompătimirea.

Dacă trăiesc înconjurați de ridicol,
copiii învață să fie timizi.

Dacă trăiesc în gelozie,
copiii învață să simtă invidia.

Dacă trăiesc în rușine,
copiii învață să se simtă vinovați.

Dacă trăiesc în încurajare,
copiii învață să fie încrezători.

Dacă trăiesc în toleranță,
copiii învață răbdarea.

Dacă trăiesc în laudă,
copiii învață prețuirea.

Dacă trăiesc în acceptare,
copiii învață să iubească.

Dacă trăiesc în aprobare,
copiii învață să se placă pe sine.

Dacă trăiesc înconjurați de recunoaștere,
copiii învață că este bine să ai un țel.

Dacă trăiesc împărțind cu ceilalți,
copiii învață generozitatea.

DOROTHY LAW NOLTE

(12 ianuarie 1924 – 6 noiembrie 2005) – scriitoare americană și specialist în consiliere familială. Poezia ei despre educația copiilor, „Copiii învață ceea ce trăiesc”, a fost publicată în 1954, într-o revistă, la rubrica săptămânală dedicată familiei. Poezia a devenit cunoscută pe scară largă, mai fiind și distribuită către milioane de tineri părinți de către un producător de lapte praf pentru bebeluși. În 1998, Dorothy Law Nolte a extins poezia aceasta într-o carte, scrisă în colaborare cu Rachel Harris: „Copiii învață ceea ce trăiesc: Educația care insuflă valori”. La momentul morții lui Nolte, cartea avea peste 3 milioane de exemplare tipărite în întreaga lume și fusese tradusă în 18 limbi. Nolte și Harris au colaborat, de asemenea, la lucrarea „Adolescenții învață ceea ce trăiesc: Educația care insuflă integritate și independență” (2002).

Dacă trăiesc în onestitate,
copiii învață respectul pentru adevăr.

Dacă trăiesc în corectitudine,
copiii învață să fie drepecți.

Dacă trăiesc în bunăvoință și considerație,
copiii învață respectul.

Dacă trăiesc în siguranță,
copiii învață să aibă încredere în ei
și în ceilalți.

Dacă trăiesc în prietenie,
copiii învață că e plăcut să trăiești
pe lume.

CUVINTELE TEXTULUI

cicăleală, *subst.* – ворчание, придираение
a condamna, *verb* – aici: осуждать
ostilitate, *subst.* – враждебность
anxios/oasă, *adj.* – обеспокоенный/ая
milă, *subst.* – жале, compătimire
ridicol/ă, *adj.* – смешной/ая
timid/ă, *adj.* – рудіносі; стеснительный/ая
gelozie, *subst.* – ревность

invidie, *subst.* – зависть
prețuire, *subst.* – apreciere; уважение
țel, *subst.* – scop, obiectiv, țință
generozitate, *subst.* – щедрость
onestitate, *subst.* – честность
corectitudine, *subst.* – справедливость
bunăvoință, *subst.* – доброжелательность
considerație, *subst.* – aici: apreciere

13. Propune sinonime pentru cuvintele de mai jos:

Teamă, ostilitate, anxietate, prețuire, onestitate.

14. Propune antonime potrivite următoarelor cuvinte:

Critică, agresivitate, vinovăție, acceptare, aprobare.

15. Transcrie din poezie cel puțin zece substantive. Alcătuiește propoziții cu cinci dintre ele.

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

16. Determină, pe baza textului poeziei, care dintre afirmații sunt adevărate și care sunt false.

- a) Copiii care cresc în teamă învață să fie curajoși.
- b) Poezia sugerează că mediul pozitiv ajută la formarea unor comportamente sănătoase.
- c) Dacă un copil trăiește în critică, el învață să își accepte greșelile.

- d) Încurajarea contribuie la dezvoltarea încrederii în sine.
- e) Poezia prezintă doar exemple de comportamente pozitive.
- f) Trăind în onestitate, copiii învață respectul pentru adevăr.

17. Alege varianta corectă, pe baza poeziei.

1) Trăind în ostilitate, copiii învață:

- a) să fie empatici
- b) să fie agresivi
- c) să fie timizi

2) Trăind în prietenie, copiii învață că:

- a) lumea poate fi un loc plăcut
- b) este bine să fie independenți
- c) trebuie să concureze cu ceilalți

3) Dacă un copil trăiește în rușine, el va învăța să se simtă:

- a) bucuros
- b) vinovat
- c) curajos

4) Conform textului, împărțind cu ceilalți, copiii învață:

- a) încrederea
- b) generozitatea
- c) autocompătimirea

18. Completează spațiile libere.

- a) Dacă trăiesc în ... și cicăleală, copiii învață să condamne.
- b) Dacă trăiesc în ... , copiii învață răbdarea.
- c) Dacă trăiesc în siguranță, copiii învață să aibă ... în ei și în ceilalți.

- d) Înconjurați de recunoaștere, copiii învață că este bine să aibă un
- e) Dacă trăiesc în ... , copiii învață prețuirea.
- f) Dacă trăiesc împărțind ceea ce au cu ceilalți, copiii învață

19. Cum crezi, ce relație există între mediul în care trăiește un copil și comportamentele pe care acesta și le formează?

20. Identifică trei exemple de contexte negative din poezie și explică ce comportamente pot genera acestea în rândul copiilor.

21. Care sunt valorile sau atitudinile pozitive promovate în poezie? Menționează cel puțin patru și precizează ce comportament încurajează fiecare.

22. Lucru în perechi. Alegeți o strofă care vi se pare deosebit de relevantă pentru timpurile în care trăim. Explicați de ce mesajul ei vi se pare important anume astăzi.

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

ACTE COMUNICATIVE

23. Care dintre ipotezele formulate în poezia „Copiii învață ceea ce trăiesc” ți se pare mai puțin plauzibilă? De ce?

24. Ilustrează prin exemple cunoscute (din viață sau din cărți) una dintre strofe, la alegere.

25. Examinează expresiile de mai jos. Formulează 4-5 ipoteze după model, referitoare la tema „Educația formează personalitatea”.

A FORMULA IPOTEZE DE EVENTUALITATE

Pentru a formula ipoteze de eventualitate, poți folosi expresiile:

- *Dacă* trăiesc în onestitate, copiii învață respectul pentru adevăr.
- *Dacă* ar fi trăit în onestitate, copiii ar fi învățat respectul pentru adevăr.
- *Dacă* vor trăi în onestitate, copiii vor învăța respectul pentru adevăr.
- *În caz că* avem timp, venim.
- *Dacă* ar fi avut timp, ar fi venit.
- *În cazul în care* plouă, nu mergem la plimbare.
- *Dacă* o să fie frig, n-o să plec în excursie.
- *Poate* va ploua.
- *Poate* va fi bine.

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ

26. Amintește-ți și completează definiția:

Substantivele compuse sunt substantivele formate din ... sau mai ... cuvinte, dar care au un ... unitar. Acestea pot fi ... sau

27. Examinează substantivele comune compuse. Găsește explicația fiecăruia. Formulează propoziții cu 4 dintre aceste cuvinte.

BUNĂ-CREDINȚĂ	Denumirea unei flori care înflorește în zorii zile; zorea
BUNĂ-CREȘTERE	Atitudine incorectă
BUNĂ-CUVIINȚĂ	Onestitate
BUNĂ-DIMINEAȚA	Educație bună
BUN-GUST	Lipsă de bunăvoință
BUN-RĂMAS	Formulă de salut la sosire/întâlnire
REA-VOINȚĂ	Gust estetic, simț estetic
BUN-VENIT	La revedere; adio
REA-CREDINȚĂ	Purtare bună, cuviincioasă

28. Dă exemple de câteva substantive proprii compuse care reprezintă:

- a) denumiri geografice: Ștefan Vodă, Slănic-Moldova, Polul Nord, Marea Britanie, ...
- b) prenume și nume de persoane: Ana-Maria, Ștefan Apetrei, Mihai Viteazul, ...
- c) nume de personaje folclorice: Făt-Frumos, Baba-Cloanța, ...

• *Ce ai observat în modul de ortografiere a acestor substantive?*

Reține!

ORTOGRAFIA SUBSTANTIVELOR COMUNE COMPUSE	
Se scriu într-un cuvânt:	Se scriu cu cratimă:
Substantivele compuse sudate, cu articulare și flexiune numai la ultimul element: – bunăstare, dreptunghi, duraluminu, lungmetraj, primadonă, primăvară, scurtmetraj, triplusalt; – binecuvântare, binefacere, răufăcător, răuvoitor; – deîmpărțit, demâncare (cu sensul de „mâncare”), deochi, subsol; – botgros (pasăre), vinars; – concertmaistru, electronvolt, loțiitor; – anotimp, citatomanie, ședințomanie; – acvaplanare, gastroenterolog, politolog, teleconferință; – pravoslavnic, protopop; – codobatură, gâtlegău, mânăștergură; – atotputință, atotștiință; untdelemn.	Substantivele compuse cu unitate semantică și gramaticală mai mică decât a celor scrise într-un cuvânt: – bună-credință; bună-cuviință, bună-dimineța (plantă); bun-gust, bun-plac, bun-rămas, bun-simț, rea-credință, rea-voință; – dublu-casetofon, dublu-decalitru; triplu-voal; – prim-balerin, prim-ministru, prim-plan; – trei-frați-pătați (plantă), unsprezece-metri (lovitură de la 11 m); – după-amiază, după-masă (a doua parte a zilei); – argint-viu, coate-goale (persoană săracă), gură-spartă (persoană care flecărește), mamă-mare (bunică), rămas-bun (adio); – arbore-de-cacao; floare-de-colț, pește-cu-spadă, poale-n-brâu (plăcintă), viță-de-vie; – an-lumină, câine-lup, cuvânt-cheie, mamă-soacră, watt-oră, zi-lumină, zi-muncă; – floarea-soarelui, gura-leului, iarba-fiarelor (plante), pasărea-paradisului; – cască-gură, gură-cască, papă-lapte, pierde-vară, târâie-brâu, zgârie-brânză.

29. Formulează 5-6 propoziții sau fraze cu diverse substantive comune compuse, la alegere.

30. Completează cu idei potrivite:

- a) Dacă ..., copiii învață să dea dovadă de bună-credință.
- b) Dacă ..., copiii învață să dea dovadă de bună-cuviință.
- c) Dacă ..., copiii învață să dea dovadă de bun-gust.
- d) Dacă copiii dau dovadă de ..., înseamnă că au avut parte de o bună-creștere.

DIALOG

31. Lucru în perechi. Citiți individual textul. Apoi alegeți o anumită valoare și discutați despre felul în care este apreciată și educată aceasta:

- a) în familia voastră;
- b) în școala voastră;
- c) în societatea noastră.
- Prezentați concluziile discuțiilor în fața colegilor. Ce ați observat?

Un om cu caracter

Societatea noastră are nevoie de oameni cu caracter. Un om cu caracter trebuie să îmbrățișeze în viață următoarele valori:

- **respect** pentru valorile fundamentale: Adevăr, Bine, Frumos, Dreptate, Libertate;
- **respect** pentru sine, pentru alte persoane și culturi, pentru drepturile omului;
- **toleranță** – deschidere pentru înțelegerea și acceptarea diversității lumii, pentru a putea trăi în condițiile diversității, a trata conflictele într-o manieră constructivă, a combate violența și marginalizarea;
- **integritate** – demnitate, onestitate, sinceritate, incoruptibilitate;
- **responsabilitate** – răspundere asumată pentru comportamentul și acțiunile proprii, asumare conștientă a responsabilităților sociale;
- **perseverență** – răbdare, chibzuință, tenacitate în acțiuni, în convingeri, în atitudini, în muncă;
- **curiozitate** – interes pentru cunoaștere: de sine, de lucruri, fenomene, procese, oameni, valori, culturi;
- **creativitate și spirit inovator** – generare de noi idei, deschidere către schimbarea cu impact pozitiv, către punerea în practică a ideilor creative prin soluții inovatoare;
- **curaj** – asertivitate în exprimarea opiniei și luarea de atitudini, în baza valorilor morale general-umane și naționale;
- **încredere în sine** – autocunoaștere/cunoaștere și manifestare a potențialului;
- **reziliență** – rezistență în situații de criză;
- **adaptabilitate** – adaptare la schimbări, în scopul obținerii unui impact pozitiv.

(Educația pentru caracter în secolul XXI, 2015)

32. Improvizați dialoguri din 8-10 replici pe baza situațiilor propuse. Folosiți, dacă e potrivit, expresii pentru formularea ipotezelor. Prezentați dialogurile în fața colegilor.

A)

Elevul/eleva A: Ești membru/ă în Consiliul elevilor. Ai sarcina să discuți cu administrația școlii despre inițierea unui concurs de creativitate pentru amenajarea inovatoare a spațiilor școlare așa încât să fie stimulată învățarea eficientă.

Elevul/eleva B: Ești directorul adjunct al școlii. Susții ideea elevilor, dar ai nevoie de detalii și argumente (ce se propune exact, de ce este nevoie de asta etc.

B)

Elevul/eleva A: Ești unul/una dintre elevii/elevele care ar dori să aibă o disciplină opțională „Educație pentru toleranță”. Colectezi semnături de la colegi pentru o solicitare în acest sens către direcția școlii.

Elevul/eleva B: Ești interesat/ă, dar ai dori mai multe detalii despre ce ar presupune acest curs și de ce este bine să existe.

- 33.** Recitiți mottoul unității. Discutați în perechi: Cum îl înțelegeți? Sunteți de acord cu autorul? Ce exemple ați putea aduce pentru educația care ne vine de la natură? De la oameni? De la lucruri? Împărtășiți concluziile discuției cu ceilalți colegi.
- 34.** În echipe, conform indicațiilor profesorului/profesoarei, discutați și completați cu argumente pentru afirmația respectivă.

CINE INFLUENȚEAZĂ MAI MULT PERSONALITATEA, ȘCOALA ORI FAMILIA?	
Familia, deoarece:	Școala, deoarece:
...	...

MONOLOG

- 35.** Pregătește un monolog (cca 3 minute) cu titlul *Educația formează personalitatea*. Poți folosi unele dintre reperele propuse.

Expresii utile pentru monolog

a) Introducerea ideii: • Este important să discutăm despre... • Din punctul meu de vedere, ... • Consider că... b) Argumentarea: • Acest lucru se manifestă... • Aș mai zice că... • De asemenea, ...	c) Exemplificarea • Din experiența mea personală, ... • Pot da următorul exemplu: ... • Am învățat că... d) Concluzia: • În concluzie, ... • Pot afirma că... • De aceea, cred că...

- 36.** Completează, din propria experiență.

a) În familie, am învățat ... b) Principalele lucruri învățate la școală ... c) Un profesor/o profesoară mi-a influențat personalitatea prin ...	d) Ce am învățat de la prietenii mei este să ... e) Este important să înveți toată viața, căci ... f) Ce știu eu să fac și aș putea eu să-i învăț și pe alții este următorul lucru: ...

SCRIERE

37. Potrivește cuvântul cu definiția.

1) IDENTITATE	a) Capacitatea de a elabora și de a realiza soluții originale, neobișnuite, inedite.
2) VALORI	b) Ansamblul însușirilor fundamentale psihice-morale ale unei persoane, care se manifestă în modul de comportare, în ideile și în acțiunile sale.
3) CHARACTER	c) Ansamblu de trăsături care fac ca o persoană să fie unică.
4) RESPONSABILITATE	d) Lucrurile considerate importante într-o comunitate, în societate.
5) CREATIVITATE	e) Obligația de a răspunde pentru propriile acțiuni.

38. Alege unul dintre elementele definite mai sus. Documentează-te, analizează și scrie un text scurt (jumătate de pagină), în care să explici de ce este importantă dezvoltarea acestui element pentru viitorul unui tânăr.

CONEXIUNI

39. Citește textul cu atenție. Explică relația cauză – efect dintre educație și succesul în viață, folosind cel puțin două idei din text.

Importanța educației

Educația este un aspect important în viața fiecăruia. Este cheia succesului în viitor și a numeroaselor oportunități din viața noastră. Educația are multe avantaje pentru oameni. De exemplu, luminează mintea și gândirea unei persoane. Ajută elevii să-și planifice cariera sau să urmeze studii superioare absolvind universitatea. Educația într-un anumit domeniu ajută oamenii să gândească, să simtă și să se comporte într-un mod care contribuie la succesul lor și îmbunătățește nu numai satisfacția personală, ci și comunitatea din care fac parte. În plus, educația dezvoltă personalitatea, gândirea și abilitățile sociale ale omului. Face ca oamenii să aibă un statut special în propria societate și oriunde trăiesc. Cred că toată lumea are dreptul la educație „de la leagăn până la mormânt”. Există diverse beneficii ale educației, cum ar fi o carieră bună, un statut bun în societate și încrederea în sine.

În primul rând, educația ne deschide calea către o carieră bună. Putem avea numeroase șanse de a lucra în orice loc de muncă dorim. Ea sporește oportunitățile de a obține un loc de muncă mai bun și mai ușor. Cu cât suntem mai educați, cu atât avem șanse mai bune în viață. Mai mult, educația ne rafinează mintea, ne întărește gândirea și ne consolidează caracterul și comportamentul față de ceilalți. Prin urmare, fără educație s-ar putea să nu supraviețuim și nici să nu avem o profesie decentă.

Dincolo de aceasta, educația ne conferă un statut demn în societate. Ca persoane educate, suntem considerați o sursă valoroasă de cunoștințe pentru societatea noastră. Educația ne

Educația formează personalitatea

ajută să îi învățăm pe ceilalți moravurile necesare, bunele maniere și etica înțeleaptă. Din acest motiv, oamenii ne tratează într-un mod special și cu respect, pentru că suntem productivi și plini de resurse. Pe deasupra, educația ne face să fim un model în societate, atunci când oamenii au nevoie de noi pentru a-i îndruma pe calea cea bună și spre decizii înțelepte. De fapt, a fi educat este un avantaj pentru a-i ajuta pe oameni și a construi o societate bună.

În plus, este bine cunoscut faptul că încrederea în sine provine întotdeauna din educație. Este o mare binecuvântare pentru noi să avem încredere în sine, ceea ce duce la multe avantaje și succes în viață. De exemplu, ne ajută să ducem la bun sfârșit sarcini specifice, să facem față provocărilor vieții și să menținem o atitudine pozitivă. Pe lângă aceasta, încrederea în sine se bazează, de obicei, pe o educație adecvată, care ne deschide calea spre succes. În consecință, încrederea în sine ne face conștienți de cât de bine îndeplinim o sarcină sau o serie de acțiuni. Pe scurt, a fi educat înseamnă, fără îndoială, a fi încrezător în sine și a avea succes în viață.

(Dr. Abdulghani Al-Shuaibi, Colegiul Comunitar din Qatar)

- 40. Autorul textului vine dintr-o universitate din lumea arabă. Ce asemănări și ce diferențe există între opiniile lui și opiniile din societatea noastră, cu privire la rolul educației?
- 41. Construiește în caiet un tabel. Transcrie în tabel 8-10 enunțuri din textul în care se arată ce efecte produce educația asupra omului. Apoi completează partea a doua a tabelului, în cheia exemplelor propuse:

CE EFECT PRODUCE EDUCAȚIA ASUPRA OMULUI?	DE CE ESTE IMPORTANT ACEST LUCRU?
Educația luminează mintea și gândirea unei persoane.	O persoană deschisă la minte este receptivă, curioasă, vrea să învețe lucruri noi. De asemenea, ea acceptă păreri diferite și este gata să își schimbe opinia, dacă află informații noi sau i se prezintă argumentele de rigoare.
Educația ajută elevii să-și planifice cariera.	Planificarea carierei înseamnă înțelegerea a ceea ce dorești să fii în viitor și ce trebuie să faci pentru asta. De asemenea, trebuie să fii conștient/ă de ce cunoști și poți să faci, dar și ce oportunități oferă piața muncii.
Educația dezvoltă personalitatea, gândirea și abilitățile sociale ale omului.	...
Educația ne face să fim un model în societate.	...
...	...

TEME

42. Ascultă un podcast despre educație și notează câteva idei importante. Împărtășește-le colegilor.

Repere pentru ascultarea eficientă a unui podcast:

- 1) Pregătirea înainte de audiere
 - Citește titlul și descrierea podcastului.
 - Anticipează tema discuției și notează ce știi deja despre subiect.
 - Formulează 2-3 întrebări la care te aștepti să găsești răspuns.
 - Elimină sursele care îți pot distra atenția (televizor, notificări etc.).
- 2) Prima audiere: concentrează-te asupra înțelegerii globale
 - Ascultă fără să oprești podcastul.
 - Concentrează-te pe ideea principală, nu pe fiecare cuvânt.
 - Observă scopul podcastului, opinia vorbitorului, structura generală (introducere – dezvoltare – concluzie).
- 3) A doua audiere: concentrează-te pe detaliile importante
 - Ascultă din nou și notează ideile-cheie, exemplele relevante, argumentele și concluziile.
 - Fii atent la:
 - conectorii logici (*în primul rând, pe de altă parte, în concluzie* etc.);
 - cuvintele accentuate sau repetate.
- 4) Gestionarea vocabularului necunoscut
 - Nu opri podcastul pentru fiecare cuvânt necunoscut.
 - Notează termenii importanți și încearcă să deduci sensul lor din context.
 - Verifică sensul lor după ce termini de ascultat podcastul.

43. Lucru în grup. Elaborați un poster care să aibă ca temă una dintre afirmațiile de mai jos și să ilustreze cum anume se poate realiza acest lucru. Puteți construi scheme, tabele și puteți folosi ilustrații semnificative.

a) CUM **educația în familie** poate dezvolta încrederea în sine, valorile morale, respectul față de oameni.

c) CUM **educația în societate** poate dezvolta toleranța, înțelegerea diferențelor, acceptarea diferitelor păreri.

b) CUM **educația în școală** poate dezvolta gândirea critică, spiritul de echipă, perseverența.

d) CUM **dezvoltarea personală** poate contribui la autocunoaștere, la identificarea punctelor tari și a punctelor slabe, la respectul de sine.

PRODUSE ȘCOLARE

INTERVIU: EDUCAȚIA FORMEAZĂ PERSONALITATEA

Instrucțiuni:

1. Intervievează un membru adult al familiei sau o cunoștință adultă pentru a descoperi cum a influențat educația (familială, școlară sau profesională) viața și personalitatea acestuia.

A. Date despre persoana intervievată

- Relația: membru al familiei/cunoștință
- Vârsta aproximativă:
- Domeniul de activitate:

(Atenție: Nu nota date personale sensibile.)

B. Întrebările interviului

2. Formulează și adresează 8-10 întrebări deschise. Poți folosi modelele de mai jos sau poți crea întrebări proprii.
 - 1) Cum a fost educația dumneavoastră în familie?
 - 2) Ce rol a avut școala în formarea dumneavoastră ca persoană?
 - 3) Există un profesor sau un mentor care v-a influențat? În ce fel?
 - 4) Ce valori considerați că ați dobândit prin educație?
 - 5) Credeți că educația v-a influențat deciziile importante din viață? Dați un exemplu.
 - 6) Cum v-a ajutat educația în viața profesională?
 - 7) Ce calități ale dumneavoastră sunt rezultatul educației primite?
 - 8) Ce sfat ați oferi tinerilor în legătură cu educația?
 - 9) ...
 - 10) ...

C. Note din timpul interviului

3. Notează toate ideile principale și răspunsurile relevante pe care le-ai primit.

D. Concluzii și reflecție personală

4. Ce ai aflat despre rolul educației în formarea personalității acestei persoane? În ce măsură experiența ei seamănă sau diferă de experiența ta?
5. Scrie pe ½ pagină concluziile și reflecțiile tale.

E. Prezentare orală

6. Prezintă concluziile interviului și reflecțiile tale colegilor.

CAPITOLUL II. MEDIUL EDUCAȚIONAL

UNITATEA 6. Școala de azi, școala de mâine

Pentru a lua decizii înțelepte, trebuie să ținem cont nu numai de lumea așa cum este ea acum, ci și de lumea așa cum va fi ea în viitor.

Isaac Asimov

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- școala de azi, școala de mâine
- actorii educaționali
- procesul educațional
- resursele educaționale
- viitorul școlii

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- regulile de ortografiere a substantivelor comune de origine străină

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să soliciți opinia
- să-ți exprimi opinia

SĂ REDACTEZI:

- text descriptiv (descriere de imagine, de loc)

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a colabora • a conduce • a coopera • a dirija • a implica • a instrui • a motiva • a responsabiliza	Substantive • comunitate • director/oare • diriginte/ă • elev/ă • familie • implicare • motivație • parteneriat • părinte • profesor/oară • responsabilitate	Adjective • activ/ă • cooperant/ă • didactic/ă • educațional/ă • implicat/ă • școlar/ă	Verbe • a accesa • a construi • a disemina • a distribui • a elabora • a facilita • a însuși • a oferi • a stimula • a utiliza	Substantive • instrument • manual • material (didactic) • multimedia • platformă • resurse • spațiu • tehnologie • test	Adjective • digital/ă • electronic/ă • interactiv/ă • modern/ă • suficient/ă
Expresii • A juca un rol esențial • A contribui semnificativ la ... • A fi marcat de exemplul cuiva			Expresii • A trezi interesul • A facilita accesul • A capta interesul		
Expresii • A încuraja gândirea critică • A oferi feedback constructiv • A stimula autonomia în învățare			Expresii • A promova diversitatea • A ține pasul (cu schimbările) • A învăța pe parcursul întregii vieți		
Verbe • a efectua • a evalua • a integra • a învăța • a preda • a sprijini • a structura	Substantive • climat • colaborare • competență • comunicare • evaluare • feedback • învățare • performanță • predare • proces • progres • proiect • stil (de învățare)	Adjective • constant/ă • constructiv/ă • continuu/ă • final/ă • formativ/ă • integrat/ă • prielnic/ă	Verbe • a corespunde • a depăși • a digitaliza • a individualiza • a moderniza • a programa • a proiecta	Substantive • digitalizare • flexibilitate • globalizare • individualizare • interactivitate • mobilitate • personalizare • societatea cunoașterii	Adjective • conectat/ă • echipat/ă • individualizat/ă • multilateral/ă • offline • online • performant/ă • specializat/ă • vizionar/ă

Actori
educaționali

Resurse
educaționale

Școala de azi,
școala de mâine

Proces
educațional

Viitorul
școlii

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Completează spațiile libere, folosind cuvinte potrivite de la rubrica *Vocabular tematic*.

a) Profesorii oferă elevilor ... constructiv pentru a-i ajuta să progreseze.	f) Numai un ... educațional bine gândit dă roade bune.
b) Succesul școlar depinde de ... tuturor actorilor educației.	g) Manualele tradiționale trebuie ... de resurse digitale.
c) Părinții au o mare ... în formarea copiilor lor.	h) Tehnologia modernă ... accesul rapid la informație.
d) O bună ... între școală și familie este esențială.	i) Materialele didactice interactive sporesc ... elevilor.
e) Elevii au nevoie de ... pentru a obține rezultate bune.	j) O școală bună nu poate exista fără ... educaționale diversificate.

2. Potrivește termenii cu explicațiile lor.

A. Cadru didactic

1. Ansamblul relațiilor dintre școală, familie, elevi și comunitate

B. Comunitate școlară

2. Persoană care predă și educă

C. Elev activ

3. Elev implicat în propriul proces de învățare

D. Parteneriat educațional

4. Totalitatea persoanelor implicate în viața școlii

3. Alege varianta corectă.

1) Evaluarea ... ajută elevii să își îmbunătățească performanța.
a) finală; b) formativă; c) strictă.	3) Procesul de predare trebuie să ... gândirea critică.
a) limiteze; b) evite; c) stimuleze.
2) Profesorul trebuie să ... metodele pentru a răspunde la nevoile elevilor.
a) repete; b) adapteze; c) elimine.	4) Un director bun știe cum să ... întreaga comunitate școlară.
a) implice; b) supravegheze; c) îndepărteze.

4. Completează cu termenul potrivit, la forma necesară.

a) ... educației presupune utilizarea tehnologiei în școli.	d) Și elevii, și profesorii trebuie să dezvolte ... digitale.
b) ... învățării ține cont de nevoile fiecărui elev.	e) ... permite schimbul de idei între sisteme educaționale din diferite țări.
c) Școala viitorului va pune accent pe o mai mare ... a procesului educațional.	f) Învățarea ... nu poate fi permanentă, ci doar complementară celei offline.

(**Repere:** *individualizare; globalizare; competențe; online; flexibilitate; digitalizare*)

ACTUALIZARE

5. Lucru în perechi. Analizați lista de cuvinte/expresii și completați în caiete tabelul.

1. Actori, instituții și structuri școlare	2. Proces educațional și activități de învățare	3. Tehnologii moderne	4. Valori și competențe
...	...	...	...

Școală primară, gimnaziu, liceu, școală profesională, colegiu, universitate, clasă, laborator, bibliotecă, sală de sport, predare, învățare, educație formală, educație nonformală, tablă interactivă, videoconferință, platformă online, comunicare offline, autonomie, responsabilitate, creativitate, consiliul elevilor, consiliu pedagogic, examinare, evaluare, test, proiect, temă, lucrare, resurse digitale, aplicații educaționale, e-learning, gândire critică, spirit de inițiativă, curiozitate, profesor, învățător, educator, mentor, psiholog școlar, dezbateri, prezentare, atelier, experiment, învățare la distanță, inteligență artificială, realitate virtuală, empatie, respect, colaborare, comunicare, elev, coleg, student, participant, asistent, colaborare, muncă în echipă, schimb de idei, metode inovative, gamificare, flipped classroom, brainstorming, adaptabilitate, reziliență, managementul timpului, sistem educațional, curriculum, program școlar, activități extracurriculare, cercuri, cluburi, voluntariat.

6. Analizează modul de pronunțare a englezismelor. Documentează-te și explică sensul lor. Care dintre ele îți erau cunoscute deja?

ONLINE	E-LEARNING	FLIPPED CLASSROOM
OFFLINE	GAMIFICARE	BRAINSTORMING

7. Întrebări în lanț. Formați un cerc. Fiecare elev pregătește o întrebare despre școală și trebuie să fie pregătit să răspundă, la rândul său, la întrebarea colegului/colegei.

Repere: — Cum era școala ta primară?
 — Ce disciplină școlară îți place cel mai mult?
 — Ce îți place la profesorii buni?
 — Care este avantajul învățării online?
 — Ce părere ai despre lucrul în grup?
 — Cu cine îți place să lucrezi în pereche? etc.

8. Jocul „2 adevăruri și o minciună”. Scrie două afirmații adevărate și una falsă despre experiența ta școlară. Colegii trebuie să ghicească care e minciuna.

9. Examinează imaginile. Ce reprezintă ele? Care dintre spații seamănă cel mai mult cu cele din școala ta? Prin ce anume? Care este cel mai modern?

AUDIERE

10. Ascultă textul în lectura profesorului/profesoarei sau a unui coleg/unei colege. La a doua audiere, completează enunțurile din coloana stângă cu cuvinte potrivite din text.

- copiii de ...
- un viitor ...
- să gândească ...
- realitatea ...
- puterea de a ...
- să folosească ...
- scopuri ...
- rolul ...
- sculptor de ...
- să folosească device-urile pentru ... și nu doar pentru ...
- metoda de ...
- elevii rețin mai ...
- îndrăznesc să ...
- fiecare generație are ...
- elevii sunt ...
- factori de ...
- îi ajutam să ...

Noi pregătim copiii pentru viitor

Noi pregătim copiii de astăzi pentru un viitor necunoscut. Vom eșua dacă nu le vom crea contexte în care să-i încurajăm să gândească critic, pentru că succesul va depinde doar de cei care se adaptează la realitatea modernă. Noi, dascălii, avem datoria să le insuflăm nu doar puterea de a învăța, de a descoperi, de a explora tot ce este nou, dar și de a folosi tehnologia în scopuri pozitive.

Rolul profesorului în ziua de azi rămâne cel de „sculptor de suflete”, însă actualizat.

Este adevărat că elevii stau pe device-uri, dar noi trebuie să le integrăm în curriculum. De exemplu, să obținem ca elevii să folosească telefoanele, tabletele, aplicațiile pentru învățare și nu doar pentru distracție.

Dacă mă gândesc la metoda de gamificare și la faptul că eu la lecții folosesc această metodă, am observat că elevii rețin mai ușor concepte dificile, și o fac pe termen lung. Cred că succesul va fi al celor care îndrăznesc să încerce metode noi.

- caleidoscop de ...
- provocarea cea mai ...
- scopuri de învățare ...

Fiecare generație are provocările sale. Eu consider că fiecare generație trebuie înțeleasă. Gândiți-vă că elevii sunt expuși la diverși factori de influență. Și atunci noi, profesorii, trebuie să venim cu acele metode, cu acele strategii prin care să îi ajutăm să învețe, să fie exploratori, să fie conștienți de propria formare.

Dar fiecare profesor trebuie să apeleze la un caleidoscop de strategii. Poate aici este provocarea cea mai mare. Generațiile de astăzi sunt axate mult pe utilizarea naturală a device-urilor, dar noi trebuie să-i ghidăm pentru a reuși să le folosească în scopuri de învățare reală.

(Simona Ghenea, profesoară, Craiova)

11. Lucru în perechi. Discutați și răspundeți la întrebări.

- Cum credeți, ce înseamnă a folosi tehnologia în scopuri pozitive?
- Cum înțelegeți afirmația: „Profesorul este sculptor de suflete”?
- Ce înseamnă a fi explorator?
- La ce disciplină școlară s-a întâmplat să studiați concepte greu de reținut?
- La ce factori de influență sunt expuși elevii de azi, dacă vorbim de tehnologii?
- Ce înseamnă învățarea reală?

LECTURĂ

12. Citește. Cum crezi, cine este persoana cea mai importantă dintr-o orchestră?

ÎNVAȚĂ SĂ FACI PARTE DINTR-O ORCHESTRĂ

Imaginează-ți o orchestră. Poate fi o orchestră simfonică, o orchestră chinezească sau orice alt tip de orchestră.

Există o gamă largă de instrumente. Fiecare instrument produce un sunet propriu. Într-o orchestră simfonică, instrumentele cu coarde, precum vioara, violoncelul și harpa, sunt cele mai complexe și flexibile. Instrumentele de suflat din lemn, precum flautul și clarinetul, adaugă culoare și melodie. Instrumentele de alamă, precum trompeta și trombonul, oferă adesea un punct culminant dramatic. Instrumentele de percuție, precum toba, triunghiul și xilofonul, conferă muzicii un ritm.

Deși fiecare instrument produce un sunet aparte, este absurd să spunem că unul este mai important decât altul. Adevărul este că, prin combinarea sunetelor, obținem o muzică superbă.

Dacă scoatem oricare dintre instrumente, orchestra pierde ceva din muzica sa. Într-adevăr, dacă scoateți o vioară, orchestra pierde ceva, chiar dacă mai sunt 19 viori care cântă în continuare.

Există și un dirijor. El este cel care aduce împreună instrumentele, astfel încât fiecare muzicant să-și joace bine rolul – când să intre, cât de tare să cânte, când să se oprească și așa mai departe. Orchestra are nevoie de dirijor, chiar dacă el nu cântă nimic în timpul concertului.

Muzicanții se reunesc într-o orchestră pentru că vor să creeze muzică minunată. Acest lucru nu se poate întâmpla dacă fiecare cântă doar pentru sine.

Fiecare muzicant este un expert în ceea ce privește instrumentul său. Dar el trebuie să fie atent la dirijor, să vadă și să audă ce fac ceilalți membri ai orchestrei și să devină parte integran-

tă din efortul comun. Numai cooperarea totală poate produce rezultate deosebite.

Ar trebui să privim munca noastră, la școală ori la birou, ca și cum am fi membri ai unei orchestre.

Fiecare dintre noi trebuie să știe ce trebuie să facă. Trebuie să avem abilitățile, expertiza și cunoștințele necesare și trebuie să fim pregătiți să continuăm învățarea și să ne îmbunătățim abilitățile pe parcursul întregii vieți.

În același timp, trebuie să știm ce fac ceilalți, astfel încât să ne putem integra munca cu a lor pentru a produce rezultate înalte, de primă clasă.

Trebuie să îi respectăm pe ceilalți pentru abilitățile lor. Dacă am fi toți la fel, am produce rezultate mai slabe decât dacă ne-am uni pentru a profita la maximum de punctele forte diferite ale fiecăruia.

(Din cartea *The Leader, The Teacher and You* de Sing Guan Lim și Joanne H. Lim)

CUVINTELE TEXTULUI

gamă, *subst.* – гамма; serie, grup, succesiune de obiecte, de fenomene, de situații care alcătuiesc un tot (armonios)

coardă, *subst.* – strună; струна
instrumentele de alamă – духовые

punct culminant – кульминация
instrumentele de percuție – ударные
a conferi, *verb* – придавать

superb/ă, *adj.* – великолепный/ая

a se reuni, *verb* – объединиться

efort, *subst.* – усилие

abilitate, *subst.* – способность

de primă clasă – первоклассный/ая

a profita, *verb* – a se folosi; воспользоваться

puncte forte, *verb* – сильные стороны

13. Cum înțelegi expresiile:

- a) a adăuga culoare;
- b) a conferi un ritm;
- c) a-și juca bine rolul;

- d) a cânta doar pentru sine;
- e) a produce rezultate de primă clasă;
- f) a profita de punctele forte.

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

- 14.** Examinează fotografia care ilustrează textul. Este reprezentată Orchestra Simfonică a Companiei „Teleradio-Moldova”, dirijată de maestrul Gheorghe Mustea. Cum crezi, ce moment din concert este surprins?
- 15.** Răspunde la întrebări. Fii atent/ă la detaliile din text.
a) Ce tipuri de instrumente sunt menționate în text și ce rol are fiecare în orchestră?	c) Ce se întâmplă cu orchestra dacă lipsește un instrument, chiar dacă există altele asemănătoare?
b) De ce spun autorii că este „absurd” să considerăm un instrument mai important decât altul?	d) Care este rolul dirijorului și de ce este acesta esențial, chiar dacă nu cântă la niciun instrument?
- 16.** Recitește textul. Răspunde la întrebări, reflectând asupra afirmațiilor autorilor.
a) De ce nu poate exista o muzică minunată atunci când fiecare muzicant cântă doar pentru sine?	d) De ce este important ca fiecare persoană să cunoască atât propriul rol, cât și rolul celorlalți?
b) Ce înseamnă faptul că fiecare muzicant este „parte integrantă din efortul comun”?	e) Ce avantaje aduce diversitatea abilităților într-o echipă, conform textului?
c) Este îndreptățită comparația orchestrei cu activitatea la școală sau munca la birou? De ce?	f) Cum explică autorii ideea că „dacă am fi toți la fel, am produce rezultate mai slabe”?
- 17.** Lucru în perechi.
- 1) Discutați și stabiliți, de comun acord, un răspuns la întrebările de mai jos:*
a) Cum credeți, care este ideea principală a textului?	c) Ce înseamnă a continua învățarea pe parcursul întregii vieți?
b) De ce este folosită orchestra ca metaforă în acest text?	d) Ce mesaj transmite autorul despre munca în echipă?
- 2) Discutați și faceți o comparație între rolurile dintr-o orchestră și cele dintr-o școală modernă. Ce ați observat?*

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

ACTE COMUNICATIVE

- 18.** Cât de des se întâmplă să soliciți opinia cuiva cu privire la o problemă sau la un subiect? Cât de des ți se solicită ție opinia?
- 19.** Examinează actele comunicative. Încadrează-le în rezolvarea exercițiilor din această unitate, dar și în comunicarea orală și scrisă.

A SOLICITA OPINIA

Pentru a solicita o opinie, poți folosi expresiile:

- Cum ți se pare ...?
- Care este opinia ta/dumneavoastră?
- Ce crezi despre ... ?
- M-ar interesa mult opinia ta/dumneavoastră ...
- Cum consideri/considerați, ...
- Ai /ați putea să-mi spui/spuneți care este opinia ta/dumneavoastră despre ...

A EXPRIMA OPINIA

Pentru a exprima o opinie, poți folosi expresiile:

- După mine, este corect/nu este corect să ...
- Din punctul meu de vedere, este bine/nu este bine să ...
- Consider că s-ar putea ...
- Aș crede că este/nu este recomandabil să ...
- Mi se pare că cea mai bună soluție este ...
- Eu cred cu tărie că ...
- Sunt convins/ă că ...

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ**Reține!**

Noțiunea gramaticală	SUBSTANTIVE COMUNE DE ORIGINE STRĂINĂ		
Cum se ortografiază/ Cum se pronunță	Substantivele comune de origine străină se scriu în corespundere cu vechimea intrării lor în limba română. Cuvintele intrate mai demult în uz și folosite în mod curent în vorbire se scriu așa cum se pronunță: fotbal, miting, angro, lider, barter, smoching, aisberg, holding, seif ș.a. Cuvintele împrumutate recent, mai noi se scriu și se pronunță ca în limba de origine:		
	boom [bum] bestseller [bestselăr] brainstorming [breînstorming] briefing [brifing] broker [brocăr] business [biznis] cashflow [keșflău] charter [ceartăr]	dealer [dîlăr] designer [dizainăr] dumping [dămping] engineering [enginiring] e-learning [ilăarning] fairplay [ferplei] feedback [fidbek] gamificare [gheîmifikare]	know-how [noûhaû] lockout [lokaût] mass-media [masmedia] nonstop [nonstop] offline [oflăîn] online [onlăîn] rating [reîting] weekend [uikend]

20. Selectează din tabelul de mai sus cuvintele cunoscute și alcătuiește cu ele propoziții.
21. Selectează cuvintele pe care nu le cunoști și notează sensul acestora, folosind dicționarele disponibile în bibliotecă și online. Apoi formulează propoziții sau fraze pentru ilustrare.
22. Citește un articol într-un ziar sau într-o revistă (tipărite sau electronice) în care sunt cuvinte de origine străină. Transcrie frazele care le conțin. Apoi încearcă să înlocuiești cuvintele respective cu unele românești autohtone. Ce ai observat?

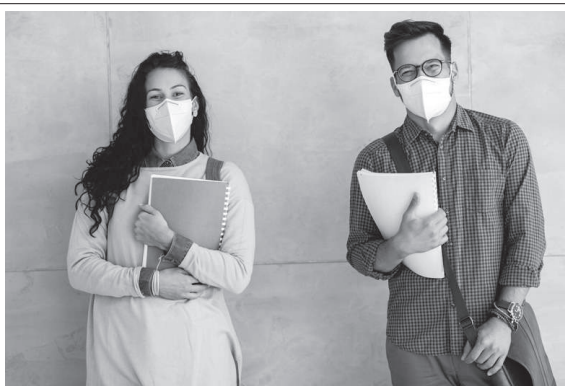
DIALOG

23. Lucru în perechi. Examinați situațiile de comunicare. Elaborați un dialog, folosind recomandările de la rubrica *Acte comunicative*, și prezentați-l colegilor. Cine a prezentat cele mai bune argumente?

A)

Elevul/eleva A: Ești un elev/o elevă care a trecut prin experiența școlii online în timpul unei pandemii. Consideri că aceasta nu este o soluție bună și prezintă argumente.

Elevul/eleva B: La fel, ești un elev/o elevă care a trecut prin experiența școlii online. Ai observat unele avantaje pentru care poți prezenta argumente.

B)

Elevul/eleva A: Consideri că este mai bine să înveți singur. Colegul tău/colega ta consideră că este mai bine să înveți în grup. Pune-i întrebări pentru a afla argumentele lui/ei și prezintă argumentele tale.

Elevul/eleva B: Consideri că este mai bine să înveți în grup. Colegul tău/colega ta consideră că este mai bine să înveți singur/ă. Pune-i întrebări pentru a afla argumentele lui/ei și prezintă argumentele tale.

24. Joc de rol: Soluționarea problemelor. Împărțiți-vă în grupuri, conform indicațiilor profesorului/profesoarei. Sunteți Consiliul de administrație al școlii. Analizați situațiile și discutați cu colegii, conform rolurilor repartizate. Folosiți expresiile recomandate la rubrica *Acte comunicative*.

Rolurile: directorul instituției de învățământ, un reprezentant delegat de primărie, un reprezentant al părinților, un reprezentant al cadrelor didactice și un reprezentant al elevilor.

Sarcina: Aveți de stabilit 3-5 acțiuni prioritare pentru acest an de studii, pentru ca în școala voastră să se realizeze unul dintre scopurile de mai jos. Trebuie să faceți cel puțin o propunere, din perspectiva rolului repartizat.

- a) Diminuarea stresului și a presiunii examenelor;
- b) Asigurarea accesului egal la educație pentru toți copiii, prin educație incluzivă;
- c) Excluderea bullyingului și a oricărei hărțuiri în școală;
- d) Modernizarea procesului de predare cu ajutorul digitalizării;
- e) Diversificarea activităților extracurriculare conform intereselor elevilor.

MONOLOG

25. Continuă afirmațiile cu elemente logice și formulează 2-3 argumente pentru enunțul obținut. Prezintă argumentele colegilor.

- a) Profesorii nu mai sunt doar surse de informație, ci ...
- b) Implicarea părinților în viața școlii contribuie la ...
- c) Metodele interactive pot asigura ...
- d) Evaluarea formativă la fiecare lecție este mai ...
- e) Utilizarea tehnologiei face procesul de învățare mai ...
- f) Resursele digitale permit adaptarea conținutului la ...
- g) Digitalizarea va schimba modul în care ...
- h) Individualizarea educației va permite fiecărui elev ...

26. Completează tabelul cu elementele corespondente pentru o școală, o organizație (pot fi mai multe elemente în aceeași rubrică). Apoi structurează un monolog (de cel puțin 2 minute) pe care să-l prezinți colegilor, cu tema „O școală eficientă/O organizație eficientă trebuie să fie ca o orchestră de succes”.

O orchestră	O școală	O companie/O organizație
dirijor		administrator
muzicanți		
instrumente		
partitură	curriculum	strategie de dezvoltare, plan de acțiuni, plan de marketing
repetiții		
concert		

27. Meditează asupra întrebărilor și apoi comunică-le colegilor ceea ce crezi.

- Ce poți fi tu într-o orchestră-școală? Ce fel de instrument? Sau poate muzicant?
- Ce puncte forte ai și consideri că le poți oferi grupului/clasei? Ce cunoștințe, abilități, calități ai?
- Ce ar trebui să mai înveți pentru „a cânta” mai bine împreună cu ceilalți?

SCRIERE

28. Scrie 2-3 propoziții, folosind cel puțin 3 cuvinte din listă.

- Viitor; digitalizare; adaptare; elev; societate.
- Manual, material, proces, evaluare, rezultate.
- Progres, învățare, viață, cunoștințe, abilități.
- Părinți, elevi, motivare, implicare, profesori.

Model: Digitalizarea educației este esențială pentru viitor, deoarece permite adaptarea școlii la cerințele societății moderne și la nevoile fiecărui elev.

29. Transcrie enunțurile în caiet, formulând afirmații plauzibile. Prezintă argumente pentru cele cu care ești de acord.

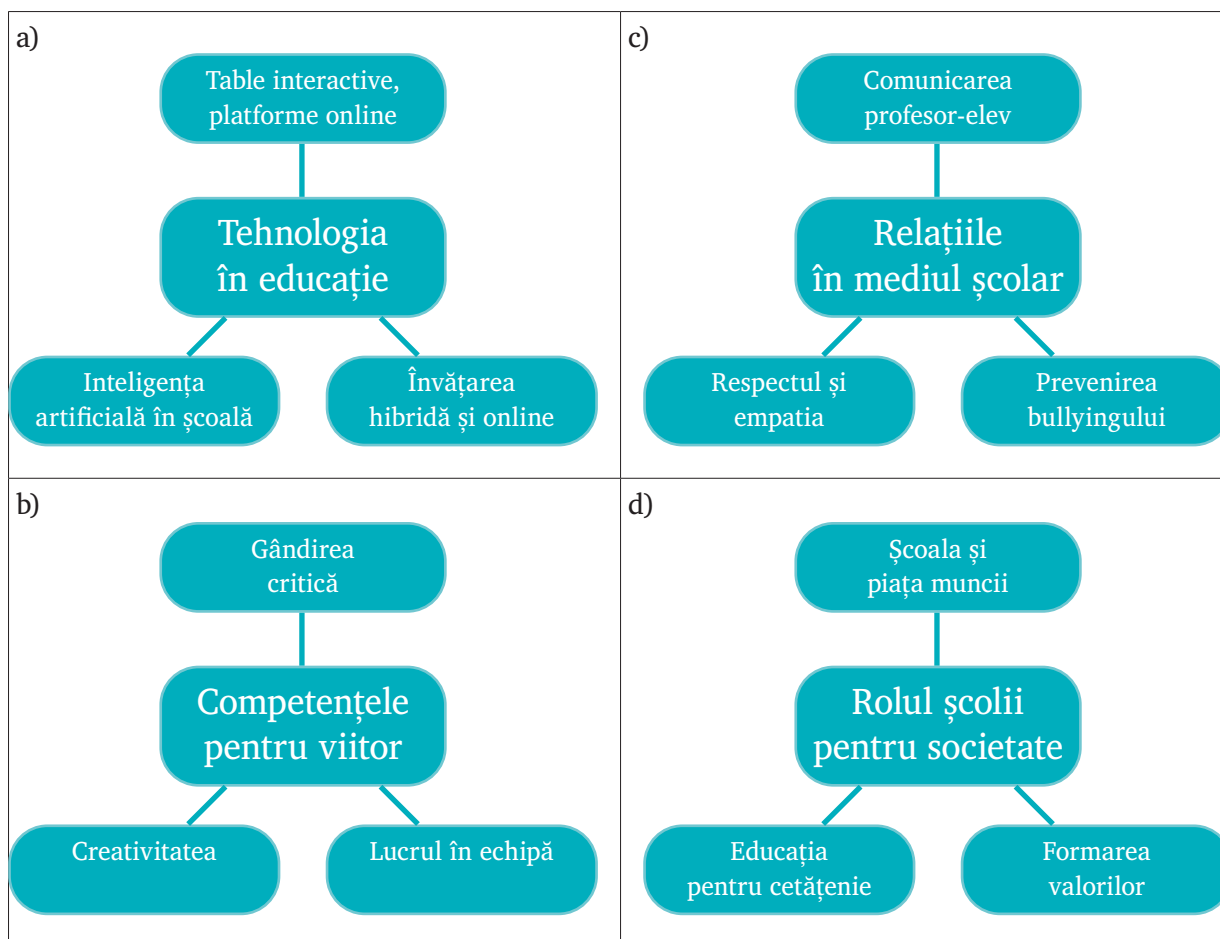
Platformele de e-learning ...	... permit profesorilor să facă lecțiile mai dinamice.
Tablele interactive ...	... sunt esențiale pentru învățarea la distanță.
Modelul <i>flipped classroom</i> ...	... poate personaliza parcursul educațional al fiecărui elev.
Inteligența artificială ...	... presupune ca elevii să studieze teoria acasă și să facă exerciții la școală.

30. Descrie una dintre imagini, la alegere, într-un text scurt (minimum o jumătate de pagină), introducând informații despre evenimente care au avut loc înainte și după momentul ilustrat.

CONEXIUNI

- 31.** Lucru în grup. Construiți o hartă conceptuală pentru a descrie o școală de mâine, o școală a viitorului. Folosiți ca bază una dintre temele de mai jos, conform indicațiilor profesorului/profesoarei. Puteți folosi reperele, dar este important să le completați. Structurați harta, punând tema respectivă în contextul mai larg al ȘCOLII DE MÂINE și răspunzând la întrebările-cheie: CINE? CE? CUM? UNDE? CÂND? Puteți folosi ilustrații diverse.

- 32.** Prezentați harta colegilor. Cine a avut cea mai complexă prezentare? Dar cea mai creativă?
- 33.** Recitește mottoul temei. Care este legătura dintre el și tema unității?
- 34.** Continuă cu variante proprii:
a) Pentru a lua decizii înțelepte, trebuie să ținem cont nu numai de ... , ci și de ...	c) Pentru a lua decizii înțelepte, trebuie să ...
b) Pentru a lua decizii înțelepte, trebuie să ținem cont ...	d) Pentru a lua decizii înțelepte, ...
- 35.** Cine este Isaac Asimov? Documentează-te și prezintă o scurtă notă biografică.

TEME

- 36.** Imaginează-ți că ești în unul dintre rolurile de mai jos. Elaborează un text scurt (de o jumătate de pagină), pe care să-l prezinți colegilor. Cine a formulat cele mai convingătoare argumente?
- Ești directorul/directoarea unei școli și le explici profesorilor de ce școala ar trebui să funcționeze ca o orchestră.
 - Ești profesor/profesoară și le explici elevilor rolul fiecăruia în „orchestra școlii”.
 - Ești elev/elevă și le explici părinților de ce ei ar trebui să fie nu doar spectatori ai „orchestrei-școală”, ci și adevărați fani.
- 37.** Examinează imaginile de mai jos. Care dintre spații ai dori să fie și în școala ta? De ce anume? Argumentează.

Spațiu special pentru relaxare (România)

Mobilier ergonomic și confortabil (Finlanda)

Curți școlare conectate cu natura (Singapore)

Biblioteci atractive (Dubai)

- 38.** Documentează-te și prezintă o scurtă informație însoțită de imagini despre instituții de învățământ din Republica Moldova care:
- Au creat spații prietenoase copiilor/elevilor/studentilor;
 - Aplică tehnologii inovative moderne;
 - Au laboratoare moderne de studii;
 - Pot fi numite instituții educaționale (grădinițe, gimnazii, licee, școli profesionale, colegii, universități) ale viitorului.

CAPITOLUL II. MEDIUL EDUCAȚIONAL

UNITATEA 7. Proiecte ecologice

*Adevăratul sens al vieții este să plantezi copaci,
sub a căror umbră nu te aștepți să stai.*

Nelson Henderson

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- probleme ecologice
- reciclarea deșeurilor
- implicarea civică în proiecte ecologice
- soluții sustenabile pentru viitor

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- substantivele cu articol hotărât și cu articol nehotărât

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să identifice descrieri de locuri
- să identifice descrieri de persoane
- să exprimi opinii proprii
- să prezinți argumente

SĂ REDACTEZI:

- un text argumentativ
- o informație în bază de documentare

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a ameliora • a analiza • a degrada • a recicla • a recunoaște	Substantive • biodiversitate • defrișare • degradare • deșeuri • ecologie • efect de seră • încălzire • mediu • microplastic • poluare	Adjective • climatic/ă • ecologic/ă • globală/ă • înconjurător/oare • natural/ă	Verbe • a colecta • a sorta • a reduce • a consuma • a refolosi • a reutiliza	Substantive • reciclare • colectare • reutilizare • reducere • consum • container • deșeuri • ambalaj	Adjective • selectiv/ă • menajer/ă • biodegradabil/ă • reutilizabil/ă • reambalat/ă
Expresii • A preveni dezastre • A determina cauza • A reduce efectele			Expresii • A da o nouă viață • A repune în circuit • A reduce consumul		
Expresii • A manifesta interes • A da start (campaniei) • A mobiliza resurse			Expresii • A soluționa probleme • A avea un impact pozitiv • A avea un impact negativ		
Verbe • a curăța • a iniția • a (se) implica • a mobiliza • a planta • a promova • a responsabiliza	Substantive • campanie • conștientizare • curățare • educație • implicare • inițiativă • plantare • proiect • protejare • voluntariat	Adjective • civic/ă • ecologic/ă • internațional/ă • locală/ă • pozitiv/ă • regional/ă • responsabil/ă	Verbe • a accelera • a avea impact • a dezvolta • a elabora • a menține • a păstra • a propune • a proteja	Substantive • alternativă • dezvoltare • impact • măsură • politici • protecție • strategie • sustenabilitate • viitor	Adjective • durabil/ă • negativ/ă • pozitiv/ă • responsabil/ă • sustenabil/ă • verde

Probleme
ecologice

Reciclarea
deșeurilor

Proiecte
ecologice

Implicare
civică

Soluții
sustenabile

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Construiește îmbinări de cuvinte, folosind rubrica *Vocabular tematic*.

a) a rezolva ... ;	c) a mobiliza ... ;	e) a soluționa ... ;
b) a reduce ... ;	d) a păstra ... ;	f) a curăța

2. Potrivește cuvintele cu definițiile corespunzătoare:

a) Poluare

1. Tăierea masivă a pădurilor

b) Defrișare

2. Diversitatea speciilor de plante și animale

c) Biodiversitate

3. Modificări pe termen lung ale climei

d) Schimbări climatice

4. Contaminarea aerului, apei sau solului

3. Completează propozițiile cu termenii potriviți:

a) ... aerului afectează grav sănătatea oamenilor.	d) Avem nevoie de ... eficiente de protecție a mediului ambiant.
b) ... duce la dispariția multor specii.	e) Obiectele de plastic trebuie ... separat.
c) ... reprezintă una dintre cele mai mari provocări ale secolului al XXI-lea.	f) Este important să evităm ... alimentară.

4. Explică sensurile cuvintelor/termenilor cu ajutorul dicționarului:

a) biodegradabil	c) nerecyclabil	e) global	g) energie eoliană
b) reciclabil	d) reutilizabil	f) energie solară	h) eficiență energetică

ACTUALIZARE

5. Privește imaginile. Ce inițiative ecologice sunt reprezentate?

6. Citește descrierile. Completează-le cu cuvintele potrivite din paranteze.

- A) Sistemul de ... de biciclete, cunoscut și sub denumirea de *bike-sharing*, este un sistem în care bicicletele sunt puse la dispoziție pentru ... în comun, de obicei în zonele Utilizatorii pot închiria biciclete pentru perioade ... , adesea folosind o ... mobilă.
(aplicație, partajare, urbane, utilizare, scurte)

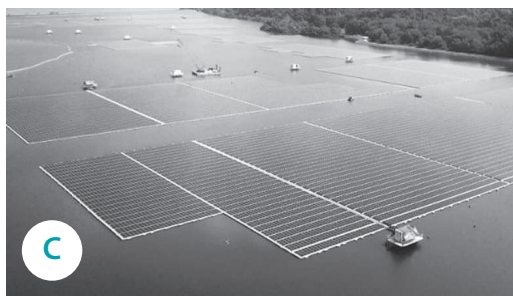

Proiecte ecologice

- B) ... oceanelor este procesul de eliminare a plasticului și a altor ... din oceanele lumii. Aceasta implică dezvoltarea de tehnologii pentru ... deșeurilor acumulate în oceane, dar și eliminarea acestora din ... , pentru a le împiedica să ajungă în ocean.
(colectarea, deșeuri, curățarea, râuri)

- C) Fermele solare ... din Singapore sunt un exemplu de abordare inovatoare în ceea ce privește energia Dezvoltarea fermelor ... plutitoare la scară largă a fost impusă de problema deficitului de
(terenuri, plutitoare, solare, regenerabilă)

7. Alege una dintre imagini și completează, pe baza ei, textul care o descrie cu 2-3 propoziții.
8. Lucru în perechi. Discută cu colegul/colega și stabilești:
- Care dintre aceste tipuri de proiecte ar putea fi implementate la noi?
 - De ce ar fi nevoie pentru realizarea lor?
9. Lucru în grup.
- Faceți o listă de proiecte ecologice la care ați participat. Care a fost cel mai interesant?
 - Faceți o listă de proiecte ecologice despre care ați auzit. Care sunt cele mai cunoscute? Ce detalii cunoașteți despre ele?
 - Analizați proiectele. Ce ați putea face concret pentru implementarea lor?

1) Proiect ecologic în familie – „Casa verde, pas cu pas”

Familia își propune să reducă impactul asupra mediului prin gesturi zilnice simple: colectarea selectivă a deșeurilor, reducerea consumului de apă și energie, folosirea sacșilor reutilizabili și evitarea risipei alimentare.

3) Proiect ecologic în localitate – „Curățăm și înverzim comunitatea noastră”

Acest proiect presupune mobilizarea voluntarilor (elevi, părinți, profesori, locuitori) pentru acțiuni de ecologizare a parcurilor, a râurilor sau a zonelor publice, precum și pentru plantări de arbori.

2) Proiect ecologic în școală – „Școala prietenoasă cu natura”

Elevii și profesorii pot organiza un program de colectare selectivă, amenajarea unui colț verde cu plante sau realizarea unei grădini școlare.

4) Proiect ecologic la nivel de țară – „Educație ecologică pentru viitor”

La nivel național, proiectul poate viza introducerea și susținerea unor programe unitare de educație ecologică în școli, campanii media de conștientizare și parteneriate între instituții, ONG-uri și comunități.

AUDIERE

10. Ascultă atent textul în lectura profesorului/profesoarei sau a colegului/colegei și spune cum se numește disciplina opțională menționată în text.
11. Răspunde în scris la întrebări, pe baza textului audiat.
 - a) Cum se numește proiectul ecologic despre care este textul?
 - b) Cine participă la proiect?
 - c) Unde este implementat proiectul?
 - d) Ce soluții au dezvoltat elevii?
 - e) Când s-a desfășurat prima ediție a proiectului?
12. Compară răspunsurile cu ale colegului/colegei. Ce ai observat?
13. Cum crezi, de ce proiectul se numește *Verde Play*?
14. Cum crezi că se explică ortografierea denumirii? Ce stă la baza jocului de cuvinte *plai* (în română) și *play* (în engleză)?
15. Despre care dintre soluțiile propuse de elevi ți-ar plăcea să afli mai mult? De ce?

Verde Play

Circa 670 de elevi și 30 de cadre didactice din Republica Moldova au dezvoltat peste 30 de soluții inovative pentru rezolvarea mai multor probleme de mediu din localitățile lor. Soluțiile au fost elaborate în cadrul disciplinei opționale „Inovații și sustenabilitate”, implementată în cadrul primei ediții a proiectului „Verde Play”.

Printre cele mai interesante soluții dezvoltate de elevi și profesori în cadrul proiectului se numără:

- crearea unui sistem de seră verticală bazat pe conceptul cutiilor;
- dezvoltarea unui procedeu de producere a compostului acid, utilizând coji de cartofi și ace de conifere;
- construirea unui laborator pentru reciclarea și prelucrarea hârtiei prin utilizarea tehnologiei de procesare uscată etc.

Prima ediție a proiectului „Verde Play” s-a desfășurat în perioada iunie 2023 – ianuarie 2024.

(după materialele Ministerului Educației și Cercetării)

- 15.1. Citește definiția. Care dintre sensurile enunțate se referă la *Plaiul Fagului*? Ce cunoști despre această rezervație naturală?

Rezervația „Plaiul Fagului”

PLAI, *plaiuri*, s. n. **1.** Partea mijlocie sau superioară a unui munte sau deal, slab înclinată, acoperită cu pajiști. **2.** Drum (sau cărare) care face legătura între poala și creasta unui munte; potecă. **3.** Regiune, ținut; (la pl.) meleaguri. **4.** Subîmpărțire administrativă a județelor și a ținuturilor (de la munte) în sec. XV-XVIII, în Țara Românească; plasă.

LECTURĂ

16. Citește. Găsește în text motivele care l-au făcut pe „omul care planta copaci” să acționeze astfel.

OMUL CARE PLANTA COPACI

de Jean Giono

(fragment)

JEAN GIONO

(30 martie 1895 – 8 octombrie 1970) a fost un scriitor francez. Scrierile sale se remarcă printr-un puternic suflu liric și au ca teme principale unirea omului cu forțele cosmice elementare, cu unele implicații mitologice, întoarcerea la munca pământului și la natură ca unica salvare împotriva industrializării rapide și a mașinismului.

Acum vreo patruzeci de ani făceam o drumeție lungă pe niște coame de munte absolut necunoscute de turiști [...].

În momentul în care am pornit în lunga drumeție în aceste ținuturi pustii, am întâlnit doar stepe golașe și monotone, situate cam la 1.200-1.300 de metri altitudine. Nu creștea pe acolo decât lavandă sălbatică. Am traversat acest ținut în toată lungimea sa și, după trei zile de mers, mă aflam într-o dezolare totală. Mi-am ridicat corul în apropierea unui schelet de sat părăsit. Nu aveam apă din ajun și trebuia să găsesc undeva. Casele, înghesuite ca un cuib bătrân de viespi,

deși în ruină, m-au făcut să cred că odinioară a existat acolo o fântână. Am găsit, într-adevăr, o fântână, dar era secată. Cele cinci-șase case fără acoperișuri, măcinate de vânt și de ploi, capela cu clopotnița prăbușită, toate erau orânduite așa cum sunt casele și capelele în satele locuite, dar toată viața din ele dispăruse. Era o zi frumoasă de iunie, cu soare, dar pe aceste pământuri fără niciun loc mai adăpostit și situate pe culme, aproape de cer, vântul sufla cu brutalitate insuportabilă.

A trebuit s-o pornesc mai departe. După cinci ore de mers însă, nu găsisem apă și nimic nemi dădea vreo speranță că voi găsi. Peste tot, aceeași uscăciune, aceleași ierburi lemnoase. Mi s-a părut că zăresc în depărtare o mică siluetă neagră, în picioare. Am luat-o drept un trunchi de copac solitar. La noroc, m-am îndreptat spre ea. Era un cioban. În preajma lui se odihneau vreo treizeci de oi, culcate pe pământul fierbinte. Mi-a dat să beau din plosca lui și, puțin mai târziu, m-a condus la stâna situată într-o vale a podișului. Își scotea apa – excelentă – dintr-o scobitură naturală, foarte adâncă, deasupra căreia instalase un scripete rudimentar. Acest om vorbea puțin. E ceva caracteristic celor solitari, dar pe el îl simțeai sigur pe sine și plin de încredere în această siguranță. Era un personaj insolit în acest ținut dezolant.

Nu locuia într-o cabană, ci într-o casă din piatră și se vedea foarte bine cum prin munca sa a reparat ruina pe care o găsisese la venire. Acoperișul era solid și etanș. Vântul lovind țiglele producea un zgomot asemenea mării pe

plajă. Gospodăria era în ordine, vesela spălată, parchetul măturat, pușca curățată și unsă; supa fierbea pe foc. Am observat atunci că era proaspăt bărbierit, că nasturii erau solid cusuți, că hainele îi erau cârpite cu atâta migală încât locurile reparate erau aproape invizibile. A împărțit supa cu mine și, cum i-am oferit apoi și eu punga de tutun, mi-a spus că nu fumează. Câinele, liniștit ca și el, era binevoitor, fără slugărnicie. Se înțelegea de la sine că voi petrece noaptea acolo; satul cel mai apropiat fiind la o zi jumătate de mers. [...]

Ciobanul care nu fuma merse să caute un săculeț și răsturnă pe masă o mulțime de ghinde. Începu să le examineze una după alta cu multă atenție, separându-le pe cele bune de cele rele. Eu îmi fumam pipa. M-am oferit să-l ajut. Îmi spuse că asta era treaba lui. Într-adevăr: văzând grija cu care făcea această muncă, n-am insistat. Atâta a fost conversația noastră. Când a adunat în grămada celor bune un număr destul de mare de ghinde, le-a așezat câte zece într-un pachetel. Elimina astfel, în continuare, fructele mici sau cele sau pe cele care erau crăpate, căci le examina îndeaproape. Când a avut în față o sută de ghinde perfecte, s-a oprit și ne-am dus la culcare.

Compania acestui om te liniștea. I-am cerut a doua zi permisiunea să rămân toată ziua la el. Găsi asta foarte natural, sau, mai exact, îmi dădu impresia că nimic nu l-ar putea deranja. Această odihnă nu-mi era absolut necesară, dar eram contrariat și voiam să știu mai mult. Își scoase turma și o duse la păscut. Înainte de a pleca, a înmuiat într-o găleată cu apă săculețul în care pusese ghindele alese și numărate cu grijă. Am remarcat că, în chip de baston, a luat o vergea de fier de grosimea degetului mare și lungă cam de un metru cincizeci. M-am prefăcut că mă odihnesc plimbându-mă, și am luat-o pe un drum paralel cu al lui. Pășunea animalelor sale se afla într-o vâlcea. Și-a lăsat turma în paza câinelui și a urcat spre locul unde mă aflam. M-am temut că

vine să-mi reproșeze indiscreția, dar n-a fost nimic: era în drumul său și mă invită să-l însoțesc, dacă nu aveam altceva mai bun de făcut.

Ajuns la locul unde dorea să meargă, își împănă verzeaua de fier în pământ. Făcu astfel o groapă, în care puse o ghindă, apoi astupă groapa. Își planta stejarii. L-am întrebat dacă pământul era al lui. Mi-a răspuns că nu. Știa el al cui era? Nu știa. Presupunea că era un teren comunal, sau poate că era al unor oameni căro-ra nu le păsa de el? El nu ținea să-i cunoască pe proprietari. Își plantă astfel, cu deosebită grijă, cele o sută de ghinde. [...] De trei ani planta copaci în această pustietate. Plantase o sută de mii. Din o sută de mii, ieșiseră douăzeci de mii. Din aceste douăzeci de mii, socotea că va pierde încă o jumătate din cauza rozătoarelor sau din cauze de nimeni și imposibil de prevăzut în intențiile Providenței.

Rămâneau zece mii de stejari care vor crește în acest loc, în care nu fusese nimic înainte. Abia în acel moment am început să fiu atent la vârsta acestui om. Avea vizibil peste cincizeci de ani. Cincizeci și cinci, îmi spuse. Se numea Elzeard Bouffier. Avusese o fermă la câmpie. Își împlinise viața acolo. Dar și-a pierdut unicul fiu, apoi soția. Se retrăsese în singurătate, unde îi plăcea să trăiască molcom, cu oile și câinele său. Se gândise că ținutul moare din lipsă de copaci. Mai spuse că, neavând treburi foarte importante, s-a hotărât să remedieze această stare de lucruri.

Ducând eu însumi pe atunci o viață solitară, în ciuda vârstei mele tinere, știam să mă apropiu cu delicatețe de suflete solitare. Am comis, totuși, o greșală. Tocmai vârsta mea tânără mă făcea să imaginez viitorul în funcție de mine însumi și de o anumită căutare a fericirii. I-am spus că peste treizeci de ani acești zece mii de stejari vor fi magnifici. Îmi spuse foarte simplu că, dacă Dumnezeu îl va lăsa în viață, peste treizeci de ani va fi plantat încă mulți alții, așa încât acești zece mii vor fi ca o picătură de apă într-o mare [...].

CUVINTELE TEXTULUI

drumeție, *subst.* – пеший поход
coamă, *subst.* – хребет
dezolare *subst.* – tristețe
prăbușit/ă, *adj.* – обрушившийся/ая
adăpostit/ă, *adj.* – защищенный
solitar/ă, *adj.* – одинокий/ая
insolit/ă, *adj.* – необычный
etanș, *adj.* – ermetic; герметичный

contrariat/ă, *adj.* – недумерит
pășune, *subst.* – пастбище
indiscreție, *subst.* – неделикатность
pustietate, *subst.* – пустота
Providență, *subst.* – Провидение
molcom/ă, *adv.* – aici: liniștit
a remedia, *verb* – исправить
magnific/ă, *adj.* – великолепный

17. Având în vedere titlul textului lui Jean Giono, care dintre predicțiile/presupunerile de mai jos crezi că se va adevăra?

- a) Textul este despre modul corect de a planta copaci; b) Textul prezintă un exemplu de atitudine responsabilă față de natură; c) Textul este despre probleme ecologice; d) Textul este despre un pădurar.

18. Găsește în text sinonime pentru cuvintele propuse:

Călătorie, înălțime, doar, nădejde, încredere, a îmbunătăți, a sădi, pungă, discuție, selectate, stăpâni, tact.

19. Examinează sensul expresiilor. Formulează propoziții sau fraze cu două dintre ele, la alegere.

- a) a fi în preajma cuiva – a fi alături de cineva;
b) a examina ceva îndeaproape – a examina ceva cu multă atenție;
c) a (nu) ține să cunoști pe cineva – a (nu) dori neapărat să cunoști pe cineva.

20. Cum ai spune altfel:

a) O fântână secată	d) A se apropia cu delicatețe	g) În ciuda vârstei
b) O picătură de apă într-o mare	e) A comite o greșală	h) Cu deosebită grijă
c) O stare de lucruri	f) A da impresia	i) Plin de încredere

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

- 21. Selectează și citește din textul „Omul care planta copaci” secvențele referitoare la:**
- a) anotimpul în care are loc acțiunea;
 - b) momentul întâlnirii cu ciobanul;
 - c) casa în care locuia personajul;
 - d) felul în care arăta ciobanul;
 - e) modul în care planta ghindele;
 - f) de cât timp se ocupa de plantare;
 - g) câți stejari plantase;
 - h) planurile de viitor ale ciobanului.
- 22. Răspunde la întrebări.**
- a) Unde și-a instalat povestitorul cortul?
 - b) Câte ore a mers până la întâlnirea cu ciobanul?
 - c) De unde își scotea apa ciobanul?
 - d) Cum vorbea ciobanul?
 - e) Cum sorta ghindele în pachetele?
 - f) Ce a luat cu sine ciobanul a doua zi?
 - g) Cum anume planta stejarii?
 - h) Câți ani avea ciobanul?
- 23. Lucru în perechi. Discută cu colegul/colega și expuneți-vă opinia privind întrebările de mai jos. Alegeți varianta cea mai potrivită și prezentați-o colegilor.**
- a) De ce, după trei zile de mers, povestitorul era într-o dezolare totală?
 - b) De ce oare ciobanul vorbea puțin?
 - c) De ce Elzeard Bouffier a refuzat ajutorul oaspetelui său la alegerea ghindelor?
 - d) De ce compania acestui om îl liniștea pe povestitor?
 - e) De ce pentru cioban nu conta cine este proprietarul pământului pe care planta stejari?
 - f) Care a fost motivul ce l-a făcut pe cioban să facă această muncă?
- 24. Examinează atent posterul care însoțește textul. Ce reprezintă acesta? Enumeră toate informațiile pe care le poți deduce din el.**
- 25. Examinează imaginile. Cu care fragmente din text le poți asocia? Argumentează.**

26. Răspunde argumentat la întrebări.

- a) De ce crezi că ciobanul a ales să se izoleze de societate?
- b) Care era scopul său principal?
- c) De ce nu se descuraja, chiar dacă abia a cincea parte din puieti ieșeau?
- d) Avea sau nu ciobanul nevoie de ajutor?

27. Ești de acord cu următoarele afirmații? De ce da sau de ce nu?

- a) Elzeard Bouffier era un om foarte modest.
- b) Elzeard Bouffier era un om îndrăgostit de natură.
- c) Ciobanul își făcea griji pentru mediul ambiant.
- d) Ciobanul era un om optimist.

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE**ACTE COMUNICATIVE****28. Identifică în textul lecturat descrierile de locuri și de persoane.****29. Examinează actele comunicative de mai jos. Folosește-le pentru a descrie cu cuvinte proprii: a) un loc preferat dintr-un text citit sau din realitate; b) un personaj dintr-un text sau o persoană reală.****A IDENTIFICA DESCRIERI
DE LOCURI**

- Casa *era/este* din piatră și ...
- Locul *arăta/arată* pustiu.
- Poiana *semăna/seamănă* cu un covor cu flori.
- Localitatea *părea/pare* să fie mică.
- Zona *se deosebește* prin relief.
- Relieful din ... *este similar* cu cel din ...

**A IDENTIFICA DESCRIERI
DE PERSOANE/PERSONAJE**

- Ciobanul *era/este* proaspăt bărbierit și *avea/are* hainele îngrijite.
- Bărbatul *arăta/arată* mai bătrân decât era de fapt.
- Tânăra *semăna/seamănă* mult cu mama ei.
- Profesorul *părea/pare* foarte mirat.
- Învățătoarea mea *reprezenta/reprezintă* modelul meu de urmat.
- „Am observat atunci că era proaspăt bărbierit, că nasturii erau solid cusuți, că hainele îi erau cârpite cu atâta migală încât locurile reparate erau aproape invizibile.”

30. Transcrie enunțurile din tabelul de mai jos, completându-le cu elemente potrivite pe baza textului lui Jean Giono, pentru:

- a) a exprima opinii proprii; b) a prezenta argumente.

A EXPRIMA OPINII PROPRII

Pentru a exprima opinii proprii, poți folosi expresiile:

- *Consider că* ciobanul vorbea puțin, deoarece ...
- *Sunt de părere că* Elzeard a refuzat ajutorul oaspetelui, fiindcă ...
- *În opinia mea*, povestitorul era dezolat pentru că ...

A PREZENTA ARGUMENTE

Pentru a prezenta argumente, poți folosi expresiile:

- *În primul rând, este de menționat faptul că* ...
- *Un alt argument important în sprijinul opiniei mele este* ...
- *Pe de o parte, ..., iar pe de altă parte, ...*
- *Este bine cunoscut faptul că* ...
- *Nu se poate nega că* ...
- *Un exemplu relevant în acest sens este* ...
- *Se poate afirma că* ...

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ

31. Completează cu substantivele necesare, pe baza exemplului din primul rând.

Substantive cu articol nehotărât	Substantive cu articol hotărât
Am luat-o pe un drum îngust.	Drumul îngust era paralel cu al ciobanului.
Ciobanul răsturnă pe masă o mulțime de ghinde.	... de ghinde trebuia pregătită pentru sădit.
Făceam o drumeție lungă pe niște coame de munte.	... de munte erau absolut necunoscute.
Am văzut silueta unui câine.	... era al ciobanului.
Ciobanul era dedicat unei cauze nobile.	Anume ... acestea nobile el îi slujea de multă vreme.
Terenul era al unor oameni necunoscuți.	Poate ... necunoscuți nu le păsa de el?

31.1 Alege varianta corectă.

- Rezultatele (proiectului/proiectul/proiecte) nostru ecologic sunt vizibile.
- Participăm la dezvoltarea (comunitate/comunității/comunitatea) prin realizarea unor acțiuni de salubritate.
- Protecția (mediul/mediilor/mediului) este esențială, dacă ne dorim o viață sănătoasă.
- Curățarea (râurilor/râul/râurile) mari și mici este extrem de necesară.

Amintește-ți!

Noțiunea gramaticală	ARTICOLUL HOTĂRÂT. ARTICOLUL NEHOTĂRÂT
Ce exprimă	Articolul hotărât arată că obiectul denumit de substantiv este unul cunoscut vorbitorului. Acesta este atașat la finalul substantivului și are forme diferite în funcție de gen, număr și caz (casa-casele; copacul-copaci; drumul-drumurile). Articolul nehotărât arată că obiectul denumit de substantiv este unul mai puțin cunoscut vorbitorului. Acesta este un cuvânt separat, așezat înaintea substantivului și are forme diferite în funcție de gen, număr și caz (o casă – niște case; un copac – niște copaci; un drum – niște drumuri).

Reține!

DECLINAREA SUBSTANTIVELOR CU ARTICOL HOTĂRÂT						
Gen, număr Caz	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
Nominativ/ Acuzativ	elev ul	elev ii	elev a	elev ele	pod ul	poduri le
Genitiv/ Dativ	elev ului	elevi lor	elev ei	elev elor	podu lui	poduri lor
Vocativ	Elevu le !	Elevi lor !	Elev o !	Elev elor !		
Exemple de utilizare						
Călătorul mergea de mai multe zile. - Anume pe călătorul acesta l-a primit în casă ciobanul. Casa ciobanului era trainică. Ciobanul i-a dat să bea din plosca lui și, puțin mai târziu, l-a condus pe călător la stâna situată într-o vale a podușului. - Hainele ciobanului erau reparate cu migală. - I-a propus oaspetelui să rămână mai multă vreme. Călătorule, îți șade bine cu drumul.						

DECLINAREA SUBSTANTIVELOR CU ARTICOL NEHOTĂRÂT						
Gen, număr Caz	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	Plural	Singular	Plural	Singular	Plural
Nominativ/ Acuzativ	Un elev	Niște elevi	O elevă	Niște eleve	Un pod	Niște poduri
Genitiv/ Dativ	Unui elev	Unor elevi	Unei eleve	Unor eleve	Unui pod	Unor poduri
Exemple de utilizare						
- Nu locuia într-o cabană, ci într-o casă din piatră. - Ciobanul a adunat în grămada celor bune un număr destul de mare de ghinde și le-a așezat câte zece într-un pachetel. - Călătorul și-a ridicat cortul în apropierea unui schelet de sat părăsit. - În depărtare se vedeau siluetele unor oameni sau, poate, ale unor copaci. - Unor străini le poți spune uneori mai multe decât unor persoane cunoscute. - Am ales niște ghinde pline. Vor crește niște stejari puternici.						

32. Transcrie din text 5 substantive cu articol hotărât și 5 substantive cu articol nehotărât. Include-le în enunțuri proprii.

33. Rescrie propozițiile:

1) pentru a utiliza substantivele evidențiate cu articol nehotărât.

- a) Colega mea a luat decizia. c) Schimbarea este necesară.
b) Profesorii s-au întrunit în ședință. d) Gândul bun ajută întotdeauna.

2) utilizând substantivele evidențiate cu articol hotărât.

- a) O pădure a crescut în câțiva ani. c) O zi de primăvară hrănește un an.
b) Niște stejari cresc mai greu decât niște pomi fructiferi. d) Mai bine cu un om deștept la pagubă decât cu un om prost la câștig.

33.1 Scrie un paragraf scurt (5-6 enunțuri) în care:

- a) introduci elementele din imagine folosind articolul nehotărât;
b) continui descrierea folosind articolul hotărât.

Exemplu:

„În imagine se vede un lac... Lacul este înconjurat de...”

DIALOG

34. Lucru în perechi.

- a) Construiți dialoguri din cel puțin 8 replici pe baza situațiilor de comunicare propuse. Prezentați-le în fața colegilor.

A.

Elena, elevă, are o idee pentru un proiect ecologic care poate fi făcut în școală. Îi prezintă ideea dirigintelui, explicând importanța acesteia. Dirigintele cere detalii, apoi susține ideea.

B.

Eduard, un elev care este voluntar activ în comunitate, o invită pe Olga, elevă, la o acțiune de salubritate a parcului. Olga solicită detalii. Apoi acceptă invitația.

C.

Magda, elevă, îi povestește mamei sale despre inițiativa de a crea o seră ecologică pe terenul școlii și solicită ajutorul. Mama cere detalii. Apoi acceptă să se implice în weekend.

D.

Nicolae, elev, a aflat o informație despre un concurs pentru școli, pentru proiecte de economisire a energiei și a apei. Încercă s-o convingă pe directoarea școlii că liceul lor trebuie să participe. Directoarea cere argumente, apoi acceptă.

- b) Modificați situațiile (alte proiecte; exprimarea unui refuz motivat etc.) și rescrieți dialogurile.
- c) Creați o situație de comunicare proprie și construiți pe baza ei un dialog, rămânând la tema *Proiecte ecologice*. Prezentați-l în fața colegilor. Cine a prezentat cel mai interesant dialog?

MONOLOG

35. Descrie un proiect ecologic, respectând următorii pași:

- Alege un proiect ecologic despre care ai citit sau ai auzit (în domeniul reciclării plasticului sau a hârtiei, al energiei regenerabile, al economisirii resurselor de apă, al plantării de copaci etc.).
- Descrie succint proiectul. Care este scopul acestuia? Cine este responsabil de implementarea lui? Cine participă la el?
- Explică de ce acest proiect este important și cum poate contribui la îmbunătățirea calității vieții.

36. Argumentează într-un monolog de 2-3 minute importanța proiectelor ecologice pentru viitorul planetei. În cadrul argumentării, folosește exemple relevante pentru a-ți susține punctul de vedere.

SCRIERE

37. Elaborează și prezintă un text de jumătate de pagină pentru a aborda subiectul: *Ce este mai important pentru un oraș: să dezvoltăm infrastructura urbană sau să mărim suprafața spațiilor verzi?* Argumentează de ce consideri că o anumită opțiune ar trebui aleasă.

38. Documentează-te și pregătește o informație în scris despre un proiect ecologic de succes în Europa sau în lume.

- Explică ce anume a fost realizat și de către cine.
- Care au fost motivele din care proiectul a avut succes?
- Care au fost problemele? Care au fost provocările întâmpinate și cum au fost depășite?

CONEXIUNI

39. Citește. Ce cunoști despre Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor?

1. Pădurile Republicii Moldova reprezintă patrimoniul strategic național și sursa de subsistență pentru populația țării. Lemnul, ca sursă indispensabilă pentru viață (lemn de foc, lemn de lucru, dezvoltarea agriculturii) și alte bunuri oferite de păduri (fructe, pomușoare, ape etc.) sunt necesități directe. Ecosistemele forestiere asigură habitate pentru o mare parte a biodiversității, care acoperă nevoile sociale (securitatea alimentară, nutrițională, energetică etc.) și susțin sănătatea omului. Conform Raportului Programului „Îmbunătățirea aplicării legislației forestiere și guvernării”, realizat în cadrul proiectului regional finanțat de Uniunea Europeană, valoarea serviciilor ecosistemice generate de păduri pentru câteva sectoare ale economiei naționale (turism, agricultură, apă etc.) este estimată la circa 70 de milioane de dolari SUA anual.

2. Republica Moldova se confruntă cu o insuficiență de resurse forestiere, mai ales în ceea ce privește lemnul ca sursă importantă pentru încălzire și pentru pregătirea hranei (îndeosebi în zonele cu deficit de păduri). Această situație devine tot mai pronunțată odată cu intensificarea fenomenelor climatice sau în perioade de criză (energetice, economice). Fluctuațiile prețurilor la sursele de energie accelerează și mai mult presiunea asupra pădurilor, care devin și mai vulnerabile la acțiunile abuzive și nesustenabile. Acest fenomen pune în pericol potențialul pădurilor de a sechestra gazele cu efect de seră și a reduce din contribuția acestora la reducerea efectelor climatice nefavorabile.

3. Mărirea suprafețelor acoperite cu păduri a fost mereu în vizorul autorităților silvice, iar creșterea interesului față de produsele lemnoase și schimbările de mediu (climaterice, ecologice) au stat la baza inițierii unei acțiuni de interes național. Reziliența comunităților, în special la secete sau la temperaturile ridicate, prin resurse forestiere asigurate, cantitativ și calitativ, reprezintă calea de adaptare la schimbările climatice. Populația țării (inclusiv diaspora și agenții economici) este cea care a susținut apelul de creștere a suprafeței pădurilor, fiind beneficiarul acestei acțiuni.

(Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032, Introducere)

40. Transcrie din text 5 propoziții sau fraze în care sunt substantive cu articol hotărât. Rescrie-le, folosind substantivele la forma cu articol nehotărât. Ce ai observat? Cum se schimbă sensul textului?
41. Documentează-te și fă un colaj de imagini de la acțiunile de împădurire din ultimii ani. Alege o imagine și descrie-o, folosind substantive cu articol nehotărât.

TEME

42. Redactează un text scurt sau o înregistrare audio/video privind subiectul „Dacă aș fi ministrul mediului, ...”
43. Ține un jurnal ecologic personal timp de o săptămână.
Repere: risipa alimentară, reciclarea deșeurilor, risipa de energie etc.

Ziua	Ce activități/comportament am avut	Reflecții
...	...	...

44. Analizează jurnalul. Ce obiceiuri de comportament ai, legate de probleme ecologice, pe care crezi că ar trebui să le schimbi? Ce propuneri ai avea pentru cei din jur, pentru a dezvolta un comportament responsabil, din punct de vedere ecologic?
45. Documentează-te și pregătește o informație despre posibile activități de reciclare/refolosire a materialelor (hârtie, carton, sticlă, plastic, lemn etc.), pe baza unor materiale de la rubricile „DIY” (*Do it yourself*, adică „Fă singur”, sau „Fă cu mâinile tale”) din surse tipărite sau electronice. Ce lucruri ai putea să le faci chiar tu, acasă sau la școală? Încearcă!

CAPITOLUL II. MEDIUL EDUCAȚIONAL

UNITATEA 8. Sportul și alimentația sănătoasă

Dacă am putea oferi fiecărui individ cantitatea potrivită de hrană și exerciții fizice, nici prea puțin, nici prea mult, am avea cea mai sigură cale către sănătate.

Hippocrate

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- sport și activitatea fizică
- alimentația sănătoasă
- beneficiile sportului
- stilul de viață sănătos

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- gradele de comparație ale adjectivelor

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să descrii o activitate
- să compari activități, lucruri, procese

SĂ REDACTEZI:

- un plan/program de activitate
- o descriere a unei activități

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a forța • a rezista • a se antrena • a se încălzi • a se mișca • a se relaxa	Substantive • activitate • antrenament • efort • flexibilitate • forță • încălzire • mișcare • performanță • putere • relaxare • rezistență	Adjective • competitiv/ă • flexibil/ă • intens/ă • muscular/ă • practicat/ă • recreativ/ă • relaxat/ă	Verbe • a alege • a combina • a consuma • a echilibra • a elimina • a găti • a genera • a procesa • a produce • a renunța • a selecta	Substantive • aliment • alimentație • calitate • carbohidrați • dietă • fibre • minerale • mușchi • nutrienți • organism • produs • proteine • substanță • vitamine	Adjective • benefic/ă • caloric/ă • corect/ă • echilibrat/ă • esențial/ă • hidratat/ă • natural/ă • neprocesat/ă • procesat/ă • sănătos/oasă • variat/ă
Expresii • A face sport • A face mișcare • A doza efortul		Sportul și activitatea fizică Alimentație sănătoasă Sportul și alimentația sănătoasă Beneficiile sportului Stil de viață sănătos		Expresii • A avea o dietă echilibrată • A consuma suficiente proteine/fibre	
Expresii • A avea rezistență la stres • A menține un stil de viață activ • A crește imunitatea organismului				Expresii • A evita excesele • A-și reface sănătatea • A conștientiza necesitatea ...	
Verbe • a circula • a crește • a diminua • a îmbunătăți • a întări • a menține • a preveni • a reduce • a scădea • a spori	Substantive • afecțiune • armonie • confort • corp • energie • imunitate • minte • senzație • sistem • stare • stres • tensiune	Adjective • afectat/ă • arterial/ă • cardiac/ă • cardio-vascular/ă • energic/ă • fizic/ă • imun/ă • mental/ă • normal/ă • sportiv/ă	Verbe • a asigura • a conștientiza • a echilibra • a evita • a planifica • a programa • a promova • a respecta	Substantive • autodisciplină • comportament • exces • hidratare • moderație • obezitate • obicei • odihnă • organizare • program • stil	Adjective • activ/ă • adecvat/ă • conștient/ă • corect/ă • echilibrat/ă • excesiv/ă • suficient/ă

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Formează îmbinări de cuvinte, folosind rubrica *Vocabular tematic*. Alcătuiește propoziții cu patru dintre îmbinările formate.

- a) a se antrena ... ; c) a consuma ... ; e) a întări ... ; g) a conștientiza ... ;
b) a se încălzi; d) a elimina ... ; f) a preveni ... ; h) a promova ...

2. Potrivește termenii cu explicațiile acestora:

a) Antrenament

1. Capacitatea corpului de a susține un efort de lungă durată

b) Sport recreativ

2. Exerciții ușoare făcute înainte de activitatea fizică

c) Încălzire

3. Activitate sportivă practică pentru relaxare

d) Rezistență fizică

4. Proces de exerciții fizice repetitive organizat în mod sistematic

3. Completează cu elementele de vocabular potrivite.

- a) Înainte de alergare, este important să facem o ... corectă.
b) Pentru sportivii de ... sunt importante competițiile.
c) Înotul ajută la dezvoltarea ... și
d) O dietă va fi echilibrată dacă va conține ..., ... și
e) Obiceiurile alimentare ... se formează din copilărie.
f) Un stil de viață sănătos se menține prin ...
g) Sportul contribuie la reducerea
h) Mișcarea regulată îmbunătățește funcționarea ... sangvine.
i) Activitatea fizică întărește sistemul
j) Consumul excesiv de dulciuri poate duce la ...
k) Stilul de viață ... asigură calitatea vieții.
l) O dietă ... conține toți nutrienții necesari.
m) Consumul zilnic de apă este esențial pentru o bună
n) Fructele și legumele sunt bogate în ... și minerale.

4. Alege varianta corectă.

- 1) Fotbalul este un sport de:
a) rezistență
b) performanță
c) relaxare
2) Flexibilitatea se referă la:
a) puterea organismului
b) mobilitatea mușchilor
c) viteza de alergare
3) Moderația înseamnă:
a) evitarea exceselor
b) dirijarea unei discuții
c) modernizare
4) Procesate sau neprocesate pot fi:
a) hainele
b) gândurile
c) alimentele

5. Elimină cuvintele/îmbinările de cuvinte care nu se potrivesc.

a) Proteine, vitamine, fast-food, minerale.	c) Mișcare, sport, activitate, lene.
b) Dietă echilibrată, hidratare, exces, alimentație sănătoasă.	d) Stres, energie, sănătate, armonie.

ACTUALIZARE

6. Lucru în perechi. Timp de două minute, completați șirurile de cuvinte cu cât mai multe vocabule potrivite.

a) Sporturi: fotbal, baschet, tenis, ...	d) Alimente sănătoase: fructe, legume, ...
b) Forme de mișcare: mersul pe jos, dansul, ...	e) Nutrienți necesari: proteine, grăsimi sănătoase, ...
c) Părți implicate în sport: antrenor, sportiv, ...	f) Forme de odihnă activă: turism, hiking, ...

7. Joc de bingo. Construiește în caiet un tabel în care să introduci numele a cel puțin 5 colegi. Completează-l, intervievând colegii. Analizați împreună rezultatele. Ce ați observat?

Numele colegului/colegei	Cât timp pe zi stă la calculator sau în telefonul mobil?	Cât timp pe zi merge pe jos?	Ce sport practică?	Ce fel de mâncare știe să gătească?
1. ...	...	...	...	...
2. ...	...	...	...	...
3. ...	...	...	...	...

7.1 Citește textul și răspunde la întrebări.

„Specialiștii recomandă cel puțin 30 de minute de mișcare zilnică. Activitatea fizică nu înseamnă doar sport de performanță, ci și mersul pe jos, dansul sau mersul cu bicicleta. Alimentația are un rol la fel de important: este indicat să reducem consumul de sare, zahăr și grăsimi și să includem în meniu alimente bogate în fibre, vitamine și minerale.”

- Ce forme de activitate fizică, în afară de sportul de performanță, sunt menționate?
- Ce alimente trebuie reduse și care trebuie incluse?
- Câte minute de mișcare faci tu pe zi?
- Ce tipuri de mișcare practici cel mai des? Care îți place cel mai mult?
- Ești de acord cu ideea că sportul și alimentația au un rol egal în sănătatea noastră? Argumentează în 5-6 enunțuri.

AUDIERE

8. Ascultă textul în lectura profesorului/profesoarei sau a unui coleg/unei colege și răspunde la întrebări.

- a) Ce nutrienți este bine să ai în farfurie?
- b) Ce mod de gătit e mai bine să eviți?
- c) Ce moduri de gătit e mai bine să alegi?
- d) Ce fel de alegere sunt salatele din legume crude?
- e) De ce origine sunt proteinele din fasole, linte, tofu, năut?
- f) Ce produse din carne procesată e mai bine să consumi mai puțin?
- g) La ce ajută pâinea, pastele și lipiile din făină integrală?
- h) Ce trebuie să bei mai mult?
- i) Ce ar fi bine să bei mai puțin?

Sfaturi pentru o alimentație sănătoasă

1. Pentru mesele principale, asigură-te că ai în farfurie o varietate de nutrienți. De exemplu:
 - a) carbohidrați: păstăi/cartofi copti/broccoli/morcovi/roșii;
 - b) proteine: ouă/pește/carne;
 - c) grăsimi sănătoase: ulei de măsline/avocado/brânză.
2. Mănâncă mai multe legume și fructe. Încearcă să guști și legume care nu sunt printre preferatele tale. Evită prăjirea și alege coacerea la cuptor, la friteuza cu aer cald sau fierberea. Salatele de legume crude sunt și ele o alegere bună.
3. Include în alimentație și proteine de origine vegetală (fasole, linte, tofu, năut etc.). Mănâncă mai puțină carne procesată (mezeluri, crenvurști, afumăturile sau alte semipreparate).
4. În cazul pâinii, al pastelor și al lipiilor, acolo unde este posibil, alege varianta integrală, deoarece conține mai multe fibre și nutrienți și ajută digestia.
5. Bea mai multă apă și mai puține sucuri.

(după Ș. Damian, medic nutriționist)

8.1 De ce să mănânci pâine cu maiă? Identifică motivele în text.

Atunci când consumi pâine cu maiă, bacteriile și drojdiile încep să descompună amidonul care se găsește în cereale chiar înainte ca acesta să ajungă în stomac. Prin urmare, va fi nevoie de un efort mai mic al sistemului digestiv.

În comparație cu multe alte tipuri de pâine, aluatul cu maiă are un indice glicemic mai mic. Asta înseamnă că dacă consumi pâine cu maiă, nivelul zahărului din sânge nu va crește la fel de mult ca atunci când ai mânca pâine crescută cu drojdie obișnuită.

Pâinea cu maiă necesită un timp mai mare de pregătire și de aceea o mare parte din glutenul proteic este deja descompus în aminoacizi înainte de consum. Respectiv, chiar dacă suferi de o ușoară sensibilitate la gluten, poți gusta pâinea cu maiă.

LECTURĂ

9. Citește. Ce tipuri de activități fizice sau sportive menționate în text ai practicat vreodată?

IMPORTANȚA ACTIVITĂȚILOR FIZICE ȘI SPORTIVE EFECTUATE ÎN MOD INDEPENDENT SAU NEORGANIZATE

Deși activitățile fizice din viața de zi cu zi (mersul pe jos sau mersul pe bicicletă la școală sau la serviciu, mersul pe jos la cumpărături, urcatul scărilor, desfășurarea de activități casnice etc.) sunt asociate sănătății, activitățile sportive din timpul liber pot reprezenta o completare importantă a activităților fizice.

Activitățile sportive neorganizate sunt în continuă extindere în numeroase țări: frecventarea centrelor de fitness și de wellness, activitățile de agrement, precum înotul, vâslitul și navigația (în piscine, în mare sau în lacuri), sau activități precum mersul pe jos, drumețiile, călăritul, ciclismul montan, pe dealuri și în alte medii în aer liber. Astfel de activități fizice neorganizate sunt în special interesante, deoarece ajută oamenii să descopere sau să redescopere că activitățile fizice le pot oferi beneficii atât psihice, cât și fizice.

Acesta poate fi, în special, cazul pentru copiii de vârstă mică atunci când „joaca” nestructurată, organizată independent este o componen-

tă esențială a activității fizice care promovează bunăstarea fizică și mentală. Odată cu creșterea presiunii asupra terenurilor și cu intensificarea utilizării autovehiculelor, este important ca spațiile de joacă pentru copii să nu fie marginalizate în discuțiile referitoare la urbanism și amenajare. Activitățile neorganizate sau autonome sunt totuși expuse anumitor limitări care trebuie să fie subliniate și care pot necesita intervenții specifice:

– *Limitări geografice:* este evident că motivația pentru a dezvolta o activitate specifică este determinată, în mare parte, de condițiile geografice, de exemplu, doar o iarnă cu temperaturi scăzute va permite oamenilor să practice patinajul sau schiul la scară largă, în timp ce doar un mediu marin sau lacustru va determina desfășurarea de activități recreative sau sportive acvatice. Această observație, deși evidentă, subliniază necesitatea existenței unor amplasamente specifice, potrivite și atractive pentru activitățile fizice în aer liber, în orice oraș sau mediu rezidențial pentru a stimula și a oferi posibilitatea de a desfășura activități fizice în timpul liber. În anumite situații, persoane diferite care utilizează aceleași spații naturale pentru practicarea activităților fizice pot avea interese contradictorii. De exemplu, ciclismul montan poate fi în conflict cu mersul pe jos. Este necesară gestionarea atentă a conflictelor pentru a satisface nevoile diferiților utilizatori și pentru a conserva mediul natural.

– *Limitări socioeconomice:* condițiile economice pot reprezenta un factor important de limitare

pentru numeroase activități organizate independent, deoarece acestea sunt adesea asociate cu costuri relativ ridicate. Aceasta poate însemna că anumite activități sunt accesibile doar persoanelor cu un venit mediu spre ridicat și inaccesibile altora. Intervenții specifice pot contribui la accesibilitatea activităților organizate independent pentru toate persoanele, în special cele tinere, indiferent de condițiile economice.

– *Limitări culturale:* accesul la activități organizate independent depinde parțial și de conștientizarea valorii activității fizice pentru corp și pentru minte. Acest aspect necesită intervenții precise pentru a motiva toți oamenii să își găsească în timpul liber cele mai potrivite tipuri de activități fizice.

Este important să se analizeze ce tipuri de activități sunt mai potrivite pentru sectorul de activități organizate independent sau neorganizate. Activitățile asociate deplasării par cele mai potrivite, și anume mersul pe jos sau alergatul într-un mediu plăcut și sigur, dacă este posibil, în spații verzi, și ciclismul, în acest caz acordându-se o atenție specială condițiilor de siguranță rutieră. Sporturile de competiție în echipă, precum baschetul sau fotbalul, pot fi, de asemenea, în anumite cazuri, exemple de activități organizate independent.

Activități precum mersul pe jos, alergarea sau vâslitul se pot desfășura nu doar într-un mediu

urban, ci și în mediu natural, în afara orașului. Aceasta înseamnă că politicile din domeniul conservării și gestionării mediului pot avea un impact puternic asupra unui număr mare de activități fizice organizate independent.

Deși, datorită naturii activităților neorganizate sau organizate independent, sprijinul acordat acestor activități este opțional, observațiile de mai sus subliniază importanța sprijinului acordat de administrația națională sau, mai des, de administrația locală pentru dezvoltarea și răspândirea unor astfel de activități, în special în lumina limitărilor geografice, socioeconomice și culturale sus-menționate.

(Orientările Uniunii Europene privind activitatea fizică „Acțiuni recomandate în sprijinul activității fizice menite să îmbunătățească sănătatea”, Bruxelles, 10 octombrie 2008)

CUVINTELE TEXTULUI

asociat/ă, *adj.* – соотносимый/ая
fitness, *subst.* – exerciții la sală pentru a obține o formă fizică mai bună
wellness, *subst.* – stare de bine, bunăstare
agrement, *subst.* – досуг, отдых
călărit, *subst.* – верховая езда
beneficiu, *subst.* – folos; выгода
presiune, *subst.* – давление
intensificare, *subst.* – интенсификация
limitare, *subst.* – ограничение

lacustru/ă, *adj.* – озерный/ая
amplasament, *subst.* – localizare; местоположение
rezidențial/ă, *adj.* – жилой/ая
contradictoriu, *adj.* – противоречивый/ая
gestionare, *subst.* – управление
conștientizare, *subst.* – осознание
ciclism, *subst.* – велоспорт
natura acivităților – характер деятельности
opțional/ă, *adj.* – aici: необязательный/ая
sus-menționat/ă, *adj.* – вышеупомянутый/ая

- 10. Transcrie din text zece substantive și propune adjective potrivite pentru a le descrie.**
- 11. Propune substantive potrivite pentru a obține descrieri plauzibile:**
- a) ... activă este importantă pentru sănătate. b) ... fizică aduce beneficii corpului uman. c) Joaca este o ... esențială a dezvoltării copiilor. d) ... geografice țin de accesibilitatea sau inaccesibilitatea unor spații sau medii naturale în anumite perioade. e) Ce ... potrivite pentru practicarea în aer liber cunoști? f) Este important ca ... locală să sprijine activitățile sportive.
- 12. Descrie cu cuvintele proprii:**
- a) o sală de fitness; c) un club de jogging;
b) un centru de wellness; d) un teren de hipism.

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

- 13. Alege variantele corecte de răspuns.**
- Care este rolul activităților sportive din timpul liber, conform textului?**
 - Înlocuiesc activitățile fizice zilnice.
 - Sunt mai puțin importante decât activitățile zilnice.
 - Completează activitățile fizice din viața de zi cu zi.
 - Sunt utile doar pentru sportivii de performanță.
 - Care dintre următoarele nu este un exemplu de activitate fizică zilnică?**
 - Mersul pe jos la cumpărături.
 - Urcatul scărilor.
 - Mersul pe bicicletă la serviciu.
 - Participarea la competiții sportive.
 - De ce activitățile sportive neorganizate sunt considerate interesante?**
 - Pentru că sunt obligatorii.
 - Pentru că oferă doar beneficii fizice.
 - Pentru că sunt gratuite.
 - Pentru că oferă beneficii fizice și psihice.
 - Ce tip de activitate este esențial pentru bunăstarea copiilor, conform textului?**
 - Sportul de competiție.
 - Activitatea fizică organizată de școală.
 - Joaca nestructurată, organizată independent.
 - Antrenamentele în centre de fitness.
 - Ce reprezintă o limitare geografică în practicarea activităților fizice?**
 - Lipsa motivației personale.
 - Costurile ridicate ale echipamentului.
 - Condițiile naturale și climatice.
 - Nivelul de educație pentru sănătate.
 - De ce sunt necesare intervenții pentru gestionarea conflictelor dintre utilizatorii spațiilor naturale?**
 - Pentru a promova competiția sportivă.
 - Pentru a limita accesul la natură.
 - Pentru a satisface nevoi diferite și a conserva mediul.
 - Pentru a elimina activitățile neorganizate.

14. Răspunde la întrebări pe baza textului.

- a) Care este diferența dintre activitățile fizice din viața de zi cu zi și activitățile sportive din timpul liber, conform textului?
- b) De ce sunt considerate activitățile sportive neorganizate o completare importantă a activităților fizice zilnice?
- c) Ce exemple de activități sportive neorganizate sunt menționate în text?
- d) De ce sunt aceste activități considerate benefice atât pentru sănătatea fizică, cât și pentru cea psihică?
- e) Ce probleme pot apărea în legătură cu spațiile de joacă pentru copii în contextul urbanizării?
- f) Ce sunt limitările geografice și cum influențează ele practicarea anumitor activități fizice?
- g) Cum pot condițiile socioeconomice să limiteze accesul la activități sportive organizate în mod independent?
- h) Ce rol joacă factorii culturali în accesul oamenilor la activități fizice neorganizate?
- i) Ce tipuri de activități sunt considerate cele mai potrivite pentru a fi practicate în mod independent?
- j) De ce este important sprijinul administrației locale sau naționale pentru dezvoltarea activităților fizice neorganizate?

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE**ACTE COMUNICATIVE**

15. Descrie o zi: ce program ai, de obicei? Când iei masa? Ce activități fizice ai?

16. Cum arată o zi obișnuită în comparație cu o zi de weekend? Care dintre ele este mai interesantă? De ce?

A DESCRIE O ACTIVITATE

Pentru a descrie o activitate, poți folosi expresiile:

- Mai întâi, ...
- Apoi, ...
- În fine, ...
- De obicei, ...
- Încep prin a ... , apoi continui cu ...
- Uneori ... , iar alteori ...

A COMPARA (ACTIVITĂȚI, LUCRURI, PROCESE ETC.)

Pentru a compara, poți folosi expresiile:

- ... este mai puțin important/ă decât ...
- ... este la fel de folositor/oare ca ...
- ... este tot așa de interesant/ă ca ...
- ... este mai complicat/ă decât ...
- ... este cel mai simplu/cea mai simplă dintre ...
- ... este cel mai puțin costisitor/cea mai puțin costisitoare dintre ...

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ

Amintește-ți!

Noțiunea gramaticală	GRADELE DE COMPARAȚIE ALE ADJECTIVULUI		
	Adjectivele au trei grade de comparație: pozitiv , comparativ , superlativ . Există și câteva adjective care nu au grade de comparație.		
Ce exprimă	Adjectivul la gradul pozitiv arată însușirea unui obiect, fără a o compara cu însușirea altui obiect sau cu însușirea sa.	Adjectivul la gradul comparativ (de superioritate, de egalitate sau de inferioritate) arată: – însușirea unui obiect comparată cu însușirea altui obiect; – însușirea obiectului comparată cu aceeași însușire, dar într-o situație diferită.	Adjectivul la gradul superlativ (relativ sau absolut) arată însușirea la gradul cel mai scăzut sau cel mai înalt.
Cum se formează/ Exemple de utilizare	Aerul în oraș este curat .	Aerul în sat este mai curat . Aerul din pădure este la fel de curat ca aerul din câmpie. Aerul în apropiere de zonele industriale este mai puțin curat .	Aerul la munte este cel mai curat . Aerul la munte este foarte curat .
	Alimentația este folositoare .	Alimentația sănătoasă este mai folositoare . Mersul pe jos e la fel de folositor ca exercițiile de gimnastică. Grăsimile saturate sunt mai puțin folositoare decât grăsimile nesaturate.	Alimentația sănătoasă și echilibrată este cea mai folositoare . Alimentația sănătoasă și echilibrată este foarte folositoare .

17. Transcrie enunțurile și subliniază toate adjectivele. Formulează enunțuri proprii cu ele.

a) Activitățile fizice zilnice sunt importante pentru sănătate.
b) Activitățile sportive neorganizate sunt mai accesibile decât sporturile de competiție. | c) Aceste spații verzi oferă condiții mai sigure pentru mișcare.
d) Joaca nestructurată este la fel de benefică precum sportul organizat.
e) Intervențiile administrației locale sunt esențiale. |
|--|--|

18. Completează enunțurile cu formele corecte ale adjectivelor din paranteze.

a) Activitățile fizice neorganizate sunt ... (accesibil/ă) decât sporturile de competiție.
b) Mersul pe jos este ... (benefic/ă) pentru sănătatea mentală ca și alergarea ușoară.
c) Ciclismul montan este ... (riscant/ă) decât mersul pe jos în oraș. | d) Spațiile verzi sunt printre ... (potrivit/ă) locuri pentru activități fizice independente.
e) Activitățile zilnice sunt... (structurat/ă) decât sporturile organizate.
f) Pâinea din făină integrală este ... (sănătos/oasă) decât cea din făină albă. |
|---|---|

19. Reformulează enunțurile, folosind adjectivele la gradul de comparație indicat în paranteze.

a) Activitățile sportive organizate sunt costisitoare. (Gradul comparativ de inferioritate)	c) Activitățile în aer liber sunt atractive. (Gradul superlativ relativ)
b) Alergarea este benefică pentru sănătate. Mersul pe jos este benefic pentru sănătate. (Comparativ de egalitate)	d) Serviciile centrelor de fitness sunt scumpe. (Gradul superlativ absolut)

20. Transformă propozițiile conform modelului.

Model: *Activitățile sunt importante. ⇒ Activitățile zilnice sunt importante. ⇒ Activitățile zilnice sunt cele mai importante.*

a) Spațiile sunt accesibile.	d) Sporturile sunt practicate.
b) Activitățile sunt benefice.	e) Legumele sunt folositoare.
c) Intervențiile sunt necesare.	f) Sfaturile sunt utile.

DIALOG

21. Lucru în perechi. Alcătuiți dialoguri din 6-8 replici pe baza situațiilor propuse. Folosiți adjective la diferite grade de comparație. Prezentați dialogurile în fața colegilor.

A)

Elevul/eleva A: Ești specialist nutriționist. Ți se adresează o persoană care vrea să-și schimbe dieta pe una mai simplă. Adresează-i întrebări și fă propunerile potrivite.

Elevul/eleva B: Ești student/ă la o facultate de educație fizică și sport. Mergi la nutriționist, fiindcă vrei să-ți schimbi dieta pe una mai simplă.

B)

Elevul/eleva A: Ești o persoană care are un serviciu solicitant într-un birou. Ceri sfaturi unui coleg/unei colege despre modul în care poți avea un stil de viață mai sănătos.

Elevul/eleva B: Ești o persoană care face sport și mișcare. Oferi sfaturi unui coleg/unei colege care îți dorește un stil de viață mai sănătos.

C)

Elevul/eleva A: Ești o persoană foarte ocupată, dar vrei să faci mai multă activitate fizică. Întrebi un coleg/o colegă cum să-ți organizezi o săptămână mai „activă”.

Elevul/eleva B: Ești o persoană care face zilnic activitate fizică. Ajuți un coleg/o colegă cu sfaturi cum să-și organizeze o săptămână mai „activă”.

- 22. Întreabă cât mai mulți colegi. Apoi faceți o analiză statistică a răspunsurilor. Ce ați observat?**
- a) Ce mănânci, de obicei, la micul-dejun?
 - b) Cât de des faci sport?
 - c) Preferi să alergi sau să mergi cu bicicleta?
 - d) Vii la școală pe jos sau în transport?
 - e) Îți plac mai mult legumele sau fructele?
 - f) Cam câtă apă consumi pe zi?

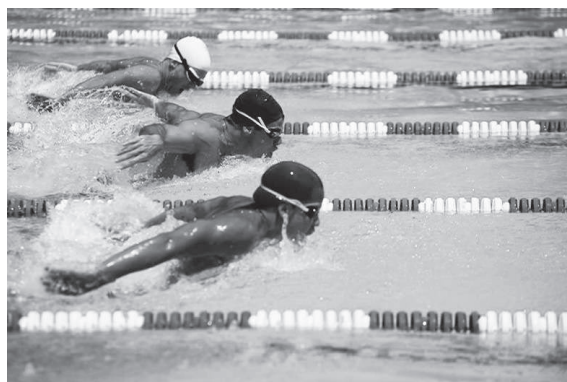
MONOLOG

- 23. Răspunde, într-un monolog argumentat de un minut, la una dintre întrebările de mai jos.**
- a) Este mai eficient să faci sport dimineața sau seara?
 - b) Crezi că dietele drastice sunt eficiente?
 - c) Ce este mai important: alimentația corectă sau exercițiile fizice regulate?
- 24. Pregătește un monolog de 2-3 minute privind una din temele de mai jos, la alegere. Folosește tabelul pentru o pregătire mai facilă a conținutului. Prezintă monologul și răspunde la întrebările colegilor.**
- a) Obiceiurile mele alimentare zilnice și cum le-aș putea îmbunătăți.
 - b) Rutina mea de sport săptămânală.
 - c) Cum influențează alimentația sănătoasă performanța noastră fizică.
 - d) Ce știu despre importanța hidratării pentru sport și mișcare.

Secțiune	Recomandări	Idei principale. Exemple, argumente	Vocabular. Expresii utile
Introducere	Expune tema și scopul monologului	...	...
Conținut	Expune câteva idei principale cu exemple, argumente și experiențe personale.	1. ...	...
		2. ...	...
		3. ...	...
Încheiere	Rezumă ideile și oferă un mesaj final.	...	...

SCRIERE

- 25.** Scrie un text scurt (0,5 pagini) pe baza uneia dintre imaginile de mai jos. Ești una dintre persoanele din imagine și descrii o zi în care ai făcut activități fizice împreună cu colegii. Descrie activitatea și atmosfera în care a avut loc aceasta. Descrie dispoziția ta și a colegilor înainte și după activitate.

- 26.** Descrie o activitate sportivă reală la care ai participat. Cum te-ai simțit? Ce ai învățat? Ce ai face altfel?

CONEXIUNI

27. Lucru în grup. Examinați exemplele europene de bune practici pentru promovarea alimentației sănătoase și a activității fizice. Care dintre ele credeți că se pot implementa și la noi? Cum anume? Discutați și faceți un ghid din 5-7 pași concreți și bine argumentați, pe care să-l prezentați autorităților pentru promovarea unor astfel de bune practici în Republica Moldova.

a) În Luxemburg, în iulie 2006, patru ministere (Educație, Sănătate, Sport, Tineret) au lansat un plan de acțiune multisectorial numit *Gesond iessen, méi bewegen* („Mănâncă mai sănătos, fă mai multă mișcare”). Părțile interesate la nivel local au fost încurajate să inițieze acțiuni asociate, dacă este posibil, atât alimentației, cât și activității fizice. Peste 60 de părți interesate, reprezentând diferite domenii (școli, comunități locale, cluburi, locuri de muncă, asociații din domeniul serviciilor medicale), au primit eticheta de participant la implementarea planului național de acțiune. Un grup de lucru intersectorial cu membri din patru ministere a monitorizat planul de acțiune, inclusiv inițiativele locale și campaniile naționale.

b) În Regatul Unit (Anglia), au fost colectate informații cu privire la peste 50.000 de spații sportive și de recreere pe care publicul le poate accesa prin căutări pe internet. Baza de date *Active Places Power* („Locuri active”) include informații cu privire la o gamă largă de spații sportive – de la săli de sport la pârtii de schi, de la piscine la săli de fitness și servicii de sănătate. Aceasta include spațiile de recreere puse la dispoziție de autoritățile locale, precum și cluburi și zone comerciale. Autoritățile locale din Regatul Unit (Anglia) sunt, de asemenea, evaluate în prezent în funcție de procentul de populație care locuiește la o distanță de 20 de minute de mers pe jos (în zonele urbane) sau la o distanță de 20 de minute de condus (în zonele rurale) de spații sportive de înaltă calitate.

c) În Ungaria, guvernul finanțează un program numit „Uși deschise”, în cadrul căruia anumite spații sportive rămân deschise după programul oficial de lucru (seara și la sfârșitul săptămânii) pentru a permite familiilor, persoanelor care locuiesc în vecinătate etc. să practice sporturi. În plus, un program numit „La lumina lunii” are ca scop oferirea posibilității de a desfășura gratuit activități sportive seara și pe timpul nopții (de exemplu, tenis de masă) grupurilor de tineri care locuiesc în zone extrem de sărace. Cluburile care organizează aceste activități sunt sprijinite de guvern.

d) În Luxemburg, Ministerul Sănătății recompensează anual companiile economice care oferă programe menite să îmbunătățească sănătatea la locul de muncă, inclusiv programe și inițiative asociate activității fizice. Premiul, numit *Prix Santé en entreprise* („Premiul pentru promovarea sănătății la locul de muncă”), a fost acordat prima oară în 2008.

28. Examinează citatul de la începutul unității. Ești de acord cu el? Cine a fost Hippocrate?

TEME

- 29.** Întocmește un plan săptămânal de activități fizice pe care ești sigur/ă că îl poți pune în practică. După o săptămână, împărtășește rezultatele colegilor.
- 30.** Lucru în grup. Trebuie să organizați o campanie la nivelul localității pentru promovarea sportului și a alimentației sănătoase. Elaborați un slogan și un afiș cu mesaje pentru grupul-țintă ales:
- a) copii și elevi;
 - b) tineri;
 - c) persoane de vârstă a treia;
 - d) angajați din companii și organizații.
- 31.** Examinează citatele. Care dintre ele se potrivește subiectelor discutate în această unitate? Argumentează.

„Sportul te învață să ai caracter, te învață să joci după reguli, te învață să știi ce înseamnă să câștigi și să pierzi – te învață ce este viața.”

Billie Jean King

„Cei care cred că nu au timp pentru o alimentație sănătoasă mai devreme sau mai târziu vor trebui să găsească timp pentru boală.”

Edward Stanley

- 32.** Documentează-te, discutând cu adulții din familia ta, apoi completează un tabel comparativ, folosind adjective la diferite grade de comparație. Ce ai descoperit? Ce acțiuni ar trebui întreprinse?

Alimentația tradițională	Alimentația modernă sănătoasă
...	...

- 33.** Creați un plan săptămânal de activitate pentru o persoană care vrea să aibă un stil de viață sănătos.

- a) Includeți un program de sport/mișcare zilnică;
- b) Elaborați un meniu echilibrat pentru fiecare zi (mic-dejun, prânz, cină, gustare);
- c) Pregătiți o scurtă prezentare pentru colegi (3 minute).

- 34.** Încercați să puneți în practică planul elaborat. După o săptămână, împărtășiți-le colegilor experiența. Ce v-a reușit? Ce nu v-a reușit?

PRODUSE ȘCOLARE

PREZENTARE: SPORTUL ȘI ALIMENTAȚIA SĂNĂTOASĂ

Instrucțiuni:

1. Elaborează o prezentare în format electronic cu titlul „Sportul și alimentația sănătoasă – recomandări pentru copii și adolescenți”.

a) Examinează contextul:

Conform datelor Organizației Mondiale a Sănătății, se știe că nivelul de activitate fizică în rândul copiilor a scăzut, mai ales în zonele urbane sărace. La nivel mondial, mai puțin de un copil din trei practică un nivel adecvat de exercițiu fizic. Acest declin este cauzat de sedentarismul la care predispune viața modernă:

- mai puțini copii și adolescenți merg la școală pe jos sau cu bicicleta;
- copiii și adolescenții se uită prea mult la televizor;
- copiii și adolescenții se joacă prea mult pe calculator/telefoane mobile;
- în școli a scăzut timpul alocat exercițiilor fizice sau activităților care presupun mișcare.

b) Documentează-te și precizează influența și consecințele lipsei de mișcare și ale alimentației nesănătoase asupra organismului uman.

c) Stabilește o serie de recomandări privind activitatea fizică pe care ai vrea să le prezinți.

d) Stabilește o serie de recomandări privind alimentația sănătoasă.

Nota bene: recomandările trebuie să vizeze implementarea unor acțiuni concrete la nivel personal, în familie, în școala ta, în comunitatea ta.

e) Structurează un mesaj de final care trebuie să fie un îndemn la acțiune.

f) Selectează imagini sugestive care pot contribui la transmiterea mesajului.

g) Stabilește structura prezentării și elaborează-o.

2. Susține prezentarea în fața colegilor. Răspunde la întrebări, dacă sunt.

3. Pe baza recomandărilor, elaborați împreună un plan de acțiune care poate fi implementat la nivelul școlii.

UNITATEA 9. Comunicarea online: riscuri și oportunități

*Internetul este asemenea fluxului și refluxului. El schimbă regulile.
Este o oportunitate incredibilă, dar și o provocare incredibilă.*

Bill Gates

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- comunicarea online
- oportunități
- riscuri
- avantaje și dezavantaje

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- adjectivele pronominale
- adjectivele în propoziție

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să ceri explicații
- să dai explicații

SĂ REDACTEZI:

- argumente pro și contra, pe baza unei afirmații

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a accesa • a conecta • a documenta • a identifica • a naviga • a oferi • a promova • a socializa	Substantive • acces • colaborare • conectivitate • curs • distanță • exprimare • instrument • libertate • networking • online • rețea • schimb • viteză	Adjective • cultural/ă • digital/ă • global/ă • liber/ă • online • personal/ă • profesional/ă • rapid/ă • sigur/ă • virtual/ă	Verbe • a aprecia • a comunica • a descărca • a distribui • a inte-raționa • a încărca • a partaja • a posta • a proteja	Substantive • aplicație • comentariu • conținut • date personale • distribuire • fotografie • pagină • postare • promovare • vizibilitate	Adjective • accesibil • conectat • cunoscut • digitalizat • informat • internațional • popular • vizibil
Expresii • A fi mereu conectat/ă • A-și face prieteni online			Expresii • A verifica sursele informațiilor • A păstra un echilibru între viața reală și cea virtuală		
Expresii • A fura identitatea cuiva • A pierde simțul realității • A cădea victimă unei înșelătorii			Expresii • A fi inundat de fake news • A pierde timpul pe internet • A profita de naivitatea cuiva		
Verbe • a amenința • a atrage • a bloca • a dezinforma • a expune • a fraudă • a fura • a influența • a înșela • a manipula • a pierde • a raporta • a urmări	Substantive • confidențialitate • cyberbullying • dezinformare • expunere • fraudă • furt • hărțuire • identitate • influențare • intimitate • izolare • manipulare • pericol • phishing • utilizator	Adjective • amenințat/ă • digital/ă • excesiv/ă • fals/ă • intim/ă • nesigur/ă • social/ă • hărțuit/ă • fraudat/ă • înșelat/ă	Verbe • a depinde • a distrage • a împiedica • a întâmpina • a obosi • a se extenua • a suferi • a suporta	Substantive • atenție • concentrare • dependență • dificultate • distragere • durere • joc • lipsă • neînțelegere • oboseală • scădere • sedentarism • somn	Adjective • cronic/ă • dependent/ă • diminuat/ă • incomplet/ă • insuficient/ă • neverificat/ă • ratat/ă • semnificativ/ă • slab/ă

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Completează spațiile libere cu termenii potriviți de la rubrica *Vocabular tematic*.
 - a) Mulți tineri preferă să ... cu prietenii prin rețele sociale, deoarece comunicarea este mai rapidă.
 - b) Una dintre cele mai mari probleme ale internetului este răspândirea de ...
 - c) Unele persoane cad victime ale ... de identitate și pierd controlul asupra conturilor lor de pe rețelele sociale, iar uneori și a celor bancare.
 - d) Pentru a preveni ... socială, este important să existe un echilibru între viața reală și cea virtuală.
 - e) Platformele digitale oferă numeroase ... pentru colaborarea la distanță.
 - f) Una dintre oportunitățile comunicării online este ... la distanță.
 - g) Mulți tineri cad victime ale ... , fiind agresați în mediul virtual.
 - h) Pentru a preveni ... de identitate, trebuie să ne protejăm datele personale.
 - i) ... online este o problemă frecventă: utilizatorii se lasă influențați de știri false.

2. Alege sinonimul, apoi antonimul corect pentru fiecare cuvânt/îmbinare de cuvinte.

a) a distribui;	c) conectivitate globală;	e) oportunitate.
b) dezinformare;	d) confidențialitate;	

Sinonime: *șansă; a partaja; știri false; intimitate; conexiune mondială.*

Antonime: *izolare; expunere excesivă; risc; adevăr; a ascunde.*

3. Potrivește termenii cu definițiile acestora.

1. Cyberbullying

a. Construirea unei rețele de contacte profesionale

2. Networking

b. Știri false răspândite pe internet

3. Fake news

c. Hărțuire sau agresiune în mediul online

4. Furt de identitate

d. Lucru în echipă prin intermediul tehnologiilor

5. Colaborare la distanță

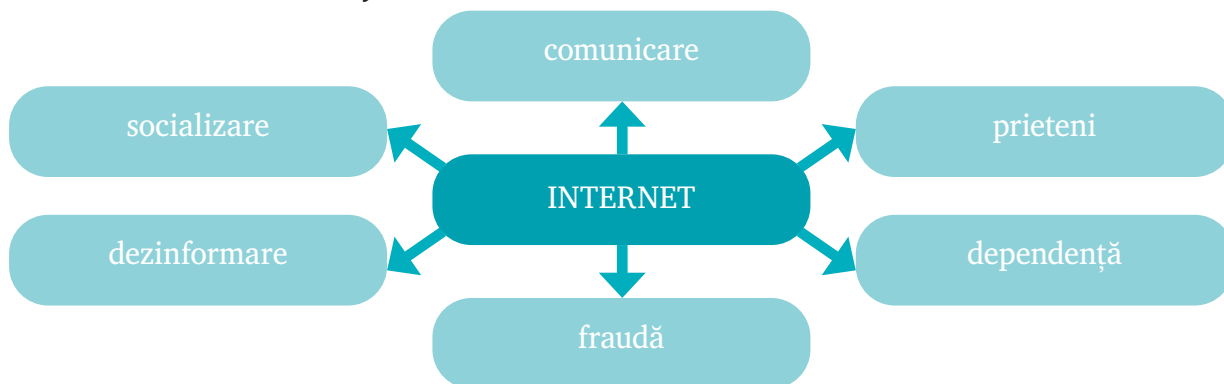
e. Utilizarea ilegală a datelor personale

4. „Ghiciți cuvântul.” Alege un substantiv de la rubrica *Vocabular tematic* și explică-l colegilor fără a-l pronunța. Colegii trebuie să ghicească acest cuvânt.

ACTUALIZARE

5. Lucru în grup.

- a) În echipe a câte 4-5 elevi, timp de cinci minute, construiți o hartă conceptuală cu toate cuvintele care vi se asociază cu subiectul INTERNET și cu elementele conexe din schema de mai jos.

- b) Analizați cuvintele pe care le-ați propus și împărțiți-le în două categorii, într-un tabel. Ce ați observat?

Oportunități	Riscuri
...	...

6. Răspunde la întrebări cu DA sau NU. Care dintre răspunsuri predomină?

a) Petreci zilnic mult timp online?	c) Ți s-a întâmplat să întâlnești știri false?
b) Ai cunoscut vreodată o persoană doar pe internet?	d) Ai conturi pe mai multe rețele de socializare?

7. Răspunde detaliat la întrebări. Compară răspunsul cu al colegilor. Ce ați observat?

a) Ce dispozitive folosești?	e) Ce aplicații pentru telefon ai instalat?
b) Cât de sigur este dispozitivul tău?	f) Cât de sigure sunt parolele tale de pe dispozitive?
c) Ce fel de conexiune la internet folosești?	g) Cât de des schimbi parolele?
d) Ce programe de calculator folosești?	

8. Descrie pe rând fiecare dintre imagini, folosind cuvinte de la rubrica *Vocabular tematic*. Care este principala deosebire de atmosferă dintre imagini?

AUDIERE

9. Ascultă textul în lectura profesorului/profesoarei sau a unui coleg/unei colege și completează enunțurile.

- a) Rețeaua tuturor dispozitivelor din locuința dumneavoastră care au conexiune la internet se numește ...
- b) IoT include lucruri precum ...
- c) Orice dispozitiv devine vulnerabil la atacurile cibernetice atâta timp cât dispune de ... la internet.
- d) Asigurați-vă că toate dispozitivele au setată o ... puternică.
- e) Activați opțiunea de ... în doi pași.
- f) Accesând pagini nesigure, puteți cauza ... dispozitivelor cu viruși informatici.
- g) Revizuiți regulat setările de ... ale conturilor dumneavoastră de pe rețelele de socializare.

Securitatea cibernetică a locuinței

Internetul obiectelor (*Internet of Things, IoT*) este rețeaua tuturor dispozitivelor din locuința dumneavoastră care au conexiune la internet. S-ar putea să vă gândiți automat la laptopul sau la televizorul inteligent, dar IoT include, de asemenea, lucruri precum console de jocuri, dispozitive de asistență la domiciliu, mașini de spălat, camere video sau sisteme de alarmă ale casei etc.

Oricare dispozitiv devine vulnerabil la atacurile cibernetice atâta timp cât dispune de o conexiune la internet.

Iată câteva sfaturi de asigurare a locuinței dumneavoastră în fața eventualelor atacuri cibernetice:

1. Securizați toate dispozitivele

Asigurați-vă că toate dispozitivele au setată o parolă puternică și activați opțiunea de autentificare în doi pași la dispozitivele care oferă această funcționalitate. Este important să nu uitați că denumirile sau parola nu trebuie să includă informații despre casa sau familia dumneavoastră, de exemplu, numele sau adresa.

2. Verificați aplicațiile

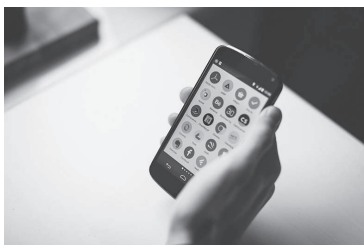
Descărcați aplicațiile doar din magazinele de aplicații oficiale (*Google Play, Apple App Store* etc.). Accesând linkuri de descărcare de pe pagini nesigure, puteți cauza infectarea dispozitivelor cu viruși informatici.

3. Revizuiți regulat setările de confidențialitate ale conturilor dumneavoastră de pe rețelele de socializare

Accesați periodic rubrica setărilor de confidențialitate și alegeți setările pe care le considerați cele mai potrivite.

(Recomandările STISC)

9.1 Asociază fotografiile cu sfaturile din text. Argumentează-ți alegerea.

LECTURĂ

10. Citește. Care sunt soluțiile „magice” pentru riscurile online?

COPIII ÎN ONLINE: OPORTUNITĂȚI ȘI RISCURI

Puține probleme din ultimul deceniu au dominat atât de mult titlurile ziarelor sau au captivat imaginația publicului, precum cea a copiilor ca pionieri ai online-ului, în avangarda explorării și experimentării noilor oportunități pe internet.

Este adevărat că și mulți adulți sunt prezenți online. De asemenea, mulți părinți depun eforturi considerabile pentru a ține pasul cu copiii lor. Se pare însă că, la câteva decenii după ce au obținut acces în masă la tehnologiile online, copiii și tinerii trăiesc într-o lume diferită de cea familiară adulților. A acelor adulți care îi cresc, îi învață ceea ce trebuie să știe și elaborează politici care să le asigure bunăstarea.

Această nouă lume însumează toate speranțele și temerile pe care le-am avut vreodată pentru copiii noștri. Există însă și o nouă întorsătură dramatică, deoarece, se pare, totul este mult mai disponibil și mai ușor de accesat. Nu mai trebuie să mergi mereu la bibliotecă sau să te bazezi doar pe un profesor pentru cunoștințe de specialitate. Oportunitățile de a întâlni alți oameni nu mai întâmpină constrângeri semnificative legate de transport, timp și bani. Mult mai mulți cetățeni

au șansa de a se implica în deciziile care contează: locale, naționale și chiar internaționale. Și majoritatea oamenilor pot găsi cu ușurință alte persoane cu aceleași gânduri, aceleași hobbyuri sau interese. Toate acestea erau departe de sfera de acțiune a copiilor din trecut, cu doar câteva decenii în urmă. Iar lista oportunităților se extinde mult mai departe, atât pentru că internetul este acum un bun comun într-o lume dezvoltată, cât și pentru că întreaga viață umană poate fi găsită acum online.

Speranțele pentru un viitor mai bun sunt considerabile. Acestea determină părinții, școlile și guvernele din întreaga lume să investească în tehnologiile informației și comunicațiilor pentru a le oferi copiilor noi oportunități, orizonturi extinse și o șansă mai bună în viață. Cu toate acestea, pericolele asociate internetului sunt cele care domină titlurile de știri.

Întrucât întreaga viață umană este acum online, aceasta include multe riscuri – agresori, rasiști, trișori și, cea mai mare frică dintre toate, prădători sexuali. Copiii au mai întâlnit și înainte aceste riscuri, într-o formă sau alta. Dar astăzi, aceste riscuri sunt mai frecvente și mai aproape de noi, trecând cu ușurință granițele naționale. Ele pot ajunge la copii oriunde, oricând, scăpând prea ușor sistemelor locale și naționale de protecție a copilului și de aplicare a legii.

Prima reacție instinctivă a multor adulți care observă această gamă extinsă de riscuri este să închidă computerul, să interzică folosirea de către copii a telefonului mobil și să oprească totul. Prima reacție a multor copii însă este să ridice din umeri, să râdă de asta și să le spună adulților îngrijorați că ei știu foarte bine ce fac.

Depășirea acestui impas s-a dovedit a fi o sarcină amplă și complexă pentru părinții, educatorii și factorii de decizie din multe țări. A fost nevoie de cercetări serioase pentru a descoperi ce fac cu adevărat copiii și tinerii online – ce le place, ce au învățat, la ce sunt buni și în ce moduri întâmpină dificultăți. Astfel de cercetări au fost efectuate de experți în diverse materii – dezvoltarea copilului, dinamica familială, tehnologiile online, cultura tinerilor, sociologie, mass-media și comunicare, educație și multe altele. Cercetările respective au fost realizate în multe țări, publicate în multe limbi și discutate în cadrul multor conferințe internaționale. Acest lucru a permis o evaluare echilibrată, punând mai multe întrebări: sunt activitățile online ale tinerilor cu adevărat benefice? Sunt beneficiile internetului distribuite echitabil? Au nevoie copiii de sprijin educațional sau de alte forme de sprijin?

În ceea ce privește riscurile, cercetările au ridicat problema dacă diferitele forme de conținut, contact și comportament potențial dăunător pe care copiii le întâlnesc online sunt cu adevărat îngrijorătoare sau nu, prezintă riscuri sau nu. Și dacă da, atunci cum pot fi gestionate și reduse la minimum aceste riscuri?

În ultimii ani, s-a ajuns la un consens asupra faptului că nu există soluții „magice” pentru riscurile online. Mai mult, deși soluțiile simple (a avea încredere în copii, a te baza pe părinți sau

a opri computerul) nu funcționează, soluțiile mai complexe pot da rezultate doar dacă mai multe părți interesate se implică și își joacă fiecare rolul.

O copilărie absolut sigură nu este posibilă. Nu trăim într-un mediu steril. Dar o copilărie mai sigură este fezabilă. Concluzii similare se aplică și oportunităților oferite de tehnologiile online. Și aici, soluțiile „magice” nu funcționează. Furnizarea de computere pentru fiecare copil nu înseamnă că toți le vor folosi. Și nici nu le vor folosi neapărat în moduri dorite sau „aprobate”, corecte. Mai mult, ne putem trezi cu forme familiare de inegalitate socială. Pe scurt, politicile axate pe acces, dar nu și pe utilizare sau competențe, dau adesea greș. Iar politicile concepute pentru a aduce beneficii tuturor copiilor în mod egal duc adesea la „îmbogățirea celor bogați”.

Din nou, sunt necesare soluții complexe. Acestea implică mai mulți participanți – autori de curricula, formatori de profesori, comunități locale, organizații caritabile pentru copii, organizații publice de televiziune și radiodifuziune, parteneri din industrie și mulți alții. Dacă se dorește ca beneficiile internetului să fie savurate pe o scară mai largă și mai echitabilă, este nevoie de implicarea întregii societăți.

(După S. Livingstone și L. Haddon, *Kids online: opportunities and risks for children*)

CUVINTELE TEXTULUI

explorare, *subst.* – исследование, изучение
 oportunitate, *subst.* – возможность, шанс
 politici publice – публичная политика
 întorsătură, *subst.* – поворот
 constrângere, *subst.* – ограничение
 bun comun – общее благо
 considerabil, *adj.* – значительный/ая
 trișor, *subst.* – обманщик
 prădător sexual – сексуальный хищник
 a ridica din umeri – пожимать плечами
 impas, *subst.* – тупик, сложная ситуация

factori de decizie – лица, принимающие решения
 cu adevărat – по-настоящему, в реальности
 benefic/ă, *adj.* – favorabil; выгодный/ая
 distribuit/ă, *adj.* – распределенный/ая
 dăunător/oare, *adj.* – вредный/ая
 părți interesate – заинтересованные стороны
 fezabil/ă, *adj.* – осуществимый/ая
 a da greș – a greși, a comite o eroare; ошибиться
 a savura, *verb* – наслаждаться
 echitabil/ă – распределенный/ая
 implicare, *subst.* – participare; участие

11. Propune câte două adjective potrivite pentru substantivele de mai jos.

a) explorare; b) oportunitate; c) întorsătură; d) impas; e) factor; f) problemă; g) efort;
 h) tânăr; i) risc; j) adult; k) lume; l) viață; m) speranță; n) reacție; o) soluție; p) rol; q) mod;
 r) scop.

12. Propune sinonime. Alcătuiește propoziții cu patru dintre ele.

a) șansă; b) dificultate; c) rezolvare; d) străduință; e) pericol; f) fel; g) țel; h) nădejde.

13. Găsește definiția corectă.

1. Oportunitate

a. Situație dificilă, fără soluție clară

2. Impas

b. Posibil de realizat

3. Bun comun

c. Avantaj sau șansă favorabilă

4. Fezabil

d. Persoane care hotărăsc direcția unei acțiuni

5. Factori de decizie

e. Ceva care aparține și este util tuturor

6. Trișor

f. Întemeiat pe dreptate, pe adevăr; just, drept, nepărtinitor.

7. Beneficiu

g. Persoană care induce în eroare, înșală, păcălește pe cineva.

8. Echitabil

h. Câștig, profit sau folos pe care-l are cineva.

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

14. Recitește textul și decide dacă afirmațiile de mai jos sunt adevărate sau false.

a) Copiii sunt prezentați în text ca fiind printre primii care explorează și experimentează noile oportunități oferite de internet.	A F
b) Textul afirmă că adulții nu folosesc deloc internetul și nu sunt interesați de mediul online.	A F
c) Accesul la informație este mai ușor astăzi, deoarece nu mai este necesar să depinzi doar de profesori sau de biblioteci.	A F
d) Internetul le oferă copiilor posibilitatea de a intra în contact cu persoane din alte țări fără constrângeri majore de timp sau de spațiu.	A F
e) Riscurile online cu care se confruntă copiii sunt complet noi și nu au existat în trecut sub nicio formă.	A F
f) Potrivit textului, pericolele online sunt destul de ușor de controlat astăzi.	A F
g) Reacția instinctivă a multor adulți este să limiteze sau să interzică accesul copiilor la tehnologie.	A F
h) Copiii recunosc, în general, că nu știu cum să se protejeze în mediul online și cer ajutorul adulților.	A F
i) Textul susține ideea că responsabilitatea pentru o utilizare sigură și echitabilă a internetului aparține întregii societăți.	A F
j) Cercetările menționate în text arată că soluțiile pentru a gestiona riscurile internetului sunt simple și suficiente.	A F

15. Răspunde la întrebări.

- a) Care este tema principală a textului?
- b) Cum sunt descriși copiii în raport cu utilizarea internetului în primul paragraf?
- c) De ce se spune că tinerii trăiesc într-o lume diferită de cea a adulților?
- d) Ce oportunități noi le oferă internetul copiilor și tinerilor, potrivit textului?
- e) Care sunt principalele riscuri online pentru copii menționate în text?
- f) Cum reacționează, în general, adulții și copiii la pericolele asociate internetului?
- g) De ce au fost necesare cercetări ample despre activitățile copiilor online și cine le-a realizat?
- h) Ce concluzii au tras cercetătorii în legătură cu existența unor soluții „magice” pentru riscurile online?
- i) De ce politicile axate doar pe accesul la tehnologie pot duce la inegalități sociale?
- j) Care este mesajul final al textului privind responsabilitatea pentru folosirea sigură și echitabilă a internetului de către copii?
- k) Care oportunitate menționată în text ți se pare cea mai importantă pentru tine personal? De ce?

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

ACTE COMUNICATIVE

16. Când și în ce context ți s-a cerut să dai anumite explicații? Cum te-ai simțit?
17. Analizează actele comunicative. Folosește-le în diverse contexte de comunicare pe parcursul lecțiilor sau în comunicarea cu părinții/prietenii.

A CERE EXPLICAȚII

Pentru a cere explicații, poți folosi expresiile:

- Ai putea să-mi dai o explicație?
- Ați putea să-mi dați o explicație?
- Explică-mi de ce ai neglijat sfatul specialistului.
- Te rog să-mi spui din ce cauză ai pierdut documentele.
- Vă rog să-mi spuneți din ce cauză ați lipsit de la ședință.
- Aș putea să știu ce înseamnă acest lucru?
- Te rog să-mi explici mai clar cauza comportamentului tău.
- Vă rog să-mi explicați clar ce s-a întâmplat.

A DA EXPLICAȚII

Pentru a da explicații, poți folosi expresiile:

- Îți explic/Vă explic imediat.
- Motivul este că ...
- Din cauză că ... , am ...
- Am fost ... și, din această cauză, am.../n-am...
- N-am fost atent/ă și, de aceea, am.../n-am...
- Din păcate, mi-a scăpat ...
- Spre regretul meu, n-am reușit să ...
- Din cauza faptului că am fost ... , am.../n-am...

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ

Reține!

Noțiunea gramaticală	ADJECTIVUL PRONOMINAL INTEROGATIV
Ce exprimă	Pronumele interogativ (care?, cine?, ce?, cât?, câtă?, câți?, câte?) devine adjectiv pronominal interogativ atunci când stă înaintea unui substantiv nearticulat, cu care se acordă în gen, număr și caz.
Exemple de utilizare	• Care telefon este al tău? • Câți adolescenți preferă plimbările în aer liber în locul statului pe internet? • Câte ore pe săptămână faci sport? • Ce măsuri ia Guvernul pentru securitatea cibernetică?

Noțiunea gramaticală	ADJECTIVUL PRONOMINAL RELATIV
Ce exprimă	<i>Pronumele relativ (care, cine, ce, cât, câtă, câți, câte) devine adjectiv pronominal relativ atunci când stă înaintea unui substantiv nearticulat, cu care se acordă în gen, număr și caz. Adjectivul pronominal relativ apare numai în fraze.</i>
Exemple de utilizare	- Nu știu care telefon este al tău. Vreau să știu cât timp avem la dispoziție. - Am aflat ce noutăți ne aduce anul.

Noțiunea gramaticală	FUNCȚIILE ADJECTIVULUI PRONOMINAL INTEROGATIV/RELATIV ÎN PROPOZIȚIE
Exemple de utilizare	Adjectivele pronominale interogative/relative au în propoziție funcția de atribut la cazurile: <i>nominativ</i>: Care specialist este responsabil?/Am aflat care specialist este responsabil. <i>acuzativ</i>: Ce problemă ai rezolvat?/Am remarcat ce problemă ai rezolvat. <i>dativ</i>: Cărui elev îi revine premiul? Știu cărui elev i se cuvine premiul. <i>genitiv</i>: Elevii cărei profesoare sunt buni la engleză?/Nu știam elevii cărei profesoare sunt buni la engleză.

DIALOG

- 18.** Lucru în perechi. Improvizați dialoguri din 6-8 replici pe baza situațiilor propuse. Sarcina principală este să cereți/să oferiți explicații. Prezentați dialogurile în fața colegilor.

A)

Elevul/eleva A: Ești un părinte îngrijorat. Discuți cu copilul tău pentru a cere explicații cu privire la excesul de timp petrecut pentru jocuri la calculator.

Elevul/eleva B: Ești un elev/o elevă care preferă jocurile la calculator. Explici părintelui faptul că simți că pierzi prea mult timp cu ele și ceri sfaturi.

B)

Elevul/eleva A: Ești un profesor/o profesoară. Ai descoperit că există probleme de securitate cibernetică în rețeaua școlii. Ceri explicații specialistului IT.

Elevul/eleva B: Ești specialistul IT al școlii. Dai explicații cu privire la problemele identificate și propui soluții.

Comunicarea online: riscuri și oportunități

- 19. Lucru în grup.** În echipe a câte 4-5 elevi, discutați una dintre următoarele teme, folosind minimum 5 termeni din Vocabularul tematic.
- a) Rețelele sociale sunt mai mult utile decât periculoase.
 - b) Libertatea de exprimare pe internet ar trebui limitată.
 - c) Este imposibil să trăim fără a fi conectați online.
 - d) Jocurile la calculator sunt mai degrabă dăunătoare decât benefice.
- 20. Lucru în perechi.** Analizați fișele. Clasificați-le în două categorii: **OPORTUNITĂȚI** și **RISURI**. Comparați rezultatele cu ale colegilor.

CONECTARE ȘI COMUNITATE: Crearea de legături cu oameni din întreaga lume, formarea de comunități bazate pe interese comune.

ACCES RAPID LA INFORMAȚII: Cunoaștere instantanee, educație la distanță, acces la știri și resurse diverse.

PHISHING ȘI FRAUDE: Tentative de a fura date personale prin linkuri sau mesaje false.

COLABORARE ȘI MUNCĂ LA DISTANȚĂ: Instrumente pentru proiecte comune, întâlniri virtuale, flexibilitate profesională.

CYBERBULLYING ȘI HĂRȚUIRE: Mesaje agresive, amenințări, insulte, conținut manipulator.

CONȚINUT DĂUNĂTOR: Imagini șocante, violență, mesaje de ură, provocări periculoase.

EFECTE PSIHOLOGICE: Stres, confuzie, anxietate, compararea socială, izolare.

EXPRIMARE PERSONALĂ: Platforme pentru exprimarea creativității, activism, jurnalism cetățenesc.

LIPSA DE ÎNCREDERE: Dificultatea de a verifica autenticitatea persoanelor (profiluri false) și informațiilor (fake news).

EXTINDEREA AFACERILOR: Marketing digital, vânzări online, ajungerea la clienți globali.

VULNERABILITĂȚI DE SECURITATE: Acces neautorizat la conturi, furt de identitate, viruși, aplicații spion.

MONOLOG

- 21. Analizează modul în care este descifrată afirmația „Nicio comunicare online nu poate înlocui căldura comunicării dintre oameni” cu ajutorul tehnicii „6 DE CE?”. Ce concluzie se impune?**

Nicio comunicare online nu poate înlocui căldura comunicării directe dintre oameni.
1. DE CE nicio comunicare online nu poate înlocui căldura comunicării directe?

Pentru că în comunicarea față în față sunt implicate emoțiile transmise spontan prin prezență fizică, contact vizual, tonul vocii și limbajul corpului.
2. DE CE sunt importante emoțiile și limbajul nonverbal?

Pentru că ele transmit mai mult decât cuvintele: empatie, siguranță, interes autentic și apropiere, elemente greu de redat complet prin ecrane.
3. DE CE comunicarea online nu poate reda pe deplin aceste elemente?

Pentru că este mediată de tehnologie, care filtrează sau limitează gesturile, mimica, pauzele naturale și reacțiile spontane.
4. DE CE contează reacțiile spontane și mimica?

Pentru că ele creează sentimentul de conexiune reală și de „a fi văzut și înțeles”, esențial în relațiile umane profunde.
5. DE CE conexiunea reală este esențială pentru oameni?

Pentru că oamenii sunt ființe sociale care au nevoie de apropiere, validare emoțională și apartenență pentru echilibrul psihologic.
6. DE CE comunicarea online nu poate satisface complet această nevoie?

Pentru că, oricât de eficientă ar fi, comunicarea online rămâne o formă de interacțiune indirectă, care nu poate reproduce pe deplin experiența umană autentică vie.

- 22. Pregătește și prezintă un monolog argumentat cu privire la unul dintre subiectele de mai jos, la alegere. Folosește pentru pregătire tehnica „6 DE CE?”. Formulează o concluzie la final. Prezintă monologul în fața colegilor. Cine a prezentat cea mai interesantă alocuțiune?**

- Fiecare părinte trebuie să fie responsabil de siguranța online a copilului său.
- Niciun beneficiu datorat internetului nu este mai important decât siguranța online a utilizatorilor.
- Orice guvern trebuie să investească toate resursele necesare în asigurarea securității cibernetice a țării.

SCRIERE

23. Completează în caiet un tabel, propunând argumente PRO și CONTRA pentru una dintre afirmațiile de mai jos, la alegere. Utilizează cât mai mulți termeni de la rubrica *Vocabular tematic*.

- a) Rețelele sociale aporie oamenii mai mult decât îi îndepărtează.
- b) Riscurile comunicării online sunt mai numeroase decât oportunitățile.
- c) Este imposibil să păstrezi confidențialitatea datelor personale pe internet.
- d) Soluția magică pentru securitatea cibernetică este limitarea accesului la internet.

CONEXIUNI

24. Lucru în perechi. Aranjați mijloacele de comunicare în ordine cronologică. Discutați și decideți care mijloc credeți că a avut cel mai mare impact asupra omenirii și de ce. *Televiziunea, ziarele, fumul, porumbelii, poșta electronică, scrisoarea, internetul, telegrama.*

25. Amintește-ți o scrisoare a unei personalități istorice sau o lucrare literară în formă de jurnal sau de amintiri/memorii. Cum ar fi fost scrisă dacă era vorba de timpurile moderne și de folosirea internetului?

Repere: Scrisorile lui Ion Creangă către Mihai Eminescu; Corespondența dintre Veronica Micle și Mihai Eminescu; „Jurnalul adolescentului miop” de Mircea Eliade, „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă ș.a.

26. Lucru în grup.

- a) Documentați-vă și creați un poster în care să reflectați subiectul „Pericolele fenomenul fake news și contracararea lor”. Folosiți materiale din surse credibile care au combătut dezinformarea online.
- b) Elaborați proiectul unei *Campanii de informare și conștientizare* cu genericul „Luna siguranței pe internet”, pe care să o puteți organiza în școală. Propuneți proiectul Consiliului elevilor sau administrației școlii, pentru implementare.

Repere:

- 1. Stabiliți scopul și obiectivele campaniei.
- 2. Identificați publicul-țintă.
- 3. Elaborați mesajele-cheie.
- 4. Creați materialele informative.
- 5. Promovați campania.
- 6. Evaluați impactul campaniei. Ce v-a reușit cel mai bine?

TEME

27. Scrie un text (11-12 enunțuri) pe tema „Care sunt cele mai mari oportunități și riscuri ale comunicării online pentru tineri?”. Folosește vocabularul studiat.

- 28.** Creează un poster sau un colaj, digital sau pe hârtie, cu titlul „5 reguli pentru o comunicare responsabilă pe internet”. Folosește imagini, simboluri și propoziții clare.
- 29.** Exercițiu: 24 de ore fără ecrane. Aplică acest exercițiu în practică. Discută rezultatele cu colegii. Care sunt concluziile?

Această provocare se concentrează pe crearea unei pauze scurte, dar de impact, de la ecrane. Cum se aplică:

- Alege o zi (de exemplu, o zi de weekend) pentru provocarea de 24 de ore fără ecrane. Informează-ți prietenii, familia și colegii despre angajamentul de a petrece o zi fără ecrane, astfel încât să-ți poată sprijini efortul.
- Definește ce înseamnă „fără ecrane” pentru tine. De obicei, se referă la deconectarea de la telefon, tabletă, computer, televizor și chiar carte electronică. Se pot face excepții pentru comunicarea esențială, de exemplu, pentru urgențe.
- Creează-ți o listă de activități de făcut în timpul zilei fără ecrane și realizează-le.
- Gândește-te apoi și analizează: dacă te-ai simțit mai relaxat, mai prezent în viața familiei sau mai productiv. Scrie o pagină de jurnal despre felul în care te-ai simțit, fizic și mental, în această zi, fără ecrane.
- Decide apoi cât de des vei petrece un timp fără ecrane. Poate fi o seară pe săptămână sau o zi de 24h pe lună.
- Împărtășește experiența cu prietenii și cu familia. Încurajează-i să ți se alăture pentru a experimenta beneficiile unei zile fără ecrane.

(Institutul Național de Sănătate Publică, București)

30. Analizează afirmațiile de mai jos și răspunde la întrebări.

În multe școli din țară se predă „Educație pentru media”, o disciplină opțională care ne ajută să învățăm cum să analizăm critic informațiile din online, cum să recunoaștem știrile false și manipulative și cum să ne protejăm de pericolele din mediul virtual.

Citește caracteristicile acestei discipline, formulate de cadrele didactice care o predau. Cum crezi, care dintre ele sunt cele mai importante? De ce?

Educația pentru media:

- ajută la identificarea informațiilor false;
- dezvoltă gândirea critică;
- sprijină luarea unor decizii corecte;
- contribuie la protecția împotriva manipulării;
- facilitează accesul la informație;
- promovează utilizarea responsabilă a tehnologiilor informaționale;
- încurajează participarea activă la viața societății;
- poate reduce riscurile online;
- susține învățarea pe tot parcursul vieții;
- dezvoltă abilități de comunicare.

PRODUSE ȘCOLARE

PLIANT: COMUNICAREA ONLINE: OPORTUNITĂȚI ȘI RISCURI

Instrucțiuni:

Elaborează un pliant pe care să-l poți distribui în cadrul unor activități de informare privind comunicarea online. Totodată, ia în calcul și distribuirea acestuia în format digital. Ghidează-te de pașii propuși:

1. Scopul activității

Scopul activității este prestabilit. Pliantul trebuie:

- a) să ofere informație despre comunicarea online;
- b) să prezinte atât avantajele, cât și riscurile acestora;
- c) să fie ușor de citit și bine structurat.

2. Publicul-țintă

Stabilește destinatarii – cui te vei adresa:

- a) adolescenți/tineri;
- b) elevi;
- c) utilizatori obișnuiți de internet etc.

3. Structura și conținutul pliantului

Folosește o structură simplă și clară.

- a) Coperta
 - Ai nevoie de un titlu atractiv și de imagini sugestive.
- b) Introducerea
 - Ce este comunicarea online?
 - De ce este importantă în viața de zi cu zi?
- c) Oportunitățile comunicării online
 - Prezintă avantajele.
- d) Riscurile comunicării online
 - Prezintă posibilele probleme sau pericole.
- e) Recomandări pentru o comunicare online sigură
 - Oferă sfaturi practice.
- f) Concluzia (finalul pliantului)
 - Rezumă mesajul principal.
 - Include un apel la acțiuni concrete.

UNITATEA 10. Mesaje scrise: reclamația

Orice critică implică o plângere și orice plângere implică o dorință: plângere împotriva a ceva care-mi tulbură liniștea, care mă supără, care-mi face rău și dorință, dacă nu a suprimării acelui ceva, cel puțin a pedepsirii lui.

Ion Luca Caragiale

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- protecția consumatorului
- calitatea produselor
- calitatea serviciilor
- reclamații

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- pronumele personal la cazul dativ
- pronumele posesiv la cazurile genitiv și dativ
- declinarea pronumelui interogativ

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să exprimi nemulțumirea/insatisfacția
- să prezinți scuze

SĂ REDACTEZI:

- o reclamație
- o descriere

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a informa • a încălca • a proteja • a reclama • a respecta • a sancționa • a sesiza • a soluționa • a verifica	Substantive • autoritate • client • consumator • drept • instituție • lege • obligație • plângere • protecție • regulament • sesizare	Adjective • abuziv/ă • corect/ă • incorect/ă • legal/ă • obligatoriu/ie • responsabil/ă • transparent/ă	Verbe • a întârzia • a oferi • a presta • a promite • a refuza • a respecta (programul) • a trata (clientul)	Substantive • atitudine • comportament • experiență • personal • program • rezervare • serviciu • solicitare • timp de așteptare	Adjective • amabil/ă • eficient/ă • ineficient/ă • lent/ă • politicos/oasă • profesionist/ă • prompt/ă • satisfăcător/oare
Expresii • Care sunt drepturile mele în această situație? • Conform legii, am dreptul la... • Unde pot depune o reclamație?			Expresii • Nu am primit informații clare. • Vă rog să remediați situația. • Mă așteptam la servicii mai bune.		
Expresii • Aș dori să sesizez o problemă. • Vă rog să îmi oferiți o explicație. • Consider că situația creată este inacceptabilă.			Expresii • Vă adresez această reclamație în legătură cu... • Solicit respectuos rambursarea sumei de...		
Verbe • a (se) deteriora • a corespunde • a fabrica • a funcționa • a înlocui • a returna • a verifica	Substantive • ambalaj • calitate • defect • etichetă • funcționare • garanție • material • produs • standard • valabilitate	Adjective • bun/ă • corespunzător/oare • defect/ă • defectuos/oasă • deteriorat/ă • durabil/ă • expirat/ă • sigur/ă	Verbe • a analiza • a completa (un formular) • a depune (o reclamație) • a descrie (problema) • a primi • a răspunde • a rezolva • a solicita	Substantive • cerere • despăgubire • document • dovadă • formular • răspuns • reclamație • soluție • termen	Adjective • clar/ă • detaliat/ă • justificat/ă • oficial/ă • scris/ă • urgent/ă • verbal/ă

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Completează propozițiile, folosind rubrica *Vocabular tematic*.

a) Consumatorii au dreptul la informații clare despre b) Legea protejează ... împotriva practicilor abuzive. c) Clientul poate depune o ... la autoritatea competentă. d) Firma trebuie să respecte ... consumatorilor. e) Instituția verifică sesizarea și oferă un răspuns f) Produsul este ... și nu funcționează corect.	g) ... produsului nu corespunde descrierii de pe etichetă. h) Clientul a reușit să returneze produsul în perioada de i) ... era deteriorat la livrare. j) Termenul de ... a expirat. k) Serviciul oferit nu a fost l) Personalul a avut un ... nepoliticos. m) ... de așteptare a fost prea lung. n) ... a fost rezolvată rapid și eficient.

2. Asociază expresiile din prima coloană cu scopul lor comunicativ din coloana a doua.

a) Vă adresez această reclamație în legătură cu următorul fapt...	1) Exprimarea unei cereri de compensație.
b) Solicit respectuos rambursarea sumei de...	2) Introducerea motivului reclamației.
c) Aștept un răspuns cât mai curând posibil.	3) Exercitarea unei presiuni pentru rezolvarea rapidă a problemei.
d) Consider că situația creată este inacceptabilă.	4) Solicitarea unei clarificări.
e) Vă rog să îmi oferiți o explicație privind...	5) Exprimarea nemulțumirii.

3. Completează cu cuvintele potrivite:

a) Am depus o ... în legătură cu serviciul de livrare. b) Doresc o ... integrală a sumei plătite. c) Produsul prezintă o ... la sistemul de încărcare.	d) Sper ca problema să fie ... cât mai repede. e) Clientul a cerut o ... pentru prejudiciul suferit. f) Pachetul a ajuns cu o mare ...

4. Rescrie enunțurile de mai jos într-un stil formal, potrivit pentru o reclamație oficială.

a) Am cumpărat un produs care nu merge. b) Angajații nu au fost drăguți deloc și m-au făcut să pierd timpul.	c) Mi-a venit coletul foarte târziu și asta nu-mi place. d) Vreau să-mi dați toți banii înapoi.

ACTUALIZARE

5. Lucru în perechi. Ce probleme ați avut vreodată, voi sau cunoștințele voastre, cu un produs sau cu un serviciu? Cum ați/au procedat? Completați tabelul.

Produse sau servicii	Probleme	Reacții
...	...	...

6. Examinează imaginile. Descrie succint problema redată.

7. Ce acțiuni trebuie să întreprindă o persoană care:

a) s-a pomenit că i-au fost pierdute bagajele de călătorie?	c) a fost servit/ă cu mâncare de proastă calitate la restaurant?
b) a primit un colet postal deteriorat?	d) a descoperit că o haină cumpărată are un defect?

Repere: reclamație, întârziere, nemulțumire, bani rambursați, produs returnat, garanție, înlocuire, drepturile consumatorului.

AUDIERE

8. Ascultă cu atenție textul, în a doua lectură a profesorului/profesoarei sau a unui coleg/unei colege, și construiește îmbinări de cuvinte plauzibile.

- a) Protejarea ...
- b) Drepturile ...
- c) A semnala o ...
- d) A obține o ...
- e) Instituție ...
- f) A aduce la ...
- g) Mod ...
- h) Înlocuire a ...
- i) Rambursare a ...
- j) Reparație a ...
- k) Sancționare a ...
- l) Calitatea unui ...
- m) Îmbunătățirea ...

Reclamația

Reclamația este un instrument pentru protejarea drepturilor consumatorului.

Scopul unei reclamații este de a semnala o problemă, o nemulțumire sau o neregulă legată de un produs, de un serviciu sau de un comportament, cu intenția de a obține o rezolvare, o compensare sau o remediere din partea persoanei sau instituției responsabile.

Semnalarea unei probleme înseamnă să aduci la cunoștința unei autorități sau a unei companii că ceva nu este în regulă.

Solicitarea unei soluționări a problemei înseamnă să ceri în mod oficial o intervenție: înlocuirea produsului, rambursarea banilor, repararea unui obiect procurat, sancționarea persoanei vinovate.

Prin faptul că nu rămânem indiferenți față de calitatea unui serviciu sau a unui produs, contribuim la prevenirea altor situații asemănătoare, adică ajutăm la îmbunătățirea serviciilor, a produselor sau a comportamentelor în viitor.

9. Alcătuieste propoziții cu patru dintre îmbinările identificate.

LECTURĂ

10. Citește. Cum crezi, cine era Ivanov al șaptelea?

CONDICA DE RECLAMAȚII

de Anton Cehov

Condica cu pricina se află într-un mic birou al unei gări, anume destinat pentru aceasta. Cheia biroului „se găsește în păstrarea jandarmului gării”; de fapt însă nu e nevoie de nicio cheie, deoarece ușa e întotdeauna descuiată. Răsfoiți condica și iată ce veți găsi:

„Stimate domn, dă-mi voie să-mi încerc și eu pana!”

Sub aceste cuvinte este desenată o mutră cu nas lung și coarne. Dedesubt stă scris:

„Eu sunt portretul chipului tău;
Eu sunt deștept, iar tu, nătărău.”

„Apropiindu-mă de această gară și aplecându-mă pe fereastră ca să admir peisajul, mi-a zburat pălăria. I. Iarmonkin.”

„Cine-o fi scris, eu nu știu, zău,
Dar că citesc, tâmpit sunt eu.”

„Las spre amintire aceste rânduri și mă iscălesc: șeful biroului de plângeri, Kolovroev.”

„Adresez celor mari plângerea mea împotriva conductorului Kucikin pentru moșicia cu care s-a purtat față de nevastă-mea. Nevastă-mea n-a făcut deloc scandal, ci, dimpotrivă, și-a dat toată silința să fie cât mai multă liniște. De asemenea, protestez împotriva jandarmului Kleatvin, care m-a apucat grosolan de umăr. Domiciliesc la moșia lui Andrei Ivanovici Ișceev, care cunoaște felul meu de a mă purta. Funcționarul Samolucișev.”

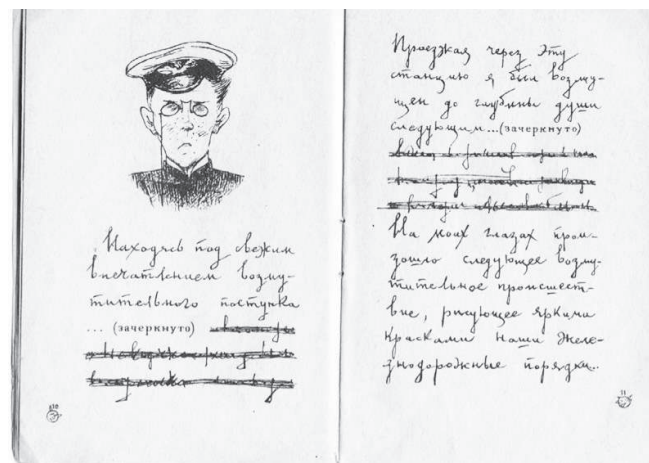
„Nikandrov e socialist!”

„Fiind încă sub impresia proaspătă a faptei revoltătoare... (șters). Trecând prin această gară, am fost revoltat până în adâncul sufletului de următoarele... (șters). Sub ochii mei s-a petrecut următorul eveniment revoltător, care ilustrează în culori vii ordinea ce domnește la căile noastre ferate... (mai departe totul este șters, afară de iscălitură) Alexei Zudiev 16, elev de clasa a VII-a la liceul din Kursk.”

„Așteptând plecarea trenului, am inspectat fizionomia șefului gării și am rămas foarte nemulțumit de ea. Fac cunoscut acest lucru pe traseu. Un vilegiaturist vesel.”

„Știu cine a scris rândurile de mai sus! Le-a scris M.D.”

„Domnilor! Telțovski este un escroc!”

„Jandarmereasa a fost ieri dincolo de râu cu bufetierul Kosteia. Le dorim toate cele bune. Nu te pierde cu firea, domnule jandarm!”

„Trecând prin gară, fiindu-mi foame și gândindu-mă ce aş putea mânca, n-am putut găsi mâncare de post. Diaconul Duhov.”

„Halește ce se nimerește.”

„Cine va găsi o tabacheră de piele n-are decât s-o dea la casă, lui Andrei Egorîci.”

„Dat fiind că mă dă afară din slujbă, sub cuvânt că sunt bețiv, declar că sunteți toți niște potlogari și niște hoți. Telegrafistul Kozmode-mianski.”

„Împodobiți-vă cu virtutea.”

„Katenka, te iubesc la nebunie!”

„Rog a nu scrie în condica de reclamații lucruri străine de ea. Pentru șeful gării, semnează Ivanov al șaptelea.”

„Ai fi tu al șaptelea, dar tot prost rămâi.”

ANTON PAVLOVICI CEHOV

(29 ianuarie 1860 – 15 iulie 1904) – scriitor rus, prozator, dramaturg, publicist, clasic al literaturii mondiale. Unul dintre cei mai cunoscuți dramaturgi ai lumii. Operele sale au fost traduse în peste o sută de limbi. Piese sale, în special „Pescărușul”, „Trei surori” și „Livada de vișini”, sunt puse în scenă de mai bine de un secol în multe teatre din lume. Opera lui Cehov reprezintă un apel moral la libertatea interioară a omului, la purificarea lui spirituală.

CUVINTELE TEXTULUI

condică, *subst.* – registru; регистр, книга жалоб
 reclamație, *subst.* – жалоба
 destinat/ă, *adj.* – предназначенный/ая
 pană, *subst.* – перо
 mutră, *subst.* – рожа
 nățărău, *adj., subst.* – глупый, глупец
 zău, *interj.* – aici: право, честное слово
 a iscăli, *verb* – a semna
 mojie, *subst.* – grosolanie; грубость
 silință, *subst.* – старание

a ilustra, *verb* – изображать
 vilegiaturist, *subst.* – отдыхающий
 escroc, *subst.* – șarlatan; мошенник
 bufetier, *subst.* – буфетчик
 a te pierde cu firea – потерять самообладание
 a hali, *verb* – a mânca
 potlogar, *subst.* – негодяй
 virtute, *subst.* – достоинство
 a nu scrie lucruri străine – не писать
 посторонних вещей

11. Alcătuiește propoziții cu expresiile propuse:

a) a fi destinat pentru ceva;	d) a-și da silința;
b) a-și încerca pana;	e) a fi sub impresia unui lucru;
c) a lăsa spre amintire;	f) a face cunoscut un lucru.

12. Înlocuiește cu cuvintele potrivite.

a) persoană care înșală;	e) persoană aflată în vacanță;
b) registru oficial;	f) comportament grosolan;
c) plângere scrisă;	g) ceea ce-ți pică;
d) străduință sau efort;	h) a genera un conflict.

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

13. Care dintre enunțuri sunt adevărate și care – false? Corectează enunțurile false.

a) Condica de reclamații este ținută sub cheie și este greu accesibilă.	A F
b) Toate notele din condică sunt reclamații serioase și oficiale.	A F
c) Unele persoane folosesc condica pentru a scrie mesaje personale.	A F
d) Textul are un ton predominant grav și serios.	A F
e) Un vilegiaturist afirmă că este încântat de fizionomia șefului gării.	A F
f) Un călător s-a aplecat pe fereastră ca să-și arunce pălăria.	A F
g) Un funcționar l-a apucat grosolan de umăr pe un jandarm.	A F
h) Andrei Egorici este vânzătorul de bilete din gară.	A F

14. Alege varianta corectă și argumentează răspunsul.

1. Care este scopul principal al textului?

- a) Să prezinte funcționarea administrativă a unei gării.
- b) Să descrie un conflict grav între angajații gării.
- c) Să ironizeze comportamentul oamenilor prin intermediul reclamațiilor.
- d) Să povestească un eveniment dramatic petrecut într-o gară.

3. Ce sugerează desenul cu „mutra cu nas lung și coarne”?

- a) Un portret realist al unui angajat al gării.
- b) O intenție artistică serioasă.
- c) O atitudine batjocoritoare și ironică.
- d) O tradiție locală.

5. De ce este aproape complet ștearsă reclamația elevului Alexei Zudiev?

- a) Pentru că este scrisă ilizibil.
- b) Pentru că este prea lungă.
- c) Pentru că autorul ei a considerat-o incomodă și s-a autocenzurat.
- d) Pentru că elevul nu are dreptul să reclame.

2. De ce precizează autorul că ușa biroului este „întotdeauna descuiată”?

- a) Pentru a arăta neglijența personalului gării.
- b) Pentru a sublinia accesul liber la condica de reclamații.
- c) Pentru a indica lipsa jandarmului.
- d) Pentru a crea suspans narativ.

4. Care dintre următoarele înscrieri poate fi considerată o reclamație „oficială”?

- a) „Katenka, te iubesc la nebunie!”
- b) „Nikandrov e socialist!”
- c) Plângerea funcționarului Samolucișev
- d) „Halește ce se nimerește”

6. Ce tip de nemulțumire exprimă diacoul Duhov?

- a) O nemulțumire politică.
- b) O problemă legată de moralitate.
- c) O lipsă de hrană adecvată postului religios.
- d) Un conflict cu personalul gării.

7. Ce efect are acumularea notelor scurte din condică asupra cititorului?

- a) Creează o poveste coerentă și dramatică.
- b) Produce un efect comic și satiric.
- c) Transmite un mesaj solemn.
- d) Creează o confuzie intenționată și fără sens.

8. Cum sunt prezentați angajații autorităților în text (șeful gării, jandarmul, conductorul)?

- a) Ca eficienți și respectați.
- b) Ca absenți, dar bine organizați.
- c) Ca fiind adesea ridiculizați sau contestați.
- d) Ca persoane neutre și obiective.

15. Lucru în perechi. Discutați și stabiliți răspunsurile potrivite, pe baza textului.

- a) Ce tipuri de texte apar în condica de reclamații? (proză, versuri)
- b) Cine este Kolovroev și ce rol își atribuie în mod ironic?
- c) Cum se manifestă conflictul dintre călători și personalul gării în text? Dați un exemplu.
- d) De ce unii autori ai notelor își menționează numele complet și statutul social?
- e) De ce unele mesaje din condică nu au nicio legătură cu ideea de „reclamație”?
- f) Care notă pare cea mai ironică sau mai absurdă? Motivați răspunsul.
- g) Cum contribuie diversitatea vocilor (funcționari, elevi, clerici, călători) la mesajul textului?
- h) În ce fel textul depășește simpla descriere a unei gări și devine o critică socială?

16. Asociază fragmentul din text cu intenția autorului.

a) „Katenka, te iubesc la nebunie!”

1. Satiră politică

b) „Nikandrov e socialist!”

2. Ironie absurdă

c) „...am inspectat fizionomia șefului gării și am rămas foarte nemulțumit de ea.”

3. Declarație sentimentală

d) „Telțovski este un escroc!”

4. Denunț

17. Explică sensul următoarelor cuvinte și expresii:

A încerca pana, vilegiaturist, birou de plângeri, mojicie, a face scandal, a domicilia, a demonstra în culori vii, a hali, a da afară din slujbă, potlogar, a iubi la nebunie.

18. Comentează numele de familie care apar în text. Ce sugerează ele?

19. Asociază imaginile care însoțesc textul cu fragmentele potrivite. Cum crezi, de ce coperta condicii arată astfel?

- 20.** Actualmente, agenții economici din Republica Moldova nu mai sunt obligați să dețină un registru sau o condică de reclamații pe hârtie. Ce părere ai despre acest lucru?
- 20.1** Completează un grafic T, în care să analizezi utilitatea/inutilitatea unei condici de reclamații.

O CONDICĂ DE RECLAMAȚII

Este utilă, pentru că ...

...

Este inutilă, deoarece ...

...

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

ACTE COMUNICATIVE

- 21.** Examinează expresiile de mai jos. Ce expresii ai folosit în situații în care a trebuit să-ți exprimi nemulțumirea în legătură cu ceva? Dar atunci când a trebuit să ceri scuze?

A EXPRIMA NEMULȚUMIREA/INSATISFACTIA

Pentru a-ți exprima nemulțumirea sau insatisfacția, poți folosi expresiile:

- Nu sunt mulțumit de ...
- Nu-mi place deloc cum ...
- Sunt dezamăgit/ă de ...
- Nu este ceea ce așteptam.
- Sunt nemulțumit/ă de ...
- Această soluție nu este satisfăcătoare.
- Doresc să îmi exprim nemulțumirea față de ...
- Sunt profund nemulțumit/ă de ...
- Vă aduc la cunoștință insatisfacția mea în legătură cu ...

A PREZENTA SCUZE

Pentru a prezenta scuze, poți folosi expresiile:

- Îmi/ne pare rău.
- Îmi/ne pare rău pentru neplăcerile create.
- Îmi cer /Ne cerem scuze pentru situația creată.
- Regret/regretăm sincer inconvenientul (неудобство).
- Vă rugăm să ne scuzați pentru această experiență neplăcută.
- Vă prezentăm scuzele noastre pentru neajunsurile întâmpinate.
- Doresc să-mi cer/Dorim să ne cerem scuze pentru situația semnalată.

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ

Amintește-ți și Reține!

Noțiunea gramaticală	PRONUMELE PERSONAL ÎN CAZUL DATIV			
Ce exprimă	Pronumele personal în cazul dativ indică persoana care beneficiază de sau suferă o acțiune (complement indirect), având funcțiile sintactice de complement indirect (ex: Nu îi spun), atribut pronominal (ex: fularul lui) sau nume predicativ (ex: Este asemeni lui).			
Formele	Forme accentuate		Forme neaccentuate	
Persoana	singular	plural	singular	plural
I	mie	nouă	îmi, mi, mi-, -mi, -mi-	ne, ni ne-, -ne, -ne-, ni-, -ni-
a II-a	ție	vouă	îți, ți, ți-, -ți, -ți-	vă, vi vă-, -vă, -vă-, v-, -v-, vi-, -vi-
a III-a	lui/ei	lor	îi, i, i-, -i, -i-	le, li le-, -le, -le-, li-, -li-
Exemple de utilizare	Formele accentuate ale pronumelui personal în dativ sunt întotdeauna însoțite de formele neaccentuate: Ție îți transmit doleanțele părinților. Lor li se vor comunica pretențiile. Forma accentuată apare singură numai când nu este însoțită de un verb. Cui îi dai condica? – Lui. Forma neaccentuată a pronumelui poate să apară și singură în propoziție, fără forma accentuată: Clientul îi transmite reclamația managerului companiei. Dă-mi un sfat bun. Dă-mi-l, te rog. Ți-l dau cu plăcere. Să-ți fie de folos. Poți să-i dai o mână de ajutor? Dă-i-o mai repede. Dându-li-se sfatul, au acționat. E bine că li s-a dat un sfat util.			

22. Completează după model.

Model: Eu am nevoie de un serviciu. Tu **îmi** spui unde îl pot găsi.

a) Elina solicită un dicționar. Biblioteca ... dă dicționarul.	c) O să te invit la spectacol. ... vei accepta invitația?
b) Eu am cumpărat o haină. Vânzătorul ...-a împachetat-o atent.	d) Colegii inițiază un proiect de voluntariat. Profesoara ... dă indicații utile.

23. Alcătuiește propoziții după model.

Model: **Îmi** dai voie? Dă-**mi** voie! Nu-**mi** da voie!

a) Îți ceri drepturile?	d) Vă asumați greșeala?
b) Îi propui sfaturi?	e) Le acordați atenție?
c) Ne oferiți o invitație?	f) Îmi explicați rezolvarea?

Amintește-ți și Reține!

Noțiunea gramaticală	PRONUMELE POSESIV						
Ce exprimă	Pronumele posesiv exprimă posesia și are dublă valoare pronominală, întrucât înlocuiește atât numele obiectului posedat, cât și numele posesorului.						
Formele	Nr. posesori	Nr. obiecte posedate	Genul	Persoana			
				I	a II-a	a III-a	
	Un posesor	Un obiect posedat	masculin	al meu	al tău	al său	
			feminin	a mea	a ta	a sa	
		Mai multe obiecte posedate	masculin	ai mei	ai tăi	ai săi	
			feminin	ale mele	ale tale	ale sale	
	Mai mulți posesori	Un obiect posedat	masculin	al nostru	al vostru	–	
			feminin	a noastră	a voastră	–	
		Mai multe obiecte posedate	masculin	ai noștri	ai voștri	–	
			feminin	ale noastre	ale voastre	–	
	Exemple de utilizare	– Reclamația lui Dan e în examinare. A mea a fost soluționată.					
		– Părinții voștri sunt exigenți? Ai noștri sunt.					
– Grupul vostru participă la concurs? Al nostru încă nu.							
– Testele voastre au fost simple? Ale noastre au fost complicate.							
– Profesorii tăi sunt înțelegători? Și ai mei sunt.							

24. Completează cu variante plauzibile, după modelul exemplelor de utilizare prezentate mai sus în tabel.

a) Planurile voastre de vacanță s-au realizat? ...	d) Opinia ta e cunoscută. ...
b) Cărțile tale sunt noi. ...	e) Eseul tău e interesant. ...
c) Laptopul tău e protejat? ...	f) Alegerea mea e simplă.

Amintește-ți și Reține!

Noțiunea gramaticală	PRONUMELE INTEROGATIV
Ce exprimă	Pronumele interogativ se folosește doar în propoziții interogative și ține locul cuvântului care este așteptat ca răspuns. Pronumele interogative sunt cine?, ce?, care?, cât?, câta?, câți?, câte?

Formele	Pronumele interogativ ce? este invariabil. Celelalte pronume interogative sunt variabile.					
	Genul		Masculin		Feminin	
	Caz	Pronume	singular	plural	singular	plural
	N., Ac.	Cine?	cine?	cine?	cine?	cine?
	G., D.		cui?	cui?	cui?	cui?
	N., Ac.	Care?	care?	care?	care?	care?
	G., D.		căru(a)?	căror(a)?	cărei(a)?	căror(a)?
	N., Ac.	Cât?	cât? al câtelea?	câți?	câtă? a câta?	câte?
	G., D.		-	câtor?	-	câtor?
Exemple de utilizare	De regulă, în cazul pronumelor interogative cine, ce, răspunsul este un substantiv sau un pronume. – Cine a plecat? – Dragoș. – Cine a sosit? – El. – Ce ai mâncat? – O portocală. – Ce se aude? – Nimic. În cazul pronumelor interogative cât?, câți?, câtă?, câte?, se răspunde cu ajutorul unui pronume nehotărât sau cu un numeral cardinal. – Cât ai lucrat? – Mult. – Câți prieteni ai? – Mulți. – Câtă îndrăzneală ai? – Multă. – Câte lecții ai? – Șase.					

25. Utilizează pronumele interogative pentru a formula întrebările la care s-a răspuns astfel:

- a) (Acela era) dirijorul Cristian Măcelaru. c) (Ideea a fost) a mea.
b) (Îl datorez) profesoarei mele, doamnei Grozavu. d) Al multora (este meritul).

26. Completează enunțurile cu formele potrivite ale pronumelor interogative.

- a) ... sunt aceste obiecte? d) ... ești pe listă, Victore?
b) ... are nevoie de explicații? e) ... ești pe listă, Victoria?
c) ... trebuie să-i prezint CV-ul? f) ... trebuie să stau la coadă?

DIALOG

27. Completează dialogul cu 4-6 replici plauzibile. Folosește corect pronumele personale în cazul dativ.

- a) *Client:* – Bună ziua, am cumpărat acest produs săptămâna trecută și, din păcate, ...
Angajat al magazinului: – Îmi pare rău să aud asta. Îmi puteți spune ... ?

b) *Client:* – Bună ziua, am comandat un produs săptămâna trecută și, din păcate,
Angajat al serviciului de curierat: – Îmi pare rău să aud asta. Îmi puteți spune ... ?

28. Lucru în perechi. Alcătuiți și prezentați un dialog din 6-8 replici, pe baza uneia dintre situațiile de mai jos, la alegere.

A) Elevul/eleva A: Ești un client/o clientă nemulțumit/ă. Ai achiziționat un produs. Nu funcționează. Dorești înlocuire sau rambursare. Elevul/eleva B: Ești un angajat/o angajată din magazin. Trebuie să prezinți scuze, să explici politica magazinului privind asemenea cereri și să oferi soluții.	
	B) Elevul/eleva A: Ești un client/o clientă nemulțumit/ă de serviciile unui restaurant. Ai așteptat foarte mult și chelnerul nu a fost politicos. Elevul/eleva B: Ești managerul localului. Prezinți scuzele de rigoare și explici ce vei face pentru a îmbunătăți situația.

29. „Scaunul fierbinte.” Ești în rolul angajatului/ei serviciului pentru clienți al unei companii. Colegii îți vor adresa, pe rând, diferite reclamații. Trebuie să răspunzi rapid, politicos și să oferi soluții amiabile.

MONOLOG

30. Imaginează-ți că ai fost în una dintre situațiile descrise. Povestește-le despre asta colegilor într-un monolog succint.

a) <i>Situație:</i> Ai comandat online o carte, dar ai primit cu totul alta. <i>Povestește:</i> • Ce ai comandat și ce ai primit, de fapt? • Cum te simți în legătură cu această situație? • Ce aștepti de la firma de livrare sau de la librărie? • Ce soluție alternativă ai accepta (schimb, reducere)?	c) <i>Situație:</i> Ai cumpărat un aparat electrocasnic, dar lipsesc manualul de utilizare și unele accesorii. <i>Povestește:</i> • Ce produs ai cumpărat și de unde? • Ce lipsește din pachet? • De ce este important pentru tine să ai aceste instrucțiuni? • Ce îi ceri magazinului să facă? • Ce alternativă accepți (link online la un ghid de utilizare? Compensatie?)?
---	---

b) *Situație:* Ai comandat un produs, dar curierul a întârziat livrarea cu 5 zile.

Povestește:

- Ce produs ai comandat și pentru ce ocazie?
- Cum te-a afectat întârzierea?
- Ce ai cerut să îți ofere firma de curierat drept compensație?
- Cum ai formulat cererea?

d) *Situație:* Ai cumpărat un laptop acum o săptămână, dar acesta se închide singur după câteva minute.

Povestește:

- Unde și când ai cumpărat laptopul?
- Ce problemă ai observat?
- Cum ai încercat să rezolvi problema?
- Ce soluție soliciți (înlocuire)?
- Ce alternativă accepți dacă nu se poate aplica soluția inițială (rambursare, reparație)?

SCRIERE

31. Ce imagine a societății rezultă din povestirea lui A. Cehov „Condica de reclamații”? Fă o descriere succintă (8-10 enunțuri) pe baza textului.
32. Alege una dintre reclamațiile din text și reformulează-o într-un stil oficial-administrativ corect.
33. Analizează ghidul de mai jos. Ce ar fi bine să mai conțină acest ghid?

CUM DEPUÎ O RECLAMAȚIE

Suntem compania NNN. Atunci când ai o nemulțumire în legătură cu serviciile noastre, poți depune o reclamație. Fiecare reclamație ne ajută să devenim mai buni și să-ți oferim servicii de o mai bună calitate.

Cum depui o reclamație la NNN.

- Online, prin <https://www.nnn.md/>, la rubrica „Reclamații” de luni până vineri, între orele 09:00 și 18:00.
- Prin poșta electronică, la adresa: nnn@nnn.md.
- Printr-un apel la serviciul Clienți, la telefonul ...
- În magazinele NNN.
- Prin poștă, către NNN S.A., serviciul Clienți, str. ABC, nr. 123, or. ...

Ce trebuie să conțină o reclamație.

Pentru a soluționa problema mai rapid, te rugăm să ne comunicăm următoarele:

- Numele și prenumele.
- Obiectul reclamației (esența problemei, când și unde a avut loc faptele reclamat).
- Bonul de casă/factura de plată sau copia scanată/fotografia acesteia.
- Adresa ta poștală sau electronică la care urmează să fie trimis răspunsul nostru sau numărul de telefon la care te putem contacta.
- Data depunerii reclamației.
- Semnătura.

Îți mulțumim că ești clientul nostru!

34. Improvizează o reclamație scrisă, respectând recomandarea de mai sus, dar fiind și cât se poate de creativ/ă, către:
 - a) o fabrică de jucării;
 - b) o companie de telefonie mobilă;
 - c) o fabrică de înghețată;
 - d) o bibliotecă;
 - e) un magazin de încălțăminte;
 - f) o companie de servicii de turism.

CONEXIUNI

35. Citește. Cum crezi, ce înseamnă expresia „a provoca întristare” în acest context?

Cea mai veche reclamație scrisă

Știați că cea mai veche reclamație scrisă din lume datează de acum patru milenii?

La mii de ani de la realizarea sa, o „scrisoare” de lut poartă plângerile ancestrale ale unui client dezamăgit, Nanni, care denunță o tranzacție cu negustorul său de cupru, aparent necinstit, Ea-nășir.

Tăblița a obținut recordul Guinness pentru cea mai veche reclamație scrisă din lume, având aproximativ 3770 de ani.

Pe o placă de lut cu scriere în cuneiformă akkadiană, găsită în ruinele celui mai important și mai vechi oraș al Mesopotamiei antice, Ur (actualul Tell al-Muqayyar din sudul Irakului), un client supărat, pe nume Nanni, lansează o serie de acuzații la adresa negustorului de cupru Ea-nășir, care l-ar fi înșelat la o tranzacție. „Îți voi provoca întristare!”, amenință bărbatul nemulțumit, iar plângerile sale par surprinzător de actuale.

Această „reclamație” se află pe o tăbliță de lut de 11,6 pe 5 centimetri și a fost descoperită la începutul secolului al XX-lea printre multe alte tăblițe cuneiforme identificate în timpul săpăturilor din Ur de către arheologul britanic Sir Leonard Woolley (1880-1960), care și-a dedicat cincisprezece ani din viață acestui sit.

Cât de dezamăgit ar fi antreprenorul Ea-nășir dacă ar ști că, la aproape patru milenii după moartea sa, revista „Forbes” l-a desemnat „cel mai prost om de afaceri al secolului al XVIII-lea î.H.”! Asta fiindcă, pe lângă plângerile dictate de Nanni, în colecțiile Muzeului Britanic din Londra se află astăzi și alte dovezi ale tranzacțiilor sale necinstite în comerțul cu cupru, găsite în același sit arheologic.

(După un text de Corina Gheorghe)

36. Găsește în text dovada faptului că apariția reclamațiilor scrise este legată de dezvoltarea comerțului.

37. Reclamația menționată semnalează un conflict sau invită la un dialog? De ce crezi astfel?

38. Prezintă câteva argumente pentru faptul că reclamația este un drept cetățenesc, nu o ofensă la adresa cuiva.

39. De ce este important ca o reclamație să fie făcută în mod argumentat, politicos și civilizată?

TEME

40. Deși agenții economici nu mai trebuie să țină condici de reclamații pe hârtie, ei sunt obligați să recepționeze, să înregistreze și să examineze reclamațiile consumatorilor. Cum crezi, prin ce modalități are loc acest lucru?

41. Fă o listă cu cel puțin 5 denumiri ale unor branduri de produse sau de servicii din Republica Moldova. Accesează site-urile lor. Ce modalități de comunicare se oferă, inclusiv pentru depunerea reclamațiilor?
42. Află și prezintă o informație:
 - a) Care este autoritatea publică principală unde se pot depune reclamații în cazul problemelor de neconformitate a produselor nealimentare și a serviciilor? Cum se pot depune reclamațiile?
 - b) Care este autoritatea publică națională unde se pot depune reclamații în cazul produselor alimentare neconforme? Care sunt instrucțiunile privind depunerea reclamațiilor?
 - c) Ce numere de telefon pot apela persoanele atunci când vor să semnaleze probleme ce țin de protecția consumatorului?
43. Scrie o reclamație către primăria localității tale cu privire la o problemă care ține de competența acesteia.
44. Imaginează-ți o situație neobișnuită sau amuzantă și redactează o reclamație sau un dialog pe baza ei.
45. Determină situațiile de problemă. Cine trebuie să scrie reclamația și cui trebuie să o adreseze? Alege una dintre situații și redactează o reclamație.

PRODUSE ȘCOLARE

SCRIERE CREATIVĂ: CE A FOST ȘI CE VA FI?

- 1. Citește textul. Imaginează-ți ce a fost înainte de momentul descris în text, dar mai ales după acesta și scrie o narațiune succintă, detaliind evenimentele. Cum crezi că s-a rezolvat situația?**

* * *

– Ce aveți de mâncare? am întrebat.
 – Friptură și cârnați.
 – Friptura de ce?
 – Păi de ce poa' să fie decât de porc?!
 – Altceva?
 – Nimic.
 – O telemea, niște roșii, o salată...
 – Dom'le, te mai gândești dumneata, eu n-am timp de pierdut.

Revine peste alte douăzeci și două de minute.

– Dom'le, zic, dă-mi o friptură, dar să fie slabă.

– Nicio grijă, o pun acum la cura de slăbire.

Vine peste trei sferturi de oră cu o bucată de carne grasă și sleită.

– Dom'le, zic, ce mi-ai adus dumneata aici este imposibil de mâncat.

– Păi ce, te oblig eu s-o mănânci? Ai comandat-o pe banii dumitale, poți s-o dai la câini sau la pisici.

Într-adevăr, sub masa mea erau vreo cinci pisici și patru câini, aflați într-o perfectă înțelegere tacită.

– Dragă, zic, fii amabil și dă-mi condica de reclamații.

– Ce să fac?

– Să-mi dai condica de reclamații.

– Din ce-ți veni?

– Vreau să scriu ceva acolo.

– Dar de ce nu scrii mai bine acasă, la părinți, la rude, zi-le ceva de sănătate și belșug.

Eram calm ca o stâncă de granit și insistent ca un ciocan pneumatic.

– Dacă nu-mi dai condica, anunț Inspekția comercială. Aveți telefon?

– Avem, dar e cu lacăt.

– Cheamă responsabilul.

– Păi ce, eu sunt slugă?

Mă duc personal și-l caut pe responsabil, intru prin niște birouri, prin magazie, bucătărie, spălătorie de vase, și-l găsesc la depozitul de vinuri, mâncând pastramă pe un fund de butoi, împreună cu niște amici, era o veselie bună pe ei; îl chem deoparte și-i spun că, dacă nu mi se dă condica de reclamații, mă voi adresa presei, merg până-n pânzele albe. Responsabilul se crispează, mai întreabă cu ce ospătar am avut de-a face, „e clar, zice el, ăla e un obraznic ce nu s-a pomenit, mâine îl dau afară, poftiți la masă, vă servesc eu personal, nici nu concep să plecați din localul nostru nemulțumit”.

* * *

- 2. Găsește textul original („Condica de reclamații” de Ion Băieșu) și citește-l. Ce s-a întâmplat, de fapt?**

UNITATEA 11. În căutarea adevărului

Adevărul este rareori pur și niciodată simplu.

Oscar Wilde

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- adevăr și minciună
- căutarea adevărului
- adevăr și cunoaștere
- etică și morală
- adevăr și informare

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- valorile morfologice ale numeralului

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- a prezenta opinii argumentate
- a exprima regretul
- a avertiza în legătură cu ceva

SĂ REDACTEZI:

- un text de opinie
- un text informativ

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a analiza • a cunoaște • a demonstra • a întreba • a înțelege • a medita • a reflecta	Substantive • adevăr • aparență • concluzie • convingere • demonstrație • experiență • falsitate • logică • minciună • rațiune • realitate	Adjective • adevărat/ă • fals/ă • logic/ă • obiectiv/ă • rațional/ă • subiectiv/ă	Verbe • a aprecia • a condamna • a judeca • a respecta • a urma	Substantive • autenticitate • conștiință • corectitudine • dreptate • integritate • ipocrizie • justiție • onestitate • responsa-bilitate • sinceritate • transparență	Adjective • corect/ă • etic/ă • integru/ă • ipocrit/ă • just/ă • moral/ă • onest/ă • responsabil/ă • sincer/ă • transparent/ă
Expresii • A pune sub semnul întrebării • A separa adevărul de minciună • A privi dintr-o altă perspectivă			Expresii • A nu accepta compromisuri • A fi cu două fețe • A fi de partea adevărului		
Expresii • A căuta explicații • A căuta răspunsuri • A pune la îndoială			Expresii • A alege grâul de neghină • A gândi critic • A distorsiona realitatea		
Verbe • a cerceta • a chestiona • a clarifica • a contrazice • a descoperi • a explora	Substantive • argument • certitudine • contraar-gument • dovadă • îndoială • nesiguranță • probă • suspiciune	Adjective • argumen-tat/ă • dovedit/ă • suspect/ă • suspicios/oasă	Verbe • a confirma • a convinge • a dezinforma • a informa • a investiga • a promova • a relatea • a transmite • a verifica	Substantive • bârfă • calomnie • credibilitate • fake news • informație • manipulare • mass-media • propagandă • sursă • știre • zvon	Adjective • convingător/oare • credibil/ă • dezinformat/ă • distorsionat/ă • imparțial/ă • manipulat/ă • manipulator/oare

Adevăr și cunoaștere

etică și morală

În căutarea adevărului

Căutarea adevărului

Adevăr și informare

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Completează cu substantivele potrivite din paranteze la forma necesară.

- a) Vorbitorul a prezentat o ... solidă pentru afirmațiile sale. d) El spune una și face alta, adică este un exemplu clar de
- b) Fără ..., acuzația nu poate fi susținută. e) Din păcate, nu știm unde este ... și unde este ...
- c) Din această ... , situația pare mai complicată. f) Este important să poți identifica ... false.
- (adevăr, minciună, informație, argumentare, dovadă, perspectivă, ipocrizie)

2. Alege verbul corect.

- 1) Cercetătorii au ... adevărul după mulți ani de studiu. 3) Ziariștii de investigație au ... o rețea de escroci.
- a) ascuns; b) negat; c) descoperit. a) evaluat; b) descoperit; c) dezamorsat.
- 2) Martorul a ... că a greșit. 4) Politicianul a încercat să ... realitatea în discursul său.
- a) susținut; b) afirmat; c) admis. a) demonstreze; b) ascundă; c) recunoască.

3. Lucru în perechi. Discutați și asociați fiecare substantiv cu definiția corectă.

A. Adevăr	1. Imagine sau impresie care nu reflectă întotdeauna realitatea.
B. Aparență	2. Proces de influențare intenționată a opiniilor altora.
C. Convingere	3. Sentiment interior care ne spune ce este moral sau imoral.
D. Manipulare	4. Ceva care corespunde realității.
E. Conștiință	5. Opinie fermă, adesea personală, bazată pe valori sau experiențe.

ACTUALIZARE

4. Timp de 2 minute, scrie cât mai multe cuvinte pe care le asociezi cu noțiunile „adevăr” și „minciună”. Apoi compară lista ta cu cele ale colegilor și completează-o.

Adevăr	Minciună
...	...

5. Folosind lista de cuvinte de la exercițiul precedent, scrie 3-4 fraze după modelul: Adevărul este ..., iar minciuna este ...

6. Lucru în grup. Formulați trei argumente în favoarea unei afirmații, la alegere.

- a) Sinceritatea este esențială într-o prietenie adevărată. c) O singură minciună poate distruge încrederea.
- b) Fiecare are dreptul la propria opinie. d) Chiar dacă doare, adevărul trebuie spus întotdeauna.

AUDIERE

7. Ascultă textul în lectura profesorului/profesoarei sau a unui coleg/unei colege și notează cel puțin 5 îmbinări de cuvinte cu substantivul „adevăr”.

Propriul adevăr, ...

8. Alcătuieste propoziții cu trei dintre îmbinările găsite.

9. Lucru în perechi. Cum înțelegeți expresiile?

- a) A construi propriul adevăr;
- b) A raporta lucrurile la un adevăr suprem;
- c) A opune adevărul propriu adevărului altei persoane;
- d) A ține cu dinții de părerea proprie;
- e) A crede cu tărie în ceva.

Despre adevăr și minciună

Mi s-a spus de multe ori că nu există adevăr. Că nimeni nu l-a văzut, că nu-l poate arăta nimeni cu degetul. Că fiecare om își construiește propriul adevăr în funcție de informațiile pe care le are, de modul în care a fost crescut, de lucrurile în care crede, de cei din jurul lui. Că nu se poate și e chiar periculos să încercăm raportarea tuturor lucrurilor la un adevăr suprem, pentru că, nu-i așa, oamenii sunt mult prea mici pentru a-l atinge.

Fiecare cu adevărul lui mărunț. Fiecare cu adevărul lui neînsemnat. Dar fiecare cu adevărul lui foarte important atunci când îl opune adevărului altei persoane. Fiecare cu adevărul lui de nezdruncat, ca și când ar fi rupt din acel copac al înțelepciunii.

Aceiași oameni care-mi spuneau că nu există adevăr țineau cu dinții de părerile lor, de convingerile lor, de senzațiile lor. De fapt, ei își apărau dreptul de a crede în ce vor ei. De a-și apăra universul strâmt în numele adevărului propriu. Ei nu pledau pentru înțelegere, ci pentru dreptul de a nu fi contrașiși.

Atunci când crezi cu tărie în ceva, pentru că ai nevoie să crezi, transformi totul în adevărul tău.

(Radu Herjeu)

LECTURĂ

10. Citește. Cum înțelegi afirmația: „Rostirea adevărului este o datorie absolută”?

ADEVĂRUL

de Petru Creția

Adevărul este unul singur. El nu se schimbă. El cuprinde toate lucrurile care ating inima – onoarea și mândria și mila și dreptatea și curajul și iubirea [...] și dragostea de dreptate și de libertate. Ele, toate acestea, ating inima și lucrurile de care se leagă inima devin adevăr, atât cât putem cunoaște noi adevărul. Înțelegi acum?

Faulkner, Ursul

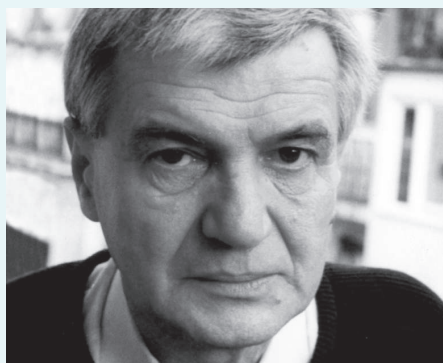
Dintre toate relele care ni s-au făcut, și atât de evident ni se mai fac încă, minciuna este cel

mai mare. Cel mai vătămător și cel mai blestemat, pentru că din el derivă toate celelalte. Ar merita să facem cândva o genealogie a negativului, arătând cum minciuna se află la obârșia fiecărui rău omenesc luat în parte. Până și cele șapte păcate capitale din doctrina creștină, trufia, zgârcenia, desfrânarea, pizma, lăcomia, mânia și lenea, sunt reductibile la o formă sau alta a neadevărului față de alții și față de sine. Iar valoarea morală fundamentală este adevărul. Și

nu vom întreba, ca procuratorul Pilat, „Ce este adevărul?“, pentru că de fapt știm prea bine cu toții, și știu și aceia care, de-a lungul istoriei sau înăuntrul vieților, și-au dat și își dau atâta osteneală să-l ascundă sau să-l măsluiască și, mai mult, care s-au străduit mereu să dea minciuna lor drept adevăr. Este mult înțeles în vorba lui La Rochefoucauld potrivit căreia ipocrizia este un omagiu pe care viciul îl aduce virtuții.

Nu este mai puțin adevărat că, oricât am ști ce este adevărul, se cere un oarecare efort analitic pentru a-i desluși determinările. Nu voi zăbovi asupra adevărului științific sau filozofic, și în genere teoretic. Totuși se cuvine să ne amintim câtă suferință s-a îndurat și chiar cât sânge s-a vărsat pentru afirmarea lui în lume, și cum biruința unor idei respinse și detestate de ordinea constituită a schimbat forme după forme de viață. Voi reține aici, din natura acestui proces, doar un concept, acela al *voinței de adevăr*. Sau, într-o formulare mai completă, voința de a trăi într-un adevăr. De a trăi arătându-te drept ceea ce ești cu adevărat, nici mai mare, nici mai mic, nici mai bun, nici mai rău. De a nu propune în locul tău o aparență și o amăgire. Falsul existențial otrăvește ființa umană. Iar *cinstea este modul de manifestare a adevărului în sfera acțiunii*. Așa cum minciuna stă la temelia oricărei forme de ipocrizie, înșelăciune, abuz de încredere, cabotinism, trădare, duplicitate, împănare, slugărnici și atâtea altele. Printre care nu puține se datorează nu atât unei atitudini față de alții, cât unei rele raportări la sine: minciuna de sine și ascunzișul de sine, fuga de adevărul despre sine, tot ceea ce constituie cumplitul rău omenesc care este *conștiința falsă*.

La temeiul bunei raportări la adevăr stă voința de a spune adevărul, *coincidența dintre declarație și faptă sau gând*. Cine are de crescut copii știe cât de greu e să le aduci pe calea aceasta pe aceste mici ființe amorale și adesea mitomane. Iar când cresc intră în câmpul falsului social îndeobște și,

PETRU CREȚIA

(21 ianuarie 1927 – 14 aprilie 1997) – filosof și eseist român, profesor de limba greacă, traducător al operei lui Platon, eminescolog. A fost lector la Secția de limbi clasice a Facultății de Litere din București, unde a ținut cursuri de filologie greacă. Între 1971 și 1975 a fost cercetător la Institutul de Filozofie al Academiei Române. Din 1975, împreună cu alți cercetători, a editat, sub egida Academiei Române, ediția națională a operei complete a poetului Mihai Eminescu.

nu în cea mai mică măsură, în acela al minciunii instituționalizate. Trebuie deci învățați din vreme că ocultarea adevărului este îndreptățită exclusiv în câteva cazuri și că, în rest, în tot marele rest, *rostirea adevărului este o datorie absolută*. Cei pe care îi creștem trebuie făcuți să înțeleagă și, mai mult, să-și asimileze și să trăiască adevărul că în rostirea adevărului rezidă valoarea lor de oameni, în voința și în puterea lor de a spune adevărul și de a sta martori pentru el, *cu orice preț*. Altfel, orice altceva ar izbuti să facă în lume, până la măriri, vor avea rangul cel mai de jos în ierarhia morală a omenirii. Și nu-i va mai crede nimeni nici când vor spune adevărul, cuvântul lor nemaiavănd trecere, ca o monedă calpă. Și mai trebuie să știe că fiecare fals comis generează, în cercuri tot mai largi, urâtenia neîncrederii și a suspiciunii între oameni, până la răul istoric al falsului instituit ca normă de viață.

CUVINTELE TEXTULUI

vătămător, *adj.* – вредный, способный навредить

blestemat/ă, *adj.* – проклятый/ая

a deriva (din), *verb* – a rezulta

obârșie, *subst.* – origine

trufie, *subst.* – гордость

desfrânare, *subst.* – блуд

pizmă, *subst.* – зависть

reductibil, *adj.* – уменьшаемый, сводимый к меньшему

a măslui, *verb* – aici: a falsifica, a trișa

ipocrizie, *subst.* – fățarnicie; лицемерие

viciu, *subst.* – cusur, neajuns; порок

virtute, *subst.* – добродетель

determinare, *subst.* – aici: определение

înșelăciune, *subst.* – amăgire; обман

cabotinism, *subst.* – каботинизм, бездарная игра; позерство

duplicitate, *subst.* – двойственность

împăunare, *subst.* – mândrie, fudulie

slugărnicie, *subst.* – раболепие

mitoman, *subst.* – мифоман

ocultare, *subst.* – сокрытие

mărire, *subst.* – aici: autoritate, funcție înaltă

calp/ă, *adj.* – fals/ă

suspiciune, *subst.* – подозрение

a institui, *verb* – устанавливать

11. Asociază cuvintele cu definiția corectă:

1. Vătămător

A. Comportament lipsit de sinceritate, bazat pe prefăcătorie

2. Ipocrizie

B. Origine, început

3. Obârșie

C. A falsifica intenționat (date, informații)

4. A măslui

D. Atitudine de supunere excesivă și umilitoare

5. Slugărnicie

E. Care poate provoca daune sau rău

12. Completează propozițiile cu forma corectă a cuvintelor din paranteze.

a) Minciuna repetată și ... adevărului duc la pierderea încrederii. (*ocultare*)

c) Decizia lui nu este ... la o singură cauză. (*reductibil*)

b) Este o atitudine ... pentru relațiile interumane. (*vătămător*)

d) Din cauza ... sau din dorința de mărire, unii oameni ajung să trișeze. (*trufie*)

13. Alege varianta corectă a cuvintelor.

a) Minciuna este ... (*un viciu/o virtute*).

c) Dorința de putere și ... (*împăunarea/obârșia*) l-au îndepărtat de prieteni.

b) Comportamentul său neadecvat este marcat de ... (*ipocrizie/determinare*).

d) Instituirea unor reguli clare poate reduce ... (*transparența/dezinformarea*).

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

14. Indică dacă afirmațiile sunt adevărate sau false, pe baza textului.

a) Minciuna este considerată de autor un rău printre altele, dar nu cel mai grav.	A F
b) Autorul susține că toate păcatele capitale pot fi reduse la forme ale neadevărului.	A F
c) În text se afirmă că adevărul este greu de cunoscut, pentru că nimeni nu știe ce este adevărul.	A F
d) Conștiința falsă este prezentată ca un rău care afectează atât relația cu ceilalți, cât și relația cu sine.	A F

15. Alege varianta corectă.

1) De ce nu pune autorul întrebarea „Ce este adevărul?” a) Pentru că adevărul nu poate fi definit. b) Pentru că întrebarea este prea filosofică. c) Pentru că, de fapt, știm prea bine cu toții ce este adevărul, chiar și cei care îl ascund. d) Pentru că adevărul aparține doar științei.	3) Care dintre următoarele noțiuni NU este menționată ca o consecință a minciunii? a) Ipocrizia. b) Abuzul de încredere. c) Solidaritatea. d) Trădarea.
2) Potrivit textului, copiii trebuie învățați că: a) Minciuna este inevitabilă în viața socială. b) Rostirea adevărului este o datorie absolută, adică adevărul trebuie spus întotdeauna. c) Coincidența dintre declarație, faptă și gând nu contează. d) Adevărul este mai puțin important decât succesul.	4) Prin „voința de a trăi într-un adevăr”, autorul înțelege: a) Dorința de a spune adevărul doar în anumite situații. b) Capacitatea de a-i judeca pe alții corect. c) Asumarea sinceră a propriei identități, arătându-te cine ești cu adevărat, fără aparențe și amăgiri. d) Respectarea regulilor sociale.

16. Explică de ce autorul consideră că minciuna este la obârșia, adică la originea fiecărui rău omenesc.

17. Ce relație stabilește autorul între adevăr și valoarea morală a unei persoane?

18. Ce se va întâmpla cu o persoană care minte frecvent, chiar și atunci când va spune adevărul?

19. Amintește-ți cele discutate în cadrul unității *Imaginea de sine și reputația*. Cum înțelegi ideea că fuga de adevărul despre sine reprezintă un mare rău? De ce este important să ne cunoaștem și să ne înțelegem pe noi înșine, în primul rând?
20. Autorul afirmă că, orice ar izbuti să facă oamenii în lume, până la măririi, adică ajungerea în funcții înalte, ei vor avea rangul cel mai de jos în ierarhia morală a omenirii, dacă nu vor avea puterea de a spune adevărul. Ce părere ai tu despre asta?

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

ACTE COMUNICATIVE

21. Lucru în perechi. Analizați exemplele de acte comunicative. Ce expresii ați mai putea adăuga? Utilizează actele comunicative pe parcursul unității, conform necesităților de comunicare.

A PREZENTA OPINII ARGUMENTATE

Pentru a prezenta opinii argumentate, poți folosi expresii ca acestea:

- *Din punctul meu de vedere*, această soluție este eficientă, *deoarece* rezolvă problema pe termen lung.
- *Consider că* această decizie este justificată, *având în vedere* contextul economic actual.
- *Sunt de părere că* avantajele acestei opțiuni depășesc dezavantajele, *mai ales* în situația dată.
- *În opinia mea*, această abordare nu este potrivită, *pentru că* nu ia în considerare toate consecințele.
- *Cred că* argumentele prezentate sunt convingătoare, *întrucât* se bazează pe date concrete.
- *După cum văd eu lucrurile*, această propunere ar putea funcționa, *cu condiția ca* resursele să fie suficiente.

A EXPRIMA REGRETUL

Pentru a exprima regretul, poți folosi expresiile:

- *Îmi pare rău că* nu am reușit să respect termenul stabilit.
- *Regret faptul că* această situație a creat neplăceri.
- *Cer scuze pentru* neînțelegerea apărută.
- *Este regretabil că* nu am putut ajunge la un acord mai devreme.
- *Îmi pare sincer rău pentru* inconveniențele provocate.
- *Regret că* nu am fost mai atent(ă) la detaliile discutate.

A AVERTIZA ÎN LEGĂTURĂ CU CEVA

Pentru a avertiza în legătură cu ceva, poți folosi expresiile:

- *Aș dori să te/vă avertizez că această decizie implică anumite riscuri.*
- *Trebuie să fii atent/ă, deoarece situația se poate agrava.*
- *Este important de menționat că nerespectarea regulilor poate avea consecințe serioase.*
- *Vă atrag atenția asupra faptului că ...*
- *Există riscul ca ...*
- *Nu este recomandat să amânați această problemă, pentru că se poate complica.*

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ**Reține!**

Noțiunea gramaticală	VALORILE MORFOLOGICE ALE NUMERALULUI CARDINAL
Ce exprimă	Valorile morfologice principale ale numeralului cardinal în limba română sunt: – substantivală – atunci când numeralul înlocuiește un substantiv; – adjectivală – atunci când numeralul determină un substantiv, acordându-se cu el.
Exemple de utilizare	Exemple de utilizare a numeralelor cu valoare substantivală: — <i>Doi</i> au venit mai târziu. — Banii sunt <i>pentru doi</i>. — Articolul este <i>al celui de-al doilea</i>. — Lucrările <i>celor doi</i> sunt remarcabile. — Am aflat adevărul grație <i>unuia</i> dintre jurnaliștii de investigație. — I-am ascultat pe <i>trei</i> dintre ei. — S-a exprimat contra celor <i>patru</i>. — Ne-am pomenit înaintea <i>celor doi</i>. — Am ajuns înaintea <i>celor doi</i>. — Lucrează cât <i>șapte</i>. — Am întârziat din cauza celor <i>doi</i>. — El lucrează pentru <i>două</i> dintre televiziuni. Exemple de utilizare a numeralelor cu valoare adjectivală: — <i>Trei</i> ziariști au primit mențiuni de onoare. — Ziarul are <i>douăsprezece</i> pagini.

22. Analizează exemplele din tabel și spune care dintre ele indică o circumstanță:

- a) de loc; b) de timp; c) de mod; d) de cauză; e) de scop.

În căutarea adevărului

- 23. Completează cu numere cardinale potrivite cu valoare substantivală.**
- a) Ne-am oprit în fața ... pentru a le cere adevărul.
 - b) Am aflat adevărul înaintea
 - c) A căutat adevărul cu perseverență, muncind cât
 - d) Investigația a fost amânată din cauza ..., care ascundea informații.
 - e) El luptă pentru ... dintre cei care nu pot spune adevărul singuri.
- 24. Completează cu numere cardinale potrivite cu valoare adjectivală.**
- a) ... experți fac parte din Consiliul de Presă.
 - b) *Ziarul de gardă* a acumulat ... abonamente pentru versiunea tipărită.
 - c) ... anchetatori au analizat documentele secrete.
 - d) ... martori au confirmat aceeași versiune a adevărului.
 - e) Jurnalistul a consultat ... surse înainte de publicarea articolului.
 - f) ... probleme diferite au ieșit la iveală în urma cercetării.
 - g) Ancheta a durat ... luni până la descoperirea realității.

DIALOG

25. Analizează tabelul în mod individual. Apoi discută cu colegul/colega de bancă și vedeți dacă opiniile voastre coincid. S-a schimbat ceva în urma discuției?

Afirmații de analizat	Absolut de acord	Oarecum de acord	Trebuie să mă mai gândesc
1. Adevărul reprezintă o realitate, o certitudine cu privire la starea de lucruri.			
2. Adevărul este mai greu de aflat decât pare.			
3. Minciuna reprezintă un neadevăr, o invenție.			
4. Minciuna poate distruge încrederea între oameni.			
5. Niciodată nu poți să ai certitudine deplină, adică siguranță, încredere deplină în ceva sau cineva.			
6. A manifesta îndoială, adică a manifesta neîncredere și suspiciune, nu e întotdeauna un lucru bun.			
7. Un om sincer este un om onest, cu comportament întotdeauna autentic.			
8. Manipularea este influențarea opiniei cuiva prin tehnici înșelătoare.			

9. Argumentele într-o dezbatere trebuie să includă dovezi clare.			
10. Dezinformarea poate avea consecințe grave, de aceea trebuie pedepsită prin lege.			

26. Lucru în perechi. Improvizați dialoguri din 6-8 replici pe baza situațiilor propuse. Prezentați dialogurile în fața colegilor.

A)

Elevul/eleva A: Ești un reporter. Faci un reportaj despre un accident. Ai discutat cu un martor. Acum discuți cu alt martor, care face afirmații cu totul diferite.

Folosește expresiile:

- *Ce s-a întâmplat exact?*
- *Ați putea să clarificați ...?*

Elevul/eleva B: Ai fost martorul unui accident. Discuți cu un reporter care a fost indus în eroare de altcineva. Încerci să-l convingi care este adevărul.

Folosește expresiile:

- *Din perspectiva mea...*
- *Nu sunt sigur dacă...*
- *Se pare că...*

B)

Elevul/eleva A: Ai descoperit că o informație importantă a fost ascunsă. Colegul tău/colega ta este pe punctul de a lua o decizie bazată pe această informație incompletă. Emite cel puțin două avertizări pentru a-l/o ajuta.

Folosește expresiile:

- *Te avertizez că...*
- *Există riscul ca...*
- *Este important să știi că...*
- *Vreau să te previn că...*

Elevul/eleva B: Trebuie să iei o decizie importantă. Colegul tău/colega ta a descoperit că o informație importantă pentru tine a fost ascunsă. Cere-i ajutorul.

Folosește expresiile:

- *Aș aprecia mult dacă ...*
- *Crezi că ai putea să ...?*
- *Îmi poți explica ce risc există?*

- 27.** Lucru în grup. Formați grupuri a câte 4 elevi. Sunteți în situația de a dezbate chestiunea „*Minciuna «albă» este acceptabilă?*”. Primul elev va începe printr-un argument PRO, al doilea va continua cu un argument CONTRA, al treilea – PRO ș.a.m.d. Discutați până la epuizarea argumentelor.

Repere:

- Din punctul meu de vedere...
- Sunt de acord cu tine până la un punct, dar ...
- Înțeleg ce spui, dar ...
- Nu împărtășesc aceeași opinie, fiindcă ...
- Cred că este mai bine să...
- Ai un argument valid, și totuși...

- 28.** În perechi, construiți un dialog din 6-8 replici, pornind de la una dintre fotografii, pentru a discuta evenimentele redată. Emiteți ipoteze despre ceea ce credeți că se întâmplă. Care ar fi adevărul din spatele imaginii?

Repere:

- În opinia mea, imaginea arată că...
- Se poate interpreta și altfel: ...
- Nu sunt sigur dacă...
- Poate că adevărul este undeva la mijloc...
- Tu ce părere ai?
- Ar putea foarte bine să fie și ...

MONOLOG

- 29.** Relatează o experiență proprie despre o situație în care ai aflat adevărul după ce ai fost indus în eroare. Ce s-a întâmplat? Cum te-ai simțit? Ce ai învățat din asta? Folosește expresiile învățate pentru a-ți exprima regretul.
- 30.** Ce-ar fi dacă... ? Construiește un monolog succint (în limita a 0,5 pagini), prezentând ipoteze cu privire la una dintre temele propuse:
- Ce-ar fi dacă oamenii nu ar putea afla niciodată adevărul?
 - Ce-ar fi dacă am trăi într-o lume fără minciună?

SCRIERE

- 31.** Redactează un text (8-10 enunțuri) în care să-ți exprimi opiniile, răspunzând la întrebarea: „Ce înseamnă adevărul pentru mine?”.

Repere:

- a) Poți folosi expresiile:

- În opinia mea, ...
- Adevărul reprezintă pentru mine ...
- Pe de o parte, ... , pe de altă parte, ...
- Cred că este important, pentru că ...
- În concluzie, ...

- b) Poți folosi structura:

- 1) **Introducere:** Ce înseamnă adevărul?
⇒ În opinia mea, adevărul este...
- 2) **Cuprins:** Exemple personale/din viața de zi cu zi.
⇒ De exemplu, atunci când...
- 3) **Concluzie:** Importanța adevărului.
⇒ În concluzie, cred că adevărul...

CONEXIUNI

- 32.** Lucru în perechi. Analizați proverbele. Cum le înțelegeți? Dați exemple de proverbe similare din cultura etniei din care faceți parte.
- Minciuna are picioare scurte.
 - Adevărul iese la iveală ca uleiul deasupra apei.
 - Adevărul umblă cu capul spart.
 - Cine spune minciuna o dată rareori mai are crezare.
- 33.** Amintește-ți și povestește:
- O poveste populară în care tema principală este importanța faptului de a spune adevărul.
 - O parabolă despre recunoașterea adevărului.
 - Un film artistic în care este descrisă o experiență de descoperire a unui adevăr.
 - O istorie despre o personalitate istorică, recunoscută astăzi pentru adevărurile afirmate, dar nerecunoscută în timpul vieții.

34. Citește textul. Explică sensul cuvintelor: *preocupare, manipulare, perspectivă, transparentă, surse, gândire critică*.

Adevărul a fost dintotdeauna o preocupare centrală a oamenilor. În fiecare epocă, oamenii au căutat modalități de a-l descoperi: prin religie, prin știință sau prin experiență personală. În prezent, când informația circulă foarte repede pe internet și în mass-media, căutarea adevărului a devenit și mai dificilă. Pe de o parte, avem acces la o cantitate uriașă de date, pe de altă parte, există și manipulare, știri false și informații contradictorii.

Unii cred că adevărul este absolut și unic, alții consideră că depinde de perspectivă și de context. În relațiile personale, sinceritatea rămâne o valoare esențială: fără ea, încrederea dispare. În același timp, societatea are nevoie de transparentă și corectitudine pentru a funcționa.

Astfel, căutarea adevărului nu este doar o problemă filosofică, ci și una practică. În fiecare zi, trebuie să învățăm să alegem între informații, să ne punem întrebări și să analizăm critic sursele. Adevărul nu se oferă singur; trebuie să fim pregătiți să-l descoperim.

Astăzi, pe internet circulă multe știri false (*fake news*). Ele sunt create pentru a manipula, a obține bani sau influență. Uneori, oamenii cred aceste informații fără să verifice sursele. Pentru a descoperi adevărul, este important să verificăm știrile din mai multe surse, să comparăm informațiile și să ne folosim gândirea critică.

35. De ce este foarte important astăzi să verificăm știrile din mai multe surse?

36. Cum crezi, de cine și pentru ce sunt create știrile false?

37. Analizează recomandările de mai jos pentru verificarea știrilor false. Pe care dintre ele le respecți atunci când vizionezi știri la TV, asculți știri la radio sau le citești pe internet? Discută rezultatele cu colegii. Ce concluzii se impun?

Recomandarea	Fac asta:		
	Întotdeauna	Uneori	Niciodată
1) Verifică titlul și textul – Dă sentințe? E senzationalist? Dacă răspunsul e da, atunci ar fi util să căutăm modul în care este prezentată știrea pe alte site-uri sau canale.			
2) Verifică sursa – Sunt autorul articolului și organizația din care face parte ușor de identificat? Sunt aceștia jurnaliști consacrați sau instituții de presă acreditate?			
3) Verifică perspectivele – Sunt prezentate toate punctele de vedere implicate? O știre reală va fi imparțială și va încerca să prezinte viziunile tuturor părților implicate într-o situație.			
4) Verifică opiniile – Își dă autorul cu părerea? Jurnaliștii și autorii de știri nu își vor exprima părerea despre o situație. Dacă articolul devine subiectiv, atunci este bine să reținem că informațiile prezentate sunt mai degrabă o opinie decât o știre.			

5) Verifică citarea – Există citatul sau declarația originală în altă sursă? Verifică dacă este parțial, extras din context sau complet. Știrile reale citează alte agenții de presă consacrate, site-uri oficiale, entități cu experiență sau reprezentanți desemnați ai autorităților.			
6) Studiază asocierea pozelor sau a imaginilor cu textul – Reprezintă pozele acțiunea descrisă în text? Imaginile folosite ar trebui să aibă legătură directă cu informațiile din text. Poți verifica dacă poza mai apare undeva.			
7) Verifică data – Apare data publicării? Este de actualitate? O informație relevantă în 2016 poate avea o altă interpretare în 2026.			
(După materialele <i>Salvați copiii România</i>)			

TEME

38. Vizionează/audiază/citește o știre și verific-o, folosind recomandările de mai sus. Ce ai observat?
39. Documentează-te și redactează un text informativ despre o situație reală de manipulare publică (din țară sau din alte zone ale lumii, din trecut sau din prezent), în care adevărul a fost ascuns. Care au fost consecințele? Ce părere ai despre asta?
40. Selectează și prezintă o informație despre unul dintre marii astronomi ai lumii și lupta lui pentru adevăr. Folosește ca punct de pornire imaginea de la începutul unității (Nicolaus Copernic) sau imaginea de mai jos (Galileo Galilei).

PRODUSE ȘCOLARE

AGENDA DE MONITORIZARE A ȘTIRILOR

Instrucțiuni:

Transcrie această pagină de agendă în caiet, sau fă o copie, sau, cel mai bine, transpune-o în format electronic. Timp de o săptămână, vei urmări știri în limba română pentru a observa cum este construit adevărul în mass-media: ce știri sunt selectate, cum sunt prezentate, ce perspective predomină, ce perspective lipsesc.

Surse recomandate:

1-2 buletine principale de știri TV sau radio pe zi (de ex.: *știrile de seară la televiziuni, radio public, podcast de știri*)

1 – DATE GENERALE Ziua/Data: _____	Sursa știrilor: (TV/radio/online) Durata aproximativă: _____
2 – ȘTIRILE PRINCIPALE ALE ZILEI Știrea 1 • Tema: _____ • Domeniu: ☐ politic ☐ social ☐ economic ☐ sănătate ☐ altul: _____ • Tonul: ☐ pozitiv ☐ negativ ☐ neutru • Ideea principală: _____	Știrea 2 • Tema: _____ • Domeniu: ☐ politic ☐ social ☐ economic ☐ sănătate ☐ altul: _____ • Tonul: ☐ pozitiv ☐ negativ ☐ neutru • Ideea principală: _____
3 – OBSERVAȚII GENERALE (zilnic) a) Bifează și completează: • Astăzi au prevalat știri: ☐ pozitive ☐ negative ☐ neutre • Emoțiile sugerate de știri: ☐ frică ☐ speranță ☐ furie ☐ empatie ☐ altele: _____	• Ce teme se repetă? _____ _____ • Ce subiecte lipsesc sau sunt puțin prezentate? _____ _____
4 – ANALIZA CRITICĂ (se completează de 2–3 ori pe săptămână) 1) Posibilă dezinformare Alege o știre care ți-a generat întrebări. • Ce ți se pare neclar sau suspect? • Se folosesc titluri alarmiste/generalizări/surse vagi? ☐ da ☐ nu	
2) Cine este favorizat? • Cine vorbește cel mai mult în știri? ☐ politicieni ☐ experți ☐ jurnaliști ☐ cetățeni • Cine lipsește din prezentare?	3) Reprezentarea grupurilor sociale Notează observații (dacă apar): • Minorități: ... • Tineri: ... • Femei: ... Sunt prezentați: ☐ pozitiv ☐ negativ ☐ stereotipizat ☐ neutru
5 – REFLECȚIE PERSONALĂ (final de săptămână) – Răspunde în 5-6 propoziții: • Ce am învățat despre modul în care sunt prezentate știrile? • Știrile reflectă realitatea sau o construiesc? • ...	

UNITATEA 12. Lecții de viață

Și odată ce furtuna se va termina, nu-ți vei mai aminti cum ai trecut prin ea, cum ai reușit să supraviețuiești. Nici măcar nu vei fi sigur dacă furtuna s-a terminat cu adevărat. Dar un lucru este sigur. Când vei ieși din furtună, nu vei mai fi aceeași persoană care ai intrat. Despre asta este vorba în această furtună.

Haruki Murakami

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- lecții de viață
- istorie și memorie
- greșeli și eșecuri
- reflecție și învățare
- schimbare și dezvoltare

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- adverbele derivate
- adverbele în propoziție

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- a cere ajutorul
- a solicita cuiva să facă ceva
- a acorda ajutorul/a te oferi să faci ceva

SĂ REDACTEZI:

- un text argumentativ
- o recenzie

VOCABULAR TEMATIC

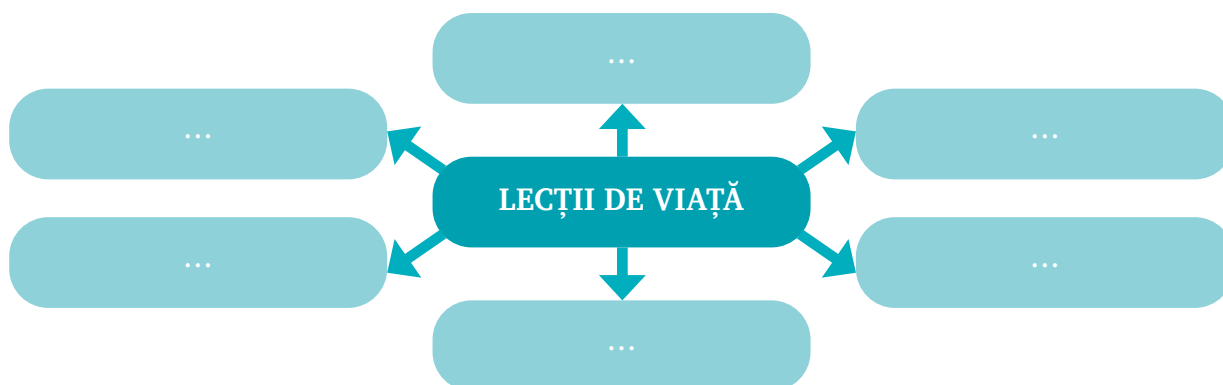
Verbe • a deporta • a distruge • a elimina • a îndura • a lupta • a păstra • a persecuta • a pierde • a proteja • a repara • a reprezenta • a simboliza • a strămuta • a supraviețui • a transmite	Substantive • deportare • dictatură • exil • foamete • genocid • holocaust • holodomor • persecuție • război • rezistență • sacrificiu • supra-viețuire • traumă • violență	Adjective • brutal/ă • colectiv/ă • devastator/oare • extrem/ă • inuman/ă • istoric/ă • nedrept/eaptă • nemilos/ă • tragic/ă • traumatizant/ă	Verbe • a accepta • a analiza • a conștientiza • a corecta • a înțelege • a învăța • a realiza • a recunoaște • a reflecta • a repara	Substantive • adevăr • concluzie • conștientizare • conștiință • exemplu • înțelepciune • învățătură • lecție (de viață) • maturitate • morală • realitate • recomandare • reflecție • sens • sugestie	Adjective • corect/ă • empatic/ă • matur/ă • moral/ă • profund/ă • responsabil/ă • revelator/oare • semnificativ/ă • sincer/ă • valoros/oasă
Expresii • A fi pus la încercare • A supraviețui în condiții inumane • A-și păstra demnitatea în fața suferinței			Expresii • A înțelege adevărul • A trage o concluzie • A reflecta asupra experienței		
Expresii • A învăța din propriile greșeli • A transforma eșecul într-o lecție • A trece prin experiențe-limită			Expresii • A merge mai departe • A o lua de la capăt • A deveni o versiune mai bună a ta		
Verbe • a accepta • a corecta • a eșua • a greși • a învăța (din) • a recunoaște • a regreta • a repara • a suporta • a înfrunța • a depăși • a lupta (cu)	Substantive • criză • dezamăgire • dificultate • eșec • experiență • frică • greșeală • încercare • nereușită • obstacol • pierdere • problemă • regret	Adjective • dureros/oasă • frustrant/ă • individual • inevitabil/ă • neașteptat/ă • personal/ă • temporar/ă	Verbe • a crește • a evolua • a schimba • a continua • a persevera • a reuși • a spera • a se adapta	Substantive • alegere • curaj • dezvoltare • echilibru • evoluție • perseverență • răbdare • schimbare • speranță • succes • viitor	Adjective • echilibrat/ă • încrezător/oare • optimist/ă • perseverent/ă • puternic/ă • schimbat/ă

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Alcătuiește 7 îmbinări cu substantive și cu adjective, la alegere, folosind rubrica *Vocabular tematic*.
2. Alcătuiește propoziții cu îmbinările construite, la tema unității.
3. Completează cu cuvintele potrivite:
Cea mai importantă ... de viață pe care am căpătat-o este să am ... atunci când întâmpin dificultăți. Uneori am simțit ..., dar am descoperit că dacă ai ..., poți depăși orice obstacol.
4. Rescrie enunțurile, folosind expresiile: *a învăța din greșeli, a trage o concluzie, a merge mai departe, a o lua de la capăt*.
a) Am greșit de mai multe ori și acum știu ce să fac.
b) După discuție, am decis ce e mai bine.
c) Am avut un eșec, dar nu m-am oprit.
d) După eșecul suferit, am decis să repet examenul.

ACTUALIZARE

5. Lucru în perechi. Elaborati un cluster din cuvinte care se asociază cu expresia **LECȚII DE VIAȚĂ**. Explicați asocierile. Completați schema cu idei prezentate de alți colegi.

6. Ce înseamnă pentru tine „o lecție de viață”?
7. Notează câte trei idei pe care le poți asocia cu fiecare dintre cuvintele propuse:
a) memorie; b) eșec; c) reflecție; d) dezvoltare.
8. Ce evenimente istorice cunoști care au marcat profund destine individuale?
9. În familia ta există obiecte care au o valoare simbolică pentru membrii familiei? Care sunt ele?

AUDIERE

10. Ascultă confesiunile și îndeplinește sarcinile.

1) Care este ideea principală la care a ajuns Max?

- Prietenii sunt cei mai importanți în viață.
- Eșecul poate fi o lecție valoroasă.
- Examenul este cel mai greu moment din viață.

2) Care este ideea principală la care a ajuns Tina?

- Cearta distruge prietenii.
- Prietenii sunt cei mai importanți în viață.
- Dialogul este esențial într-o prietenie.

3) Care este ideea principală la care a ajuns Pavel?

- Perseverența este cea care te poate ajuta să mergi mai departe.
- Trebuie să mergi mereu la interviuri dacă vrei un loc de muncă.
- Nu e nimic grav să te simți descurajat.

1. Max

Acum câțiva ani am picat un examen important. La început am fost decepționat și am crezut că nu voi reuși niciodată. Dar apoi am învățat să am răbdare și să muncesc mai mult. Cu sprijinul prietenilor, am continuat să mă pregătesc. La următoarea încercare am reușit și am înțeles că eșecul poate fi o lecție valoroasă. Astăzi știu că perseverența este cheia succesului și încerc să nu mă descurajez ușor.

2. Tina

Acum câțiva ani m-am certat cu o prietenă foarte apropiată. La început m-am simțit rănită și am crezut că prietenia noastră s-a terminat definitiv. Dar apoi am învățat să fiu mai calmă și să ascult. Cu răbdare și sinceritate, am încercat să înțeleg și punctul ei de vedere. După o perioadă, am vorbit deschis și ne-am împăcat. Atunci am înțeles că dialogul este esențial într-o prietenie. Astăzi nu mă tem de conflicte, căci și ele pot întări o relație.

3. Pavel

Acum câțiva ani mi-am pierdut locul de muncă. La început m-am simțit descurajat și am crezut că nu voi mai găsi alt job. Dar apoi am învățat să am încredere în mine și să nu renunț. Cu multă muncă, mi-am îmbunătățit abilitățile și am continuat să merg la interviuri. După o perioadă, am găsit un nou loc de muncă. Atunci am înțeles că perseverența este cea care te poate ajuta să mergi mai departe. Astăzi cred cu tărie că și schimbările negative pot aduce oportunități.

11. Extrage din fiecare text detaliile necesare pentru a completa tabelul.

	Problema →	Momentul → difícil	Schimbarea →	Rezultatul → pozitiv	Lecția de viață
Max	A picat la examen.	A rămas decepționat și a crezut că nu va reuși.	...	...	...
Tina	...	...	...	După o perioadă, s-a împăcat cu prietena.	...
Pavel	...	...	...	...	A înțeles că perseverența este cea care te poate ajuta.

LECTURĂ

12. Citește. Cum crezi, de ce naratoarea nu a mai cusut papucii fiului?

ACUL

de Tatiana Țîbuleac

TATIANA ȚÎBULEAC

(n. 15 octombrie 1978) – scriitoare română din Republica Moldova. Laureată a Premiului Uniunii Europene pentru Literatură (2019) și a Premiului Național al Republicii Moldova (2019). A studiat jurnalism și comunicare la Universitatea de Stat din R. Moldova. A debutat în 2014 cu volumul *Fabule moderne*. Au urmat apoi romanele *Vara în care mama a avut ochii verzi* (2017), *Grădina de sticlă* (2018) și *Când ești fericit, lovește primul* (2025). Cărțile ei au fost traduse în germană, spaniolă, sârbă, poloneză, franceză, germană, bulgară, macedoneană, catalană și albaneză. Din 2008, Tatiana Țîbuleac este stabilită la Paris.

Alexandru, fiul meu, și-a rupt papucii. De obicei, papucii se descos de tot și îi arunc. Astăzi însă aceștia s-au descusut astfel, încât mai puteau fi reparați. Unui meșter i-ar fi luat cinci minute, m-am gândit totuși să îi cos singură. Ziua predispunea la fapte mari.

M-am dus să caut acul cel țigănesc. Acul pe care îl am de la mama, iar ea – de la mama ei. Acul și pozele din copilărie – atât mi-am luat

când m-am mutat la Paris. Cu pozele e clar. Cu acul, povestea e următoarea.

Am crescut cu acel ac în ochi. Bunica îl ținea înfipt în cel mai înalt loc din casă, pe un păretar, ca nu cumva să îl iau eu și să îl pierd. Peste o palmă erau icoana și candela.

Acel ac nu prea se folosea la cusut. Era acolo de ținut minte. Uneori îmi părea că toată viața și forța bunicii erau concentrate în el. Și că, dacă ar fi dispărut acul, s-ar fi pierdut și ea.

Acul era lung și gros, cu o ureche lată, prin care trebuia să încapă orice fir. Chiar și de viață.

Când în iulie '49 au venit comuniștii să îmi deporteze bunicii în Siberia, soldații au fost umani. Le-au dat zece minute ca să-și ia cele mai importante lucruri din casă. O icoană, niște bani și acul, toate le-a luat bunica.

– Unde te duci tu, bani și icoană nu-ți trebuie, i-a zis omul legii. Acul poți să-l iei...

În Siberia, acul și-a găsit rostul. Pentru că, mergând la moarte, nimeni nu a avut atâta minte să-și ia ac, al ei a ajuns nespus de întrebuințat. Deportatii îl cereau pentru tot felul de lucruri.

Pentru cusut haine din cârpe ca să-și încălzească copiii învinețiți de plâns și frig.

Pentru născocit opinci cu talpa groasă, din coji de mesteceni.

Pentru scos țepușe de sub unghiile roase până la sânge de tăiatul pădurilor interminabile.

Pentru spart bășici de pe picioarele putrezind din cauza apelor nesecate.

Pentru făcut găuri în curele, care se cereau strâmtate lună de lună.

În Siberia, acul a trăit șapte ani, apoi s-a întors acasă la pieptul bunicii. Ca un sugar. Ca o inimă exterioară.

Și a început o viață nouă.

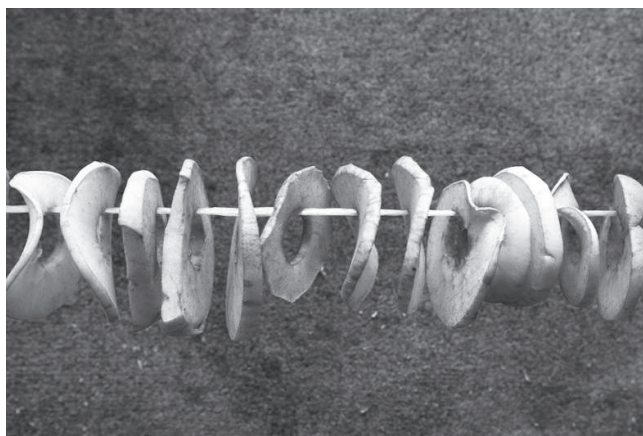
A cusut cămăși și ii, rochii și bundițe din materiale întregi și colorate.

A înșirat fructe dulci, coapte de soarele drag, pe kilometri de ață.

A pus cercei primei și unicei nepoate, născute în libertate.

Apoi s-a retras. Mai întâi pe peretele stăpânei sale. Apoi pe cel al mamei. Iar acum în cutia mea, la Paris.

Nu am mai cusut papucii. I-am dus la meșter.

CUVINTELE TEXTULUI

a predispute, *verb* – predisполагать

a se muta, *verb* – переезжать

păretar, *subst.* – covor mic, bucată de pânză brodată, care se pune pe perete, în casele țărănești, în scop decorativ

o palmă, *subst.* – aici: пядь

a-și găsi rostul – найти свое предназначение

a întrebuința, *verb* – a folosi, a utiliza

a născoci, *verb* – a inventa; aici: a face

țepușă, *subst.* – заноза

bășică, *subst.* – пузырь, волдырь

a putrezi, *verb* – гнить

a strâmta, *verb* – aici: затянуть (ремень)

sugar, *subst.* – грудной ребенок

a înșira, *verb* – нанизывать

13. Tradu fragmentul în limba maternă. Poți folosi dicționarul, dacă este nevoie.

„Deportații îl cereau pentru tot felul de lucruri.

Pentru cusut haine din cârpe ca să-și încălzească copiii învinețiți de plâns și frig.

Pentru născocit opinci cu talpa groasă, din coji de mesteceni.

Pentru scos țepușe de sub unghiile roase până la sânge de tăiatul pădurilor interminabile.

Pentru spart bășici de pe picioarele putrezind din cauza apelor nesecate.

Pentru făcut găuri în curele, care se cereau strâmtate lună de lună.”

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

14. Răspunde la întrebări.

a) Cine este naratorul textului?	g) Ce rol simbolic are acul?
b) De ce este important acest obiect pentru familie?	h) Cum crezi, de ce bunica ținea acest ac înfipț în covor, sus, aproape de icoană?
c) Cum este prezentată deportarea?	i) Ce contraste apar între trecut și prezent? Cum a fost viața „veche” a acului? Cum era viața nouă?
d) Enumeră trei utilizări ale acului în Siberia.	j) Cum se transmite memoria între generații?
e) De ce curelele deportaților se cereau strâmtate lună de lună?	k) Ce simbolizează cutia de la Paris a povestitoarei?
f) De ce autoarea și-a luat la Paris numai acul și pozele din copilărie?	l) Ce „lecție de viață” transmite textul?

15. Lucru în perechi. Discutați și continuați formularea unui răspuns, de comun acord, bazându-vă pe text și pe ceea ce puteți intui „printre rânduri”.

- Ziua predispunea la fapte mari. Adică, naratoarea era gata să ...
- Cu pozele din copilărie e clar. Ele trebuiau să fie ...
- Prin urechea acestui ac putea să încapă chiar și un fir de viață. Adică, ...

16. Lucru în grup. Pe baza textului, discutați și formulați ipoteze argumentate.

- Ce spune despre felul de a fi al bunicii faptul că ea și-a luat cu sine în Siberia o icoană, niște bani și acul țigănesc?
- Soldații au fost umani, când le-au dat zece minute deportaților ca să-și ia cele mai importante lucruri din casă? Sau autoarea ironizează?
- Cum se poate explica afirmația că viața și forța bunicii erau concentrate în ac? Și că, dacă ar fi dispărut acul, s-ar fi pierdut și ea?

17. Cum înțelegi pasajul: *Acul s-a întors acasă la pieptul bunicii. Ca un sugar. Ca o inimă exterioară.*

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

ACTE COMUNICATIVE

18. În imaginea de la pagina 201 este domnul Alexandru Gurduza, cu fotografiile rudeilor deportate în Siberia. Cum crezi, ce le-ar cere dumnealui tinerilor de azi să facă pentru a nu uita de istoria deportărilor?

19. Cum procedezi, de obicei, când trebuie să ceri cuiva să facă ceva, sau când ai nevoie de ajutor? Cine sunt persoanele care te ajută cel mai des?

19.1 Memorizează actele comunicative și utilizează-le, în contexte potrivite.

A CERE AJUTORUL

Pentru a cere ajutorul, poți folosi expresiile:

- Mă poți ajuta cu ...?
- Mă puteți ajuta să ...?
- Ai putea să-mi dai o mână de ajutor?
- Ați putea să mă ajutați?
- N-ați putea cumva să mă ajutați?
- Mi-ar prinde bine o mână de ajutor.

A SOLICITA CUIVA SĂ FACĂ CEVA

Pentru a solicita cuiva să facă ceva, poți folosi expresiile:

- Te rog să-mi explici ...
- Ai putea să verifici ...?
- Este posibil să ...?
- Am nevoie să faci ...
- Ai/ați putea, te/vă rog să ...?
- Fii drăguț/ă, ai putea să ...?

**A ACORDA AJUTORUL/
A TE OFERI SĂ FACI CEVA**

Pentru a acorda ajutorul/a te oferi să faci ceva, poți folosi expresiile:

- Te/Vă ajut cu plăcere.
- Desigur, te/vă ajut imediat.
- Ce pot face pentru dumneavoastră?
- Aș vrea să te/vă ajut.
- Pot să te/vă ajut dacă vrei/vreți.
- Mă ofer să...
- Aș putea să mă ocup eu de asta.
- Dacă dorești/doriți, fac eu asta.
- Lasă-mă/lăsați-mă să te/vă ajut.
- Permiteți-mi să vă ajut.

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ**Amintește-ți!**

Noțiunea gramaticală	ADVERBUL. EXPRIMAREA COORDONATELOR ACȚIUNII: LOC, TIMP, MOD
Ce exprimă	Adverbul este partea de vorbire neflexibilă care poate determina sensul unui verb (înțelege acum), al unui adjectiv (oarecum trist) ori al altui adverb (prea devreme). După sens, adverbele sunt: de loc (unde, sus, acolo, aici); de timp (târziu, devreme, ieri, astăzi); de mod (așa, astfel, altfel, nicidecum).

Reține!

Noțiunea gramaticală	ADVERBELE DERIVATE
Ce exprimă	Adverbele derivate se obțin prin adăugarea de prefixe sau sufixe la un cuvânt de bază , care poate fi un substantiv, un verb, un adjectiv sau chiar un alt adverb, schimbând uneori și clasa gramaticală sau nuanța de sens.
Cum se formează	Sufixe cu ajutorul cărora pot fi formate adverbele derivate sunt: -ește, -âș, -iș, -mente, -ișor, -el. Iepure (substantiv) → iepure ește (adverb) Piept (substantiv) → piept iș (adverb) A se târî (verb) → târ âș (adverb) Total (adjectiv) → total mente (adverb) Bine (adverb) → bin ișor (adverb) Ușor (adverb) → ușur el (adverb)

20. Alcătuiește adverbe prin derivare cu sufixele: **-ește, -âș, -iș, -mente, -ișor, -el**, pornind de la cuvintele propuse:

prieten, bărbat, femeie, frate, om, părinte, creștin, bătrân, suflet, pământ, papagal, cruce, chior, față, real, final, literal, actual, moral, încet, frumos.

21. Alcătuiește propoziții cu 5 dintre adverbele formate, privind tematica legată de lecții de viață.

DIALOG

22. Lucru în perechi. Stabiliți rolurile și improvizați dialoguri din 6-8 replici pe baza situațiilor propuse. Utilizați actele comunicative, precum și adverbe derivate, acolo unde este posibil. Prezentați dialogurile în fața colegilor.

A)

Elevul/eleva A: Ai note slabe la o disciplină școlară. Cere ajutorul unui profesor (coleg sau părinte) pentru a înțelege mai bine materia.

Elevul/eleva B: Ești profesor/oară (coleg/ă sau părinte). Ești gata să oferi ajutorul pentru ca situația să se schimbe în bine. Oferă sfaturi.

B)

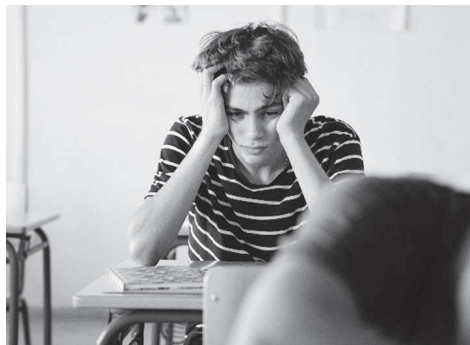
Elevul/eleva A: Ești un elev nou/o elevă nouă. Ai dificultăți de integrare într-un colectiv nou (școală nouă, clasă nouă). Cere ajutorul cuiva dintre colegi sau al dirigintelui.

Elevul/eleva B: Ești cineva dintre colegi sau dirigintele/diriginta. Îți oferi ajutorul. Pune întrebări de precizare și propune sfaturi.

C)

Elevul/eleva A: Ai suferit un eșec într-o activitate extracurriculară (sport, muzică, concurs). Cere sprijinul unui antrenor sau mentor.

Elevul/eleva B: Ești antrenor/mentor. Îți oferi ajutorul elevului/elevei. Oferă încurajare și sfaturi.

23. Interviu între colegi. În perechi, adresați unul altuia, pe rând, întrebările de mai jos și notați răspunsurile. Comunicați cele aflate colegilor, cu permisiunea interlocutorului.

- Care este cea mai importantă lecție de viață pe care ai căpătat-o cândva?
- Cine ți-a dat această lecție?
- Cum ai aplica această învățătură în viitor?

24. Lucru în grup. Pregătiți argumente, conform indicațiilor profesorului/profesoarei, pentru a avea o dezbatere pe subiectul: „Ce este mai important – să înveți din propriile greșeli sau din greșelile altora?” Discutați, prezentând pe rând argumentele și încercând să convingeți colegii.

Grupul A: Este mai important să înveți din propriile greșeli.

Grupul B: Este mai important să înveți din greșelile altora.

MONOLOG

25. Continuă enunțurile de mai jos (4-5 propoziții/fraze).

- Am învățat pe pielea mea că ...
- Cred că o lecție importantă din partea părinților este ...
- Dacă ar fi să dau un sfat prietenilor mei, aş spune că ...
- Nu sunt de acord că ... , pentru că ...

26. Monolog pe baza unui proverb. Alege un proverb și pregătește un monolog scurt (2 minute), în care să expui: ce înseamnă proverbul; ești de acord sau nu cu el; o experiență personală care confirmă sau contrazice ideea.

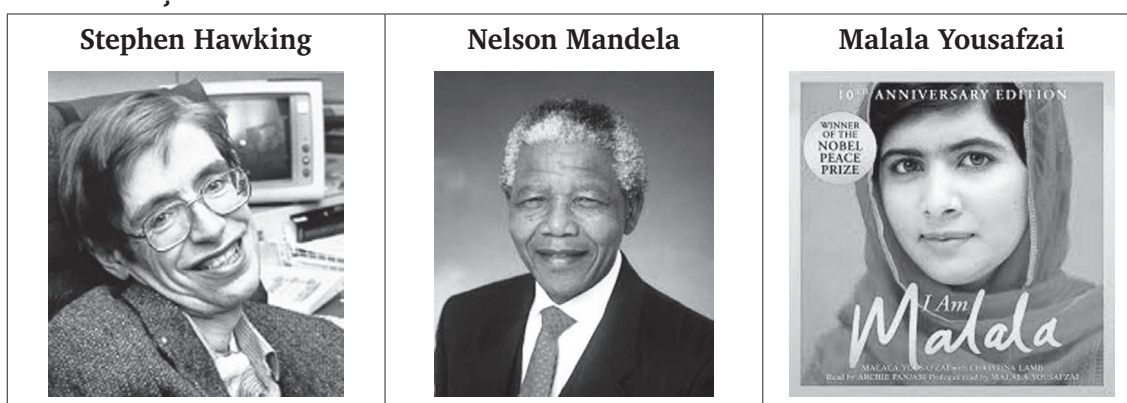
- a) Graba strică treaba.
- b) Dacă tăceai, filosof rămâneai.
- c) De șapte ori măsoară și taie o dată.
- d) Nu zi „hop” până n-ai sărit.
- e) Pasărea pe limba ei piere.
- f) Cine se scoală mai dimineață, mai departe ajunge.
- g) Alt proverb cunoscut.

SCRIERE

- 27.** Documentează-te cu privire la viața și activitatea unei personalități remarcabile și scrie un text argumentativ (10-12 enunțuri), pornind de la ideea exprimată în următoarea afirmație: *Experiențele dificile te ajută să faci o schimbare.*

Repere:

- a) *Personalități remarcabile:*

- b) *Întrebări-cheie:* Ce experiențe dificile a trăit persoana? Ce schimbări radicale/lucruri importante a reușit să realizeze?

- c) *Conectori pentru exprimarea ideilor de:*

- **succesiune, continuitate:** în primul rând, în al doilea rând, etc., pe de o parte... pe de altă parte, în plus, de asemenea;
- **contrast:** dar, însă, ci, în contrast cu, dimpotrivă;
- **ierarhizare:** înainte de toate, mai presus de toate, mai important decât;
- **comparație:** la fel cu, tot așa, în mod asemănător;
- **probabilitate:** probabil, posibil, este cu putință, s-ar putea ca;
- **certitudine:** cu siguranță, desigur, firește, nu este nicio îndoială;
- **concesie:** deși, totuși, cu toate acestea, chiar dacă;
- **concluzie:** deci, așa, prin urmare, în concluzie, în consecință, la urma urmelor.

- 28.** Alege o carte preferată și scrie o recenzie, punând accentul pe mesajul/lecția transmisă: *Cartea care mi-a oferit o lecție de viață.*

Repere:

- a) Prezentarea succintă a subiectului.
- b) Ideea principală.
- c) Lecția de viață căpătată.
- d) Recomandarea pentru colegi.

CONEXIUNI

29. Citește. Ce cunoști despre această expoziție?

5 iulie 2025, Chișinău – Expoziția de vagoane „Teroarea sovietică în RSS Moldovenească. Amploare, victime și făptași”, aflată la a treia ediție, a fost inaugurată în Piața Marii Adunări Naționale.

Agenția Națională a Arhivelor a pregătit materialele pentru această expoziție, pentru ceea ce numim generic „Trenul Durerii”. Expoziția include documente despre deportările staliniste, foametea organizată, represiunile evreilor și ale găgăuzilor, represiunile intelectualității ș.a.

În doar 13 ani, aproximativ 80.000 de oameni au fost forțați să-și părăsească casele, aceasta fiind o operațiune bine organizată, planificată la nivel central, cu scopul de a elimina elitele culturale, de a înfricoșa populația și de a distruge identitatea națională.

Deportarea în masă din 6-9 iulie 1949 a fost cea mai amplă de pe actualul teritoriu al Republicii Moldova. Operațiunea a cuprins 11.281 de familii. Numărul persoanelor strămutate forțat în vagoane de vite a alcătuit 35.796 de persoane, dintre care 11.899 de copii, 14.033 de femei și 9.864 de bărbați.

30. Documentează-te și află mai multe detalii despre activitatea Agenției Naționale a Arhivelor cu privire la documentarea represiunilor din perioada sovietică. Ce ai descoperit nou pentru tine?
31. Ce cunosc persoanele cele mai în vârstă din familia ta despre foametea organizată și despre deportări? Discută cu ele pe acest subiect. Ce ai aflat?
32. Lucru în grup. Examinați imaginile. Discutați și stabiliți: a) Ce reprezintă aceste imagini? b) Dar ce simbolizează ele? c) Ce emoție vă transmit? d) Cum se leagă aceste imagini de ideile: lecții de viață, istorie și memorie, reflecție și învățare?

- 33.** Vizitează site-ul Agenției Naționale a Arhivelor la compartimentul „Expoziții virtuale”. Alege o expoziție care te-a impresionat și povestește-le colegilor despre ea.

TEME

- 34.** Revenind la cele studiate în cadrul acestei unități și la textul „Acul”, realizează sarcinile:
- Imaginează-ți ce alte obiecte ar fi putut fi luate cu sine de acasă de o persoană deportată în Siberia. Ce obiect ar fi luat un pedagog? Ce obiect ar fi luat un țăran? Ce obiect ar fi luat un basarabean de origine găgăuză? Dar de origine evreiască sau ucraineană, bulgară, romă, rusă, armeană?
 - Scrive un text scurt despre acest obiect, folosind ca reper fragmentul de text care începe cu „În Siberia, *acul* și-a găsit rostul. ...”
- 35.** Recitește mottoul unității. Comentează asemănarea dintre furtună și o experiență din viață.
- 36.** Documentează-te și organizează, împreună cu colegii, vizionarea unui film sau a unui spectacol despre deportări sau despre foamete. După vizionare, scrie o recenzie: *Filmul/spectacolul care mi-a servit o lecție de viață.*

Repere:

a) Prezentarea succintă a subiectului.	d) Actorii care m-au impresionat.
b) Ideea principală.	e) Recomandarea pentru cei care încă nu au privit filmul/spectacolul.
c) Lecția de viață pe care am căpătat-o.	

„Siberia din oase”

Scenariu: Leontina Vatamanu

Regizor: Leontina Vatamanu

Casa de producție: OWH Studio

Filmul e construit din confesiunile a patru protagoniști care au fost ridicați și trimiși forțat în Siberia, în cel de-al doilea val de deportări, în noapte din 6 spre 7 iulie 1949. Fiecare episod are o istorie separată. În ansamblu, ele punctează ororile și dramele prin care au trecut zeci de mii de basarabeni în perioada stalinistă. Filmul a fost lansat cu ocazia marcării a 70 de ani de la deportările din Basarabia din 1949. Toate întâmplările din acest film sunt adevărate.

Sursa: Centrul Național al Cinematografiei

„1946”

Spectacol de teatru documentar

Ce putem învăța din trecut?

Putem învăța să recunoaștem și să acceptăm eșecurile și greșelile unui individ, ale unui grup, ale unui neam.

Mai putem învăța să vorbim despre evenimentele istorice și să le evităm pe cele dure-roase pentru individ, pentru grup sau pentru neam. Dar de cât timp avem nevoie pentru a trage învățăminte?

La această întrebare căutăm răspunsul în spectacolul de teatru documentar „1946” în regia lui Slava Sambriș, după „Cartea Foamei” de Larisa Turea.

Sursa: Teatrul Republican „Luceafărul”

„Dosarele Siberiei” evocă imensa suferință umană, dar și puterea de luptă, rezistența în fața unui rău ce părea a fi fără sfârșit. Este o poveste despre cei care au avut curajul să lupte pentru a-și apăra familia și modul de viață pe care l-au prețuit înainte de venirea „eliberatorilor”.

Scenariul-document scris de Petru Hadârcă, semnat și al regiei, în colaborare cu Mariana Onceanu, se bazează pe memoriile Ecaterinei Chele, ale Margaretei Cemârtan-Spânu și ale lui Ion Moraru, trei supraviețuitori ai deportărilor din perioada stalinistă. Aceste evenimente tragice, profund legate de trecutul Republicii Moldova, au avut loc în deceniul care a urmat încheierii Pactului Ribbentrop-Molotov între URSS și Germania, la 23 august 1939.

Sursa: Moldpres

UNITATEA 13. Limba română este patria mea

Limba este cartea de noblete a unui neam.

Vasile Alecsandri

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- identitate și apartenență
- spațiu național și universal
- limbă și comunicare
- valori culturale și simboluri

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- prepozițiile utilizate cu dativul

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să ceri informații
- să oferi informații
- să soliciți confirmarea/
infirmarea unei informații

SĂ REDACTEZI:

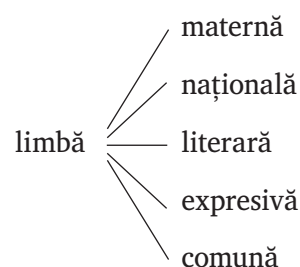
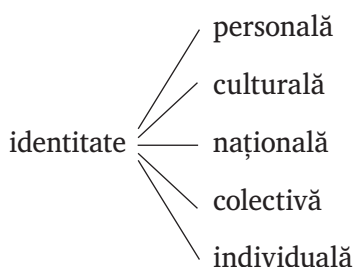
- un rezumat
- un comentariu al unui citat

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a se afirma • a aparține • a-și asuma • a (se) integra • a recunoaște • a se regăsi • a revendica	Substantive • apartenență • comunitate • conștiință • demnitate • diversitate • identitate • integrare • libertate • mândrie • origine • rădăcini • respect • solidaritate • unitate	Adjective • asumat/ă • autentic/ă • colectiv/ă • complex/ă • identitar/ă • individual/ă • personal/ă • stabil/ă	Verbe • a argumenta • a comunica • a dialoga • a exprima • a formula • a interpreta • a nuanța • a traduce • a transmite	Substantive • accent • comunicare • cuvânt • dialect • educație • expresie • grai • înțelegere • limbaj • limbă • literatură • rostire • scriere • traducere	Adjective • clar/ă • coerent/ă • corect/ă • eficient/ă • expresiv/ă • multilingv/ă • nuanțat/ă • precis/ă
Expresii • A-și construi identitatea • A se raporta la ... • A se identifica cu ...			Expresii • A negocia sensuri • A fi convingător/oare • A exprima prin viu grai		
Expresii • A se simți acasă • A se simți parte din întreg • A depăși granițe			Expresii • A transmite din generație în generație • A da o interpretare		
Verbe • a circula • a compara • a conecta • a delimita • a influența • a reflecta • a reprezenta • a univer-saliza	Substantive • cetățenie • globalizare • loc natal • națiune • neam • patrie • popor • stat • teritoriu • țară • universa-litate	Adjective • comun/ă • deschis/ă • european/ă • global/ă • local/ă • natal/ă • național/ă • regional/ă • specific/ă • universal/ă	Verbe • a celebra • a conserva • a interpreta • a perpetua • a promova • a respecta • a simboliza • a transmite • a valorifica	Substantive • cultură • drapel • erou • folclor • imn • legendă • mit • moștenire • obiceiuri • patrimoniu • sărbătoare • simbol • stemă • tradiție	Adjective • cultural/ă • durabil/ă • emblematic/ă • esențial/ă • fondator/oare • imaterial/ă • patrimonial/ă • reprezentativ/ă • semnificativ/ă • simbolic/ă • tradițional/ă

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Examinează îmbinările de cuvinte plauzibile pentru cuvintele *identitate* și *conștiință*. Alcătuiește propoziții cu șase dintre ele.

2. Construiește scheme cu îmbinări de cuvinte similare, folosind rubrica *Vocabular tematic*, pentru cuvintele: *patrie*, *cultură*, *sărbătoare*.
3. Asociază cuvintele cu definițiile corecte. Atenție: unele definiții pot părea asemănătoare.

1) Apartenență	a) Proces prin care ideile, produsele, valorile culturale și economiile diferitelor țări devin tot mai interconectate la nivel mondial.
2) Diversitate	b) Mijloc de comunicare a gândurilor, emoțiilor sau ideilor prin limbaj, gesturi, artă sau alte forme.
3) Expresie	c) Formă particulară a unei limbi, specifică unei regiuni sau unui grup social, cu trăsături proprii de pronunție, vocabular sau gramatică.
4) Dialect	d) Sentimentul sau starea de a face parte dintr-un grup, o comunitate, o cultură sau o colectivitate.
5) Grai	e) Varietate locală, adesea orală, a limbii folosită într-o zonă restrânsă și asociată cu tradițiile și identitatea locală.
6) Globalizare	f) Totalitatea bunurilor materiale și spirituale moștenite de la generațiile anterioare, cu valoare culturală, istorică sau identitară.
7) Simbol	g) Prezența împreună a mai multor elemente diferite într-un ansamblu (culturi, opinii, tradiții).
8) Patrimoniu	h) Element, obiect, semn sau imagine care reprezintă sau sugerează o idee, o valoare sau un concept abstract.

4. Completează spațiile libere cu formele corecte ale cuvintelor definite în exercițiul precedent.

a) Limba joacă un rol esențial în construirea identității culturale și a sentimentului de ...
 b) În multe regiuni, oamenii folosesc un ... sau un ... local, care reflectă istoria și tradițiile comunității respective. c) Aceste forme de limbaj sunt o ... autentică a culturii locale și fac parte din ... cultural al unei țări. d) În contextul actual al ..., contactul dintre culturi este tot mai frecvent, iar ... culturală devine o realitate vizibilă în marile orașe. e) Totuși anumite elemente, precum limba sau tradițiile, rămân un ... al identității naționale.

ACTUALIZARE

5. Examinează imaginile. Care dintre ele se asociază cu lexemul „patrie” și care – cu lexemul „limbă”? Argumentează. Care dintre ele reprezintă un simbol cultural?

6. Completează propozițiile cu ideile tale și cu informații despre tine. Prezintă-le colegilor. Ce ai descoperit?
- a) Limba română este pentru mine ...
 - b) Limba maternă este pentru mine ...
 - c) Patria pentru mine înseamnă ...
 - d) Mă simt acasă atunci când ...
 - e) Eu cunosc ... limbi.
 - f) Limba română mă ajută ...
 - g) Cuvântul care mă definește cel mai bine este ...

AUDIERE

7. Ascultă citatul în lectura profesorului/profesoarei sau a unui coleg/unei colege și completează enunțurile.

- a) Limba unui popor este ... lui.
- b) Limba nu este a ...
- c) Limba aparține ...
- d) Vorbindu-ne ... și ... limba, omenim pe acei care au creat „societatea cuvintelor civilizate”.
- e) Uitând un cuvânt trebuincios, o expresie din comoara graiului matern, uiți ceva din ... poporului tău.

Limba unui popor este istoria lui. Limba nu este a scriitorilor, a savanților lingviști, a profesorilor de limbă și literatură română. Ea aparține poporului, celor care au trudit la ea de-a lungul veacurilor, înălțându-i strălucitoarea ființă, adică aparține strămoșilor noștri. Și mai ales celor care vin după noi. Vorbindu-ne corect și frumos limba, tinzând a o vorbi corect și frumos, omenim astfel pe acei care au creat „societatea cuvintelor civilizate”. Uitând un cuvânt trebuincios, o expresie din comoara graiului matern, uiți ceva din istoria poporului tău.

(Grigore Vieru)

LECTURĂ

8. Citește. Ce revelație a avut autorul atunci când a învățat o altă limbă?

DESPRE LIMBA ROMÂNĂ

de Nichita Stănescu

NICHITA STĂNESCU

(31 martie 1933 – 13 decembrie 1983) – scriitor și eseist, unul dintre cei mai importanți poeți români de după cel de-Al Doilea Război Mondial. Inovator al limbajului poetic, cu o operă de o profunzime, o amplitudine și o intensitate remarcabile. Printre temele centrale ale creației sale se numără iubirea și creația ca modalități de cunoaștere a lumii. Este autorul unor volume de versuri ca *Sensul iubirii*, *O viziune a sentimentelor*, *Dreptul la timp*, *În dulcele stil clasic*.

A fost ales membru post-mortem al Academiei Române.

A vorbi despre limba în care gândești, a gândi – a gândi nu se poate face decât numai într-o limbă – a vorbi despre limba română este ca o duminică. Frumusețea lucrurilor concrete nu poate fi, în cazul nostru, decât exprimată în limba română. Pentru mine, iarba se numește iarba. Pentru mine, arborele se numește arbore, malul se numește mal, iar norul se numește nor. Ce patrie minunată este această limbă! Ce nuanță aparte, îmi dau seama că o are! Această observație, această revelație am avut-o abia atunci când am învățat o altă limbă.

Nu spun că alte limbi, alte vorbiri nu ar fi minunate și frumoase. Dar atât de proprie, atât de familiară, atât de intimă îmi este limba în care m-am născut, încât aproape nu pot considera că norul s-ar fi putut numi altfel decât nor, că iarba s-ar fi numit altfel decât iarba. Noi, de fapt, avem două patrii coincidente: o dată este patria de pământ și de piatră și încă o dată este numele patriei de pământ și de piatră. Numele patriei este tot patrie. O patrie fără de nume nu este o patrie. Limba română este patria mea.

De aceea, pentru mine, muntele munte se zice, de aceea, pentru mine, iarba iarba se spune, de aceea, pentru mine, izvorul izvorăște, de aceea, pentru mine, viața se trăiește.

CUVINTELE TEXTULUI

decât, *adv.* – doar, numai
revelație, *subst.* – откровение

coincident/ă, *adj.* – совпадающий/ая
a izvorî, *verb* – бить ключом (источник)

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

9. Recitește fragmentele în care:

- a) se spune în câte limbi e posibil să gândești;
- b) apare comparația cu o zi a săptămânii;
- c) sunt menționate elemente ale naturii;
- d) este vorba despre o revelație;
- e) sunt prezentate două patrii.

10. Decide dacă afirmațiile sunt adevărate sau false.

a) Poetul spune că poate gândi în mai multe limbi la fel de ușor.	A F
b) Limba română este comparată cu o duminică.	A F
c) Poetul consideră alte limbi mai puțin frumoase.	A F
d) Poetul a înțeles importanța limbii române după ce a învățat o limbă străină.	A F
e) În opinia lui, patria este de pământ și de cer.	A F
f) El consideră că o patrie fără de nume nu este o patrie.	A F
g) Este subliniată importanța limbii materne pentru oameni.	A F

11. Care este tema principală a textului?

- a) Frumusețea naturii.
- b) Învățarea limbilor străine.
- c) Limba română ca expresie a identității și a patriei.
- d) Viața poetului.

12. Lucru în perechi. Răspundeți la întrebări individual. Apoi discutați cu colegul/coleaga și conveniți asupra unui răspuns comun.

- a) De ce poetul simte nevoia să facă precizarea că și alte limbi sunt frumoase?
- b) De ce afirmă că lucrurile nu se pot numi altfel decât așa cum se numesc?
- c) Cum înțelegeți afirmația „O patrie fără de nume nu este o patrie”?
- d) De ce spune poetul că „a gândi nu se poate face decât într-o limbă”?
- e) Care sunt cele „două patrii coincidente”?

13. Identifică în poezie cuvintele care se repetă. Transcrie versurile în care se regăsesc acestea. Cum crezi, care este rolul acestor repetiții?

14. Lucru în perechi. Citiți întrebările de mai jos și discutați-le, folosind cel puțin 5 cuvinte de la rubrica *Vocabular tematic*.

- a) Ce elemente creează sentimentul de apartenență la o comunitate?
- b) Există dialecte sau graiuri în limba ta maternă? Cum sunt ele percepute?
- c) Cum se manifestă diversitatea culturală în localitatea voastră? Dar în țara noastră?
- d) Consideri că limba este o expresie importantă a identității? De ce?
- e) Care element al patrimoniului cultural din țara noastră ar trebui protejat mai bine?
- f) În ce mod globalizarea influențează limba și cultura locală?
- g) Ce poate deveni un simbol cultural pentru o comunitate?

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

ACTE COMUNICATIVE

- 15.** Fără îndoială, ai fost adesea în situații în care a trebuit să soliciți anumite informații. Spune ce expresii ai folosit pentru a cere o informație:
a) unui coleg; b) de la unul dintre părinți; c) la un ghișeu de informații dintr-o instituție/ companie.
- 16.** Examinează expresiile. Memorizează-le pe cele pe care încă nu le-ai folosit.

A CERE INFORMAȚII

Pentru a cere informații, poți folosi expresiile:

- Aș dori să aflu mai multe despre ...
- Mă poți/puteți informa în legătură cu ...?
- Ai/Ați putea să-mi spui/spuneți dacă/cum/când ...?
- Aș vrea să știu care este ...
- Îmi poți/puteți oferi detalii despre ...?
- Există posibilitatea să-mi oferi/oferiți informații suplimentare despre ...?
- Mă întrebam dacă ai/ați putea să-mi spui/spuneți ...
- Mă interesează în ce măsură ...

A OFERI INFORMAȚII

Pentru a oferi informații, poți folosi expresiile:

- Îți/Vă pot spune că ...
- Țin să te/vă informez că ...
- Trebuie să știi/știți că ...
- Informația principală este că ...
- Din datele disponibile reiese că ...
- Situația este următoarea: ...
- Conform informațiilor actuale, ...
- Se pare că ...
- Din câte cunosc, ...

A SOLICITA CONFIRMAREA/ INFIRMAREA UNEI INFORMAȚII

Pentru a solicita confirmarea/infirmarea unei informații, poți folosi expresiile:

- Îmi poți/puteți confirma, te/vă rog, dacă ...?
- Aș dori să știu dacă ...
- Este adevărat sau nu că ...?
- Este adevărat că ... sau este o informație eronată?
- Este corect că ...?
- Poți/Puteți să-mi spui/spuneți dacă informația aceasta este exactă?
- Se spune că ... Este așa?
- Mă poți/puteți lămuri dacă ...?
- Chiar așa stau lucrurile?

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ

Amintește-ți și reține!

Noțiunea gramaticală	PREPOZIȚII UTILIZATE CU DATIVUL
Ce exprimă	În limba română, cazul dativ este cerut de prepozițiile: datorită: indică o cauză pozitivă, un motiv care produce un efect benefic; mulțumită: în mod similar, subliniază o cauză pozitivă, de multe ori legată de o persoană sau o acțiune apreciată; grație: are același sens pozitiv, subliniind o favoare, un dar, o șansă; contrar: indică opoziția sau faptul că ceva se întâmplă în mod diferit față de o regulă, o așteptare sau o opinie; conform: arată că o acțiune sau o situație este în acord cu o regulă, o lege, un plan sau o informație; potrivit: indică faptul că ceva este în acord cu o opinie, o sursă de informare sau un criteriu. Este apropiat ca sens de „conform”; aidoma: exprimă asemănarea perfectă, faptul că ceva este identic sau foarte similar cu altceva.
Cum se formează	Prepozițiile datorită, mulțumită provin din participiile verbelor (<i>a datori</i> – <i>datorit</i> + <i>ă</i>; <i>a mulțumi</i> – <i>mulțumit</i> + <i>ă</i>). Prepoziția grație provine din substantivul <i>grație</i>. Prepozițiile contrar și conform provin din adjective. Prepoziția potrivit provine din participiul verbului <i>a potrivi</i>. Prepoziția aidoma provine din adverbul <i>aidoma</i>.
Exemple de utilizare	Datorită eforturilor noastre, organizarea evenimentului a fost excelentă. Mulțumită implicării tale, echipa a câștigat. Grație sprijinului comunității, am realizat cu brio proiectul. Contrar așteptărilor, rezultatul a fost foarte bun. Conform regulamentului, la examen avem observatori. Potrivit raportului, situația s-a îmbunătățit. Aidoma unei oglinzi, ochii reflectă sufletul.
Nota bene!	Este important să observăm că prepozițiile datorită, mulțumită, grație introduc o cauză cu efect pozitiv sau apreciat favorabil, adică indică sensuri și situații pozitive. Este greșit să le folosim pentru exprimarea sensurilor negative. Exprimarea sensurilor și situațiilor negative se face cu ajutorul locuțiunilor prepoziționale din pricina, din cauza, care cer genitivul: Din cauza grabei, facem greșeli. Din pricina neînțelegerilor, am pierdut meciul.

18. Completează perechile de enunțuri, conform contextului.

a) Limba română supraviețuiește ... creației literare.	a) Obiceiurile se păstrează ... colectivelor folclorice.	a) Cultura se transmite ... educației.
b) Limba română sărăcește ... abandonării lecturii.	b) Obiceiurile se uită ... îndepărtării dintre generații.	b) Cultura se pierde ... ignorării tradițiilor.

17. Completează spațiile cu prepozițiile necesare.

- Limba română și-a păstrat bogăția expresivă ... creativității vorbitorilor săi.
- ... limbii, un popor își poate transmite valorile și memoria culturală.
- Poezia lui Nichita Stănescu există ... unei relații profunde între limbaj și gândire.
- Identitatea culturală se consolidează ... educației și respectului pentru tradiție.
- ... limbajului poetic, limba română devine un spațiu al libertății interioare.

DIALOG

19. Lucru în perechi. Improvizați dialoguri din 6-8 replici pe baza situațiilor propuse. Sarcina principală este să cereți/să oferiți informații. Prezentați dialogurile în fața colegilor.

A)

Elevul/eleva A: Ești elev/elevă de liceu. Ești interesat/ă de informațiile cu privire la Marea Dictare Națională din anul acesta. Solicită informații despre organizare. Întreabă despre eventuale posibilități pentru pregătirea de dictare.

Elevul/eleva B: Ești profesor/profesoară de limba română. Oferi elevului detaliile comunicate de Ministerul Educației și Cercetării. Informezi despre eventuale activități de exersare a dictărilor în școală.

B)

Elevul/eleva A: Ești elev/elevă din Republica Moldova. Discuți cu un prieten/o prietenă din România. Vrei să afli ce agendă există pentru sărbătorirea Zilei Culturii Naționale la București. Oferi informații despre activitățile de Ziua Națională a Culturii din Chișinău.

Elevul/eleva B: Ești elev/elevă din România. Discuți cu un prieten/o prietenă din Republica Moldova. Faceți schimb de informații despre sărbătorirea Zilei Culturii la Chișinău și la București.

20. Alcătuiți dialoguri similare despre:

- sărbătoarea „Ziua Limbii Române”;
- sărbătoarea limbii materne a etniei din care faceți parte;
- sărbătoarea culturii etniei din care faceți parte;
- o sărbătoare locală.

MONOLOG

- 21. Răspunde la întrebări. Apoi răspunde la aceleași întrebări și pentru limba maternă.**
- a) Ce înseamnă pentru tine limba română? b) Cum te simți când o vorbești?
c) Ai o amintire personală interesantă legată de învățarea limbii române? d) Ce cuvânt românesc ți se pare cel mai frumos? De ce?
- 22. Prezintă un monolog comparativ (3 minute) cu tema „Limba română și o altă limbă pe care o cunosc”.**
Repere: Compară cele două limbi sub aspecte precum:
a) origine; b) gradul de cunoaștere; c) asemănări; d) diferențe; f) dificultăți.
- 23. Prezintă o scurtă experiență personală care poate fi intitulată „O zi în care cunoașterea limbii române m-a ajutat mult”.**

SCRIERE

- 24. Scrie un rezumat (în șase enunțuri) al textului lui Nichita Stănescu, folosind toate cuvintele-cheie propuse: limbă, identitate, patrie, nume, cuvinte, apartenență.**
- 25. Comentează, în 7-8 enunțuri, citatul de mai jos.**

Pământul, istoria și limba sunt, în esență, cei trei stâlpi pe care se ține neamul. Pământul ni l-a dat soarta, istoria este rodul trecerii noastre prin lume, iar limba, zice-se, e darul Celui de Sus, căci, după cum se spune, la început a fost cuvântul. Și dacă ni s-a topit trecutul în negura vremurilor, și am otrăvit pământul cu pesticide, și am ajuns a nu mai stăpâni nici limba maternă, limba mamei, la drept vorbind, ce ne rămâne?

Ion Druță

CONEXIUNI

- 26. Citește textul. Examinează imaginile alăturate. Alege una dintre ele și stabilește:**
- a) Cu ce fragment din text se asociază și ce reprezintă imaginea?
b) Ce simbolizează această imagine? c) Ce emoție transmite?

În instituțiile de învățământ general cu predare în limbile minorităților naționale din Republica Moldova există tradiția de a organiza Săptămâna Limbii Române. Elevii participă la dezbateri, mese rotunde, expoziții educaționale, întâlniri cu scriitori și profesori, concursuri, lecții publice și activități de lectură.

În perioada 22-26 septembrie 2025, o asemenea activitate a avut loc la Liceul Teoretic „Nikolai Tretiakov” din Comrat. La lansarea oficială a evenimentului au fost prezenți elevi, cadre didactice, reprezentanți ai Ministerului Educației și Cercetării, ai Direcției generale de învățământ din UTA Găgăuzia și reprezentanți ai administrației publice locale.

„Limba română nu este doar un instrument de comunicare, ci și o punte de legătură între comunități. Cunoașterea limbii române este cheia integrării în școală și în societate, oferind oportunități educaționale tuturor copiilor din Republica Moldova. De aceea, Ministerul Educației și Cercetării depune eforturi pentru a crea condiții mai bune de învățare a limbii române”, a spus reprezentantul MEC.

Elevii au participat la o lecție deschisă, unde au discutat despre necesitatea studierii limbii române și despre oportunitățile pe care le oferă cunoașterea acesteia.

Printre politicile publice ale ministerului se numără *Programul național privind învățarea limbii române de către minoritățile naționale, inclusiv populația adultă, pentru anii 2023-2025 și 2026-2028*, programele de promovare a educației multilingve, elaborarea și distribuirea materialelor didactice, organizarea cursurilor de vară pentru elevii și profesorii din școlile alolingve și dezvoltarea unor clase-model multilingve.

(după materialele postului Radio Chișinău)

1)

3)

2)

4)

27. Documentează-te și prezintă o informație succintă.

- Când are loc Săptămâna Limbii Române în școala ta? Ce activități include aceasta?
- Care sunt principalele prevederi ale *Programului național privind învățarea limbii române de către minoritățile naționale, inclusiv populația adultă*? Câte ediții ale programului există?
- Ce programe de promovare a educației multilingve există în Republica Moldova (inclusiv în UTA Găgăuzia)? Care este scopul acestor programe? Ce rezultate au dat ele?

TEME

- 28. Alcătuiește un dialog imaginar din 6-8 replici în care se solicită confirmarea/infirmarea unei informații:**
 - a) între ministrul Culturii al Republicii Moldova și ministrul Culturii al României;
 - b) între președintele unei asociații din diaspora și reprezentantul Biroului pentru relații cu diaspora al guvernului, despre cursurile de limba română pentru copii.
- 29. Vizionează o înregistrare video (reportaj/cântec/poezie/film în limba română) și redactează un text scurt (8-10 enunțuri), împărtășindu-ți impresiile:**
 - a) ce ai înțeles;
 - b) ce ți-a plăcut;
 - c) ce cuvinte noi ai descoperit.
- 30. Dicționar de citate.**
 - a) Alcătuiește o colecție de 5-10 expresii, proverbe sau citate din autori consacrați (despre limbă în general, despre limba română, despre limba maternă).
 - b) Explică prin propriile cuvinte cum le înțelegi.
- 31. Realizează și prezintă în fața clasei un poster ilustrat cu:**
 - a) un motto personal despre limba română;
 - b) o imagine simbolică;
 - c) un citat reprezentativ.
- 32. Citește informația de mai jos și examinează imaginea alăturată. Cum înțelegi afirmația lui Nichita Stănescu „Am venit de acasă acasă”? Cum o raportezi la titlul poeziei sale?**

În toamna anului 1976, Nichita Stănescu a fost pentru prima și ultima oară la Chișinău, împreună cu colegul său Mircea Tomuș. Participând la inaugurarea Casei-muzeu „Alexandru Donici”, poetul a spus: „Suntem pentru prima oară aici, doi scriitori români, care am făcut cel mai lung drum din viața noastră: de acasă până acasă”. Iar într-un interviu a mai zis: „Sunt acasă. Am venit de acasă acasă. Dealurile și văile sunt aici eminesciene, ca pretutindeni în România.”

Nichita Stănescu și Mircea Tomuș, la Chișinău, împreună cu scriitorii basarabeni Andrei Lupan și Liviu Damian, 1976

CAPITOLUL IV. MEDIUL CULTURAL

UNITATEA 14. Descoperă Republica Moldova

Moldova este una dintre marile descoperiri ale Europei. Am fost impresionat nu doar de peisajele sale uimitoare și patrimoniul cultural unic, ci și de spiritul cald și primitor al oamenilor. Este o țară cu o poveste autentică, care merită spusă lumii.

Charlie Ottley

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- Republica Moldova
- oameni și societate
- cultură și tradiții
- turism și locuri de vizitat

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- conjuncții coordonatoare și subordonatoare

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să descrii obiective cultural-turistice
- să descrii activități/evenimente/experiențe cultural-turistice

SĂ REDACTEZI:

- un articol de revistă
- un eseu comparativ

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a colabora • a comunica • a contribui • a conviețui • a influența • a interacționa • a (se) împrieteni • a participa • a respecta • a se implica • a sprijini	Substantive • agricultură • bunătate • cetățean • cooperare • economie • industrie • vinicolă • locuitor • ospitalitate • populație • prietenie • relații • internaționale • spirit comunitar • Uniunea Europeană • vecinătate	Adjective • activ/ă • cotidian/ă • deschis/ă • dinamic/ă • divers/ă • modern/ă • responsabil/ă • sociabil/ă • solidar • tolerant/ă • unit/ă	Verbe • a celebra • a conserva • a moșteni • a păstra • a promova • a reflecta • a reînvia • a reprezenta • a respecta • a restaura • a simboliza • a transmite • a valorifica	Substantive • port • costum • meșteșug • artizanat • covor • ceramică • obicei • sărbătoare • festival • datină • colind • joc popular • dans • muzică tradițională • nai • cobză • fluier	Adjective • artistic/ă • artizanal/ă • autentic/ă • cultural/ă • folcloric/ă • identitar/ă • intercultural/ă • național/ă • original/ă • popular/ă • reprezentativ/ă • simbolic/ă • specific/ă • tradițional/ă • unic/ă • valoros/oasă
Expresii • A se avea de frați • A munci cot la cot • A pune umărul la treabă			Expresii • A avea mâini de aur • A duce mai departe tradiția • A păstra obiceiurile strămoșești		
Expresii • A o lua la picior • A lua la pas orașul/satul • A descoperi locuri pitorești			Expresii • A te linge pe degete • A savura preparate tradiționale • A găti după rețete vechi		
Verbe • a admira • a atrage • a călători • a descoperi • a explora • a fotografia • a impresiona • a oferi • a recomanda • a (se) relaxa • a reveni • a vizita	Substantive • atracție • biserică • capitală • cazare • cetate • circuit • excursie • ghid • itinerar • mănăstire • monument • muzeu • obiectiv • oraș • pensiune • sat	Adjective • accesibil/ă • atractiv/ă • istoric/ă • liniștit/ă • natural/ă • ospitalier/ă • pitoresc/ească • renumit/ă • rural/ă • spectaculos/oasă • tradițional/ă • turistic/ă • urban/ă	Verbe • aprecia • a combina • a condimenta • a consuma • a experimenta • a găti • a gusta • a prepara • a recomanda • a savura • a servi	Substantive • apetit • bucate • cramă • degustare • deliciu • fel • friptură • gastronomie • mămăligă • plăcintă • podgorie • rețetă • sarmale • specialitate • varietate • vin • vinificație • zeamă	Adjective • apetisant/ă • aromat/ă • autentic/ă • consistent/ă • delicios/oasă • gustos/oasă • natural/ă • sățios/oasă • specific/ă • variat/ă

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Construiește îmbinări de cuvinte, folosind rubrica *Vocabular tematic*, cu verbele propuse:

a) a conviețui	e) a moșteni	i) a impresiona
b) a interacționa	f) a restaura	j) a condimenta
c) a (se) împrieteni	g) a călători	k) a gusta
d) a celebra	h) a descoperi	l) a prepara

2. Alcătuieste propoziții/fraze cu îmbinările propuse, privind tematica unității.

3. Corelează adjective cu substantivele de mai jos.

1.	2.	3.	4.
a) agricultură	a) meșteșug	a) atracție	a) apetit
b) cooperare	b) artizanat	b) mănăstire	b) delicio
c) economie	c) sărbătoare	c) monument	c) varietate
d) ospitalitate	d) muzică	d) muzeu	d) fel

4. Alcătuieste un text scurt la una dintre cele patru secțiuni, păstrând tematica unității și folosind toate cele patru cuvinte. Prezintă textul colegilor. Cine a fost cel mai ingenios?

ACTUALIZARE

5. Timp de un minut, notați cât mai multe cuvinte pe care le cunoașteți cu referire la cultura Republicii Moldova (profesorul/profesoara vă va da indicații, ce categorie să completați):

a) nume de etnii care locuiesc aici;	d) denumiri de mâncăruri;
b) locuri interesante de vizitat ;	e) denumiri de dansuri populare;
c) tradiții populare;	f) denumiri de obiecte tradiționale.

6. Lucru în grup.

- Formați grupuri a câte 6 elevi. În fiecare grup se va regăsi câte ceva care a lucrat la fiecare categorie de cuvinte.
- Alcătuiți un text publicitar cu titlul „Descoperă Republica Moldova!”, prin care o agenție invită turiștii să viziteze Republica Moldova. Folosiți toate cuvintele pe care le-ați notat la exercițiul precedent.
- Prezentați textul colegilor. Cine a elaborat cel mai convingător text?

7. Ce obiective turistice ai vizitat în Republica Moldova? Descrie unul dintre ele.

8. Care este mâncarea ta tradițională preferată? Poți descrie din ce și cum se face?

9. Ce festivaluri moldovenești cunoști? Când se organizează acestea?
10. Ce muzee din Republica Moldova cunoști? Pe câte dintre ele le-ai vizitat?

AUDIERE

11. Ascultă textul. Notează, la a doua audiere, cele 7 motive pentru care turiștii străini ar vrea să viziteze Republica Moldova.

Un prim motiv pentru a vizita Republica Moldova este posibilitatea de a afla ceva nou. Dacă vă place să reveniți din călătorie cu impresii de neuitat și cu istorii captivante, nu doar cu magneti pentru frigider, atunci țara noastră vă va surprinde.

Un al doilea motiv sunt oamenii și ospitalitatea lor. Anume oamenii îi dau un colorit aparte țării noastre! Vizitând orice colț al Republicii Moldova, veți avea întâlniri plăcute cu oameni sinceri și binevoitori.

Al treilea motiv îl poate constitui Ziua Vinului, sărbătorită anual în luna octombrie. Știați că în țara noastră sunt crame cu galerii de zeci de kilometri și milioane de sticle în colecții? Una din aceste galerii subterane este înscrisă în Cartea recordurilor Guinness!

Al patrulea motiv este autenticitatea și diversitatea. Fiecare colțișor al Republicii Moldova are un colorit aparte, cu istorie, tradiții și, firește, cu o bucătărie specifică. Puteți avea tururi tematice, pentru a cunoaște mai îndeaproape tradițiile, folclorul local și meșteșugurile populare.

Posibilitățile de odihnă activă ar putea fi al cincilea motiv. Natura Republicii Moldova vă va inspira.

Siguranța și legătura cu lumea ar fi al șaselea motiv. Pe întreg teritoriul Republicii Moldova este disponibil internet mobil cu o viteză mare.

Evenimentele culturale neobișnuite și diverse constituie al șaptelea motiv. Festivaluri naționale și internaționale, de muzică și teatrale, festivaluri tradiționale locale, târguri de carte și ale meșterilor populari – toate vă vor oferi emoții de neuitat.

(După materialele Asociației Naționale pentru Turism Receptor și Intern)

12. Ce părere ai despre aceste motive? Sunt ele atractive pentru turiști? Dar ce motive ai adăuga tu?

LECTURĂ

13. Citește titlul și primele două propoziții ale textului. Ce informații te aștepti să afli despre biserica menționată?

14. Explică sensul următoarelor cuvinte sau expresii:

a) monument de unicat;	b) frescă;	c) pisanie;	d) circuit turistic;
e) conservare;	f) restaurare;	g) reconstrucție;	h) spiritualitate.

BISERICA „ADORMIREA MAICII DOMNULUI” DIN CĂUȘENI

La finele lunii martie 2024 a avut loc evenimentul de deschidere a accesului la Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din orașul Căușeni. Biserica este un monument istoric de importanță națională din sec. XVI-XVIII, dar și un monument de unicat în spațiul est-carpatic, deoarece amplasarea sa sub nivelul solului (biserică semiîngropată) și frescele medievale din interior sunt deosebite.

Procesul de restaurare a fost îndelungat, întrucât a fost nevoie de respectarea standardelor internaționale de conservare și protejare a monumentelor istorice. Acum biserica este inclusă în circuitul turistic intern și internațional.

Deși fondurile necesare restaurării au fost considerabile, ele au fost totuși găsite. Proiectul de conservare și restaurare a bisericii a fost re-

alizat cu sprijinul financiar al Ambasadei SUA în Republica Moldova, printr-un grant de peste un milion de dolari, iar fondurile din bugetul de stat al Republicii Moldova au constituit circa șase milioane de lei.

Pictura murală a bisericii a fost restaurată pe parcursul a șapte ani (2017-2023) de către o echipă de restauratori din România, iar lucrările de sistematizare și amenajare a terenului aferent, reconstrucția spațiilor auxiliare, precum și instalarea sistemelor inginerești au fost executate în perioada 2020-2022 de echipe de constructori din Republica Moldova.

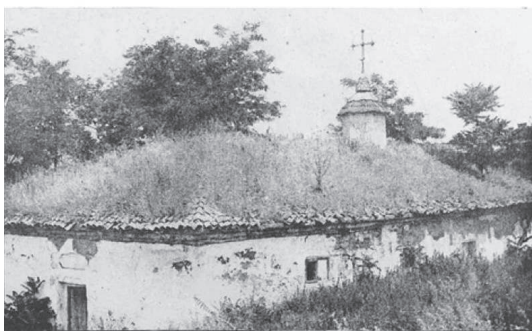
Potrivit textului pisaniei de ctitorie, lăcașul a fost edificat în 1763. Unii autori însă o datează din sec. XVI, considerând că în anii 1763-1767 a fost doar reconstruită și pictată de zugrăvi valahi.

Interiorul Bisericii „Adormirea Maicii Domnului” este bogat pictat în fresce care au o gamă caldă de culori. Alături de chipurile de sfinți, zugravii au pictat și vița-de-vie, cu strugurii de trei culori diferite ca simbol al jertfei lui Iisus Hristos. În fresce se pot vedea struguri albi (aurii), struguri roz și struguri negri. Păstrarea acestor picturi constituie o situație unică în spațiul de la est de Prut.

Faptul că biserica este semiîngropată în pământ este explicat printr-o legendă ajunsă la noi

de pe timpul administrației tătare din zonă. Se zice că tătarii au admis construcția unei biserici creștine, dar cu condiția ca ea să nu depășească în înălțime un ostaș pe cal.

Actualmente, biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Căușeni, cu statut de muzeu-monument, se află în gestiunea Muzeului Național de Artă al Moldovei. Acest monument arhitectural unic în felul său în această parte a Europei este un simbol al dăinuirii credinței ortodoxe și spiritualității neamului nostru.

CUVINTELE TEXTULUI

semiîngropat/ă, *adj.* – полузакопанный/ая
 amplasare, *subst.* – расположение
 întrucât, *conj.* – по-скольку, так как
 circuit, *subst.* – aici: маршрут
 pictură murală – frescă
 mural/ă, *adj.* – настенный/ая
 aferent/ă, *adj.* – афферентный, относящийся

pisanie, *subst.* – писание, церковный текст
 ctitorie, *subst.* – основание (церкви кем-либо)
 lăcaș, *subst.* – святилище, место поклонения,
 церковь
 a edifica, *verb* – а construi; построить
 gestiune, *subst.* – администрация, управление
 dăinuire, *subst.* – сохранение, продолжение

15. Asociază imaginile cu fragmente din text.
16. Comentează una sau mai multe imagini, făcând referință la procesul de restaurare.
17. Încadrează în enunțuri 4-5 vocabule de la rubrica *Cuvintele textului*.

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

18. Citește fragmentele în care se menționează:

a) perioada în care a avut loc restaurarea
picturii murale;	c) autorii frescelor;
b) sursele de finanțare a proiectului de
restaurare;	d) explicația pentru faptul că biserica este
semiîngropată.

19. Indică dacă afirmațiile sunt adevărate sau false. Apoi corectează afirmațiile false.

a) Biserica „Adormirea Maicii Domnului” datează cu certitudine din secolul al XVI-lea.	A F
b) Restaurarea picturii murale a fost realizată de restauratori din Republica Moldova.	A F
c) Frescele interioare conțin doar reprezentări ale sfinților.	A F
d) Biserica este inclusă în circuitul turistic național și internațional.	A F

20. Alege varianta corectă:

- 1) *Biserica din Căușeni este considerată un monument de unicat, deoarece:*

a) este cea mai veche biserică din Republica Moldova;	c) este semiîngropată și are fresce medievale excepționale;
b) este construită integral din lemn;	d) a fost restaurată recent.

- 2) *Ce simbolizează vița-de-vie pictată în fresce?*

a) prosperitatea comunității;	c) jertfa lui Iisus Hristos;
b) natura din zona Căușeni;	d) tradițiile viticole locale.

- 3) *Biserica se află în prezent în gestiunea:*

a) Ministerului Culturii;	c) Muzeului Național de Artă al Moldovei;
b) Primăriei orașului Căușeni;	d) Guvernului Republicii Moldova.

- 21. Lucru în perechi. Discutați și răspundeți la întrebări. Comparați răspunsurile voastre cu ale colegilor.**
- a) De ce este importantă includerea bisericii în circuitul turistic național și internațional?
 - b) Ce rol au avut colaborările internaționale în procesul de restaurare?
 - c) Care este semnificația simbolică a frescelor cu struguri de diferite culori?
 - d) Cum contribuie legenda despre tătari la valoarea culturală a monumentului?
- 22. Consideri că monumentele istorice ar trebui să fie restaurate și valorificate ca muzee? Argumentează.**
- 23. Ce mesaj transmite biserica din Căușeni despre identitatea și spiritualitatea neamului nostru?**

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

ACTE COMUNICATIVE

- 24. Răspunde la întrebări și îndeplinește sarcinile.**
- a) Ce obiective cultural-turistice din Republica Moldova ai vizitat?
 - b) Ce obiective cultural-turistice din alte țări cunoști?
 - c) Ai avut și excursii ghidate? Ce expresii erau folosite de ghizi?
 - d) Descrie succint un muzeu cunoscut.
 - e) Descrie succint un loc pitoresc din apropierea localității tale.
- 25. Examinează actele comunicative. Folosește-le pentru comunicare pe parcursul unității.**

A DESCRIE ACTIVITĂȚI/EVENIMENTE/EXPERIENȚE CULTURAL-TURISTICE

Pentru a descrie activități/evenimente/experiențe cultural-turistice, poți folosi expresiile:

- Activitatea oferă participanților ocazia să...
- Experiența este una captivantă, deoarece combină ...
- Evenimentul are loc anual și își propune să promoveze ...
- Pe parcursul vizitei/participării, turiștii pot lua parte la ...
- Această experiență contribuie la o mai bună înțelegere a ...
- Atmosfera creată de eveniment este una autentică/dinamică/festivă, ...

A DESCRIE OBIECTIVE CULTURAL-TURISTICE

(muzee, monumente, locuri etc.)

Pentru a descrie obiective cultural-turistice, poți folosi expresiile:

- Acest obiectiv se remarcă prin... (arhitectura sa, valoarea istorică, importanța culturală, ...)
- Construit în perioada ..., locul reflectă... (influențe culturale, stiluri artistice specifice, ...)
- Un element definitoriu al acestui spațiu este ...
- Muzeul are o colecție impresionantă de ...
- Din punct de vedere istoric și cultural, acest loc are o semnificație aparte, deoarece ...
- Vizitatorii pot observa/descoperi aici ...

26. Documentează-te și descrie, în 5-6 enunțuri, folosind unele acte comunicative analizate:

a) biserica de lemn din satul Vorniceni;

b) festivalul „La izvorul Osoiencelor”.

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ

27. Transcrie din textul despre biserica din Căușeni toate conjuncțiile. Notează care dintre ele sunt coordonatoare și care – subordonatoare.

Amintește-ți!

Noțiunea gramaticală	CONJUNCȚIILE COORDONATOARE ȘI SUBORDONATOARE	
Ce exprimă	Conjuncțiile coordonatoare leagă două părți de propoziție de același fel sau două propoziții independente în frază. Conjuncțiile subordonatoare leagă în frază propoziția regentă și subordonata ei.	
Exemple de utilizare	Conjuncții coordonatoare:	
	copulative	• Turiștii pot vizita cramele din Republica Moldova și pot afla mai multe despre tradiția vinicolă a țării. • Viața culturală în Republica Moldova nu este nici plictisitoare, nici monotună.
	adversative	• Țara are un teritoriu mic, dar oferă numeroase obiective turistice atractive. • Chișinăul este centrul cultural al țării, iar zonele rurale păstrează tradiții autentice. • Republica Moldova este încă puțin cunoscută, însă are o identitate culturală puternică. • Turismul moldovenesc nu se bazează pe lux, ci pe ospitalitate și pe tradiții locale.

	disjunctive	• Fie că vizitezi mănăstirile rupestre, fie că participi la sărbători populare, rămâi impresionat și surprins. • Dacă vrei să descoperi diversitatea culturală, o poți face mergând în satele de la nord, de la sud ori de la centru. • În cadrul activităților turistice, elevii pot studia geografia Republicii Moldova sau pot analiza patrimoniul cultural.
	concluzive	• Republica Moldova are o istorie complexă, deci este important să fie studiată cu atenție. • Țara îmbină tradiția cu modernitatea, așadar reprezintă un subiect interesant de studiu.
	Conjuncții subordonatoare:	
	cauzale	• Mulți turiști aleg să viziteze Republica Moldova, fiindcă doresc să descopere tradiții autentice. • Republica Moldova este o destinație interesantă, deoarece îmbină istoria cu peisajele naturale. • Merită să ne explorăm și noi țara, căci avem un patrimoniu cultural valoros.
	condiționale	• Vei înțelege mai bine istoria regiunii, dacă vizitezi Orheiul Vechi. • Poți cunoaște cultura și diversitatea țării numai participând la viața comunităților locale.
	concesive	• Deși Republica Moldova este o țară mică, ea are o inimă mare.
	consecutive	• Tradițiile sunt păstrate cu grijă, încât vizitatorii pot observa continuitatea culturală din generație în generație.

28. Alege conjuncția corectă dintre cele propuse.

a) Republica Moldova este o destinație atractivă, (dar/deoarece) are peisaje variate.	c) Poți cunoaște cultura locală a găgăuzilor (numai/deși) dacă participi la sărbătorile tradiționale locale.
b) Orașul Căușeni este mic, (însă/fiindcă) istoria sa este interesantă.	d) Vizitează muzeele (sau/căci) descoperă tradițiile culinare locale.

29. Rescrie enunțurile, folosind conjuncțiile potrivite pentru a forma fraze.

a) Satul Butuceni are tradiții autentice. Merită descoperite.	d) Avem multe tradiții de învățat de la strămoși. Dorință să fie.
b) Cahulul este un raion mic. Oferă experiențe turistice variate.	e) Traseul prin pădure este fermecător. Turiștii nici nu observă când trece timpul.
c) Turiștii vizitează Soroca. Vor să afle mai multe despre tradițiile romilor.	f) E bine să savurezi mămăliga. E și mai bine să știi a o face.

DIALOG

- 30. Lucru în perechi. Improvizați dialoguri din 6-8 replici pe baza situațiilor propuse. Utilizați corect expresiile de la rubrica *Acte comunicative*. Prezentați dialogurile în fața colegilor.**

A)

Elevul/eleva A: Ești un turist străin care vizitează Republica Moldova pentru prima dată. Ai nevoie de îndrumări și recomandări. Ai la dispoziție trei zile și vrei să vezi cele mai importante obiective turistice.

Elevul/eleva B: Ești un angajat al Asociației Naționale pentru Turism Receptor și Intern. Oferi recomandările de rigoare.

B)

Elevul/eleva A: Ești un jurnalist de la Cultural Discovery Channel. Te interesează evenimentele culturale importante din Republica Moldova.

Elevul/eleva B: Ești un angajat al Oficiului Național al Turismului. Îi prezinți jurnalistului calendarul de evenimente culturale.

- 31. Lucru în grup. Documentați-vă și faceți o listă cu cât mai multe obiective turistice din Republica Moldova:**
- a) din regiunea Centru; b) din regiunea Nord; c) din regiunea Sud.
- 32. Analizați împreună cu toată clasa listele obținute și clasificați-le după tipul lor. Ce tip predomină?**
- 33. Stabiliți prin vot un top al celor mai interesante obiective turistice de vizitat din lista comună. Care sunt primele cinci?**

MONOLOG

- 34. Documentează-te cu privire la obiectivele și evenimentele cu potențial cultural-turistic din localitatea ta/regiunea voastră. Imaginează-ți că trebuie să participi la un eveniment de promovare a turismului rural. Pregătește un monolog (2-3 minute) în care:**
- a) să prezinți succint localitatea (unde se află, distanța de la Chișinău etc.);
 - b) să enumeri tradițiile locale;
 - c) să prezinți obiectivul și importanța sa culturală;
 - d) să recomanzi mâncăruri tradiționale.
- 35. Prezintă monologul în fața colegilor. Fii pregătit să răspunzi la întrebări.**

SCRIERE

- 36.** Pe baza rezultatelor topului de mai sus scrie un articol de revistă cu titlul „Top 5 locuri pe care trebuie să le vizitezi în Republica Moldova”. Include:
- a) o introducere atractivă,
 - b) topul celor 5 locuri;
 - c) scurte descrieri ale acestora, cu recomandări;
 - d) o concluzie.
- 37.** Alege una dintre imagini. Documentează-te și scrie un text publicitar, în care să prezinți detalii importante despre acest obiectiv turistic.

Conacul familiei Ralli-Arbore, Dolna

Muzeul de Istorie din Avdarma

Casa-muzeu „Alexie Mateevici”, Zaim

Muzeul Ținutului Edineț

Casa-muzeu „Alexandru Donici”

Muzeul Rezervației Naturale „Codrii”

CONEXIUNI

38. Citește poezia. Ce înseamnă expresia „pietre grăitoare”?

Pietre vechi

de Alexei Mateevici

Bunelului

I
În Bugeac, la Căușeni,
Dorm strămoșii moldoveni,
Numai pietre de mormânt
Mai păstrează-al lor cuvânt.
[...]
Știm ceva de la strămoși
Despre hoții sângeroși,
Despre turci, despre tătari,
Despre hanii lor cei mari.
Știm că Botna a fost altă,
Căușani – o curte-naltă,
Și domnea aici un han,
Stăpânind pe moldovean.
Uneori mai dă să-nșire
Câte-un baci la povestire...
Spune vrute și nevrute
Despre pietrele tăcute.
Știm ceva, da-i greu de tot
Să te-alegi de-ici c-un rod;

Numai piatra de mormânt
Vrednică-i de crezământ...

II
Căușenii-s loc bătrân,
Târg tătar, lăcaș creștin,
Cine știe ce oșteni
Au mai fost la Căușeni.
Marmori frânte se găesc
Și cu scris latin, grecesc.
Mai desfunzi pe-aicea muchii
Scrise și cu alte buchii...
Cât privești, tot pietre vechi
Stau de strajă, la priveghi...
Pietre mute, grăitoare
Și în umbră, și la soare...
Drumuri și cișmeli turcești
Printre vii mai întâlnești.

1917 (*Mărășești*)

39. Răspunde la întrebări și îndeplinește sarcinile pe baza poeziei.

- Recitește fragmentele din poezie și identifică referințele istorice.
- Ce sugerează din punct de vedere istoric elementele din poezie: *turci, tătari, hani; scris latin, grecesc; târg tătar, lăcaș creștin*?
- Autorul sugerează că istoria locului este greu de reconstruit („Știm ceva, da-i greu de tot/ Să te-alegi de-ici c-un rod”). De ce crezi că pietrele sunt considerate „vrednice de crezământ”, iar oamenii, nu?
- Ce rol joacă monumentele, pietrele de morminte sau clădirile vechi în păstrarea memoriei istorice astăzi?

TEME

40. Scrie un eseu comparativ cu tema „Tradițiile moldovenești și tradițiile minorităților naționale din Republica Moldova: asemănări și diferențe”.

Repere:

a) alege un element de tradiție folclorică, culturală sau gastronomică moldovenească și unul al unei etnii conlocuitoare; b) compară: originea, modul de desfășurare/cum se face, semnificația culturală;	c) utilizează conjuncții coordonatoare și subordonatoare; conectori: <i>pe de o parte ..., pe de altă parte ..., spre deosebire de ..., în mod similar ...</i> ș.a.; d) exprimă o opinie personală despre importanța cunoașterii reciproce a acestor tradiții și valori.

41. Citește sfaturile. Dacă ai fi în rol de ghid pentru niște turiști din străinătate, ce sfaturi crezi că ți-ar prinde cel mai bine?

Cum să devii un ghid foarte apreciat de turiști

A fi un ghid turistic bun înseamnă mai mult decât a cunoaște informații despre un loc. În Republica Moldova, unde tradițiile, natura și ospitalitatea se îmbină armonios, un ghid apreciat știe să creeze experiențe memorabile. Iată câteva sfaturi utile.

1. **Cunoaște bine locurile, dar și poveștile lor.** Este important să oferi informații corecte, dar și interesante, astfel încât turiștii să rămână impresionați.
2. **Adaptează-te la grupul de turiști.** Fiecare grup este diferit, de aceea trebuie să îți ajustezi stilul de prezentare în funcție de vârstă, interese și nivel de cunoștințe.
3. **Folosește un limbaj clar și accesibil.** Explică simplu, deoarece nu toți turiștii cunosc termenii istorici sau culturali.
4. **Fii prietenos și deschis.** Zâmbește, răspunde la întrebări și arată interes față de turiști, pentru că o atitudine pozitivă creează o atmosferă plăcută.
5. **Include elemente interactive.** Poți pune întrebări sau organiza mici activități, astfel încât turiștii să participe activ.
6. **Respectă programul, dar fii flexibil.** Este bine să urmezi un plan, însă uneori trebuie să te adaptezi situațiilor neprevăzute.
7. **Promovează cultura locală.** Vorbește despre tradiții, gastronomie și obiceiuri ca să oferi o imagine completă a țării.
8. **Fii pasionat de ceea ce faci.** Dacă îți place ocupația ta, turiștii vor simți acest lucru și vor aprecia experiența.

Un ghid de succes nu doar informează, ci și inspiră. Folosind aceste sfaturi, vei reuși să oferi turiștilor o experiență de neuitat în Republica Moldova.

42. Transcrie din textul de la exercițiul precedent conjuncțiile coordonatoare și subordonatoare, în două coloane. Explică rolul lor. Încadrează 4 dintre ele în enunțuri proprii, la subiectul „Descoperă Republica Moldova”.

UNITATEA 15. Călătorii virtuale

Realitatea virtuală, toate lucrurile pe care le realizăm în domeniul inteligenței artificiale și roboticii demonstrează că suntem cât se poate de aproape de a transforma science-fictionul în realitate..

Jensen Huang

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- călătorii virtuale
- tehnologii
- experiențe virtuale
- avantaje și dezavantaje

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- propoziții și fraze pentru exprimarea unor acțiuni dorite, opinii, atitudini, impresii

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să exprimi o impresie
- să exprimi o concluzie

SĂ REDACTEZI:

- un text argumentativ
- o recenzie
- un rezumat

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a ajunge • a călători • a se deplasa • a descoperi • a documenta • a parcurge • a planifica • a pleca • a reveni • a vizita	Substantive • atracție • călătorie • descoperire • destinație • explorare • hartă • itinerar • traseu • tur • vizită	Adjective • aglomerat • cultural/ă • exotic/ă • ghidat/ă • internațional/ă • izolat/ă • îndepărtat/ă • virtual/ă	Verbe • a accesa • a conecta • a descărca • a digitaliza • a încărca • a naviga • a procesa • a reda • a scana • a simula	Substantive • aplicație • conexiune • dispozitiv • echipament VR • ecran • interfață • platformă • rețea • simulare • software	Adjective • 3D • augmentat/ă • automatizat/ă • digital/ă • inovator/oare • interactiv/ă • multimedia • online • panoramic/ă • tehnologic/ă
Expresii • A ajunge departe • A trasa itinerare			Expresii A deschide noi orizonturi • A diminua amprentă de carbon.		
Expresii • A dezvolta strategii inteligente • A savura experiențe			Expresii • A asigura o dezvoltare sustenabilă • A oferi noi oportunități		
Călătorii Tehnologii Călătorii virtuale Experiențe Avantaje și dezavantaje					
Verbe • a analiza • a aprecia • a compara • a evalua • a experimenta • a explora • a interpreta • a înțelege • a observa • a percepe • a reacționa • a simți	Substantive • atenție • curiozitate • detaliu • efect • emoție • experiență • implicare • impresie • interes • învățare • percepție • perspectivă • reacție • satisfacție • senzație	Adjective • autentic/ă • captivant/ă • credibil/ă • imersiv/ă • intens/ă • interesant/ă • memorabil/ă • personal/ă • plăcut/ă • realist/ă • sonor/ă • subiectiv/ă • unic/ă • vizual/ă	Verbe • a afecta • a compromite • a depinde • a economisi • a extinde • a facilita • a îmbunătăți • a înlocui • a limita • a optimiza • a permite • a reduce • a restricționa	Substantive • accesibilitate • alternativă • avantaj • barieră • beneficiu • calitate • consecință • contact • cost • dezavantaj • distanțare • dizabilitate • economie • eficiență • limitare • protecție • risc	Adjective • accesibil/ă • artificial/ă • avantajos/oasă • convenabil/ă • costisitor/oare • dezavantajos/oasă • direct/ă • educațional/ă • eficient/ă • insuficient/ă • limitat/ă • problematic/ă • sustenabil/ă • util/ă

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Construiește îmbinări de cuvinte, folosind rubrica *Vocabular tematic*.

a) a descoperi	c) a naviga	e) a experimenta	g) a înlocui
b) a parcurge	d) a simula	f) a percepe	h) a reduce

2. Construiește propoziții/fraze cu patru dintre îmbinările alcătuite.

3. Potrivește fiecare cuvânt cu explicația lui.

1) Realitate virtuală	a) Posibilitatea de a ajunge ușor la un serviciu/o activitate
2) Tur 3D	b) Persoană sau aplicație care oferă informații în timpul vizitei într-un muzeu, într-o instituție
3) Accesibilitate	c) Simulare digitală care creează senzația că te afli într-un spațiu real.
4) Autentic	d) Redare vizuală a unui spațiu în imagini tridimensionale
5) Ghid virtual	e) Care seamănă cu realitatea, credibil

4. Completează:

- a) Pentru a participa la o călătorie virtuală este necesar un
 b) Tururile online oferă o mare ... pentru cei care nu pot călători des.
 c) Prin vizite digitale putem proteja mai bine
 d) Elevii au considerat că turul muzeului a fost foarte
 e) Totuși, pentru unii utilizatori rămâne o
 (*Captivant, experiență artificială, echipament VR, patrimoniu cultural, economie de timp.*)

5. Propune: a) sinonime pentru cuvintele: *interactiv, inovator, credibil, exotic, izolat, memorabil, limitat*; b) antonime pentru cuvintele: *autentic, accesibil, captivant, problematic, sustenabil*.

ACTUALIZARE

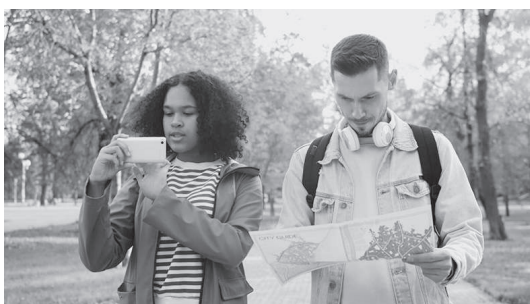
6. Lucru în grup.

- a) Faceți o hartă schematică pe care să reprezentați localitățile sau țările pe care le-ați vizitat vreodată. Câte ați acumulat ca grup?
 b) Ce locuri faimoase ați dori să vizitați? Faceți o listă și notați câte cel puțin un argument pentru fiecare obiectiv turistic dorit.

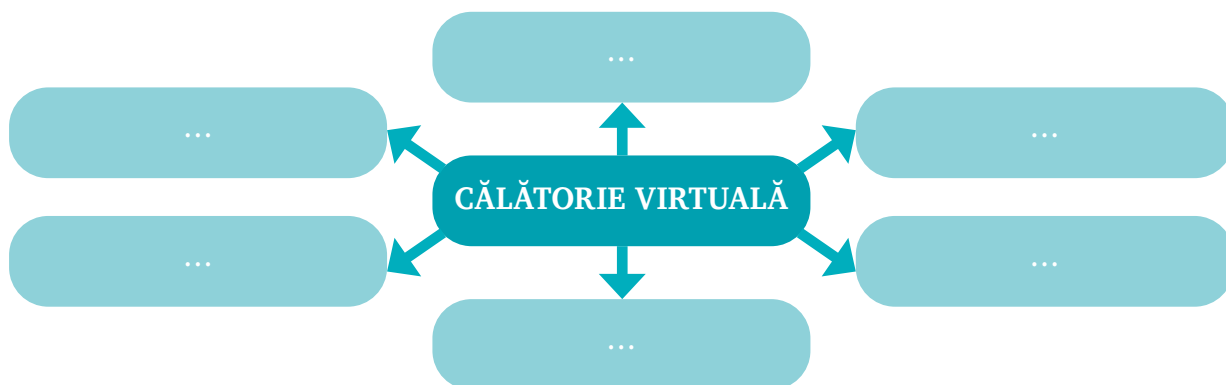
7. Descrie ultima vizită la un muzeu.

a) Când ai fost?	d) Care a fost lucrul cel mai interesant de la muzeu?
b) Cu cine ai fost?	e) Ai recomanda și altora vizita? De ce?
c) Ai folosit serviciile unui ghid?	f) La ce alt muzeu ai dori să mergi?

8. Care dintre imagini se asociază cel mai bine cu tema unității? De ce?

9. Lucru în perechi. Ce înseamnă pentru voi o călătorie virtuală? Completați clusterul.

10. Lanțul povestirii. Adăugați fiecare, pe rând, o propoziție, folosind cel puțin un cuvânt de la rubrica *Vocabular tematic*.

Am intrat într-un muzeu virtual și primul lucru pe care l-am văzut a fost...

AUDIERE

11. Ascultă textul în lectura profesorului/profesoarei sau a unui coleg/unei colege și stabilește care sunt afirmațiile adevărate.

- a) Lumile virtuale permit doar vizitarea unor locuri reale, ușor accesibile. **A F**
- b) În lumile virtuale, oamenii pot explora atât adâncul oceanului, cât și zone montane. **A F**
- c) Călătoria înapoi în timp este prezentată ca o posibilitate oferită de lumile virtuale. **A F**
- d) Digitalizarea monumentelor se realizează exclusiv prin imagini bidimensionale. **A F**
- e) Modelele 3D ale monumentelor istorice pot contribui la creșterea interesului pentru vizitarea lor în realitate. **A F**
- f) „Fratele geamăn digital” al unui monument este un model simplu, folosit doar în scopuri turistice. **A F**

În lumile virtuale, puteți călători în locuri doar pentru distracție sau în destinații care altfel ar fi în afara limitelor. Posibilitățile sunt nelimitate, deoarece lumile virtuale pot oferi, de asemenea, călătorii în spațiu sau lumi fantastice.

Ai putea vedea locuri în adâncul oceanului, precum și în munți. Ai putea chiar să călătorești înapoi în timp.

Obiectele, clădirile și siturile arheologice importante pot fi digitalizate, în imagini bi-dimensionale, dar și în trei dimensiuni (3D). Un model 3D al unui monument istoric permite oamenilor să-l viziteze virtual și, eventual, îi poate atrage să-l vadă realmente. Un frate geamăn digital al unui monument, care este un model digital mai elaborat, ținând seama de evoluția și de parametrii săi, poate fi folosit pentru a-l reconstrui dacă este deteriorat de un incendiu sau de un cutremur sau pur și simplu poate fi folosit în scopuri de cercetare.

LECTURĂ

12. Citește. Ce fel de instrument este turismul virtual?

TURISMUL VIRTUAL, o nouă modalitate de a descoperi lumea

Cu ajutorul realității virtuale și augmentate, putem explora destinații fascinante într-un mod complet nou. Turismul virtual a devenit, în ultima perioadă, o tendință importantă în industria turistică, schimbând fundamental modul în care oamenii explorează și descoperă lumea. Tehnologia a fost cea care a făcut posibilă o experiență turistică virtuală captivantă și interactivă, care poate rivaliza cu călătoriile tradiționale.

Tehnologia a transformat modul în care percepem și experimentăm călătoriile. Cu ajutorul

realității virtuale (RV) și realității augmentate (RA), acum putem explora destinații într-un mod complet nou. Din confortul propriei case, turiștii pot vizita „virtual” cele mai importante obiective turistice de pe glob, precum Turnul Eiffel din Paris, piramidele din Egipt sau plajele exotice din Thailanda. Turismul virtual a creat oportunități de a explora destinații pe care poate nu le-am fi luat în considerare în mod obișnuit, având capacitatea de a deschide noi orizonturi culturale și geografice.

Unul dintre cele mai importante avantaje ale turismului virtual este că aduce călătoriile la îndemâna tuturor, în special fiind vorba de eliminarea restricțiilor fizice sau financiare. Persoanele cu dizabilități pot avea acum acces la experiențe virtuale care le permit să descopere locuri și culturi în mod similar cu turiștii obișnuiți. De asemenea, cei care nu își pot permite să călătorească în mod fizic pot explora și învăța despre locuri noi fără a părăsi localitatea în care locuiesc. Astfel, turismul virtual poate ajuta la incluziunea unor categorii de persoane vulnerabile.

Turismul tradițional poate avea un impact negativ asupra mediului și asupra ecosistemelor naturale. În contrast, călătoriile virtuale nu necesită transport fizic, ceea ce reduce amprenta de carbon și protejează mediul înconjurător. Acesta contribuie astfel la promovarea unei abordări mai sustenabile în industria turistică, oferind o alternativă prietenoasă cu mediul.

Turismul virtual nu se limitează la explorarea destinațiilor. Acesta oferă și oportunități educaționale extraordinare. Prin intermediul turismului virtual, studenții și pasionații de cultură pot învăța despre istorie, artă, arhitectură și tradiții într-un mod interactiv și captivant. Muzeele din întreaga lume oferă acum tururi virtuale, permițând vizitatorilor să studieze opere de artă și obiecte istorice de la distanță, fără a le periclita integritatea lor.

Deși turismul virtual poate fi văzut ca o alternativă la călătoriile tradiționale, acestea nu sunt neapărat incompatibile. De fapt, turismul virtual poate susține și promova industria turistică tradițională. Prin oferirea unor experiențe virtuale atractive, oamenii pot fi motivați să viziteze fizic destinații pe care le-au explorat mai întâi în mediul virtual. Acest sector poate fi perceput și ca o strategie inteligentă de marketing, deschizând noi oportunități de atragere a turiștilor și promovare a destinațiilor. Acest fenomen a fost

remarcat în special în industria hotelieră, care a adoptat tehnologia turismului virtual pentru a oferi potențialilor clienți o privire în interiorul locațiilor și a facilităților lor.

Progresele rapide în domeniul realității virtuale (RV), realității augmentate (RA), tehnologiei 360 de grade și al altor inovații au îmbunătățit considerabil calitatea experiențelor turistice virtuale, făcându-le mai realiste și mai captivante. Cu toate aceste avantaje, turismul virtual a captivat atenția atât a consumatorilor, cât și a industriei turistice. Agențiile de turism, operatorii de turism și alte companii din domeniul turistic au început să integreze tot mai multe experiențe virtuale în ofertele lor, pentru a atrage turiști și pentru a răspunde cererii crescânde pentru turismul virtual.

Totuși, este important să subliniem că turismul virtual nu înlocuiește complet călătoriile tradiționale, ci oferă o alternativă complementară. Nimic nu poate înlocui conexiunea directă cu o destinație și interacțiunea reală cu culturile și oamenii de acolo. Turismul virtual servește mai degrabă ca un instrument valoros de explorare și descoperire, care poate deschide noi orizonturi și poate completa experiențele călătoriilor fizice.

Deși turismul virtual aduce cu sine o serie de beneficii, acesta întâmpină și anumite provocări:

- **Calitatea experienței** – pentru ca turismul virtual să fie cu adevărat captivant și convingător, tehnologia trebuie să ofere o experiență de calitate înaltă. Probleme legate de grafică, senzații tactile și alte aspecte pot afecta modul în care turiștii virtuali percep destinațiile și experiențele oferite.
- **Interacțiunea socială** – călătoriile tradiționale facilitează întâlnirea cu oameni noi și interacțiunea cu diferite culturi. În turismul virtual, aceste interacțiuni sociale pot fi mai puțin evidente sau limitate.
- **Riscuri legate de securitatea și confidențialitatea datelor** – cu cât tehnologia se

dezvoltă, apar și riscuri asociate securității și confidențialității datelor personale ale utilizatorilor. Protejarea informațiilor și a experiențelor utilizatorilor în mediul virtual devine, astfel, o preocupare importantă.

Prin urmare, turismul virtual reprezintă un trend important în industria turistică, oferind o alternativă captivantă la călătoriile tradiționale sau completând experiența fizică. Având în vedere beneficiile evidente, cum ar fi accesibilitatea sporită, protecția mediului și oportunitățile

educaționale, turismul virtual se dovedește a fi o alegere atractivă pentru mulți oameni. Cu toate acestea, provocările asociate tehnologiei și cele generate de lipsa de interacțiune umană trebuie abordate în mod adecvat pentru a asigura o dezvoltare sustenabilă și responsabilă a turismului virtual.

Pe măsură ce tehnologia continuă să avanseze, este de așteptat ca turismul virtual să se dezvolte și mai mult, deschizând noi oportunități pentru călătorii.

(Jurnalul de afaceri, august, 2023)

CUVINTELE TEXTULUI

virtual/ă, *adj.* – виртуальный
a descoperi, *verb* – открывать, исследовать
destinație, *subst.* – место назначения
experiență, *subst.* – опыт
mediu, *subst.* – окружающая среда
interacțiune, *subst.* – взаимодействие

incluziune, *subst.* – включение
sustenabil/ă, *adj.* – durable; устойчивый
provocare, *subst.* – вызов, проблема
a explora, *verb* – а cerceta; исследовать
realitate augmentată – дополненная реальность
amprentă de carbon – углеродный след

13. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu sinonime/expresii sinonimice potrivite.

- Turismul virtual reprezintă un *trend* important în industria turistică.
- Având în vedere beneficiile *evidente*, cum ar fi accesibilitatea *sporită*, *protecția* mediului și *oportunitățile* educaționale, turismul virtual se dovedește a fi o alegere *atractivă* pentru mulți oameni.
- El oferă o alternativă *captivantă* la călătoriile tradiționale sau completează experiența *fizică*.
- Cu toate acestea, provocările *asociate* tehnologiei și cele *generate* de *lipsa* de interacțiune umană trebuie abordate în mod *adecvat* pentru a asigura o dezvoltare sustenabilă și responsabilă a turismului virtual.

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

14. Alege afirmația care exprimă cel mai bine ideea centrală a textului:

- a) Turismul virtual va înlocui complet turismul tradițional.
- b) Turismul virtual reprezintă o alternativă și un element complementar modern pentru turismul clasic.
- c) Tehnologia afectează negativ experiența turistică.
- d) Turismul virtual este destinat exclusiv educației.

15. Alege cel mai potrivit titlu alternativ pentru text și justifică alegerea în 2-3 enunțuri:

- „Călătoriile viitorului: între real și virtual”
- „Tehnologia și riscurile sale în turism”
- „De ce turismul clasic este pe cale de dispariție?”

16. Analizează structura textului și potrivește paragrafele cu esența informației pe care o expun:

- a) prezentarea fenomenului;
- b) avantajele sociale și de accesibilitate;
- c) impactul asupra mediului;
- d) rolul educațional;
- e) relația cu turismul tradițional;
- f) provocările și limitele;
- g) concluzii și perspective.

17. Stabilește valoarea de adevăr a afirmațiilor (Adevărat/Fals/Nu reiese din text).

- a) Turismul virtual este accesibil în special persoanelor fără dizabilități.
- b) Călătoriile virtuale contribuie la reducerea amprente de carbon.
- c) Muzeele oferă tururi virtuale doar din motive financiare.
- d) Industria hotelieră utilizează turismul virtual ca instrument de marketing.

18. Răspunde cu propoziții complete:

- a) Care sunt categoriile de persoane care beneficiază în mod special de turismul virtual?
- b) De ce este considerat turismul virtual o soluție sustenabilă?
- c) Ce rol joacă tehnologia 360 de grade în experiența turistică virtuală?

19. Explică sensul următoarelor expresii din text, în context:

- a) a deschide noi orizonturi
- b) amprentă de carbon
- c) strategie inteligentă de marketing
- d) dezvoltare sustenabilă

20. Completează tabelul cu informații din text (minimum 3 exemple pentru fiecare categorie):

Avantajele turismului virtual	Provocările turismului virtual
...	...

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

ACTE COMUNICATIVE

- 21.** Ce expresii folosești, de obicei, pentru a exprima impresii? A exprima concluzii?
Examinează actele comunicative.

A EXPRIMA IMPRESII

Pentru a exprima impresii, poți folosi expresiile:

- Am impresia că...
- Mi se pare că...
- Din câte pot observa, ...
- Prima mea impresie este că...
- Am rămas cu impresia că...
- În opinia mea, pare că...
- Din punctul meu de vedere, ...

A EXPRIMA CONCLUZII

Pentru a exprima concluzii, poți folosi expresiile:

- În concluzie, ...
- Prin urmare, ...
- Așadar, se poate spune că...
- În final, rezultă că...
- Trăgând linie, putem concluziona că...
- Pe baza celor prezentate, ...
- Din toate acestea reiese că...

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ

EXPRIMAREA UNOR ACȚIUNI DORITE, OPINII, ATITUDINI, IMPRESII

- 22.** Lucru în perechi. Analizați exemplele de mai jos și determinați care dintre ele se pretează pentru:

a) exprimarea acțiunilor dorite;	c) exprimarea opiniei;
b) exprimarea atitudinii;	d) exprimarea impresiilor.

	a)	b)	c)	d)
1) Am impresia că aceste tururi oferă o experiență autentică.				
2) Aș vrea să particip la un tur virtual al orașului Roma.				
3) Consider că experiențele virtuale pot completa turismul tradițional.				
4) Cred că turismul virtual reprezintă o alternativă modernă la călătoriile clasice.				

5) Elevii speră să poată vizita muzee internaționale fără să călătorească fizic.				
6) Este important să folosim tehnologia pentru a descoperi culturi diferite.				
7) Este surprinzător cât de realistă poate fi experiența virtuală.				
8) Este util ca elevii să aibă acces la tururi virtuale educative.				
9) În opinia mea, această formă de turism este foarte accesibilă.				
10) Mi se pare că turismul virtual schimbă modul în care percepem călătoriile.				
11) Mulți utilizatori doresc să exploreze destinații exotice prin turism virtual.				
12) Pare că utilizatorii se simt mai implicați în explorarea virtuală.				

23. Completează propozițiile pentru:

a) a exprima acțiuni dorite:

- 1) Mulți utilizatori ... să exploreze orașe istorice prin tururi virtuale.
- 2) Elevii ... să participe la o excursie virtuală organizată de profesor.
- 3) Eu ... să vizitez muzee internaționale fără să părăsesc casa.
- 4) Unii turiști ... să folosească realitatea virtuală înainte de o călătorie reală.

b) a exprima o opinie:

- 1) ... turismul virtual este o soluție modernă pentru persoanele cu mobilitate redusă.
- 2) ... această formă de turism va deveni din ce în ce mai populară.
- 3) ... experiențele virtuale pot completa turismul tradițional.
- 4) ... tehnologia schimbă modul în care descoperim lumea.

c) a exprima o atitudine:

- 1) Este ... să folosim turismul virtual în educație.
- 2) Este ... ca elevii să aibă acces la muzee virtuale.
- 3) Este ... cât de realistă este această experiență digitală.
- 4) Este ... să testăm destinațiile înainte de a călători.

d) a exprima impresii:

- 1) ... turismul virtual oferă o experiență aproape reală.
- 2) ... utilizatorii se simt mai implicați în tururile 3D.
- 3) ... această tehnologie schimbă percepția asupra călătoriilor.
- 4) ... vizitele virtuale sunt mai accesibile decât cele reale.

DIALOG

24. Lucru în perechi. Improvizați dialoguri din 6-8 replici pe baza situațiilor propuse.

A)

Elevul/eleva A: Ai descărcat aplicația pentru tururi virtuale prin muzee din întreaga lume, dar nu știi de unde să începi. Soliciți ajutor.

Elevul/eleva B: Încurajează-ți prietenul/prietena să înceapă cu un muzeu care îi place. Sugerează să exploreze un tur scurt la început. Oferă 2-3 sfaturi, ca să-i fie mai ușor să se obișnuiască cu călătoriile virtuale.

B)

Elevul/eleva A: Ai găsit un site unde poți vizita orașe celebre virtual, dar te temi că nu o să înțelegi cum funcționează și o să te pierzi.

Elevul/eleva B: Încurajează-ți prietenul/prietena să înceapă cu ghidurile interactive pas cu pas și să folosească hărțile incluse. Oferă 2-3 sfaturi.

25. Lucru în grup. Formulați argumente PRO și CONTRA pentru afirmațiile de mai jos. Care opinie prevalează?

- a) Călătoriile virtuale sunt mult mai ieftine decât cele reale.
- b) Turismul tradițional va dispărea.
- c) Călătoriile virtuale vor înlocui complet călătoriile reale.

MONOLOG

26. Care dintre provocările turismului virtual ți se pare mai dificil de rezolvat? Propune o posibilă soluție, într-un monolog de 1 minut. Cine a propus soluția cea mai simplă? Dar cea mai creativă?

27. Descrie o călătorie virtuală pe care ai făcut-o sau una imaginară pe care ai dori să o faci. Include:

- a) ce loc ai ales și de ce;
- b) descrierea experienței virtuale (activități, imagini, senzații);
- c) opinia personală: avantaje și dezavantaje;
- d) concluzia: ai recomanda sau nu experiența și altora.

SCRIERE

28. Ești de acord cu afirmația „Turismul virtual poate stimula dorința de a călători fizic”? Scrie un text succint (6-8 enunțuri), folosind cel puțin doi conectori argumentativi (de exemplu: *în primul rând, pe de altă parte, prin urmare*).
29. Trebuie să explici unui prieten/unei prietene ce este turismul virtual. Rezumă textul în 5-6 enunțuri, fără a copia formulări din text.

CONEXIUNI

30. Documentează-te și găsește muzee virtuale sau tururi online și fă o prezentare orală a unuia dintre ele.

Repere:

a) Conexiuni culturale

- Muzee și expoziții online: Luvru, British Museum, Muzeul Național de Artă al României, Muzeul Național de Artă al Moldovei.
- Tururi virtuale ale orașelor: Paris, Roma, București, Chișinău, orașe medievale reconstruite digital.
- Festivaluri și evenimente culturale online: concerte, expoziții de artă sau târguri.

b) Conexiuni istorice

- Tururi virtuale ale siturilor arheologice.
- Reconstrucții digitale ale orașelor istorice sau ale monumentelor.
- Documentare istorice online sau vizite virtuale în muzee de istorie.

31. Ce cărți de literatură fantastică sau de aventuri ai citit? Cum diferă experiența unei călătorii reale de cea virtuală în literatură?

Repere: Literatură despre călătorii și aventuri: Jules Verne, H.G. Wells etc.

TEME

32. Documentează-te și scrie o recenzie despre o aplicație/platformă de turism virtual. Evaluează avantajele și limitele și spune dacă ai recomanda-o altora.
33. Formulează 5 întrebări pentru un interviu cu un specialist în turism virtual. Ce te-ar interesa cel mai mult?
34. Creează o schiță pentru un tur virtual al satului/orașului tău sau al regiunii în care locuiești pentru un prieten/o prietenă care nu a fost în vizită niciodată.

Repere: text descriptiv; imagini; scheme; principalele obiective culturale de vizitat.

CAPITOLUL IV. MEDIUL CULTURAL

UNITATEA 16. Nume care au creat valori

*Nu merge pe unde te duce drumul,
mergi pe unde nu există un drum și lasă o urmă.*

Ralph Waldo Emerson

La sfârșitul acestei teme, vei putea:

SĂ DISCUȚI DESPRE:

- Nume care au creat valori în diverse domenii:
 - arte
 - literatură
 - știință
 - filosofie

SĂ FOLOSEȘTI CORECT:

- verbe la modul condițional, timpul trecut

VOCABULAR TEMATIC	ACTE COMUNICATIVE
GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ	SCRIERE

SĂ REALIZEZI ACTELE COMUNICATIVE:

- să prezinți personalități de cultură
- să-ți exprimi admirația
- să citezi o personalitate

SĂ REDACTEZI:

- un text argumentativ
- un text reflexiv

VOCABULAR TEMATIC

Verbe • a compune • a crea • a exprima • a influența • a inova • a inspira • a interpreta (piese, roluri) • a reprezenta	Substantive • artist • capodoperă • compozitor • creație • curent • interpret • operă • pictor • piesă • sculptor • spectacol • tablou • teatru	Adjective • avangar-dist/ă • clasic/ă • expresiv/ă • modernist/ă • original/ă • profund/ă	Verbe • a cerceta • a contribui • a demonstra • a descoperi • a experi-menta • a formula ipoteze	Substantive • cercetător • descoperire • experiment • inovație • progres • savant • teorie	Adjective • aplicabil/ă • excepțional/ă • fundamental/ă • progresist/ă • revoluționar/ă • riguros/oasă
Expresii • A lăsa o amprentă • A revoluționa limbajul artistic • A fi un reper cultural			Expresii • A schimba paradigma • A aduce o contribuție majoră • A influența dezvoltarea domeniului		
Expresii • A surprinde condiția umană • A crea o lume ficțională • A avea impact asupra cititorului			Expresii • A pune întrebări fundamentale • A intra în dialog cu ideile epocii • A influența gândirea unei generații		
Verbe • a descrie • a nara • a portretiza • a publica • a reda • a scrie • a surprinde	Substantive • eseist • idee • limbaj • mesaj • motiv • operă literară • poet • scriitor • stil • temă	Adjective • clasic/ă • liric/ă • modern/ă • realist/ă • reflexiv/ă • simbolic/ă	Verbe • a analiza • a concep-tualiza • a crea • a explica • a formula • a gândi • a interpreta (idei) • a înțelege • a proble-matiza • a reflecta	Substantive • adevăr • concept • cultură • existență • filosof • gândire • gânditor • idee • reflecție • sens • valoare	Adjective • abstract/ă • complex/ă • critic/ă • esențial/ă • etic/ă • filosofic/ă • important/ă • primordial/ă

EXERCIȚII DE VOCABULAR

1. Construiește îmbinări de cuvinte, folosind rubrica *Vocabular tematic*.

a) a influența	d) a descoperi	f) a experimenta	h) a interpreta
b) a inspira	e) a surprinde	g) a conceptualiza	i) a portretiza
c) a inova			
2. Alcătuește propoziții și fraze cu îmbinările obținute.
3. Explică termenii/expresiile, apelând la dicționare, dacă este nevoie: *capodoperă inestimabilă, curent artistic, concept filosofic, creație originală, descoperire științifică, influență durabilă, gândire critică*.

ACTUALIZARE

4. Lucru în grup. Completați o hartă a personalităților pe spații de proveniență și domenii de activitate. În ce domenii cunoașteți cele mai multe personalități?

	Reprezentanți din alte țări ale lumii	Reprezentanți din Republica Moldova și România
Arte	...	...
Literatură	...	...
Știință	...	...
Filosofie	...	...
Sport	...	...

5. Ce personalitate culturală din etnia ta a contribuit mult la realizarea unor lucruri/schimbări de importanță majoră? Oferă detalii.

Repere:

- Numele, prenumele
- În ce localitate s-a născut?
- Ce ocupație/profesie are/a avut?
- Ce lucruri importante pentru țară a realizat?
- Ce valori a creat (culturale, științifice, moral-spirituale etc.)?
- De ce este importantă activitatea lui/ei?
- Ce cuvinte de apreciere i-ai adresa?
- Ce întrebare importantă i-ai pune?

AUDIERE

6. Ascultă textul și rezolvă itemii de tip Adevărat/Fals:

- a) George Enescu considera că darul de a compune muzică este cea mai mare fericire pe care o poate avea un muritor. **A F**
- b) Enescu sfătuia să căutăm mereu un nou limbaj pentru a fi originali. **A F**
- c) Artistul își pune întreaga viață în slujba artei, iar arta lui trebuie să fie pusă la dispoziția lumii întregi. **A F**
- d) Conform lui Enescu, odihna adevărată se obține doar prin renunțarea la muncă. **A F**
- e) În viziunea lui Enescu, munca și răbdarea duc întotdeauna la descoperirea unui „tezaur” sau a unui rezultat valoros. **A F**
- f) Enescu considera că între viață și muzică există granițe clare, iar muzica trebuie separată de experiența cotidiană. **A F**

Cugetări

Cel mai mult prețuiesc darul de a compune muzică și niciun muritor nu poate poseda o fericire mai mare...

Nu căuta un nou limbaj, caută-ți limbajul tău, adică mijlocul de a exprima exact ceea ce este în tine. Originalitate obține cel ce n-o caută.

Viața mea toată mi-am pus-o fără preget în serviciul artei; iar arta mea e pusă la dispoziția lumii întregi. Lumea însă trebuie să cunoască țara mea așa cum e. Peste tot unde mă duc, eu nu uit că aceasta e prima mea datorie.

Odihnește-te de muncă prin muncă. Important este să muncești totdeauna în profunzime. Trebuie să ai încredere. Ai săpat un metru și n-ai găsit nimic. Continuă: dedesubt strălucește briliantul curat, dedesubt afli tezaurul. Există întotdeauna un tezaur.

La mine n-au existat niciodată granițe între viață și muzică. A trăi, a respira, totul am exprimat întotdeauna în muzică.

(George Enescu)

7. Ce cunoști despre George Enescu? Dar despre Festivalul „George Enescu”?

George Enescu
(1881-1955)

Festivalul „George Enescu” a ajuns
la Chișinău (2025)

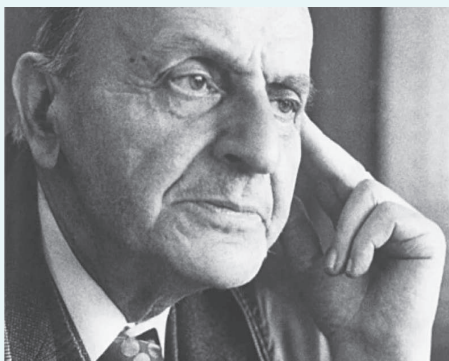
8. Cu ce afirmație a lui George Enescu rezonzi cel mai mult? De ce?

LECTURĂ

9. Citește. Cum înțelegi afirmația: profesor nu e decât acela care te învață să înveți?

ÎNDRUMĂTOR PENTRU TINERI

de Constantin Noica

(fragmente din *Jurnal de idei*)

CONSTANTIN NOICA

(12 iulie 1909 – 4 decembrie 1987) – filosof și eseist, unul dintre cei mai erudiți gânditori români, „parcurgând aproape tot registrul filozofiei” (Anton Dumitriu). A adus o contribuție capitală în domeniul ontologiei și metafizicii. Câteva dintre lucrările principale: *Mathesis sau bucuriile simple* (1934), *Pagini despre sufletul românesc* (1944), *Creație și frumos în rostirea românească* (1973), *Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești* (1975), *Sentimentul românesc al ființei* (1978), *Devenirea întru ființă* (1981). Mentor spiritual în cadrul așa-numitei „Școli de la Păltiniș”, deținut politic între anii 1958 și 1964, membru post-mortem al Academiei Române din 1990.

1. Fie-ți milă de *alții*: trăiește frumos, învață mult, creează bine – trebuie să spui fiecărui om tânăr. Alții au nevoie de împlinirea ta la fel de mult ca tine.
2. Când un tânăr crește frumos, iese parcă din strâmbătate o întreagă lume.
3. Cum să-i convingi pe tineri că-i așteaptă vreo treizeci-patruzeci, chiar cincizeci de ani, înăuntrul cărora se pot pregăti și trebuie să se pregătească spre a face, pe traseu ori la urmă, ceva din isprava obscur dorită? Ei însă vor și speră să obțină dintr-odată, ba sunt dezamăgiți că nu obțin (cel puțin în ochii altora) ceva care să despice lumea în două. Numai că se despică ei în două, prin nerăbdarea lor – și intră apoi în statistică.
4. Orice sfat dat cuiva apropiat e impur: te privește și pe tine. Dar trebuie să-l dai, dacă trimite mai departe pe celălalt; dacă-l sporește.
5. Oamenii îți cer să-i confirmi, nu să-i trimiți mai departe.
6. De învățat înveți multe și de la toți. Dar profesor nu e decât acela care te învață să înveți.
7. Nu există bucurie adevărată dacă nu e și a altora. Dacă nu-ți spun ceilalți: „Fiecare simte că se mărește familia sa”, dragostea ta a fost oarbă. – Un criteriu.
8. Nu face altuia ce nu ți-ar plăcea ție. Fă altuia ce ți-ar plăcea ție. Fă altuia ce i-ar plăcea lui.
9. Lamentabilul principiu „nimeni nu e de neînlocuit”. Dar tocmai la asta trebuie să tinzi, la o societate cu oameni de neînlocuit, ca un organism. Pe când așa, omul e piesă de schimb și totul e mecanism. (Creierul nu-și reface celulele.)
10. Toți sunt altruiști, iată adevărul. Profesorul asimilează cunoștințe pentru a le transmite altora; politicianul face programe și reforme pentru alții; slujbașul însuși

nu e nimic altceva decât cel care servește pe celălalt. Ai impresia că fac negoț toți. Căci negustorul e tipul altruistului: stă în slujba tuturor, străduindu-se să facă astfel încât să găsească marfa potrivită pentru omul potrivit. Și apoi sunt generoșii, mai ales cei cu idei generoase. Toate acestea la ce duc? La jumătățile acestea de oameni ce suntem cu toții. Fiecare amână ceva: amână o împlinire proprie, pentru că i se pare de datoria lui să slujească pe altcineva. [...]

11. Să nu mai lași ca lucrurile să vină spre tine. Să mergi spre ele. Să ei tot atât, dar nu pentru că ți se dă, ci pentru că ai *dinăuntru* și pentru gândul tău nevoie.
12. Nu cere oamenilor ce nu le-ai putut da: învățături drepte.
13. Înțelepciunea nu e ceva care se învață; e ceva care se trezește. De aceea o școală de înțelepciune e posibilă.
14. Numai voința de creație și de înțelepciune duce la creație și înțelepciune. Har nu încapă decât de-a lungul drumului.
15. Totul este să intri în rezonanță: cu un om, o idee, cu un moment istoric sau poate cu un astru.
16. O națiune se poate educa printr-un om (Eminescu) și chiar printr-un simplu cuvânt (întru).
17. Noi nu suntem noi; trăim în elemente. Trăim în elementul prieteniei, în elementul profesiei, în al unei limbi, al unei culturi și al unei epoci...
18. Ce-ți cer oamenii e nespus mai puțin decât ce-ți ceri *tu*. Ei nu vor decât să joci un rol. Tu vrei să scrii o piesă.
19. Ori de câte ori ne cufundăm în noi (într-o pagină trecută, de pildă), ne înduioșăm la început de puținătatea noastră și ne mirăm apoi de plinătatea noastră...
20. Cele trei fericiri: creația, procreația și casa. (Au partea lui Dumnezeu în ele.) Restul sunt doar bucurii.
21. Fericirea de a ști că oamenii au nevoie de tine; fericirea de-a ști că nu au nevoie de tine...
22. Să nu te bați cu un dușman de proastă calitate.
23. Sunt trei tipuri de adversitate: război – sport – dialog. În primul trebuie să învingă unul. În al doilea, idealul e să nu fie învingători și învinși. La al treilea, să fie învinși amândoi.
24. „Să-ți cucerești libertatea în fiecare zi”, cum spune Faust, cum spun atâția? Dar să-ți cucerești gândul cel nou în fiecare zi, aici stă omenescul.
25. Trei lucruri ne pot lăsa indiferenți: politica, istoria și timpul. Tot ce e bun, tot ce e cultură iese din timp.

CUVINTELE TEXTULUI

împlinire, *subst.* – autorealizare; самореализация
 strâmbătate, *subst.* – неправильность;
 несправедливость
 ispravă, *subst.* – подвиг, поступок, достижение
 impur/ă, *adj.* – aici: несовершенный
 a asimila, *verb* – усваивать, воспринимать
 a înduioșa, *verb* – трогать, умилять
 a înfrunta, *verb* – противостоять, сталкиваться
 a despica, *verb* – a tăia, a sparge de-a lungul, desfăcând în două sau în mai multe bucăți

obscur/ă, *adj.* – nedeslușit, nelămurit, neclar, neînțeles
 lamentabil/ă, *adj.* – плачевный
 altruist, *subst.* – persoană care acționează dezinteresat în favoarea alteia
 puținătate, *subst.* – cantitate sau număr mic
 procreație, *subst.* – acțiunea de a procrea (a da naștere, a da viață) și rezultatul ei
 adversitate, *subst.* – aici: luptă, confruntare, competiție, contrapunere

ÎNȚELEGEREA TEXTULUI

10. Alege răspunsul corect.

1) <i>Ce spune Noica despre tineri și despre nerăbdare?</i> a) Nerăbdarea îi ajută să reușească mai repede. b) Nerăbdarea îi împiedică să realizeze ceva semnificativ și îi „despică în două”. c) Tinerii nu trebuie să învețe mult pentru a reuși. d) Tinerii sunt întotdeauna mulțumiți de rezultatele lor.	3) <i>Care dintre următoarele fraze reflectă ideea de altruism?</i> a) Negustorul e tipul altruistului. b) Nu consimți înfrângerii. c) Să-ți cucerești libertatea în fiecare zi. d) Nu există bucurie adevărată dacă nu e și a altora.
2) <i>Conform textului, profesorul adevărat este:</i> a) Cel care transmite informații precise. b) Cel care te învață să înveți. c) Cel care corectează greșelile altora. d) Cel care impune reguli.	4) <i>„Cele trei fericiri” menționate de Noica sunt:</i> a) banii, puterea, faima; b) creația, procreația și casa; c) sănătatea, familia și prietenii; d) iubirea, cunoașterea, libertatea.

11. Completează cu cuvinte potrivite, pe baza textului.

- a) Fie-ți milă de alții: trăiește frumos, învață mult, ... bine.
- b) Numai voința de ... și de înțelepciune duce la creație și înțelepciune.
- c) Să nu mai lași ca lucrurile să vină spre tine. Să mergi ... ele.
- d) Nu cere oamenilor ce nu le-ai putut da: ... drepte.

12. Lucru în perechi. Formulați întrebări la care se poate răspunde astfel:

- a) Sfatul oferit de Constantin Noica tinerilor este că trebuie să învețe mult, să creeze și să trăiască frumos; să se pregătească în timp și să nu fie nerăbdători pentru rezultate imediate.
- b) Altruști sunt toți oamenii, deoarece profesorul, politicianul, slujbașul sau negustorul fac lucruri pentru alții.
- c) Omul trebuie să-și cucerească libertatea și gândul nou în fiecare zi, prin efort conștient și voință.

13. Lucru în grup. Discutați și prezentați punctul vostru de vedere argumentat asupra afirmațiilor din exercițiul precedent.

14. Cum interpretezi afirmația „Tot ce e bun, tot ce e cultură iese din timp”?

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ACȚIUNE

ACTE COMUNICATIVE

15. Care dintre expresiile de mai jos sunt cel mai des folosite, din experiența ta?

A PREZENTA PERSONALITĂȚI

Pentru a prezenta personalități, poți folosi expresiile:

- A fost una dintre cele mai importante figuri ale...
- Este cunoscut pentru contribuția sa la...
- A avut un rol esențial în dezvoltarea...
- Este recunoscut pe plan internațional pentru...
- Contribuțiile sale au influențat semnificativ domeniul...

Radu Rățoi

Galina Vieru

A EXPRIMA ADMIRAȚIA

Pentru a exprima admirația, poți folosi expresiile:

- Admir profund modul în care...
- Consider că opera sa este remarcabilă prin...
- Sunt impresionat/ă de dedicarea sa față de...
- A reușit să inspire generații întregi prin...
- Munca sa reflectă o pasiune autentică pentru...

A CITA O PERSONALITATE

Pentru a cita o personalitate, poți folosi expresiile:

- După cum afirma Constantin Noica...
- Un citat celebru care îl reprezintă este...
- Cum spunea și Mircea Eliade...
- În cuvintele lui Emil Cioran...
- Se spune că, potrivit lui George Enescu...

Igor Cobileanski

GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ

UTILIZAREA CONECTORILOR PRAGMATICI LA SCRIEREA TEXTELOR

16. a) Citește textele. Amintindu-ți cele studiate în anii precedenți, identifică în texte conectorii pragmatici utilizați. Care este rolul lor?

1) **Mihai Greco** este un pictor important al spațiului românesc, cunoscut pentru stilul său modern și expresiv. A creat lucrări inspirate din realitate, precum peisajele și viața oamenilor simpli, și, de asemenea, din simboluri filosofice. De exemplu, tablourile sale reflectă adesea relația dintre om și natură. Chiar dacă arta sa nu a fost întotdeauna ușor de înțeles, cu toate acestea, ea a avut un impact major, deoarece a adus o viziune nouă în pictură. În consecință, Mihai Greco rămâne un nume care a creat valori durabile în cultură.

2) **Maria Bieșu**, celebra noastră cântăreață de operă, a fost înalt apreciată atât în țară, cât și în străinătate. Vocea sa puternică și expresivă a impresionat publicul, de pildă, în rolurile interpretate pe marile scene internaționale. Deși drumul ei artistic a fost dificil, totuși ea a reușit să se impună, pentru că a muncit constant și cu pasiune. Ca urmare, Maria Bieșu a devenit un simbol al artei lirice, ceea ce ne trimite la ideea de excelență și dedicare.

3) **George Enescu** este unul dintre cei mai mari compozitori români, precum și un interpret și profesor remarcabil. Muzica sa îmbină tradiția populară cu cea clasică, adică folclorul românesc și formele academice. Să luăm în considerare, de exemplu, „Rapsodiile române”, care sunt foarte cunoscute. În timp ce unii compozitori au urmat modele străine, Enescu a ales să creeze un stil propriu, în ciuda dificultăților. Deci, opera sa are o valoare universală, ceea ce implică recunoașterea sa internațională.

Repere:

Conectori pragmatici:

adică, ca și cum, de asemenea, precum, să ne amintim de, și;

anume, de exemplu, să luăm în considerare;

ceea ce exclude, exceptând, fie, ori, sau, spre deosebire;

chiar dacă, cu toate acestea, în ciuda, să admitem, totuși;

având în vedere, dat fiind că, deoarece, fiindcă, or, pentru că;

cu toate acestea, dar, de fapt, din contra, în schimb, în timp ce, totuși;
ceea ce contrazice, ceea ce interzice, în loc să, nici;

ca urmare, deci, în consecință etc.

b) Enumeră câteva personalități ce reprezintă etnia din care faci parte și care au realizări importante în unul dintre domeniile enumerate mai jos. Elaborează un text descriptiv (miniportret) de ½ de pagină referitor la una dintre aceste personalități. Folosește conectori logici în descriere.

- Educație
- Literatură
- Medicină

- Muzică
- Pictură
- Sculptură

- Sport
- Științe
- Teatru, film

DIALOG

17. Lucru în perechi. Improvizați dialoguri imaginare din 6-8 replici pe baza situațiilor propuse. Prezentați dialogurile în fața colegilor.

A)

Elevul/eleva A: Ești student/studentă la o academie de muzică dintr-o altă țară. Discuți cu un prieten din Republica Moldova. Vrei să cunoști mai multe despre compozitorul Eugen Doga.

Elevul/eleva B: Discuți cu un prieten/o prietenă din altă țară despre Eugen Doga. Îi comunică câteva lucruri importante despre această personalitate a culturii noastre și răspunzi la întrebări.

B)

Elevul/eleva A: Ești reprezentantul/a unei companii care organizează un festival important în Chișinău. Vrei să participe la el artiști din diaspora, dar care s-au născut în Republica Moldova. Discuți și negociezi despre asta (cine și de ce să fie invitat). Cu unele propuneri ești de acord, cu altele – nu.

Elevul/eleva B: Ești reprezentantul/a Ministerului Culturii, care sprijină proiectul unui festival important în Chișinău. La fel, vrei să participe la el artiști din diaspora care s-au născut în Republica Moldova. Discuți și negociezi despre asta (cine și de ce să fie invitat) cu reprezentantul companiei organizatoare. Cu unele propuneri ești de acord, cu altele – nu.

C)

Elevul/eleva A: Ești reprezentantul/a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, care organizează un târg important de carte pentru copii și tineri. Vrei să fie invitați la el scriitori din alte țări și scriitori locali.

Elevul/eleva B: Ești reprezentantul/a Consiliului Național al Elevilor, care va face activități de voluntariat în cadrul organizării târgului de carte. Discuți despre ce scriitori ar trebui invitați la târgul de carte ca să fie cu adevărat interesant.

MONOLOG

- 18.** Citește textul. Identifică pasajele unde sunt prezente elemente de: a) prezentare a unei personalități; b) exprimare a admirației; c) citare.

Constantin Noica a fost una dintre cele mai importante figuri ale culturii române și a lăsat o amprentă de neșters în istoria filosofiei. Se distinge prin realizări care au modelat gândirea filosofică. Este o figură emblematică pentru evoluția ideilor în secolul al XX-lea. Opera sa a influențat numeroși intelectuali și continuă să inspire generații întregi.

Mă înclin în fața geniului său creator și sunt impresionat/ă de modul în care a reușit să transforme concepte complexe în texte accesibile și profund valoroase. Opera sa radiază o forță de inspirație rar întâlnită și reprezintă un adevărat far pentru cei care caută să înțeleagă natura umană și universul ideilor.

Așa cum spunea Constantin Noica: „Profesor nu este decât acela care te învață să înveți”. Acesta este un citat care îl reprezintă plenar. Moștenirea sa este nu doar istorică, ci și mereu actuală. Filosoful rămâne un model de urmat, continuând să lumineze drumul celor care vor să-i urmeze exemplul.

- 19.** Pregătește și prezintă un monolog similar, folosind vocabularul tematic și actele comunicative studiate, despre o personalitate remarcabilă a culturii universale, naționale sau locale, la alegere (artist, scriitor, savant, cadru didactic etc.).

SCRIERE

- 20.** Comentează, în 5-7 enunțuri, unul dintre citatele propuse, la alegere:

„Viața seamănă cu o poveste,
ceea ce importă nu e lungimea ei,
ci valoarea ei.”

Seneca

„Unul din secretele vieții este acela
că singurul lucru de valoare este ceea
ce facem pentru alții.”

Levi Strauss

- 21.** Scrie un text argumentativ în tehnica „6 DE CE”, pornind de la întrebarea „De ce avem nevoie de modele culturale?”.

CONEXIUNI

- 22.** Citește textul. Documentează-te cu privire la activitatea curentă a lui Iulian Pușcă (biografie, emisiuni, podcasturi, concerte) și elaborează un poster cu titlul „Iulian Pușcă – un nume care creează valori”. Include:

- prezentarea artistului;
- exprimarea atitudinii tale față de el;
- un citat din ceea ce a spus în spațiul public. Ce anume din viața și activitatea acestui muzician te-a impresionat cel mai mult?

Nume care au creat valori

Iulian Pușcă, în vârstă de 40 de ani, s-a născut în Republica Moldova, dar locuiește în Irlanda de aproximativ 13 ani.

„Am început să cânt la nai la vârsta de 7 ani. Ambii părinți sunt muzicieni și, cumva, au insistat să abordez această profesie. Naiul a fost o încercare, pentru că am fost născut fără un braț. Alte instrumente necesită, în mod normal, două mâini. Am văzut că merge bine și am continuat cu studiile”, a povestit Iulian Pușcă la *Românii au talent*.

Iulian Pușcă are talentul de a interpreta la nai piese în diverse stiluri muzicale. Repertoriul său extins include o gamă largă de genuri, de la muzică renașcentistă, barocă, clasică, romantică, contemporană până la jazz și muzică populară românească.

S-a născut într-o familie de muzicieni, tatăl său fiind acordeonist, iar mama, violonistă. La nici cinci ani, Iulian a început să participe la concursuri pentru copii ca vocalist, iar doi ani mai târziu a început să studieze naiul. Faptul să c-a născut fără un braț l-a provocat să se autodepășească constant.

Primul său public a fost familia, apoi, colegii de școală. Astăzi cântă pe cele mai mari scene alături de muzicieni de talie internațională. A adunat numeroase concerte simfonice sub bagheta celor mai renumiți dirijori, sute de recitaluri solo și o colecție impresionantă de trofee și diplome obținute la cele mai prestigioase concursuri și festivaluri.

(Diana Oprea, Pro TV)

23. Formulează 5-6 întrebări pe care le-ai adresa naistului moldovean într-un interviu.

TEME

24. Realizează un poster digital sau o prezentare digitală despre o personalitate, la alegere.

Repere: include o imagine reprezentativă, date biografice scurte, ce valori a creat pentru alții, un citat/fragment din ce a spus/scriș, opinia altora despre el/ea, opinia ta.

25. Redactează un text scurt (10-12 enunțuri) cu titlul „Cum aş putea să creez o valoare pentru alții”. Pornește de la perspectiva actuală, dar gândește-te și la viitor.

Succes!

EVOCARÉ

1. Ți place să citești?
2. Ce citești, de obicei: cărți, articole, texte pe net, pe telefon?
3. Citești în limba română? Este ușor sau greu?
4. Ce rol au cărțile în viața ta?
5. Cum crezi, ce s-ar întâmpla dacă într-o societate cărțile ar fi interzise?
6. Cunoști cărți sau filme despre lumi în care lectura este interzisă?

INVITAȚIE LA LECTURĂ

7. Ce crezi că înseamnă *Fahrenheit 451*?
8. Ce legătură ar putea avea cu focul, cu arderea sau cu distrugerea?
9. Expune o ipoteză de lectură: „Cred că fragmentul va vorbi despre ... , pentru că ...”.
10. Citiți textul pe fragmente, conform indicațiilor profesorului/profesoarei, apoi răspundeți la întrebări.

FAHRENHEIT 451

de Ray Bradbury

(fragment)

Granger îi puse ușor mâna pe braț.

— Bine ai venit din lumea morților. Montag dădu din cap. Ar fi cazul să facem cunoștință, continuă Granger. Acesta este Fred Clement, fost titular al catedrei Thomas Hardy de la Cambridge, înainte ca Universitatea să devină Școală de Inginerie Atomică. Cel de colo este doctorul Simmons de la Universitatea din Los Angeles, specialist în Ortega y Gasset; profesorul West, și el aici de față, a contribuit substanțial în domeniul eticii, studiu acum învechit, în cadrul Universității din Columbia, cu mulți ani în urmă. Reverendul Padover a ținut câteva prelegeri acum treizeci de ani și și-a pierdut enoriașii de la

o duminică la alta pentru opiniile sale. E și el cu noi de multă vreme. Cât despre mine, am scris o carte intitulată *Degetele din mână: relația corectă dintre individ și societate* și iată unde am ajuns! Fii binevenit, Montag!

— Eu nu sunt unul dintre voi, spuse într-un târziu Montag, rostind rar cuvintele. Toată viața am fost un ignorant.

— Nu-i o noutate pentru noi. Toți am făcut greșala pe care *trebuia* s-o facem, altfel nu ne-am găsi aici. Când trăiam izolați, nu aveam decât ura. Cu ani în urmă am lovit un pompier venit să-mi ardă biblioteca. De atunci trăiesc ca un proscris. Vrei să ni te alături, Montag?

— Da.

— Ce ne poți oferi?

— Nimic. Credeam că dețin o parte din Cartea Ecleziaștului și poate puțin din Apocalipsul Sfântului Ioan, dar acum nu le mai am nici pe acestea.

— Cartea Ecleziaștului ar fi bună. Unde ai ținut-o?

— Aici, răspunse Montag, ducând mâna la frunte.

— Ah! zâmbi Granger, încuviințând din cap.

— Ce s-a întâmplat? Nu-i bine? Întrebă Montag.

— E mai mult decât bine, e perfect!

Granger se întoarse către reverend.

— Avem o Carte a Ecleziaștului?

— Una singură. Un bărbat pe nume Harris din Youngstown.

— Montag... Granger strânse cu putere umărul lui Montag. Ai grijă de tine. Păzește-ți sănătatea. Dacă i se întâmplă ceva lui Harris, tu ești Cartea Ecleziaștului. Vezi cât de important ai devenit în numai un minut?

— Dar am uitat-o!

— Nu, nimic nu se pierde. Avem metodele noastre ca să aducem la suprafață comoara ascunsă în tine.

— Dar am încercat să-mi amintesc!

— Nu încerca. Va veni de la sine atunci când vom avea nevoie. Toți suntem înzestrați cu memorie fotografică, totuși petrecem o viață învățând cum să reținem lucruri care, de fapt,

se află deja *acolo*. Simmons studiază problema de douăzeci de ani, așa că acum dispunem de o metodă prin care ne putem reaminti tot ce am citit cândva. Montag, ți-ar plăcea să citești într-o zi *Republica* lui Platon?

— Desigur!

— *Eu sunt Republica* lui Platon. Ai vrea să citești Marcus Aurelius? Domnul Simmons este Marcus.

— Încântat, spuse domnul Simmons.

— Îmi pare bine, spuse și Montag.

— Vreau să faci cunoștință cu Jonathan Swift, autorul acelei crude cărți politice care este *Călătoriile lui Gulliver*! Iar dânsul este Charles Darwin, omul de colo este Schopenhauer, celălalt e Einstein, cel de lângă mine e Albert Schweitzer, un filozof foarte cumsecade. Aici suntem cu toții, Montag. Aristofan, Mahatma Gandhi, Gautama Buddha, Confucius, Thomas Love Peacock, Thomas Jefferson și domnul Lincoln. Tot noi suntem Matei, Marcu, Luca și Ioan.

Toți râseră încetișor.

— Nu se *poate*, murmură Montag.

— Ba se *poate*, replică, zâmbind, Granger. *Suntem* și incendiatori de cărți. Citim cărțile și apoi le ardem, de teamă să nu fie găsite. Microfilmele nu ne-au fost de prea mare folos; suntem mereu pe drumuri, n-am vrut să îngropăm microfilmele și să ne întoarcem mai târziu. Există întotdeauna riscul de a fi descoperit. E mai bine să păstrăm totul în capetele noastre, așa nimeni nu poate vedea sau bănuși nimic. Toți conținem fel și fel de scrieri de istorie, literatură și drept internațional. Byron, Tom Paine, Machiavelli și Hristos, toate se află aici. E târziu. A început războiul. Suntem aici, în câmp, iar orașul e acolo, înfășurat în veșmântul lui multicolor. Ce părere ai, Montag?

— Cred că am fost orb atunci când am încercat să fac după cum mă tăia capul, când am ascuns cărți în casele pompierilor și am dat alarma.

— Ai făcut ce trebuia să faci. La scară națională, ideea ta ar fi dat rezultate minunate. Dar

calea noastră e mai simplă și, credem noi, mai bună. Tot ce dorim e să păstrăm intacte și în siguranță cunoștințele de care considerăm că vom avea nevoie, încă nu vrem să incităm sau să înfuriem pe nimeni. Pentru că, dacă noi suntem anihilați, atunci știința noastră va muri odată cu noi, poate pentru totdeauna. În felul nostru, suntem cetățeni model: nu facem nimic băttor la ochi, noaptea ne aciuăm pe dealuri, și orașenii ne lasă în pace. Când și când ne mai opresc și ne mai percheziționează, dar nu găsesc la noi nimic care să ne incrimineze. Organizația e flexibilă, foarte mobilă și fragmentară. O parte dintre noi au recurs la chirurgie plastică, pentru a-și schimba fizionomia și amprentele. În clipa de față avem o misiune cumplită; așteptăm să înceapă războiul și să se sfârșească tot atât de repede. Nu-i deloc plăcut, dar nu avem nicio putere, noi suntem o stranie minoritate care strigă în pustiu. După ce se va termina războiul, poate vom fi de vreun folos omenirii.

— Chiar crezi că după aceea vor pleca urechea?

— Dacă nu, atunci va trebui să mai așteptăm. Vom transmite fiilor noștri cărțile, din gura în gură, și ne vom lăsa copiii să slujească la rândul lor alți oameni. Desigur, pe această cale se va pierde mult. Dar nu-i poți *sili* pe oameni să te asculte. Trebuie să-i lași să-și vină singuri în fire și să se întrebe ce s-a întâmplat și de ce le-a fugit pământul de sub picioare. Nu poate dura așa la nesfârșit.

— Câți sunteți?

— Suntem mii, pe drumuri, pe căile ferate dezafectate, pe din afară vagabonzi, pe dinăuntru biblioteci întregi. La început n-a fost nimic planificat. Fiecare om avea o carte pe care dorea să și-o amintească și și-o amintea. Apoi, în vreo douăzeci de ani, tot călătorind ne-am întâlnit unii cu alții, am creat rețeaua și am elaborat un plan. Cel mai important lucru pe care a trebuit să-l învățăm este că noi nu contam, nu trebuie să

avem orgoliu; nu trebuie să ne simțim superiori față de nimeni pe lume. Noi nu suntem decât coperti de cărți, fără cărți nu însemnăm nimic. O parte dintre noi trăiesc în mici orașe. Capitoul întâi din *Walden* de Thoreau, la Green River, Capitoul doi se află la Willow Farm, Maine. Există un orașel în Maryland cu numai douăzeci și șapte de locuitori, nicio bombă nu va cădea acolo; aici se găsesc eseurile complete ale unui scriitor pe nume Bertrand Russell. Ia orașul, frunzărește-i paginile, atâtea pagini de persoană. Într-o bună zi, într-un an, când se va sfârși războiul, cărțile vor putea fi rescrise, oamenii vor fi chemați să redea ceea ce știu și vom transpune totul în cuvinte tipărite, până la o nouă Epocă a întunericului, când poate va trebui să luăm totul de la început. Dar tocmai acesta e miracolul din ființa omenească: niciodată nu se descurajează și nu se dezgustă în asemenea măsură, încât să renunțe să ia totul de la început, pentru că știe foarte bine cât de important e acel lucru și că *merită* făcut.

REALIZAREA SENSULUI

11. Cine sunt personajele?
12. Ce rol au aceste persoane în societate?
13. De ce sunt numite „biblioteci vii”?
14. Cărțile sunt considerate de ei un lucru rău sau un lucru bun?
15. Lucru în grup. Discutați și realizați sarcinile.
 - a) **Grupul 1:** Explicați afirmația „Noi nu suntem decât coperti de cărți, fără cărți nu însemnăm nimic”.
 - b) **Grupul 2:** Cum credeți, de ce personajele aleg să memoreze cărțile și să le ardă?
 - c) **Grupul 3:** Formulați, în 2-3 enunțuri, ideea principală a fragmentului.

REFLECȚIE

16. De ce sunt importante cărțile?
17. Ce riscă o societate să piardă când nu mai citește?
18. Poate memoria înlocui cartea tipărită? De ce da sau de ce nu?
19. De ce avem nevoie de cărți într-o societate digitală?

EXTINDERE

20. Alcătuieste un scurt text argumentativ cu titlul „O societate fără cărți este o societate fără memorie”.
21. Examinează citatele. Alege unul cu care ești de acord și explică de ce anume crezi astfel.

„Există crime mai mari decât arderea cărților! Una din ele e să nu le citești.”

Ray Bradbury

„Nu te întreba cât costă o carte. Întreabă-te cât te costă dacă nu o citești.”

Jim Rohn

„Toți acei ce au acces la o bibliotecă, la cărți, sunt niște inși mai buni decât alții, mai fortificați, iar durerile îi ating mai puțin și nefericirile trec mai repede.”

Mircea Eliade

„Nu există nici măcar o diferență între o persoană care poate să citească, dar nu o face, și una care nu poate să citească.”

Mark Twain

„Oamenii obișnuiți au televizoare mari, oamenii extraordinari au biblioteci mari.”

Robin Sharma

„Literatura ne poate apăra de spălarea totală pe creier, chiar dacă nu poate devia glonțul și barbaria.”

Matei Vișniec

EVOCARÉ

1. Care sunt disciplinele tale școlare preferate? De ce?
2. Ce lucruri îți oferă școala, în afară de materiile de studiu?
3. Ce îți amintești despre primul tău dascăl?

INVITAȚIE LA LECTURĂ

4. Citește. Cine erau cei doi orășeni impresionați de domnul învățător?

DOMNU TRANDAFIR

de Mihail Sadoveanu

(fragment)

Și câte și câte lucruri care m-au înfiorat și m-au bucurat! Pe toate le-am văzut. Totuși, niciunul nu m-a mișcat așa de mult, frate dragă, ca locul – numai locul a rămas – unde odată era școala.

Acolo am intrat în freamătul de copii cu teamă și cu bucurie în întâia dimineață, când m-a adus tata de mână; acolo era un păr care făcea pere așa de bune, din care Domnu ne dăruia de gustare câte două la începutul fiecărei vacanțe; acolo era curtea unde înălțam iarna uriași de zăpadă, la capul cărora ne suiam cu scara, să le punem pipe în gură și cărbuni în locul ochilor; acolo multe lucruri s-au petrecut, prietene – și, de acolo pornind, simt că iar mă cuprinde înduioșarea și iar am să-ți vorbesc, și în această scrisoare, de domnu Trandafir.

Era un om bine făcut, puțin chel în vârful capului, cu ochii foarte blajini. Când zâmbea, se arătau sub mustața tunsă scurt niște dinți lungi, cu strungă mare la mijloc. Când ne învăța cum să spunem poeziile eroice, vorbea tare și înălța

în sus brațul drept; când cântam în cor, lovea diapazonul de colțul catedrei, îl ducea repede la urechea dreaptă și, încruntând puțin din sprâncene, dădea ușor tonul: laaa! – iar băieții răspundeau într-un murmur subțire și așteptau cu ochii ațintiți la mâna lui, care dintr-odată se înălța. Atunci izbucneau glasurile tinere, într-o revărsare caldă. Când trebuia câteodată, sâmbăta după-amiază, să ne citească din poveștile lui Creangă, ne privea întâi blând, cu un zâmbet liniștit, ținând cartea la piept, în dreptul inimii – și în bănci se făcea o tăcere adâncă, ca într-o biserică.

Tu bagi de samă că nu-ți vorbesc de gramatică și de aritmetică. Și nici nu-ți voi vorbi. Acestea se făceau bine; băieții învățau după puterile lor; dar sunt niște lucruri așa de neînsemnate când le pui față în față cu învățătura cealaltă, sufletească, pe care ne-o da Domnu! Și ne-o da această învățătură nu pentru că trebuia și pentru că i se plătea, dar pentru că avea un prisos de bunătate în el și pentru că în acest suflet era ceva din credința și din curătenia unui apostol.

Acolo, în colțul acela de țară, putea să fie cum voia învățătorul. Nimeni dintre cei mari nu-l tulbura; nimeni nu se interesa cum mergea școala lui. Bine, rău, – el făcea ceea ce socotea că trebuie să facă și atât. De aceea domnu Trandafir al nostru a rămas foarte mirat când, într-un rând, în cei din urmă ani de dascălie, a primit vizita unuia din cei de sus.

Să vezi cum a fost.

Într-o bună zi, iată că intră pe poarta ogrăzii doi străini. Băieții în clasă erau cu monitoirii. Domnu, în grădină, priveghea la descărcatul unui car de fân. Era foarte gospodăros și-i plăcea să se facă fiecare lucru cu rânduială.

Străinii se apropie.

— Bună ziua!

— Mulțămim dumnilorvoastră!

Domnu Trandafir se uită la străini; străinii se uită la domnu Trandafir.

— Mă rog, ce doriți dumneavoastră?

— Apoi, uite ce e... dacă ești bun... Am vrea să vedem școala...

— Cum nu, numai să isprăvesc cu fânul ista. Marie! ia vezi de ceva răcoreală! dulceți, cafea! ia ședeți, vă rog, colea, la umbră, în cerdac, oleacă, de mai răsuflați...

— Nu, că suntem cam grăbiți...

— Uite, îndată, cât ai bate-n palme...

Și iată-l că se scutură de fân, trece înainte și pofteste pe străini în clasă. Acolo întrebări: câți copii vin la școală, câți sunt înscriși! Și Domnu răspunde că vin câți sunt înscriși, și se cam miră de ce l-or fi întrebând orășenii de lucruri de-acestea. Revizori nu sunt; pe revizor îl cunoaște el bine și știe că vine de două ori pe an. Vine rar că știe cu cine are de-a face. În sfârșit, or fi fiind alți slujbași mai mari, mai știi?

Iar unul din ei:

— Mă rog, fii bun și fă o lecție... așa, de curiozitate...

Și Domnu face o lecție, uite așa, cum o făcea el totdeauna. Întreabă pe băieți, vorbește și el;

spune lucruri care și pe el îl mișcă și-l ajung la inimă. Și iată că orășenii îl privesc cu ochii dintr-odată încălziți, întreabă și ei pe copii, ascultă o poezie, Domnu își lovește ușor diapazonul de colțul catedrei: laaa! Și clasa răspunde într-o adiere ușoară de glasuri tinere, și toți cântă, cântă așa, de-i place și lui domnu Trandafir și zice și el la urmă: „Brava, băieți!”.

Iar străinii îl întreabă iar, dar cu glasurile cu totul schimbate și cu o altă lumină în ochi, de unde-i, și la ce școală a învățat, cum își petrece viața; și Domnu răspunde și nu prea, și începe a se întreba de ce l-or fi iscodind oare orășenii aceia.

Îi pofteste la masă, ei îl roagă să-i ierte că nu pot, trebuie să plece; îi roagă să beie măcar un pahar de apă, ei îi mulțămesc iar. Unul scoate ceasul; altul, cu un ton de respect, spune ceva. Și cel care pare a fi mai mare pornește înainte. Iar domnu Trandafir întreabă tainic pe cestălalt, rămas mai în urmă:

— Mă rog, domnule, dacă ești bun și nu te superi... cu cine am onoarea?

— Eu?... Eu sunt inspectorul cutare...

— Hm! Și domnu Trandafir se uită cu coada ochiului, neîncrezător, la domnul inspector. Nu, fără șagă!... Dar celălalt domn?...

— Celălalt e domnul ministru!

Asta e prea-prea; și Domnu începu a râde cu hohot.

— Ei, știi că ai haz! Nu, că asta-i chiar frumos!

— Cum, dumneata crezi că glumesc?

— Ei, asta-i! dar cum ai socoti dumneata că am să cred asemenea lucru? Ce are să caute ministrul aici, în sărăcia asta a noastră?

Și celălalt străin se întoarce, zâmbește, scutură mâna lui domnu Trandafir și-l felicitază. Și pleacă amândoi, – iar pe urmă mult s-a minunat dascălul nostru când a aflat de la primărie că în adevăr ministrul școalelor a fost străinul cel drept, slab, cu mustața neagră.

Nu, Domnu nostru nu ne-a învățat niciodată din pricină că se temea de cei mari. Îi era drag să ne învețe și parcă eram copiii lui – asta am simțit-o totdeauna, cât am fost sub privegherea lui.

Se supăra rar și nu spunea decât două vorbe. Asta-i era mânia cea mai mare: „Măi domnule!”

Nouă ne venea să intrăm în pământ când zicea: „Măi domnule!” și se uita urât la noi.

Îmi aduc aminte ce zarvă a fost când, într-un rând, s-a zvonit că pe Domnu nostru are să-l mute într-o altă comună, peste Siret. Ne-am strâns sara toți băieții, am vorbit, unii plângeau, și am luat o hotărâre mare, să ne ducem și noi cu Domnu peste Siret.

Dar Domnu nu s-a dus nicăieri; a rămas acolo, pe pământul nostru; și în pământul nostru l-au și îngropat.

I-am văzut mormântul. O cruce de stejar, în-negrită de ploi; deasupra, un brad care fâșâie la

cea mai ușoară suflare de vânt. Flori sălbatice pe pământul negru. Pe cruce, o tăbliță: „*Aici odihnește robul lui D-zeu Neculai Trandafir...*” și celelalte cuvinte nu se mai cunosc, le-au șters ninsorile și ploile.

Nici școala unde m-a învățat el nu mai este. Acuma băieții învață într-alt loc, într-o clădire nouă, naltă și frumoasă. Eu nu m-am dus însă s-o văd pe aceea; eu m-am dus să văd locul gol unde a fost o odaie scundă, în care ne era cald vara și frig iarna. În locul acela odată a trăit un om. Pentru amintirea lui îți trimit această scri-soare. Poate și tu te vei gândi o clipă la dascălul acesta necunoscut și vei dori odihnă lină „robui lui D-zeu”, al cărui nume ploile și ninsorile în curând îl vor șterge și de pe crucea mormântului. Cât despre oamenii care l-au rănit și l-au mârșit, ei de mult l-au uitat!

...Și mă vei ierta că te-am făcut să pierzi jumătate de ceas cu aceste lucruri așa de vechi!

REALIZAREA SENSULUI

5. Ce amintiri are naratorul despre școală? De ce ține minte perele datorite de învățător?
6. Cum este descris Domnu Trandafir din punct de vedere fizic și comportamental?
7. Ce trăsături de caracter reies din această descriere?
8. Cum se desfășura o lecție ținută de Domnu Trandafir și ce o făcea diferită de o lecție obișnuită?
9. De ce sunt impresionați inspectorul și ministrul în timpul vizitei la școală?
10. Cum se explică atașamentul puternic al elevilor față de Domnu Trandafir? Oferă un exemplu din text.

REFLECȚIE

11. De ce spune naratorul că niciun loc nu l-a emoționat atât de mult ca locul unde a fost școala?
12. De ce crezi că Domnu Trandafir nu știa cine sunt străinii care îl vizitează? Ce spune acest lucru despre el?

13. Ce fel de educație oferea Domnu Trandafir: doar intelectuală sau și morală? Argumentează.
14. Ce înseamnă afirmația naratorului că „învățătura sufletească” este mai importantă decât gramatica și aritmetica?
15. Care este mesajul final al textului despre rolul învățătorului în viața elevilor?

EXTINDERE

16. Realizează un scurt text argumentativ cu titlul „Un profesor bun este mai important decât un manual bun”.

	Repere pentru scrierea unui text argumentativ:	Volum orientativ
Introducere	• Prezintă ipoteza/opinia ta principală: ești de acord cu afirmația? Ce înseamnă pentru tine un profesor bun? Ce înseamnă un manual bun? Care crezi că este mai important și de ce? • Poți folosi conectori logici: „În opinia mea, ...”; „Consider că...”; „Cred că...”; „Pot afirma că...” ș.a.	Un alineat.
Cuprins	• Prezintă câteva argumente care susțin punctul tău de vedere. Susține argumentele cu exemple din propria experiență. Prezintă fiecare argument într-un alineat separat. • Întrebări de reper: – Cum te ajută un profesor bun să înțelegi mai bine lecția? – Poate un manual să „explice” la fel de bine ca un profesor? De ce da sau de ce nu? – Ai avut o experiență în care profesorul a făcut materia mai ușoară sau mai interesantă? – Ce face un profesor atunci când nu înțelegi ceva? – Poți învăța eficient doar din manual? • Poți folosi conectori logici: „În primul rând, ...”; „În al doilea rând, ...”; „În plus, ...”; „Deoarece...”; „Având în vedere că...”; „Dat fiind că...”; „De exemplu, ...” etc.	Trei-patru alineate.
Concluzie	• Reafirmă opinia prezentată în introducere. • Rezumă ideile principale. • De ce îți menții această opinie? • Care este ideea principală pe care vrei să o rețină colegii? • Poți folosi conectori logici: „În concluzie, ...”; „Prin urmare, ...”; „În consecință, ...” etc.	Un alineat.

EVOCARÉ

1. Cum crezi, ce calități trebuie să aibă o persoană pentru a fi un exemplu pentru alții?
2. Crezi că doar adulții pot fi exemple pentru cei din jur?
3. Poate un copil sau un adolescent să schimbe lumea?

INVITAȚIE LA LECTURĂ

4. Ce înseamnă școala pentru tine?
5. Crezi că educația este un drept sau un privilegiu?
6. Ai întâlnit în societatea noastră situații în care educația să fi fost interzisă sau limitată pentru cineva?
7. Cine crezi că este Malala?

EU SUNT MALALA

de Malala Yousafzai cu Patricia McCormick

(fragment)

Dacă închid ochii pot să-mi văd dormitorul. Patul e nefăcut, pătura mea aruncată grămadă, pentru că mă grăbesc să ajung la școală, am întârziat la un examen. Orarul meu stă deschis pe birou, la pagina cu data de 9 octombrie 2012. Uniforma mea școlară – shalwarul meu alb și un kamiz albastru – stă atârnată într-un cuier de pe perete, așteptându-mă.

Pot să aud copiii din cartier jucând crichet pe aleea din spatele casei. Aud zgomotele bazarului din apropiere. Și dacă ascult cu multă atenție, o aud pe Safina, prietena mea care stă chiar lângă mine, bătând în peretele comun camerelor noastre, pentru a-mi spune vreun secret.

Simt mirosul de orez din bucătărie, unde gătește mama. Îi aud pe frații mei mai mici certându-se pe telecomandă – programele care se

tot schimbă între jocuri de wrestling și desene animate. În curând îl voi auzi pe tata strigându-mă, cu vocea lui adâncă.

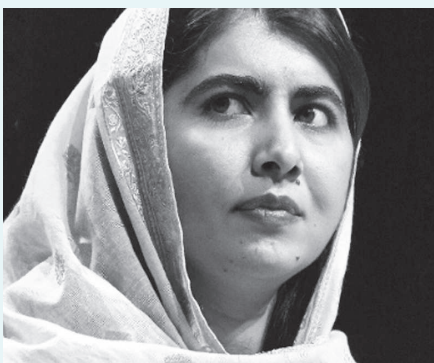
— *Jani*, o să mă strige el, care în persană înseamnă „dragă mea“. Cum a fost azi la școală?

Mă întreba cum merg lucrurile la Școala Khushal pentru fete, o școală pe care chiar el o fondase și la care mă duceam și eu, numai că eu îi răspundeam de fiecare dată la propriu.

— *Aba*, îi spuneam eu, școala nu prea merge, se târăște!

Era felul meu de a-i spune că lucrurile ar putea să meargă mult mai bine.

Am plecat din casa mea din Pakistan într-o dimineață – plănuiind să mă întorc în pat de îndată ce scăpam de la școală – și-am ajuns la o lume depărtare.

MALALA YOUSAFZAI

(n. 1997) este o activistă pakistaneză, cunoscută pentru militantismul privind problemele societății islamice, în special discriminarea împotriva fetelor și femeilor în educație. La 9 octombrie 2012, un grup de talibani au oprit autobuzul școlar în care se afla Malala împreună cu colegile ei și au deschis focul asupra lor. Au crezut că le vor speria, ca să nu mai meargă la școală. Malala a fost grav rănită la cap, însă a scăpat cu viață și a continuat să lupte. La 10 octombrie 2014, tinerei i-a fost decernat Premiul Nobel pentru Pace, „*pentru lupta împotriva asuprii copiilor și tinerilor și pentru dreptul tuturor copiilor la educație*”.

Unii oameni cred că acum ar fi prea periculos să mă întorc. Că n-o să mă pot întoarce niciodată. Așa că, din când în când, mă duc acolo în gând.

Dar acum o altă familie locuiește în casă și poate altă fată doarme în acel dormitor – în timp ce eu sunt la mii de kilometri depărtare. Nu-mi pasă prea mult de celelalte lucruri din camera mea, dar mă interesează premiile școlare pe care le țin pe bibliotecă. Câteodată chiar le visez. E un premiu pentru locul doi de la primul concurs de dezbateri la care am participat. Și peste patruzeci și cinci de cupe și medalii, pentru că am fost prima din clasă la examene, dezbateri și competiții. Cuiva ar putea să i se pară că sunt simple obiecte de plastic. Altcineva ar putea vedea în ele premii primite pentru note bune. Dar mie-mi amintesc de viața pe care o iubeam și de

fata care eram atunci – înaintea acelei zile faticide în care am plecat de-acasă.

Când deschid ochii sunt în noul meu dormitor. E o casă trainică din cărămidă într-un oraș umed și răcoros, din Anglia, care se numește Birmingham. Aici toată lumea are apă rece sau caldă, după cum vrei. Nu e nevoie să cari buteliile de la piață ca să încâlzești apa. Camerele sunt mari, cu podele lucioase de lemn, pline cu mobilă masivă și un televizor foarte, foarte mare.

Abia dacă se aude vreun zgomot în suburbia asta liniștită, plină de copaci. Nici râsete sau țipete de copii. Nici vreo femeie la parter care să taie legume pentru mâncare în timp ce stă cu mama la bîrfă. Nici bărbați care să fumeze și să vorbească despre politică. Însă, câteodată, chiar și prin perețiiăștia groși, se aude cineva care plânge pentru că-i e dor de casă. Dar apoi intră tata pe ușa din față, strigând cu vocea lui tunătoare:

— *Jani*, cum a fost azi la școală?

Acum nu mai e niciun joc de cuvinte. Nu întreabă despre școala pe care o conducea el și la care obișnuiam să merg. Dar simt îngrijorarea din în vocea lui, de parcă s-ar teme că n-o să mai fiu acolo să-i răspund. Pentru că n-a trecut mult timp de când mai-mai să fiu omorâtă – doar pentru că îndrăznisem să vorbesc despre dreptul meu de a merge la școală.

Era o zi cum nu se poate mai obișnuită. Aveam cincisprezece ani, eram în clasa a noua, și nu dormisem prea mult cu o seară înainte pentru că învățasem pentru un examen.

Auzisem cântatul de dimineață al cocoșului, dar am adormit la loc. Auzisem și strigarea pentru rugăciunea de dimineață, dar am reușit să mă strecor înapoi sub plapumă. M-am prefăcut că nu-l aud pe tata când a venit să mă trezească.

Apoi a venit mama și mi-a pus ușor mâna pe umăr.

— Trezește-te, *pishto*, mi-a zis, poreclindu-mă „pisicuță” în pașună, limba pașunilor. E șapte jumate și ai întârziat la școală.

Aveam examen la studii pakistaneze. Așa că am spus repede o rugăciune. „Dacă e voia Ta, să iau cea mai bună notă“, am șoptit. „O, și mulțumesc pentru succesul de până acum.“

Am înghițit lacomă un ou prăjit și chapati la ceai. Atal, fratele meu mai mic, era foarte obraznic în acea dimineață. Se plângea că primeam prea multă atenție după ce susținusem ideea că fetele ar trebui să primească aceeași educație ca băieții, și tata îl tachinase puțin la micul-dejun.

— Când o să fie Malala prim-ministru, tu poți fi secretarul ei, i-a spus.

Atal, micuțul bufon al familiei, făcea pe supăratul.

— Nu, a strigat el. Ea o să fie secretara mea.

Toată discuția asta aproape că m-a făcut să întârzi, așa că am ieșit în goană pe ușă, cu micul-dejun mâncat doar pe jumătate. Am alergat pe alee, cât să prind autobuzul plin de fete care ne ducea la școală. Am urcat în mașină în acea dimineață fără să mai arunc casei mele măcar o privire.

Drumul până la școală e scurt – cinci minute de-a lungul râului, pe stradă. Am ajuns la timp și ziua de examen a trecut așa cum trecea de fiecare dată. Haosul din Mingora ne înconjura din toate părțile, cu claxoane și zgomotele fabricilor, în timp ce noi lucram în liniște, aplecate peste foile de examen, tăcute și concentrate. La sfârșitul zilei eram obosită, dar bucuroasă; știam că mă descurcasem bine la test.

— Hai să așteptăm al doilea autobuz, mi-a spus Moniba, prietena mea cea mai bună. Mai stăm și noi de vorbă.

Întotdeauna ne plăcea să așteptăm ultimul autobuz.

De câteva zile, aveam sentimentul ciudat că ceva rău avea să se întâmple. Într-o seară mă pomenisem gândindu-mă la moarte. „Cum o fi să fii mort cu adevărat?“ mă întrebam. Eram singură în cameră și m-am întors cu fața spre Mecca,

să-l întreb pe Dumnezeu. „Ce se întâmplă când mori?“ l-am întreb. „Oare ce simți?“

Dacă muream, aș fi vrut să le pot spune oamenilor cum e. „Malala, prostuț“, mi-am spus, „ai fi moartă și n-ai putea să spui nimănui nimic.“

Înainte să mă culc, l-am mai întreb. Ceva pe Dumnezeu. „S-ar putea oare să mor doar puțin și apoi să mă întorc să le vorbesc oamenilor despre asta?“

Dar următoarea zi a fost însorită și strălucitoare, și cealaltă la fel și tot așa. Și acum știam că mă descurcasem bine la examen. Norii care se strânseseră deasupra mea începuseră să se disipeze. Așa că Moniba și cu mine am făcut ce știam noi mai bine: am stat la bârfe. Ce cremă de față folosea? S-a dus unul dintre profesorii noștri bărbați să urmeze un tratament împotriva căderii părului? Și acum, că terminam primul examen, cât de greu avea să fie următorul?

Când a venit autobuzul, am coborât treptele. Ca de obicei, Moniba și celelalte fete și-au acoperit fețele înainte să ieșim pe poartă și să urcăm în dyna care ne aștepta, camionul alb care era „autobuzul“ școlii Khushal. Și, tot ca de obicei, șoferul avea pregătit un truc de magie cu care să ne amuze. În ziua aceea, a făcut să dispară o piatră. Ori cât am încercat, nu i-am putut descoperi secretul.

Ne-am înghesuit înăuntru, douăzeci de fete și doi profesori înghesuiți pe cele trei rânduri de scaune care se întindeau dintr-un capăt în altul al autobuzului. Era cald și murdar, fără ferestre, doar cu o folie galbenă de plastic care se lovea de o parte a mașinii în timp ce mergeam la ora de vârf pe străzile aglomerate din Mingora.

Strada Haji Baba era o îngrămădeală de ricșe în culori țipătoare, femei în robe curgătoare, bărbați pe scutere, claxonând și făcându-și loc prin trafic. Am trecut pe lângă un negustor care tăia găini. Un băiat vindea înghețată la cornet. O reclamă pentru Institutul de Transplant de Păr al doctorului Humayun. Discutam aprins cu Moniba. Aveam mai mulți amici, dar ea era prie-

tena de suflet, cea cu care împărtășeam totul. În timp ce noi vorbeam despre cine avea să ia cele mai bune note semestrul acela, una dintre fete a început să cânte și ne-am alăturat toate.

De îndată ce-am trecut de fabrica de snack-uri Micii Uriși și de curba de la care mai erau doar trei minute până la casa mea, camioneta a oprit. Afară se lăsase o liniște ciudată.

— Ce liniște e azi, i-am spus lui Moniba. Unde or fi toți oamenii?

Din acest moment nu-mi mai amintesc nimic, dar iată povestea care mi-a fost spusă mie:

Doi bărbați în robe albe au ieșit în fața mașinii.
— Țsta e autobuzul Școlii Khushal? a întrebat unul dintre ei.

Șoferul a râs. Numele școlii era scris cu litere negre pe o parte a autobuzului.

Celălalt tânăr a sărit pe pragul din spate și s-a aplecat înăuntru.

— Cine e Malala? a întrebat.

Nimeni n-a spus nimic, dar câteva fete s-au uitat spre mine. Altele au țipat și eu am strâns-o pe Moniba de mână.

Cine e Malala? Eu sunt, și asta e povestea mea.

REALIZAREA SENSULUI

8. Cum era viața Malalei înainte de plecarea din Pakistan?
9. Cum este viața ei în Marea Britanie?
10. Ce rol joacă familia în educația ei?
11. Ce simbolizează premiile școlare pentru Malala?

REFLECȚIE

12. Malala Yousafzai a primit Premiul Nobel pentru Pace în 2014, „pentru lupta împotriva asupririi copiilor și tinerilor și pentru dreptul tuturor copiilor la educație”. De ce este Malala un exemplu pentru fetele din întreaga lume?
13. Continuă enunțurile:
 - a) Pentru copii, Malala este un exemplu, pentru că ...
 - b) Pentru adolescenți, Malala este ...
 - c) Pentru adulți, lecția Malalei este ...
14. Ce a riscat ea pentru dreptul la educație?
15. De ce crezi că, în unele societăți, există oameni care se tem de educația fetelor?

EXTINDERE

16. Ești Malala și vorbești în fața unor elevi.
 - a) Ce le spui despre școală?
 - b) De ce educația fetelor este foarte importantă?
 - c) De ce școala gratuită pentru toți copii este importantă?
17. Realizează un scurt portret scris: „Malala – o lecție de viață pentru întreaga lume”.

EVOCARÉ

1. Ce regizori de film sau de teatru, din România sau din Republica Moldova, cunoști?
2. Ce înseamnă pentru tine „a crea valori pentru alții”?
3. Poate o persoană să ajungă faimoasă, dar nedreptățită?

INVITAȚIE LA LECTURĂ

4. Despre el s-a zis: „Ar fi putut fi cel mai mare regizor din România. Dar vremurile n-au fost de partea lui...” Cine crezi că este această persoană?
5. Ce fel de „vremuri” pot împiedica un artist?
6. Ce ai vrea să afli despre un astfel de om?

AR FI PUTUT FI CEL MAI MARE REGIZOR DIN ROMÂNIA...

Ar fi putut fi cel mai mare regizor din România, dar vremurile n-au fost de partea lui...

Emil Loteanu. Pentru cei mai mulți, este „regizorul basarabean care a făcut «Șatra» și «Lăutarii»”. Unii își vor aminti că el a dat lumii și alte pelicule cinematografice de mare forță artistică, precum „Anna Pavlova” ori „O dramă la vânătoare”. Foarte puțini îți vor vorbi despre „Poienile roșii” – de un românism pe care nu-l mai întâlnești în niciun alt film sovieto-basarabean al vremilor acelora – sau despre „Luceafărul”, singura ofrandă cinematografică dedicată vreo dată lui Eminescu, având ca pretext muzica lui Eugen Doga.

Cei mai mulți îl vor numi „regizorul basarabean care a trăit la Moscova”, fără a ști că Emil Loteanu a terminat Liceul „Sfântul Sava” și numai o abordare obtuză, specifică anilor '50, și

un „dosar” cu probleme au făcut ca tânărul care visa să cuprindă lumea pe pelicula de celuloid să nu fie admis la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică (IATC)...

Poate aceasta a fost șansa Filmului (cu „F” mare), ca Emil Loteanu să studieze la Moscova și să cucerească mapamondul cu „Șatra” și cu „Lăutarii” – un film despre țigani, jucat de actori basarabeni și în care se vorbește românește. Despre cum se face că, astăzi, istoria cinematografiei românești nu-l consemnează în fruntea listei, ne-a povestit într-o duminică marcată de liniștea caselor vechi din Cotroceni Marcel Loteanu, fratele regizorului, fost, vreme de decenii, producător pe platourile de filmare de la „Buftea”. „În viața noastră, filmul a fost o predestinare... Însă, dintre noi doi, numai el a avut geniu!” Dar ce va fi însemnând „predestinarea”?

Emil Loteanu pe platoul de filmare

Regizorul Emil Loteanu

Începuturile. După refugiul din '44, soarta a vrut ca Emil să rămână la Rădăuți, împreună cu tatăl sau, iar Marcel să-și însoțească mama la București. Cinci ani mai târziu, într-o conjunctură stranie, Emil Loteanu „fuge” prima dată în Basarabia. Orfan – căci tatăl abia murise –, având nici 13 ani, caută adăpost în cel mai apropiat cămin cunoscut: casa bunicilor de la Colencăuți, peste graniță. „Era în decembrie, 1949. El nu avea acte și regula era să fie predat înapoi grăni-

cerilor români. L-au trimis la București din haltă în haltă. Așa am ajuns din nou împreună. Locuiam pe atunci pe Strada Heleșteului. Cartierul Primăverii de azi, cândva Jianu sau Luna Park, nu era ce este acum... Mi-aduc aminte cum el făcea cu noi piese de teatru, în curtea casei. Monta Scufița Roșie și eu jucam întotdeauna rolul lupului. Și plângeam. Dar el era... regizorul. Cred că l-a influențat faptul că locuiam lângă Studiourile Sahia. Auzeam muzică, postsincronurile. Adu-nam resturile de peliculă aruncate după montaj și făceam artificii. El sărea gardul și se împriete-nia cu operatorii, cu regizorii... Cred că a contat și faptul că, în '50, în casa noastră s-a turnat primul film artistic românesc – «Viața învinge». Trei săptămâni au stat cu noi și au filmat...”

După refuzarea dosarului său de admitere la IATC s-a „repatriat” în Basarabia ca să poată studia la Moscova... Culmea ironiei: el a trăit atât de mult la Moscova, unde se vorbea rusește, și și-a manifestat românismul peste tot. A reușit să nu se atrofieze. Se spunea pe vremuri că în filmele făcute la Chișinău erau actori de la Moscova și cai din Moldova. Ei bine, el a reușit să promoveze valori naționale românești, cu actori moldoveni și români, cu fonduri rusești. Oficialitățile basarabene l-au alungat. Românii i-au recunoscut valoarea mult prea târziu. Cu puțin timp înainte de a muri, i s-a decernat Premiul de excelență al Fundației Culturale Române.” Paradoxul unui regizor care a urcat treptele recunoașterii mondiale cu capodopera „Șatra” este acela de a nu fi nici astăzi îndeajuns cunoscut de cei pe care i-a iubit enorm, românii de pe cele două maluri ale Prutului. Pentru ei, opera lui rămâne o provocare. I s-a furat libertatea și a încercat să o recupereze. Prin film. „Șatra” îngemănează cele două mari „nevoi” ale sale: libertatea și iubirea. Dar până și în film, pentru el, libertatea era mai importantă ca dragostea. ...

(după un text de Tudor Cireș, Simona Lazăr, 2006)

Emil Loteanu pe platoul de filmare

Cadru din filmul „Gingașa și tandra mea fiară”

Emil Loteanu cu Eugen Doga

Cadru din filmul „Șatra” de Emil Loteanu

REALIZAREA SENSULUI

- 7.** Cine este Emil Loteanu și pentru ce filme este cunoscut în mod obișnuit de public?
- 8.** Notează în caiet titlurile de filme menționate.
- 9.** Citește formulările care arată contradicția dintre valoare și recunoaștere.
- 10.** De ce Emil Loteanu nu este cunoscut pe cât ar merita?
- 11.** Identificați 3 experiențe din copilărie care i-au influențat destinul artistic.
- 12.** Explicați ce înseamnă „predestinare” în acest context.
- 13.** Ce dificultăți a avut regizorul în România și în Basarabia?
- 14.** Cum a reușit să-și păstreze identitatea românească?
- 15.** De ce autorul afirmă că Emil Loteanu „ar fi putut fi cel mai mare regizor din România”?

16. Ce rol au jucat „dosarul” și contextul politic al anilor '50 în destinul profesional al lui Loteanu?
17. De ce nu a fost admis la IATC și cum i-a influențat acest lucru traseul artistic?
18. Ce experiențe din copilărie au contribuit la formarea lui ca viitor regizor? Menționează cel puțin două.
19. Cum a reușit Emil Loteanu să promoveze identitatea și valorile românești în condiții sovietice?
20. De ce este filmul „Șatra” considerat o capodoperă și un simbol al viziunii sale artistice?
21. Care este paradoxul destinului lui Emil Loteanu, așa cum este prezentat în text?

REFLECȚIE

22. Ce te-a impresionat cel mai mult la destinul lui Emil Loteanu și de ce?
23. A fost Loteanu o victimă a istoriei sau un luptător?
24. Ce valori a apărut prin filmele sale?
25. Este important ca o celebritate să fie recunoscută în timpul vieții? De ce?

EXTINDERE

26. Întreabă rudele mai în vârstă din familie ce știu despre Emil Loteanu. Ce ai aflat? Roagă-le să identifice persoanele din fotografiile aferente textului. Notează numele aflate.
27. Alege un film al lui Emil Loteanu. Documentează-te despre conținutul și istoria creării. Vizionează-l, dacă este disponibil. Scrie o scurtă recenzie despre impresiile tale.
28. Lucru în grup. Alegeți o personalitate din Republica Moldova sau din România (scriitor, muzician, regizor). Documentați-vă cu privire la activitatea lui/ei și faceți o descriere-portret:
 - a) Ce fel de om a fost?
 - b) Ce valori a creat?
 - c) A fost recunoscut la timp?
 - d) Ce obstacole a avut?
 - e) Ce moștenire a lăsat?

A

abilitate, *subst.* – способность
 adăpostit/ă, *adj.* – защищенный
 cu adevărat – по-настоящему, в реальности
 adversitate, *subst.* – aici: luptă, confruntare, competiție, contrapunere
 aferent/ă, *adj.* – афферентный, относящийся
 agreement, *subst.* – досуг, отдых
 a alina, *verb* – утешить
 altruist, *subst.* – persoană care acționează dezinteresat în favoarea alteia
 amărât/ă, *adj.* – întristat
 ambarcațiune, *subst.* – (морское) судно
 amplasament, *subst.* – localizare; местоположение
 amplasare, *subst.* – расположение
 amprentă de carbon – углеродный след
 a amuți, *verb* – a tăcea; умолкнуть
 a anina, *verb* – задеть
 anxios/oasă, *adj.* – обеспокоенный/ая
 a arde, *verb* – aici: a lovi
 a asimila, *verb* – усваивать, воспринимать
 asociat/ă, *adj.* – соотносимый/ая
 aspirație, *subst.* – стремление

B

bășică, *subst.* – пузырь, волдырь
 benefic/ă, *adj.* – favorabil; выгодный/ая
 beneficiu, *subst.* – folos; выгода
 blestemat/ă, *adj.* – проклятый/ая
 pe brânci, *locuțiune adv.* – на четвереньках
 bufetier, *subst.* – буфетчик
 bulbucat/ă, *adj.* – выпуклый/ая
 bun comun – общее благо
 bunăvoință, *subst.* – доброжелательность

C

canton, *subst.* – кордон; дом лесника
 cabotinism, *subst.* – каботинизм, бездарная игра; позерство

calp/ă, *adj.* – fals/ă
 călărit, *subst.* – верховая езда
 chestie (spusă), *subst.* – (сказанная) вещь
 cicăleală, *subst.* – ворчание, придириание
 ciclism, *subst.* – велоспорт
 circuit, *subst.* – aici: маршрут
 coamă, *subst.* – хребет
 coardă, *subst.* – strună; струна
 coincident/ă, *adj.* – совпадающий/ая
 a condamna, *verb* – aici: осуждать
 condică, *subst.* – registru; регистр, книга жалоб
 a conduce, *verb* – aici: проводить
 a conferi, *verb* – придавать
 a se confrunta, *verb* – противостоять, столкнуться
 considerabil, *adj.* – значительный/ая
 considerație, *subst.* – aici: apreciere
 constrângere, *subst.* – ограничение
 conștientizare, *subst.* – осознание
 contradictoriu, *adj.* – противоречивый/ая
 a contraria, *verb* – a nedumeri; сбивать с толку
 contrariat/ă, *adj.* – nedumerit
 corectitudine, *subst.* – справедливость
 corigent (corijent), *subst.* – elev care, la încheierea anului școlar, nu a obținut nota de trecere la una sau mai multe materii
 ctitorie, *subst.* – основание (церкви кем-либо)
 a cuteza, *verb* – a îndrăzni

D

a da greș – a greși, a comite o eroare; ошибиться
 dăinuire, *subst.* – сохранение, продолжение
 dăunător/oare, *adj.* – вредный/ая
 decât *adv.* – doar, numai
 dedicație, *subst.* – посвящение
 a deriva (din), *verb* – a rezulta
 a descoperi, *verb* – открывать, исследовать
 descumpănit/ă, *adj.* – растерянный/ая
 descurajat/ă, *adj.* – обескураженный

desfrânare, *subst.* – блуд
 a despica, *verb* – a tăia, a sparge de-a lungul,
 desfăcând în două sau în mai multe
 bucăți
 a destăinui, *verb.* – выдать тайну
 destinat/ă, *adj.* – предназначенный/ая
 destinație, *subst.* – место назначения
 determinare, *subst.* – aici: определение
 dezolare *subst.* – tristețe
 distribuit/ă, *adj.* – распределенный/ая
 drept care – aici: следовательно
 drumeție, *subst.* – пеший поход
 duplicitate, *subst.* – двойственность

E

echitabil/ă – распределенный/ая
 a edifica, *verb* – a construi; построить
 efort, *subst.* – усилие
 escroc, *subst.* – șarlatan; мошенник
 eșec, *subst.* – неудача
 etanș, *adj.* – ermetic; герметичный
 experiență, *subst.* – опыт
 a explora, *verb* – a cerceta; исследовать
 explorare, *subst.* – исследование, изучение
 extemporal, *subst.* – lucrare de control
 a ezita, *verb* – колебаться

F

factori de decizie – лица, принимающие
 решения
 fascinant/ă, *adj.* – захватывающий/ая
 fezabil/ă, *adj.* – осуществимый/ая
 a fi pe placul cuiva – нравиться кому-то
 firește, *adv.* – bineînțeles, desigur
 firida sobei – углубление (ниша) для печи
 fitness, *subst.* – exerciții la sală pentru a obține
 o formă fizică mai bună
 frământare, *subst.* – neliniște

G

gamă, *subst.* – гамма; serie, grup, succesiune
 de obiecte, de fenomene, de situații
 care alcătuiesc un tot (armonios)

a-și găsi rostul – найти свое предназначение
 gelozie, *subst.* – ревность
 generozitate, *subst.* – щедрость
 gestionare, *subst.* – управление
 gestiune, *subst.* – администрация, управление

H

a hali, *verb* – a mânca
 a hoinări, *verb* – бродить

I

a ieși (cu cineva), *verb.* – aici: встречаться
 a ilustra, *verb* – изображать
 impas, *subst.* – тупик, сложная ситуация
 implicare, *subst.* – participare; участие
 impur/ă, *adj.* – aici: несовершенный
 incluziune, *subst.* – включение
 indiscreție, *subst.* – неделикатность
 insolit/ă, *adj.* – neobișnuit
 a institui, *verb* – устанавливать
 instrumentele de alamă – духовые
 instrumentele de percuție – ударные
 intensificare, *subst.* – интенсификация
 interacțiune, *subst.* – взаимодействие
 a intercepta, *verb* – aici: подслушать
 invidie, *subst.* – зависть
 ipocrizie, *subst.* – fățărnicie; лицемерие
 a iscăli, *verb* – a semna
 ispravă, *subst.* – подвиг, поступок, достижение
 a izvorî, *verb* – бить ключом (источник)

Î

împăunare, *subst.* – mândrie, fudulie
 împlinire, *subst.* – autorealizare; самореализация
 a se împotrivi, *verb* – сопротивляться
 a înduioșa, *verb* – трогать, умилять
 a îndura, *verb* – aici: a suferi
 a înfrunta, *verb* – противостоять,
 сталкиваться
 îngăduitor, aici: *adv.* – снисходительно
 înlăcrimat/ă, *adj.* – в слезах
 întocmai, *adv.* – aici: la fel
 întorsătură, *subst.* – поворот

a întrebuința, *verb* – a folosi, a utiliza
întrucât, *conj.* – по-скольку, так как
înșelăciune, *subst.* – амăgire; обман
a înșira, *verb* – нанизывать

L

lacustru/ă, *adj.* – озерный/ая
lamentabil/ă, *adj.* – плачевный
lăcaș, *subst.* – святилище, место поклонения,
церковь
limitare, *subst.* – ограничение
a lua seama (la ceva) – a fi atent

M

a se vădi, *verb* – a deveni clar
magnific/ă, *adj.* – великолепный
a măguli, *verb* – лстить
mărire, *subst.* – aici: autoritate, funcție înaltă
a măslui, *verb* – aici: a falsifica, a trișa
mediu, *subst.* – окружающая среда
milă, *subst.* – jale, compătimire
milă marină – морская миля
miez, *subst.* – aici: mijloc, centru
miop, *adj.* – близорукий
mitoman, *subst.* – мифоман
a mișca, *verb* – aici: a impresiona
mișcat/ă, *adj.* – emoționat; взволнованный;
(глубоко) тронутый
mojicie, *subst.* – grosolănie; грубость
molcom/ă, *adv.* – aici: liniștit
mural/ă, *adj.* – настенный/ая
a se muta, *verb* – переезжать
mutră, *subst.* – рожа

N

natura activităților – характер деятельности
a naviga, *verb* – плавать, плыть (на яхте)
navigator, *subst.* – навигатор, мореплаватель
a născoci, *verb* – a inventa; aici: a face
nătărău, *adj.*, *subst.* – глупый, глупец
nedumerit/ă, *adj.* – озадаченный/ая,
недоумевающий/ая
nevoiaș/ă, *aici: adj.* – нуждающийся

O

obârșie, *subst.* – origine
obiectiv, *subst.* – scop; цель
obscur/ă, *adj.* – nedeslușit, nelămurit, neclar,
neînțeles
ocultare, *subst.* – сокрытие
onestitate, *subst.* – честность
oportunitate, *subst.* – возможность, шанс
opțional/ă, *adj.* – aici: необязательный/ая
a orbi, *verb* – a pierde vederea
ostilitate, *subst.* – враждебность

P

o palmă, *subst.* – aici: пядь
pană, *subst.* – перо
părea să mă privească – казалось, относится
ко мне
păretar, *subst.* – covor mic, bucată de pânză
brodată, care se pune pe perete, în
casele țărănești, în scop decorativ
părți interesate – заинтересованные стороны
pășune, *subst.* – пастбище
a păți (ceva), *verb* – случиться, страстись
performanță, *subst.* – достижение
a petrece, *verb* – aici: проводить
pictură murală – frescă
a te pierde cu firea – потерять самообладание
a pieri, *verb* – a dispărea
pirostrii, *subst.* – aici: корточки
pisanie, *subst.* – писание, церковный текст
pizmă, *subst.* – зависть
politici publice – публичная политика
potlogar, *subst.* – негодяй
prăbușit/ă, *adj.* – обрушившийся/ая
prădător sexual – сексуальный хищник
a predispute, *verb* – predispoziție
premergător/oare, *adj.* – предыдущий
presiune, *subst.* – давление
prețuire, *subst.* – apreciere; уважение
de primă clasă – первоклассный/ая
procreație, *subst.* – acțiunea de a procrea (a da
naștere, a da viață) și rezultatul ei
a profita, *verb* – a se folosi; воспользоваться

Providență, *subst.* – Провидение
 provoca, *subst.* – вызов, проблема
 punct culminant – кульминация
 puncte forte, *verb* – сильные стороны
 pustietate, *subst.* – пустота
 a putrezi, *verb* – гнить
 puținătate, *subst.* – cantitate sau număr mic

R

a se răzbuna, *verb* – отомстить
 reacțiune, *subst.* – aici: reacție
 realitate augmentată – дополненная
 реальность
 reclamație, *subst.* – жалоба
 reductibil, *adj.* – уменьшаемый, сводимый к
 меньшему
 a remedia, *verb* – исправить
 a repezi (mingea), *verb* – ударить (мяч)
 a se repezi, *verb* – aici: a trage o fugă; сбегать
 a-și reproșa, *subst.* – упрекать (себя)
 a se reuni, *verb* – объединиться
 revelație, *subst.* – откровение
 rezidențial/ă, *adj.* – жилой/ая
 a ridica din umeri – пожимать плечами
 ridicol/ă, *adj.* – смешной/ая

S

a savura, *verb* – наслаждаться
 a se sălta, *verb* – a se înălța, a se ridica
 a scotoci, *verb* – шарить, рыться (в карманах)
 a nu scrie lucruri străine – не писать
 посторонних вещей
 semiîngropat/ă, *adj.* – полузакопанный/ая
 serată, *subst.* – школьный вечер
 silință, *subst.* – старание
 slugărnice, *subst.* – раболепие
 solitar/ă, *adj.* – одинокий/ая
 a stabili, *verb* – поставить (цель)
 a stărui, *verb* – a insista
 strâmbătate, *subst.* – неправильность;
 несправедливость
 a strâmta, *verb* – aici: затянуть (ремень)
 sugar, *subst.* – грудной ребенок
 superb/ă, *adj.* – великолепный/ая

a supraviețui, *verb* – a rămâne în viață; выжить
 suspiciune, *subst.* – подозрение
 sustenabil/ă, *adj.* – durabil; устойчивый
 sus-menționat/ă, *adj.* – вышеупомянутый/ая
 a susține, *verb* – aici: утверждать

T

tăiș, *subst.* – aici: ребро (ладони)
 a ticlui, *verb* – aici: составить; написать
 timid/ă, *adj.* – rușinos; стеснительный/ая
 trișor, *subst.* – обманщик
 trufie, *subst.* – гордость
 a se tulbura, *verb* – a se emoționa
 tuță, *subst.* – aici: adresare populară către tată
 (tătuță)

Ț

țel, *subst.* – scop, obiectiv, țintă
 țepușă, *subst.* – заноза
 a ține (să...) – aici: посчитать нужным

U

uluitor/oare, *adj.* – ошеломляющий
 a umili, *verb* – a înjosi; унижить

V

vătămător, *adj.* – вредный, способный
 навредить
 vâlcică, *subst.* – маленькая долина, лощина
 viciu, *subst.* – cusur, neajuns; порок
 vilegiaturist, *subst.* – отдыхающий
 virtual/ă, *adj.* – виртуальный
 virtute, *subst.* – достоинство
 virtute, *subst.* – добродетель

W

wellness, *subst.* – stare de bine, bunăstare

Z

zău, *interj.* – aici: право, честное слово